VADERLANDSCHE

HISTORIE.

DERDE DEEL.

VADERLANDSCHE
HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigste Schryvers en egte Gedenkstukken zamengesteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

DERDE DEEL.

Te AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCLXXXVIII.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

VYFDE BOEK.

INHOUD.

Inleiding. Hoe zeer men zich omtrent Engeland misgiste. Engeland neemt den juisten tyd waar om den Oorlog te verklaaren. Welke aandoeningen het vertrek van YORKE *hier veroorzaakte. Zonderlinge vertraging van de bekendmaaking der Oorlogsverklaring. Het onverwagt nemen veeler Koopvaardyschepen. Twee Oorlogschepen en één Oostindievaarder, zeilen kort vóór de Vredebreuk uit. Valsch gerugt wegens Capitein* VOLBERGEN *en Schipper* VAN PROYEN. *De twee Oorlogschepen van* STATINCK *en* VOLBERGEN *en het uitgezeilde Oostindisch Schip, door de Engelschen, genomen. De Schout by nagt* BYLANDT, *en de Capiteins* RIETVELD *en* CRAS, *ten tyde der Vredebreuke uitgezeild, ontkomen het. De Vlaardingsche en Maassluissche Vischhoekers* V. BOEK.

V. BOEK.

kers komen, gewaarschuwd, meest alle behouden t'huis. Besluit van Bewindhebberen der Oostindische Maatschappye om Fransch geleide voor de t'huiskomende Schepen te vragen, Gezantschap derwaards. Een Zweedsch Scheepje, om de Oostindische Schepen te verwittigen uitgezonden, door de Engelschen genomen. Eenige Oostindische Schepen ontkomen gewaarschuwd, andere vegtende, het gevaar, met verlies van één Schip, dat doorschooten onder water zonk. Het Engelsch Oostindisch Schip de Generaal BARKER *strandt te Noordwyk. Hulp en redding den Schipbreukelingen toegebragt. Vereeringen aan den Hervormden Leeraar* A. VAN ROYEN *te Noordwyk op Zee en aan de Noordwykers gedaan, wegens betoonde Menschlievenheid en hulpe. Laading van dit Schip en de handelwyze daar omtrent gehouden, ondanks den voorslag van Utrecht. Eenige Engelsche Kaapers beloopen ongelukken op onze Kust. Een Engelsch Kaaperschip beschiet Scheveningen. Ontzettend, doch valsch, gerugt, dat Vlissingen, door de Engelschen zou vermeesterd zyn Vlissingen draagt voorzorgen tot tegenweer. Of de Vloot, onder Lord* MULGRAVE *eenen aanslag op Vlissingen in den zin gehad hebbe. Hoe men zich, naa de Oorlogsverklaring in staat van tegenweer stelde. Wat ten Zeedienst geschiedde. Uitleggers in de Zeegaten gebragt. Zeeland gedekt. Herhaeld voorstel van zyne Hoogheid om en de Zee en de Landmagt te versterken; door*

door hunne Hoog Mogenden aangedrongen. Utrechts antwoord hierop; dat van Friesland Petitie van den Raad van Staaten tot uitrusting van vier en negentig Oorlogschepen en vyftig duizend man Krygsvolk, en voorslag eener Geldopneming. Plan door den Raad van Staaten ingeleverd om het Krygsvolk op de Zeekusten te plaatzen. Verzoek om één Millioen tot Legerlasten. ROBERT JASPER VAN DER CAPELLEN *verzet 'er zich in Gelderland tegen. Het verdwynt. Nieuw Plan om de Landmagt met 20,000 Man te vermeerderen. Het vervalt. Consiliatoir Plan ingeleverd.* ZUILEN VAN NYVELD *verklaart 'er zich sterk tegen. 't Heeft geen doorgang. Voorslag van zyne Hoogheid om 6000 Mariniers in dienst te nemen. Rondgaande Brief deswegen aan de zes Gewesten afgevaardigd, Holland in den voorslag bewilligd hebbende. De gevoelens der zes Gewesten; Holland stemt toe, desgelyks Utrecht, Gelderland en Overysfel. In Friesland niet zonder tegenkanting. Stad en Lande en Zeeland bewilligen. Plakaat tegen de Engelsche Kaapers en Commissievaarders. Aanmerkingen daar op. Lastbrief voor de Capiteins &c. der Commissievaarderen van dezen Lande, naar den ouden styl ingerigt. Belooningen voor de Commissievaarders hier te Lande. Zeelands vreemd gedrag in deezen. Bewilligt traaglyk om Engeland afbreuk te doen. Aanmerkingen der Algemeene Staaten op het Staatsbesluit van Zeeland. Plans ter Kaapreederye op*

 ver-

V. BOEK.

verscheide plaatzen. Veranderingen in den Lastbrief der Commissievaarderen, en schikkingen ten voordeele der Kaapreederye. Toezeggingen aan de verminkten in 's Landsdienst te water. Bepaalingen op de Zeevaard en Visscheryen gesteld. De Schepen, vóór de Oorlogsverklaring in beide de Staaten geweest zynde zouden met Pascoorten mogen vertrekken. Verzoek der Schipperen op de Wadden enz. vaarende, wegens een drukkend bezwaar, toegestaan. Verzoekschrift der Handelaaren op de Oostzee, ingewilligd. De Vlaardingsche en Maassluissche Visschers leveren een verzoekschrift in, gedeeltlyk toegestaan. De Haringvaard doet vergeefschen aanzoek, en staat dit Jaar stil. De Groenlandsche en Straatdavidsche Walvischvangst blyft dit Jaar opgeschort. De Vaard opengesteld en het wederzydsch beslag opgeheeven. De Nederlandsche Schepen mogen uit vreemde Havens niet verzeilen: misverstand deswegen weggenomen. Schikking op het verkoopen van Schepen in vreemde Havens, en omtrent de Manschap. Verbod van uitvoer van Scheepsbouwstoffen, Oorlogs en andere Behoeften. Verzagtingen daar in. Voorslag van Rotterdam, om den invoer van Engelsche waren en den uitvoer van goederen derwaards te verbieden. Verschillende inzigten over dezen voorslag. Rotterdam heldert denzelven op. Gevoelens der Amsterdamsche Kooplieden op dit stuk. 't Zelve aangedrongen. 't Rotterdamsche voorstel gaat niet door. De Oost-Indische

Maat-

Maatschappy verzoekt om Convoy, en biedt aan haare eigene Schepen te wapenen. Begunstigend Antwoord der Algemeene Staaten. Gelden aan de Oost Indische Maatschappy geschooten door Staaten van Holland. De Oost-Indische Schepen krygen, op zekeren voet, regt om den Vyand afbreuk te doen. Nodige veranderingen in de Scheepregelen der Oost Indische Schepen. Daadlyke wapening der Oost-Indische Schepen, en te gemoetkoming der kosten van 's Lands wege. Voorslag om de West Indievaarders te wapenen. Verzoekschrift ten dien einde ingeleverd. Bedenkingen wegens de regtmaatigheid van zulk een verzoek. Inwilliging hier van, met de daar op gestelde Beloningen. West Indievaarders ingevolge daar van, toegerust en gereed. Stilstand des Handels. Beleeningskas te Amsterdam geopend. Vrees voor Bankbreuken, en de betaaling der Verzekeraaren, zo hier te Lande als in Engeland. De laatsten by Regterlyke uitspraak ter betaalinge verweezen. Beschikking der Staaten op de Recepissen ten laste der Oost-Indische Maatschappye Verloop der Zeevaard. Vrees voor Oostendens bloei en 't verloop des Handels. De Staaten roepen, overeenkomstig met het Verdrag der Gewapende Onzydigheid, de hulp der Noordsche Mogenheden in. Koelheid van Zweeden en Deenemarken op dien aanzoek. Deenemarken toont zich gunstig aan Engeland. De hoop op de Keizerin van Rusland gesteld door veelen gewantrouwd. Onvoldoenend ant-

V. BOEK.

V. BOEK.

antwoord der Russische Keizerinne. De Staaten houden by haar aan om de volbrenging van het verdrag der Gewapende Onzydigheid. Zy onttrekt zich aan 't zelve. Een Russisch Vice Admiraal weigert onze Schepen van Cadix te convoyeeren en andere diensten. Portugals partydig gedrag. Der Staaten Tegenverklaaring aan het Engelsche Hof.

1781. Inleiding.

Veele Oorlogen zyn uit eenen vreemden en ongezienen hoek onzen Vereenigden Staat aangewaaijd, veele aangevangen en voortgezet op eene wyze, welke de Geschiedenisbladen dier tyden by lange na niet altoos tot eer van den Lande doen spreeken; dan wy mogen, zonder grootspraak, zeggen, dat de Oorlog, van welken wy thans een Tafereel gaan schetzen, de vreemdste en onloflykste is, waar in ooit de *Vereenigde Gewesten* deel hadden. Onaangenaame beelden zullen zich menigvoud, op den voorgrond, in volle grootte, en hellen dag vertoonen. Want zullen wy ons kunnen wederhouden van onverschoonelyk Verwyl, voorbedagte Tegenkanting der heilzaamste maatregelen, haatlyke Werkloosheid, opgerokkende Tweespalt, en slinks Bedrog, zommigen in den Lande ten laste gelegd, op te haalen? terwyl verkragting van heilig Volksregt, schendige Verbondsbreuk, en vernielende Roofzugt, den Vyand alzins brand-

brandmerken. —— Onder het vermelden van zo veel en zo veelerlei jammers zullen wy ons, egter, by wylen, verkwikken mogen met de beschouwing van den wel dikmaals vrugtloozen; doch altoos pryswaardigen Vlyt, opregte Vaderlandliefde, onbezweeke Trouwe, en moedig wederstreven van averechtschen Handel, door de welmeenenden in den Lande aan den dag gelegd. Deugden die te sterker afsteeken by de Ondeugden, waar tegen zy zich, hoe zeer door nyd en afgunst begrimd, aankantten. — De oude Dapperheid zal zich in 't verschiet vertoonen, en ons over 't gebrek van genoegzaamen steun doen jammeren; en daar wy de Laaghartigheid eens Vyands versmaaden, zullen wy gelegenheid aantreffen om de Edelmoedigheid te verheffen van eenen Vorst, aan wiens tusschenkomst en medewerking, wy, naast de beschermende hand der Voorzienigheid, het behoud onzer Bezittingen verschuldigd zyn. - Terwyl ons Land, de hand van Broederschap toereikt aan 't nieuw gevormd Gemeenebest in een ander Werelddeel, welks aanleg den thans gevoerden Oorlog ontstak. - Welk eene verscheidenheid van stoffe! mogten wy ze in diervoege verwerken, dat ons Geschiedblad de Naakomelingschap een egt verslag opleverde van de Gebeurtenissen onzer dagen, die in opmerkelykheid voor geene vroegere behoeven te wyken. Hebben wy, over de beginzelen der daaden, deswegen al-

V. BOEK. 1781.

toos zo veel niet kunnen zeggen, als onze Leezers wel zouden wenschen, en wy wel begeerd hadden, genoeg zullen wy aanvoeren om de heerschende Gebreken, de bronnen van zo veel onheils te ontdekken, die 'er mede behebd waren met schande ten toon te stellen, en de daar tegen werkende Deugden, zulkerwyze te doen uitsteeken, dat ze allen in 't ooge loopen, en de Betragters daar van eene dubbelverdiende Eerkroon op 't hoofd zetten.

Hoe zeer men zich omtrent *Engeland* misgiste.

De zo schielyk beraamde, of liever zo onverwagt uitgebragte Oorlogs-verklaaring van *Groot-Brittanje* (*), stootte het veel vertrouwend denkbeeld omverre, door veelen hier te Lande gekoesterd, dat de Verbonden, tusschen dit Ryk en onzen Staat standgrypende, eene genoegzaame waarborge tegen een Vredebreuk strekten. Welmeenende gedagten van het *Britsche Vriend- en Bondgenootschap* gekoesterd; onkunde van de vroegere behandelingen ons door die Naaburen aangedaan, en onverantwoordelyke onoplettenheid op de stappen, thans van tyd tot tyd genomen, verblindde zeker de oogen der zodanigen tot zo lange, dat het *Britsche Hof* het masker volkomen afligtte en ons zyn Vyand openlyk verklaarde.

Even

(*) Zie het II. Deel deezer *Vaderl. Hist.* bl. 462

Even zo vondt zich de wikkende Staatkunde bedroogen, die rekening maakte, dat *Engeland*, in den kostbaaren en nadeeligen Kryg tegen de *Noord-Amerikaansche Volkplantingen* ingewikkeld, door twee aanzienlyke Zeemogenheden bestreeden, en onder den steeds aangroeiënden last van onbetaalbaare Staatsschulden zugtende, geen Oorlog zou waagen tegen een Gemeenebest, welks Vyandschap voor 't zelve allergevaarlykst was, en 't geen zich met die twee Mogenheden veréénigende, in staat zou zyn den tergenden Schepter der Zeeheerschappye, dat Ryk uit de hand te wringen. 't Kon, huns agtens, die Eilanderen niet vergeeten weezen, hoe, in voorgaande Oorlogen, de *Bataafsche* Heldenmoed in Waterkrygen hun trots vernederde, met onuitwischbaare schande en onboetbaare schade, de Zee deedt ruimen, hunne Kusten bestookte, en het overschot der vernielde en verbrandde Vlooten in de Rivieren en Havens gekluisterd hieldt. Zy noemden het, en in zeker opzigt, met regt, zulk een stap dolzinnige dwaasheid, tot welke wanhoop alleen kon komen. Schoon zy het uit een oogpunt beschouwden, waar uit ook zommigen in *Engeland* het bezagen (*), leerde de uitkomst dat zy eene staatkundige harsenschim omhelsd hadden.

V. BOEK. 1781.

Hoe

(*) Zie het II. Deel deezer *Vaderl. Hist.* bl. 472.

V. BOEK. 1781. *Engeland neemt den juisten tyd waar.*

Hoe veel ſtaatkundige verkeerdheids zelve in het verklaaren van deezen Oorlog moge gelegen en de Bewerkſtelligers deswegen te beſchuldigen zyn by hunne eigene Landsgenooten, kan, nogthans, niet ontkend worden, dat de *Engelſche Staatsdienaars*, ingevolge van voorgaande ſtappen ook deezen moesten doen, en dat zy dien ten voegelykſten tyde deeden. Wanneer Mr. BURKE, in 't *Huis der Gemeente*, op Lord NORTHS bekendmaaking der Oorlogsverklaaringe, zonder de Kroon het Regt om Oorlog te verklaaren te betwisten, het gedrag der Staatsbeſtuurderen, veroordeelde, in het aangaan van eenen nieuwen Oorlog, zonder de bekragtiging van het Parlement: dewyl het Volk den last daar van moetende draagen, ook hadt behooren gekend te worden vóór het aanvangen, kreeg hy van dien Lord, ten antwoord: „hoe het „ Staatsdienaarſchap niet gedagt hadt, „ dat, geduurende de ſcheiding des Par„ lements, de zaaken tot zulk een uiter„ ſte zouden loopen; dat, op 't oogen„ blik, wanneer men den Oorlog onver„ mydelyk oordeelde, 'er onverwylde „ maatregelen moesten genomen wor„ den: 't was ons belang den Vyand in „ zo verdeedigloozen ſtaat als moge„ lyk aan te vallen (*)." — Te vergeefsch naamlyk, gelyk wy gezien hebben

(*) *Univ. Magaz.* Vol. LXVIII. p. 81.

ben (*), hadden de *Engelschen* aan het *Russische Hof* alles aangewend wat kon strekken om de *Nederlandsche Gewesten* buiten het Verbond der *Gewapende Onzydigheid* te sluiten; en de verdre kunstenaaryen te werk gesteld om de Toetreeding te beletten, waren even vrugtloos afgeloopen (†); egter hadden zy een zo lang draalen veroorzaakt, als nodig was om *Engeland* tyd te verschaffen, dat het zich in staat stelde tot het aanwenden van een *Derde Middel* om ons, met het zekerste gevolg, van al het heil dier traage Toetreeding te ontzetten, en, door een schreeuwend onregtvaardige Oorlogsverklaaring, ons van alle Regten der Onzydigheid te berooven.

V. BOEK. 1781.

De geheele toedragt der zaaken, met een onbevooroordeeld oog beschouwd, wees uit, dat *Engeland*, toen CATHARINA, in Grasmaand des voorleden Jaars, het aanbod deezer hoogstheilzaame Verbintenisse deedt, zich niet in staat bevondt, ons met voordeel den Oorlog aan te doen: de Zeemagt was te zeer verdeeld. Een verwyl van ruim zeven maanden, door veelerlei middelen bewerkt, was te over genoeg om een aantal Oorlogschepen van dien kant in gereedheid te brengen, te onzer bestookinge, in gevalle de daadlyke Toetree-

(*) *Zie ons II Deel*, bl. 392.
(†) *Zie ons II. Deel*, bl. 393.

V. BOEK. 1781. treeding, waar voor men langs hoe meer vreesde, geschieden mogt. In tegendeel was, van onzen kant, de versterking onzer Zeemagt, geduurende dat tydverloop, zeer weinig gevorderd. Van dit alles hadt *Engeland* volmaakte kundschap, en zy, die het aanvaarden der Gewapende Onzydigheid zo lang op den tuil hadden weeten te houden, konden hier van genoegzaame verzekering geeven, althans het aanwenden van allen vlyt belooven, om den aanbouw onzer Oorlogschepen te vertraagen; het binnen Gaats blyven der gereedliggenden, of het verdeelen derzelven, te bevorderen: zo dat *Engeland* slegts een niet noemenswaardig gedeelte zyner Scheepsmagt noodig zou hebben om eenen Oorlog tegen ons te beginnen en te voeren, die alleen dienen moest om ons buiten het Verbond der Gewapende Onzydigheid te houden, en onze reeds dermaate benadeelde Zeevaard en Koophandel, geheel te boeijen, naar een allergevoeligsten slag aan denzelven toegebragt te hebben. „Een Oorlog, door *Enge-* „*land*, met zo veele nadeelen gevoerd „als de *Americaansche*," zegt een *Engelsch* Schryver, „hadt de Geldmiddelen van „dat Ryk zeer uitgeput, en de beweeg- „redenen tot het verklaaren van den „Oorlog aan de *Hollanders* nasspeurende „zullen wy waarschynlyk vinden, dat „*Engeland* min daar toe werd aangezet

„door

„ door den prikkel van Eer of door ge-
„ tergden Hoogmoed, dan door een
„ zugt tot Roof, en de begeerte om de
„ kosten des Oorlogs te vergoeden,
„ door de ryke Pryzen, die men ver-
„ wagtte op de *Hollanders* te maaken. (*)

Welke aandoeningen het vertrek van YORKE veroorzaakte.

Toen de Ridder YORKE zo schielyk, op 't bevel zyns Hofs, den *Haag*, verlaaten hadt, en 't gerugt van dit voorteken des Oorlogs met *Engeland* door 't Land klonk, baarde zulks, in den beginne geene kleine verslaagenheid onder de meeste Landzaaten. Elk sprak hier over naar zyn inzien: groote kommer ging eenigen aan, daar zy zich niets dan ramp uit die Vredebreuke spelden. Angst was op 't aangezigt te leezen van schatryken en minder vermogenden in den Lande, die hunne geheele Bezitting, of althans het grootste gedeelte van dezelve, in *Engeland* geplaatst hadden, en nu voor de betaaling der jaarlyksche Renten (†), zo niet voor de Hoofdsom, begonnen te dugten, schoon deeze zo geweldig bekom-

(*) *History of the internal affairs of the United Provinces from the year* 1780 *p.* 33.

(†) Onderscheide zyn de begrootingen der Geldsommen door de *Nederlanders* in *Engeland* belegd. Op vry goeden grond mag men vaststellen dat ze meer dan 300,000,000 Guldens *Hollandsch* bedroegen: dewyl, volgens de gemeene berekening, onze Ingezetenen 's jaarlyks 25,000,000 Guldens aan Renten ontvingen. 't Geen zeker *Engelsch* Schryver deedt zeggen, dat *Engeland* aan *Holland*, cynsbaar was.

V. BOEK. 1781.

toorbediende, één voor hem zelven en een oningevulde voor den Persoon, welken hy met den Brief zou afzenden. Te *Margate* en te *Ramsgate* was geen byzondere Paketboot te bekomen; dan ter laatstgemelde plaatse een Kennis ontmoet hebbende, dien hy bewoog den Brief over te zullen brengen, begaven zy zich na *Duins*: om verder na *Douvres* te gaan en daar middel te bekomen om na *Holland* over te steeken; dan te *Duins* vonden zy een Lootsman, die aannam één hunner met zyn boot na *Hellevoetsluis* te brengen voor honderd Guinies, welke zy hem toetelden. De Lootsman, het geld ontvangen hebbende, gaf den Bevelhebber der Bezettinge te *Duins* verslag van het voorgevallene, en deeze bragt het ter oore van de Luitenant Hoofd-Officier dier Plaatze; deeze oordeelde het zyn pligt, die beide Persoonen te vatten, en, ondanks hunne verklaaringen van het oogmerk hunner komste, van alle de omstandigheden hunner boodschap, van de Paspoorten eens openbaaren Staatsdienaars, van het opschrift gerigt aan de Leden eener Souveraine Regeeringe, wiens Afgezant hy was, gevangen te houden. Een Brief door den Luitenant Hoofd-Officier aan Lord STORMONT gaf deezen kennis van zyn gehouden gedrag, verklaarende „ dat hy, als een Magi„ straatspersoon, en als een yverig Bur„ ger voor zyn Vaderland, het zyn „ pligt

„ pligt geoordeeld hadt, om aan Mylord STORMONT de Papieren van den Heer VAN WELDEREN, gelyk ook het Paket by die beide Perſoonen gevonden, te moeten zenden, en hun gevangen te houden, tot dat hy nader last dienaangaande zou ontvangen hebben, hoopende dat zyn gedrag, door zyne Lordſchap, zou goedgekeurd worden: dewyl hy nevens den Bevelhebber der Bezettinge, zich verbeeldde, dat het vertrek van dien Man eenig nadeelig oogmerk voor *Groot-Brittanje* inhadt." By een Staatsdienaar den *Nederlanderen* hoogstwangunſtig verwekte deeze vreemde handelwyze, deeze ſchennis der openbaare trouwe, geen het minſte misnoegen; hy kon niet dan voldaan weezen over eene te leurſtelling van den *Nederlandſchen Afgezant*, dien hy door zynen eerſten Geheimſchryver liet onderregten van 't geen deeze beide Perſoonen was overgekomen, en hem de Paspoorten te rug bezorgen. Men vondt toen en men vindt nog werks om te gelooven dat dit vreemd beloop van zaaken enkel toevallig zou geweest en 'er geen ſchelmsheid agter geſchoolen hebben. De *Engelſche* Nieuwspapieren van dien tyd verzekerden dat zy deeze Briefbezorgers voor Maakers van valſche Bankbrieven aanzagen; doch het medegedeeld egt berigt verzekert ons van het tegendeel. (*)

Het

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 27.

V. BOEK. 1781.

Het vermoeden van een flinkſchen handel in dit ophouden kreeg niet weinig ſterkte, doordien de Paketboot van *Harwich* onder zeil gegaan, die den anderen Brief zou overvoeren, reeds voor onze Kust genadert, door tegenwind te rug keerde, en dus de Bekendmaaking allezins vertraagd bleef. Te *Ooſtende* en in *Frankryk* hadt men des eer berigt dan hier te Lande, en kreeg men de eerſte kundſchap der Vredebreuke, uit de gemelde Keizerlyke Havenſtad. Een dubbel verwyl, zo volmaakt beantwoordende aan het oogmerk der *Engelſche* Staatsdienaaren om ons onverhoeds op 't lyf te vallen, en zich met den buit der geens kwaads bewuste Koopvaarderen te verryken. Op deezen vlamde men in *Engeland* dermaate, dat, niet tegenſtaande 'er reeds vyf honderd en vyftig Brieven van Marque tegen de *Hollanders* onder 't Groot Zegel, waren afgegeeven, de Verzoekers om dezelve zich in zo grooten getale opdeeden, dat zy elkander verdrongen, en de tyd te kort ſchoot om ze aan allen te verleenen.

't Onverwagt neemen veeler Scheepen.

Hoe gevoelig een neep die onverwagte verleening van vryheid ter Kaapvaard en het onmiddelyk aanvangen der Vyandlykheeden tegen eenen nog ongewaarſchuwden Vyand, der Zeevaardye toebragt, weezen welhaast de Lysten uit der genomene Schepen; den tweeden van Louwmaand waren reeds zestig Koopvaarders in de handen der *Engelſchen* gevallen, en den

den vyfden was deeze lyst tot honderd vier en twintig vermeerderd; elke dag bragt nieuwe tyding van opgebragte Schepen aan; en Louwmaand was niet ter helfte vervuld, of op die grievende lyst waren nog drie en zeventig Schepen aangeschreeven; voor het einde dier maand beliep het getal ruim twee honderd, welker waarde men op vyftien Millioen Guldens begrootte. (*) Een geweldige kreet, wegens deezen trouwloozen aanval ging in den Lande op, en men kon niet nalaaten eene allerongunstigste vergelyking te maaken tusschen dit gedrag eens *Christen Nabuurs* en dat eens *Turkschen Deys van Algiers*, die, in den Jaare MDCCLV, dit Gemeenebest den Oorlog aandoende den *Hollandschen* Gezant liet weeten. „ Myn „ Heer! de voortreffelyke *Dey* doet u „ verklaaren, dat 'er een besluit genomen „ is om de *Hollanders* te beoorlogen; dat „ het, derhalven, voegelyk is, dat gy „ van hier vertrekt; maar dat hy u, uit „ eene byzondere gunst, den tyd van „ twee maanden toestaat om u naar dit „ bevel te schikken: dit zelfde Tydsbestek zal ook stand grypen ten aanzien „ van de *Hollandsche Schepen;* binnen 't „ zelve zullen zyne Xebecqen geene „ vyandlykheden tegen dezelve pleegen."

V. BOEK. 1781.

'tWas

(*) Men vindt deeze Lyst in de *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 137.

V. BOEK. 1781. Twee Oorlogschepen en één Oost Indievaarder zeilen kort voor de Vredebreuk uit.

't Was de onbeschermd gelaate en ongewaarschuwde Koopvaardy alleen niet, die, in zo grooten getale, ter *Engelsche* Zeehavenen werd binnen gesleept. 's Lands Vlag en de *Oost-Indische* Maatschappy hadden ook proeven van deeze trouwloosheid. Twee Oorlogschepen, beide van vyftig stukken, de *Prinses Carolina*, gevoerd door Capitein J. STATINCK, na *Lissabon* bestemd; en *Rotterdam* onder bevel van A. J. VAN VOLBERGEN, na de *West-Indien* geschikt, waren tegelyk met het Schip der *Oost-Indische* Maatschappye, *de Vrouw Catharina Wilhelmina* Schipper P. VAN PROYEN, na *Batavia* moetende, op den vyf en twintigsten van Wintermaand des voorleeden Jaars, uit de *Maas* in Zee geloopen, en dus naa dat het vertrek des *Engelschen* Afgezants reeds daags te vooren was bekend geworden. Het uitzeilen dier Schepen, in dat tydsgewrichte, baarde toen de Oorlogsverklaaring onmiddelyk daar op bekend werd, niet weinig gemompels over de traagheid der Admiraliteit aan de *Maas* en der *Oost-Indische Maatschappye*, in het zenden van onverwylde bevelen om, daar de Wind Oost begon te waaijen, en deeze Schepen met den zelven stonden te vertrekken, het uitzeilen te beletten. Een Boode uit den *Haag* met Tegenbevel vertrokken op den vier en twintigsten van Wintermaand kwam eerst tusschen tien en elf uuren, den volgenden morgen te *Hellevoet*; de spraak ging, dat men geen vyf of zes hon-

honderd Guldens hadt willen te koste leggen, om een Visſcher, die zich daar toe zou hebben aangeboden, te huuren, om de Schepen, toen nauw in Zee en die zeer wel geſeind hadden kunnen worden' in te haalen; en dus Millioenen ſchats den Lande te beſpaaren; en, dat nog meer was, twee Oorlogſchepen, welke men zo zeer noodig hadt, te behouden. Wat hier van zyn moge de ongerustheid dat zy de ſlachtoffers eener hun onbewuste Vredebreuke zouden worden, was groot en 'er maar al te veel ſchyns voor 't geen men wil, dat de *Engelſchen*, wegens dit laaten uitzeilen op dit tydſtip gezegd hebben „ dat, zo dit ſtuk geene „ daad van zinneloosheid was, het gewis „ iets ergers moest weezen."

V. BOEK. 1781.

Valsch gerugt, wegens Capitein VOLBERGEN en Schipper VAN PROYEN.

Welhaast verſpreidde 'er zich een gerugt, waar op ligtgeloovigheid aasde, dat Capitein VOLBERGEN, geholpen door Schipper VAN PROYEN, en twee *Franſche* Kaapers, tegen een *Engelsch* Oorlogſchip van vier en zeventig ſtukken en twee of drie Kotters, van 's middags ten twee tot 's avonds ten tien uuren zou geſlaagen, en de *Engelſchen* op de vlugt gedreeven hebben; dan de oneenpaarigheid der berigten, en de verſcheide onwaarſchynlykheden, by dit geval vermeld, deeden 't zelve by eenigzins bedagtzaamen in twyfel trekken. De *Engelſche*, noch *Franſche* Nieuwsmaaren gaven des eenige zekerheid; en, binnen kort, ontving men van

V. BOEK. 1781. De Lands-Capiteins STATINCK, en VOLBERGEN, als mede de Oost-*Indische* Schipper VAN PROYEN genomen.

het lot deezer gewaagde Schepen geheel andere tyding.

Capitein STATINCK ontmoette in 't Kanaal, op de hoogte van *Calais*, twee *Engelsche* Oorlogschepen, die hem aanklampten. Hy stelde zich te weer, doch moest, naa een half uur vegtens, voor overmagt zwigten, en den wil der *Engelschen*, om hun na eene *Engelsche* Haven te volgen, volbrengen. Zyn gedrag werd door den Hoogen Zee-Krygsraad, gebillykt. (*) Van den verklaarden Oorlog onkundig en door de *Engelschen* des niet onderrigt, vernam hy, niet zonder verbaazing, te *Duins* ingeloopen zynde hoe het tusschen *Engeland* en onzen Staat geschaapen stondt. Hy werd met zyne Officieren Krygsgevangen verklaard, en het Scheepsvolk, eenige mylen Landwaards in, gevanglyk weggevoerd. —— 't Scheen in 't eerst dat VOLBERGEN een beter lot beschooren was; want door een *Engelsch* Oorlogschip van vier en zestig Stukken, op den eersten van Louwmaand, aangevallen, sloeg hy 't zelve af, zo deerlyk gehaavend, dat hy, daar toe gelast, 't zelve waarschynlyk bemagtigd en opgebragt zou hebben. De *Engelsche* Capitein JUTTON van de afgeslaage *Isis* moest zich, wegens deeze bekomene nederlaage, voor een misnoegden Krygsraad ver-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 1945.

verantwoorden, en werd wakker doorgestreeken. 't Leedt slegts weinig tyds of een *Engelsch* Fregat van zes en dertig Stukken waagde het den pas vrygestreeden VOLBERGEN aan te tasten; doch moest met schade wyken. Schoon het aantal der dooden en gekwetsten in beide deeze gevegten niet groot was, vondt hy zyn wand en Scheepstuig niet weinig ontredderd, toen hy op den vyfden dier maand, ten derde maale ten Scheepstryd gedaagd werd, door den *Engelschen* Bevelhebber ELPHISTONE met het Oorlogschip *Warwich;* hy streedt, en zyn braave Commandeur der Soldaaten, die, in het eerste gevegt, zyn regter hand verlooren hadt, geboodt in dit laaste, zo wel als in het tweede, zyn Volk met den ouden moed. (*) Doch overmagt deedt bukken, en hy zich overgegeeven hebbende, werd den zevenden te *Spithead* opgebragt; de *Engelsche* Capitein de Admiraliteit deeze overwinning berigtende, verklaart dat zyne Zeilen, Masten en Want, veel geleeden hadden (†). Capitein VOLBERGEN is in een Hooge Zee-Krygsraad, wegens deeze overgave, vrygesprooken. (§) – 't Was 'er

(*) Aan deezen werden, uit een *Vaderlandsch Fonds*, een geschenk van 60, en aan de Manschap een van 300 Dukaaten, in de Gevangenis toegezonden. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. p. 858.

(†) *Univers. Magaz.* vol. LXVIII. p. 56.

(§) *Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 1945.

V. BOEK. 1781. 'er zo verre af, dat de *Oost-Indische* Schipper VAN PROYEN, gelyk het gerugt geloopen hadt, met VOLBERGEN in eene Overwinning deelde, dat hy den eigen dag, toen deeze Capitein te *Spithead* verwonnen aankwam, door het *Engelsch* Oorlogschip de *Perseds* genomen, in *Duins* opgebragt, en met de twee Oorlogschepen na de Rivier van *Londen* gevoerd werd; onder zyne ryke Laading hadt hy aan Geld honderd duizend Ryksdaalers, die men in de Bank borg. Eene schade, te beklaaglyker om het verzuim van tydige voorzorge. (*) — In *Zeeland* hadt men, op 't eerste gerugt der Vredebreuke, alles ter waarschuwinge in 't werk gesteld; van daar was ook, kort vóór dezelve bekend werd, een *Oost-Indisch* Schip uitgezeild; doch Bewindhebbers zonden het terstond eenige Schuiten na om 't zelve te waarschuwen, die ook het geluk hadden van het in te zeilen, te rug te brengen, en nevens de Laading te behouden. (†)

De Schout by Nagt BYLANDT en de Capiteins RIETVELD en CRAS, ten tyde der Vredebreuke uitgezeild, ontkomen het.

Op den eigen dag, dat men 's nagts in den Raad des Konings van *Groot-Brittanje* tot den Oorlog met dit Gemeenebest besloot, waren de Oorlogschepen *Amsterdam*, onder 't bevel des Schout by Nagts Grave VAN BYLANDT na *Lissabon*, *Nassau* Capitein RIETVELD, en *Nassau Weilburg*

(*) Zie hier boven bl. 20.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 237. 265.

burg Capitein CRAS na de *West-Indiën* in Zee gestooken. Men vreesde, niet zonder grond, eerlang dergelyke bedroevende tydingen van deezen als van STATINCK en VOLBERGEN te zullen hooren. 't Gerugt vermeldde ook spoedig dat zy met de *Engelschen* slaags geraakt, en naa een dapperen tegenstand door overmagt genomen en in *Engeland* opgebragt waren. Gelukkig dat zulks zich niet bevestigde, en het tegendeel naderhand bleek, daar BYLANDT zyne reis na *Lissabon* voortzette; terwyl RIETVELD en CRAS te *Madera* binnen liepen, van een *Engelsch* Kaaperschip de Vredebreuk vernomen hebbende; die hem ook een *Hollandsch* Schipper met twaalf man, wiens Schip genomen en na *Kork* opgezonden was, op zyn eisch, te rug gaf. In plaats van na *St. Eustatius*, werwaards die beide Oorlogschepen eerst bestemd waren, te stevenen, hadden zy koers gezet na *Curacao*, waar zy in Sprokkelmaand deezes Jaars behouden binnen zeilden, gelyk wy ze vervolgens aldaar zullen aantreffen. (*)

V. BOEK. 1781.

De *Vlaardingsche* en *Maassluissche* Vischhoekers komen meest behouden t'huis.

Vlaardingen en *Maassluis*, bloeiende door Vischneering, hadden deezen Winter ter Beugvaart, meer Schepen dan gewoonlyk uitgerust. Kort voor de Oorlogsverklaaring zeilden 'er honderd vyf en

(*) *N Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 21. 't Jaar 1782. bl. 828.

V. BOEK. 1781.

en veertig van die beide Plaatzen, *in* Zee. Groot was de verlegenheid der Ingezetenen voor de Visch-vloot; men draalde niet om terſtond, op de tyding der Vredebreuke, eenige Schepen in Zee te zenden, om de Vischhoekers des te verwittigen, en aan te zeggen om onmiddelyk de eerſte Haven de beste in te loopen: vier Schuitjes waren ten dien einde van *Scheveningen* reeds na Zee vertrokken. Boven al deedt in deeze waarſchuwing veel diensts de wakkere *Vlaardingſche* Stuurman JACOB VAN DER WIND, die, met een welbezeild Hoekerſchip, daar toe gulhartig door den Eigenaar, den Heere ASSENDELFT DE KONING aangeboden, den negen en twintigſten van Wintermaand in Zee ſtak, en den elfden van Louwmaand, geen Schepen meer in Zee verneemende, behouden te rug kwam: zyn kloekmoedige yver werd met eenen Gedenkpenning, te zyner eere geſlaagen, beloond. De geheele Vloot, liep, op onderſcheide tyden, in verſchillende Havens, binnen, behalven één Vischhoeker die geſtrand was, en zeven, die in 's vyands handen gevallen waren. Een gering verlies als men in aanmerking neemt hoe zeer die weerlooze gejaagd en naagezet wierden door eene menigte *Engelſche* Kaapers, met opzet uitgezonden om deeze *Hollandſche Visſchers* prys te maaken. Men hieldt te *Vlaardingen* en *Maasſluis*, naa de behoudene wederkomst, ſtaatlyke buitengewoone Godsdienst-

dienstoefeningen, om het Opperweezen voor zyne byzondere gunstbewyzen den Scheepelingen en den Ingezetenen dier Plaatzen betoond, hartgrondig te danken. (*) V. BOEK. — 1781.

Besluit der Bewindhebberen van de O. I. *Maatschappy*, om *Fransch* geleide te vraagen.

De Bewindhebbers der *Oost-Indische Maatschappye*, bedugt voor derzelver Bezittingen, en de thans verwagt wordende Schepen, hielden met Sprokkelmaand, in den *Haage*, eene voorloopige Vergadering om de best mogelyke middelen, in een en ander geval, te beraamen. 't *Besluit* was dat de *Bewindhebber* VAN DER PARRE, vergezeld van den oudsten Advocaat der Maatschappye BOERS, zich na *Frankryk* zouden begeeven, om met dat Hof te overleggen wat te doen; en, op kosten der Maatschappye, hulp van de *Fransche* Oorlogschepen te erlangen, die de herwaards komende Schepen zouden te gemoete zeilen, en in de eene of andere Haven veilig geleiden: om dit Plan met een gewisser uitslag te volvoeren zondt men eenige Stuurlieden in dienst der *Oost-Indische* Maatschappye derwaards, die zich op de *Fransche* Oorlogschepen zouden begeeven om de *Fransche* Zee-Bevelhebbers den gewoonen koers der t'huiszeilende *Oost-Indievaarderen* aan te wyzen.

Zy

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 250. 897. en H. H. VIERVANT Leerreden te dier gelegenheid te *Vlaardingen* uitgesprooken.

V. BOEK. 1781. Een *Zweedsch* Scheepje, om de O. I. Schepen te verwittigen uitgezonden genomen.

Zy hadden, onder andere maatregelen, om de terugkomende Schepen te verwittigen van den Oorlog, en de eerste Haven in *Frankryk*, of in *Spanje*, te doen inloopen, een *Oost-Indisch* Stuurman op een gehuurd *Zweedsch* Scheepje, uit *Texel* gezonden; hy diende in schyn op 't zelve als gemeen Matroos, heimlyk voorzien van de Papieren en bevelen der Maatschappye. Op de hoogte der *Azorische Eilanden* kruissende ontmoette dit Scheepje verscheide *Engelsche Kaapers*, die in 't eerst met de gewoone mishandelingen 't zelve vry lieten; dan eindelyk begreep een Kaper-Capitein, dat een *Zweedsch* Scheepje, alleen met ballast gelaaden, niet zonder gewigtige redenen, op die hoogte bleef heen en weer kruissen; hy werd te raade 't zelve te neemen, en nauwkeurig te onderzoeken: langs deezen weg vondt hy de Papieren nam het Volk over, en stak het Scheepje in brand. Deeze voorzorge verydeld zynde bleef de bekommering voor die rykgeladene Schepen groot; bekend was het dat eene menigte *Engelsche* Kaapers zich op die hoogte onthielden, loerende op dien prooy.

Eenige O. I. *Schepen*, ontkomen het gevaar, één zinkt.

Gelukkiger slaagden twee *Fransche* Fregatten, uitgezonden om op de Schepen der *Oost-Indische* Maatschappye te passen, daar zy een Voorzeilder ontmoetten en in eene *Spaansche* Haven veilig binnen voerden. — Drie andere werden door een *Hollandsche* Koopvaarder gepraid, en van den

den Oorlog verwittigd: zy ſtevenden om den Noord, en bereikten ongemoeid de *Noorweegſche* Haven *Oxholm*. —— Zes zamen zeilende *Oost-Indiſche* Schepen kreegen, langs een onaangenaamer weg, tyding van den Oorlog. Een *Engelſche* Kaper van achtentwintig Stukken, deedt op de hoogte der *Azoriſche Eilanden*, *Corvo* en *Flores*, hun aan, zondt een Sloep aan Boord van een der Schepen. De Kaper-Capitein HAMILTON, hoe zeer ook vlammende op dien buit, vondt zich te zwak om met een goed gevolg deeze zes Schepen, hoe weinig ook ten Zeeſtryd toegeruſt, aan te tasten; hy deedt den voorſlag by de kennisgeeving van den Oorlog, dat hy met één der zes Schepen zich zou vergenoegen, en de andere ongeſtoord laaten vaaren. Hy bekwam een weigerend antwoord, en begon daar op terſtond het gevegt. Op 't Schip *Concordia* hadt hy het voornaamlyk gemunt, en gaf het verſcheide ſchooten onder water; de *Oost-Indiſche Schepen* weerden zich dapper, en, hoe weinig toegeruſt ten onvoordagten ſtryd, ſloegen zy dien Kaper af, zy zouden denzelven geheel verſlaagen of genomen hebben, indien de grondſchooten de *Concordia* toegebragt, 't zelve niet ſchielyk hadden doen zinken, het redden van het Scheepsvolk, 't geen welgelukte, gaf den Kaper tyd om, hoe ontredderd, af te deinzen. De vyf behoudene Schepen zetten koers na *Cadix*; eenige *Spaanſche* Schepen van DON CORDOVA be-

V. BOEK. 1781.

begeleidden ze in de Baai dier Havenstad. De tyding dier ontkomingen, met eene zo geringe schade, in vergelyking met die de Maatschappy zou geleden hebben, indien gelyk gemaklyk zou hebben kunnen gebeuren, eenige *Engelsche* Oorlogschepen, ze ontmoet en opgebragt hadden, verheugde de Belanghebbers en alle Vaderlanders, naar gelange van de uitgestaane bekommernissen, hoope scheppende, dat zy zo verre in behoude Havens, door goede schikkingen van een Gewapend geleide eerlang de Vaderlandsche Ree zouden bestevenen. (*)

Het Engelsch Oost-Indisch Schip, de *Generaal Barker* strant op onze Kust.

Ontkwamen dus onze t'huiskeerende *Oost-Indische* Schepen, voor 't meerendeel het Zee- en Krygsgevaar, een *Engelsch Oost-Indisch* Schip, de *Generaal Barker* geheeten, was, nevens tien anderen, die beide, hoe klein ook het laatstgemelde mogt weezen, te boven en behouden eerst in *Ierland* en vervolgens in *Duins* gekomen. 'Er stak den twaalfden van Sprokkelmaand een hevige storm op; de Capitein TODD, reeds drie ankers op reis verlooren hebbende, was, den storm dugtende, aan Land gegaan om zich van 't noodige rytuig te voorzien; doch, eer hy weder aan boord kon komen, veel min het ontbreekende daar bezorgen, was het Schip, naa 't verlies van alle overige An-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 437. 1230 1240. 1402.

Ankers en Kabels, reeds Zeewaards ingedreeven. Noodschooten onder den *Engelschen* Wal gedaan, bragten geen redding toe. Het geraakte vast op *Kentisch Knock*; maar met een hoog ty weder los, alle de Booten en Sloepen, als mede de Groote en Bezaans-mast, verlooren hebbende. De storm aanhoudende dreef het redloos Schip na den *Hollandschen* Wal, en geraakte den zestienden tusschen *Zandwyk en Noordwyk* in grooten nood, dien het door aanhoudend schieten uit zwaar Geschut te kennen gaf, tot het tegen den middag onder *Noordwyk* strandde. (*)

Redding aan de Schipbreukelingen toegebragt.

Het schieten bragt dit geheele Dorp op de been, en aan den Zeekant. Onder deezen ook den Menschlievenden Leeraar der Hervormde Kerke te *Noordwyk aan Zee*, A. VAN ROYEN, die een der Schipbreukelingen op een stuk houts, bykans moeder naakt, ziende aandryven, en in groot gevaar om ten einde kragten, te bezwyken, zichzelven in Zee, hem te gemoete begaf, redde, zyne naaktheid dekte, aan zyn huis te bedde deedt brengen, en den half door koude verstyfden Zeeman verkwikte: deeze bleek een hulp van den Loots te zyn. Aan de wakkerheid van deezen Menschenvriend hadden de ongelukkigen, die zich op 't Wrak bevonden, hunne voorspoedige en gelukkige behoudenis, naast de Voorzienigheid, groo-

(*) *London Magaz.* 1781. p. 147.

V. BOEK. 1781.

grootendeels, te danken Hy boodt, toen het Schip ſtrandde, uit eigen beurs aan de onkosten te betaalen, als men ſlegts één of meer Pinken aan laag water kon brengen; doch zulks kon toen niet geſchieden, en wanneer men dit hulpmiddel vervolgens in 't werk ſtelde begaf hy zich aan Boord van een der Pinken, bemoedigde zyne Dorpelingen om zich van de pligten der Menschlievenheid te kwyten. Zy deeden het, en bragten omtrent honderd Perſoonen, die den dood oogſchynlyk te gemoete zagen, aan Land: onder deezen bevonden zich de Secretaris en twee Knegts van den geweezen Gouverneur van *Madras*, twee *Indiaanſche* Vrouwen, twee zwarte Kindertjes, en vyftien *Franſche* Krygsgevangen, die nevens hun Leeven, hunne Vryheid wedervonden, althans men wil dat zy den voet op *Hollandſchen* bodem zettende in 't *Fransch* uitriepen. *Wy zyn geen gevangenen meer! wy zyn Franſchen!* Zy werden terſtond ontſlaagen, na *'s Gravenhaage* overgebragt, en den *Franſchen* Afgezant voorgeſteld. —— De geredde *Engelſchen* werden op Wagens na een Herberg te *Noordwyk op Zee* gebragt, van al het nodige voorzien en door een Wagt van het Regiment *Zwitzers* te *Leyden* in bezetting liggende, en deels van daar na *Noordwyk op Zee* getrokken, bewaard. —— Een der Officieren deezer *Zwitzerſche* Bende herkende, onder de Schipbreukelingen eenen zeer goeden Vriend, en tevens den

Zwa-

Zwager van zyn Major; deeze ontmoeting, en 't nabyzyn van zyn Broeder verminderde zyn ongeluk en lag hem, daar hy zyn Vriend omhelsde, dit woord in den mond *Nog is 'er een geluk in dit ongeluk!* — Aan de *Engelsche* Officieren werd, op hun woord van Eer, vergund in de Stad *Leyden* hun verblyf te houden, terwyl de Gemeenen in het Pesthuis, even buiten *Leyden*, een schoon en ruim Gebouw, overgebragt, en Menschlievend van het noodige verzorgd wierden; zo dat zy, over dit onthaal, in 's Vyands Land, zo wel als over de onmiddelyk verleende hulpe, hun genoegen en dank betoonden. — Vyftien der Schipbreukelingen, waren verdronken: meestal door dien zy het gewaagd hadden op stukken houts van Boord te komen. (*)

De Bestuurders der *Engelsche Oost-Indische Compagnie*, het ongeluk dit Schip overgekomen verstaan, en vernomen hebbende, hoe de Eerw. VAN ROYEN, met zyne Dorpelingen, zo veel tot redding der elendigen gedaan hadt, gaven hunnen Agenten te *Amsterdam* last deezen Leeraar twee honderd Guinies, en de andere *Noordwykers*, die, op zyn aanstaan, de behulpzaame hand aan de Schipbreukelingen geboden hadden, honderd Guinies uit

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 438. *Lond. Magaz.* als boven.

V. BOEK. 1781. uit hunnen naam, ten geschenke te geeven, tot erkentenis van den betoonden Yver en beweezene Menschlievenheid. Daarenboven kreeg die voorbeeldlyke Leeraar uit zeker *Vaderlandsch Fonds* ten behoeve onzer Krygsgevangenen in *Engeland*, opgerigt, een Zilveren Theepot en Melkkan, de eerste met het *Latynsche* Opschrift *Batavorum in hostes Virtuti*, op de tweede stondt *Naufragorum hostium Tutori:* dewyl hy van de Bestuurders de wedergave zyner gedaane Verschotten niet hadt begeeren te ontvangen. (*)

Laading van dit Schip en de handelwyze daar omtrent gehouden. Ondanks den voorslag van *Utrecht.*

Zo ras het Schip de *Generaal Barker* gestrand en 't bekend was dat het den geweezenen Gouverneur van *Madras*, den Heer THOMAS RUMBOLD, met zyne Vorstlyke Schatten, op negen honderd duizend Ponden *Sterlings* begroot, overgevoerd hadt, liep het gerugt, dat 'er, onder veele Kostlykheden, twintig kisten met Geld, en een kistje met ruwe Diamanten, aan Boord waren. Dan de Heer RUMBOLD, aan de *Kaap de Goede Hoop*, den Oorlog met *Frankryk* en *Spanje*, en de mogelykheid eener Vredebreuke met dit Gemeenebest, vernomen hebbende, hadt de Geldkisten, en andere Schatten, in een *Portugeesch* Schip doen overschepen. De Laading des gestranden en terstond in 't zand diepzinkenden Schips, bestondt voor-

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. Deel. bl. 96. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 667. 850.

voornaamlyk in Salpeter, Neteldoeken, en Zyden Stoffen. (*) De ongestuime Zee, en de moeilykheid om by 't Wrak te komen bragt te wege dat men, met veel arbeids, in 't eerst, van de Laading borg: dan eerlang rees het zo verre dat het gemaklyk tot den bodem toe kon ontlaaden worden. Alles was doornat en beschadigd, en werd na *Amsterdam* gezonden om het, zo veel mogelyk, te herstellen en te zuiveren. De voorraad der geborgene goederen was zo groot en dezelve van zo veel waarde, dat Staaten van *Utrecht* door hunne Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge lieten inbrengen, hoe zy oordeelden, dat, schoon dit Schip op *Hollandschen* Bodem gestrand was, de voordeelen daar van komende, niet aan dit *Gewest alleen;* doch aan 't *Bondgenootschap in 't algemeen*, toebehoorden; maar dit werd afgeslaagen. (†) De geborgene Goederen verkogt de Rentmeester Generaal van *Noordholland*, *Kennemerland* en *Brederoode* in 't *Zuider-Kwartier*. Middelerwyl hadt men de Officieren en Adelborsten, op hun woord van Eer,

V. BOEK. 1781.

(*) Volgens de *Engelsche* Opgaave was het Schip 328000 P. St., dat is ruim 3280000 Gl. waardig; naamlyk 1750000 Gl. aan de Oost-Indische Maatschappy in *Engeland*; 800000 Gl. aan verscheidene Kooplieden; 500000 Gl. aan geheimen Handel; 150000 Gl. aan Mr. PERRYN en 80000 Gl. aan Schip en Gereedschappen. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 444. 659.

(†) *Resol. Gen. Vener.* 18 Mey 1781. *Resol. van Holland* 21 Aug. 1781.

V. BOEK. 1781.

Eer ontſlaagen, en met toegelegd Reisgeld weggezonden, toen de Zee-Capitein STATINCK met zyne Officieren en Adelborſten in *Engeland* ontſlaagen en hier wedergekeerd waren. (*)

Eenige *Engelſche* Kaapers beloopen ongelukken op onze Kust.

De zelfde Storm, die dit rykgelaaden *Oost-Indisch* Schip uit *Engeland* herwaards dreef, en in de Havens van dat Ryk groote ſchade veroorzaakte; deedt eenige *Engelſche* Kotters en Kaaperſcheepjes, zo op den *Zeeuwſchen* als *Vlaamſchen* Wal, by *Biervliet*, de *Groede*, en de *Hoofdplaat*, ſtranden. Onder andere liep te *Zierikzee* een Kaperſchip, uit *Duins* van de Ankers gedreeven, binnen, met zeer veel Krygsbehoeften aan Boord, nevens twee andere, beſtemd om na de *Kaap de Goede Hoop* te ſtevenen. Men plaatſte de Manſchap dier, zonder Wapenen bekomene vyandlyke Vaartuigen in gevangen huizen. Dit Lot kwam ook eenige *Engelſchen* over, die van, aan de Kust liggende Kaapers aan land traaden, en door de *Katzandſche* Boeren gevangen genomen werden. Eenige gewapende Landzaaten van *Breskens* en *Groede* veroverden een Kaper met de daar op gebleevene Manſchap, naa den aan Wal geſtapten Capitein, met vyf Matroozen, gevat te hebben. (†)

Een *Engelsch* Kaper-Schip beſchiet *Scheveningen*.

De ontrustingen der *Engelſche* Kaapers aan onze Kusten waren ontelbaar; doch van

(*) *Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 986. 987. 2089 782.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 486. 659. 660.

van geen meldenswaardig gevolg: zy loerden ſteeds op onze Visſchers, die veel mishandelens moesten uitſtaan. In het najaagen van een *Vlaardinger* Visſcher-hoeker, die het ſchieten van een *Engelſchen* Kotter niet langer kon ontwyken, dan door het by *Scheveningen* op ſtrand te zetten, kwam deeze zeer naby land, en bleef onophoudelyk vuuren op den hem ontzeilden prooy. Dit viel voor juist toen de Kerk van dat Zeedorp uitging, elk ſpoedde zich ſtrandwaards. Eenige Kogels bereikten het Dorp en kwamen door de daken der huizen. Zulks veroorzaakte niet weinig beweegings. Een *Scheveninger* ylde na den *Haage*, vervoegde zich by den Stadhouder op de *Parade*, en verzogt hulp. Het verſpreide gerugt, het hooren ſchieten, lokte eene onbeſchryflyke menigte nieuwsgierigen uit de Hofplaats na *Scheveningen*, de weg was met Koetzen en Wandelaaren bezaaid. Zyne Hoogheid, vergezeld van den Veldmaarſchalk den Hertog van *Brunswyk*, vervoegde zich mede derwaards; een bende Ruiters en Granadiers, op 't Plein gereed ſtaande, werd terſtond afgezonden, plaatſte zich met ſcherpe Patroonen en Handgranaaten, gedeeltlyk aan ſtrand, gedeeltlyk by de Dorp-kerk. (*) Welhaast deinsde de Kotter af, en nam daar mede die opſchudding een einde. Men wil,

V. BOEK.

1781.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 136.

V. BOEK. 1781.

Ontzettend, doch valsch, gerugt dat *Vlissingen* door de *Engelschen* zou ingenomen zyn.

wil, dat zyne Hoogheid van die in 't Dorp geschoote Kogels, ter gedagtenisse, mede genomen en bewaard heeft.

Zo weinig men dit telde, en, in de daad, het was van geen aanbelang, en alleen, om dat het zo naby de Hofplaats voorviel, en de omstandigheden, die het vergezelden, eenigzins opmerkelyk; zou een gerugt, dat laater zich verspreidde, van meer betekenis geweest hebben, indien de uitkomst 'er het zegel op gedrukt hadt. Den zes en twintigsten van Lentemaand vervulde eene groote verslaagenheid veeler gemoederen, op de verspreidde maare, dat de *Engelschen*, den voorgaanden dag, met twaalf Oorlogschepen, eene Landing in *Zeeland* gedaan, de op de *Zeeuwsche* stroomen liggende Oorlogschepen vermeesterd, en *Vlissingen* ingenomen hadden. Schoon die tyding weinig ingangs vondt by kundigen en welbedagten, kreeg ze geloof en won veld, tot dat laatere Brieven uit *Zeeland* gekomen, des niets gewaagende, de opgevatte schrik, zo schielyk deeden verdwynen als dezelve ontstaan was. Aanleiding tot dit gerugt hadt, zo men wil, gegeeven het schieten in Zee gehoord, en 't berigt van Visschers en andere binnen komende Schepen, die verhaalden eene *Engelsche* Vloot in Zee gezien te hebben. Ook waren, 'er met de daad *Engelsche* Koopvaarders, door eenige Fregatten begeleid, en tot het afhaalen van *Duitsch* Krygsvolk na *America* bestemd, onze Kusten voorby gevaaren,

en

en hadden, om seinen te geeven, of om eene ydele vrees te verwekken in 't hart der *Nederlanderen*, veelmaalen geschooten: (*) —— Mogelyk liet men dit zo onwaar, als onwaarschynlyk gerugt door 't Land loopen om te beproeven hoe de Landzaaten te moede zouden weezen, indien de aangevangen *Engelsche* Oorlog, doorgezet wierd, en 't op 't nypen eener daadlyke Landing op onze Kusten aankwam. 't Was althans het gestaadig zoeken van veelen in den Lande om de Magt van dat Ryk ontzaglyk, en onze Vredebreuk met hetzelve als doodlyk te doen voorkomen. Die het uit dit oogpunt beschouwden, en met verontwaardiging hoorden hoe *Engelschgezinde Hollanders*, dit Gerugt, zo wyd mogelyk deeden klinken, 't zelve met zeker kwaadaartig genoegen mededeelden, hadden alle reden om, over die laage kunstgreep te lachen, toen de uitkomst de valschheid bewees, en volmaakt aan hunne verwagting beantwoordde. Terwyl zy zich beklaagden, dat wy geene Oorlogschepen gereed of in Zee hadden om dit *Engelsch Convoy*, 't geen men hieldt die opschudding veroorzaakt te hebben, te onderscheppen.

De Wethouderschap van *Vlissingen*, overtuigd dat dit vermeend gevaar, in een

Vlissingen stelt zich in staat van tegenweer.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 663.

V. BOEK. 1781.

een daadlyk zou kunnen verkeeren, besloot eerlang geene middelen onbeproefd te laaten tot het beschermen van het Leeven en de Bezittingen der Ingezetenen, en beval, dat ieder Manspersoon, Burger of Inwoonder der Stad, achtien Jaaren en daar boven oud, zich zou hebben te voorzien van een behoorelyk Schietgeweer, geproefd en met het Stadswapen gemerkt, een Patroontas met twaalf scherpe Patroonen, mitsgaders een behoorelyk Zydgeweer: de Burgers voorts aanmaanende om zich in den Wapenhandel te oefenen, en zich, ten tyde van Alarm, op de Loopplaatzen, door de Regeering aangeweezen, te laaten vinden. Van dit alles waren, behalven de Regeeringsleden, Predikanten en door Lichaamsgebreken onbekwaamen, de *Doopsgezinden*, die, egter, by eenen aanval, of ongelukken van brand, zich boven anderen zouden moeten laaten gebruiken tot Brandblussing en zodanige andere noodwendige diensten als zy met een vry geweeten, zouden mogen waarneemen, uitgezonderd. (*)

Of Lord MULGRAVE den aanslag op *Vlissingen* in den zin gehad hebbe.

Lord SANDWICH was zeer ingenomen met het Plan om *Vlissingen* aan te tasten; en 'er liep, in Hooimaand, een gerugt, dat de Vloot onder Lord MULGRAVE daar toe bestemd was; men schreef het niet volvoeren toe aan den schroom

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1586.

ſchroom der Lootzen om zo zwaare Schepen in de *Zeeuwſche* gaten te brengen; doch anderen willen, en met veel gronds, dat behalven de zeer welbekende zwaarigheden om op die Reede te komen, als mede die, welke de wind dikwyls aan het uitloopen veroorzaakt, om niet te ſpreeken van den toen verdeedigbaaren ſtaat der Stad *Vlisſingen*, de *Engelſchen* geen oogmerk altoos hadden tot zulk eene onderneeming: het bleek ook dat Lord MULGRAVE, ſlegts om de leus gekruist en zich op de Kust vertoond hadt, om ons te ontrusten en zo de *Zeeuwſche* als *Hellevoetſche* Schepen bedryfloos te doen blyven, daar zy lagen. (*)

Hoe men zich, naa de Oorlogsverklaaring, te Lande in ſtaat van tegenweer ſtelde.

Wy moeten, dit van *Vlisſingen* vermeld, en gezien hebbende, hoe het zich op Zee, by den aanvang des *Engelſchen* Oorlogs, toedroeg, optekenen in welker voege men zich te Lande tot denzelven toerustte. — Op de ontvangene Oorlogsverklaaring werd de Vergadering der Staaten van *Holland*, die tot den vyfden van Louwmaand geſcheiden was, terſtond wederom by een geroepen, de Vlag-Officiers, en de Ingenieurs uit de Grensſteden, gelast in den *Haage* te komen, alle Officiers en Verlofgangers moesten zich onmiddelyk by hunne Regimenten begeeven. Verſcheide Zee-Officiers en Ingenieurs, werden

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1799.

V. BOEK. 1781.

den na de Kusten en ſterke Plaatzen gezonden, om de Batteryen te onderzoeken, de vervallene in beter ſtaat te brengen, of, daar 't noodig was, nieuwe Batteryen op te rigten. Naa *Texel*, *Hellevoetſluis*, en andere Plaatzen, ſchikte men voorraad van Geſchut, Kruid en Kogels. Het ſtrand, van den *Hoek van Holland* af tot benoorden *Wyk op Zee*, was dra, hier en daar met Wagthuisjes en Geſchut, voorzien, in en om de Zeedorpen, Krygsvolk gelegd. De Bewoonders dier Dorpen, voor zo verre zy het in Zee, wegens de Kaapers met hunne Viſchſchuiten niet, of ſchaars, waagen durfden, en de Koopvaardyvaard, door den ontſtaanen Oorlog geſtremd, geen Volk behoefde, verzogten met Geweer voorzien, en in den Wapenhandel geoefend te worden, om, in geval van nood, den Vyand kloeken wederſtand te bieden. Men ſprak veel van in 't Voorjaar drie Veldlegers te velde te brengen, als één by *'s Gravenhaage*, één in *Noord-Holland* en één in *Friesland*. Een ontwerp, 't geen, daar de Kryg ter Zee moest gevoerd worden, veel wederſpraaks ontmoette, en ook ras verdween.

Wat ten Zeedienst geſchiedde.

Eenige rustende Zee-Capiteins daagden op om hun dienst den beſprongen Vaderlande, aan te bieden. De Admiraliteiten ſcheenen, daar het Zeeweezen zo verwaarloosd lag, en de Oorlog nu met de daad was uitgeborſten, yver en werkzaamheid te verdubbelen, kogten, ten hoogen pryze,

veel

veel Houts, om de oude Schepen te herstellen, en nieuwe aan te bouwen; het timmeren op byzondere Werven, werd, om 't benoodigd Werkvolk te krygen, verboden; ook liet men op andere dan de Landswerven, en die van de *Oost-Indische* Maatschappy, Schepen opzetten, een gedeelte des Volks werkte den Zondag over. Dan met al dit werd 'er weinig uitgevoerd.

Uitleggers in de Zeegaten gebragt. *Zeeland* gedekt.

Onvermydelyk noodig is het, behalven een Oorlogsvloot in Zee, wel bemande en gewapende *Uitleggers* in de Zeegaten en Stroomen te hebben, hier in werd voorzien. In *Zeeland* waren reeds, de omstandigheden op 't einde des afgeloopen Jaars hachlyk staande, eenige maatregelen genomen, welke de Voorzigtigheid aanprees in een Gewest, dat, meer dan eenig ander, voor vyandlyken aanval, in eenen Zee-Oorlog, bloot lag. In gansch *Walcheren*, te *Veere*, en inzonderheid te *Vlissingen* was men bezig met het herstellen der Batteryen, en het aanleggen van nieuwe Werken, het onderzoeken van 't Geschut, en verheugde zich over de verzekering dat men versterking van Krygsbezetting in die beide Steden zou ontvangen, en eene Bende Artilleristen krygen. —— Op de eerste tyding, dat de Ridder YORKE den *Haag* verlaaten en *Engeland* onmiddelyk daarop vyandlykheden begonnen hadt, vervoegden zich eenige Heeren uit Gecommitteerde Raaden van *Zeeland* na *Vlissingen*, deeden de

Poor-

V. BOEK. 1781.

Poorten en Haven ſluiten, de Wagten verdubbelen, en, op verſcheide plaatzen, Oorlogſchepen leggen, als één voor die Stad, één voor *Veere*, één voor de *Zierikzeeſche* Haven, en één op *Flakké*. De verwagt wordende Bezetting, door de vorst, te *Dordrecht* opgehouden zynde, diende eenige Manſchap van het Oorlogſchip voor *Vlisſingen* om de Wagten te kunnen verdubbelen; doch deeze werden weder na Boord gezonden, door dien eenig Volk uit de Bezetting van *Veere* die post waarnam. De Generaal DOPF werd van zyne Hoogheid aangeſteld en afgevaardigd om over 't Krygsvolk op *Walcheren* bevel te voeren, en twee Ingenieurs om het opzigt over de Batteryen en het Geſchut te hebben, 't geen gebragt werd na die plaatzen waar men den eerſten aanval dugtte. Met het einde van Lentemaand bevondt zich *Zeeland*, in den ſchoonſten ſtaat van tegenweer, zo door het planten van Geſchut op de reeds zynde Batteryen als door het aanleggen van nieuwe, geſchikt om alle de Gaten te beſtryken, die daarenboven van Uitleggers voorzien waren. (*)

Herhaald Voorſtel van Zyne Hoogheid om en de Zee en de Landmagt te verſterken.

Een Brief der Algemeene Staaten aan de Staaten der byzondere Gewesten, den zes en twintigſten van Wintermaand des voorgaanden Jaars gedagtekend, behelsde het herhaald Voorſtel van zyne Hoogheid, om,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 264. 1785. 1787.

om, tot verdeediging van den Staat „ten „ minsten vyftig of zestig Schepen uit te „ rusten, en onder deezen niet minder „ dan twintig of dertig van Linie, en het „ vermeerderen van de Landmagt tot vyftig of zestig duizend Man; het brengen „ van de Grensplaatzen in een behoorelyken staat van tegenweer en het voorzien der Oorlogs-Magazynen met de „ vereischte behoeften. (*) — Hy betuigde, met genoegen gezien te hebben, dat aan dit Voorstel, ten aanziene van de Zeemagt, zo verre was voldaan, dat deeze eenigzins in een beteren stand gebragt ware; dat hy zich „ vleide, dat door de Heeren Staaten „ van alle de Gewesten, in de gevaarlyke omstandigheden, daar de Republiek „ zich in bevondt, waar in men, *naa het „ voorgevallene zedert twee dagen*, niet „ genoeg op zyne hoede kon zyn, „ geene zwaarigheid zou worden gemaakt „ om in den voorgeslaagen aanbouw „ van Schepen van Linie, en de uitrustingen voor het aanstaande Jaar, „ welke niet konden worden naagelaaten, „ zonder de Republiek aan de grootste „ onheilen bloot te stellen, volkomen „ toe te stemmen, en de noodige Penningen te verschaffen. — Dan hy dagt „ naalaatig te zyn in zynen pligt, indien „ hy

(*) Deeze voorslag was reeds in Maart 1779 gedaan. Zie ons II. D. bl. 33.

V. BOEK. 1781.

„ hy niet gelyktydig verklaarde, dat het „ even noodig was de Republiek te Lande de eene ontzag wekkende gedaante te „ geeven; met leedweezen moest hy zeggen, dat zyne Poogingen, toe hier toe „ aangewend, om de Landmagt van den „ Staat mede vermeerderd te zien, van „ geen vrugt waren geweest." Naa aanmaaning om niet min in de Versterking der Land- dan der Zeemagt te voorzien, verklaarde Zyne Hoogheid „ voor de gevolgen, uit het verwaarloozen van het „ een en ander te dugten, niet te kunnen instaan: leedt het Gemeenebest „ daar door nadeel, 't kon hem, die „ meer dan ééns gewaarschuwd hadt, „ niet geweeten worden." — Hy verzogt dan nogmaals Hun Hoog Mogenden zyn Voorstel by de byzondere Gewesten te willen ondersteunen, „ hoopende dat dezelve, in deeze gevaarlyke omstandigheden, meer invloeds „ zouden hebben, dan in voorige tyden, „ en dat Financieele Considieratien niet „ zouden wederhouden dat geen te doen, „ 't welk onvermydelyk vereischt werd, „ wilde men het lieve Vaderland niet „ bloot stellen aan eenen Vyandlyken „ Inval."

Door Hunne Hoog Mogenden aangedrongen.

Hunne Hoog Mogenden drongen het Voorstel zyner Hoogheid aan „ daar de Berigten uit *Engeland* ontvangen, en het „ schielyk vertrek van den Ridder YORKE, het bekommerlyk uitzigt gaven, van „ de Republiek, eindelyk blootgesteld

„ te

„ te zien aan het gevaar van in den
„ heerschenden en alvernielenden Oor-
„ log deel te moeten neemen. Zy er-
„ kenden dat, in de verbetering van het
„ Zeeweezen, wel iets; maar op verre
„ naa niet genoeg, gedaan was, om sterk
„ gewapende Vyandlyke Mogenheden,
„ gerust onder de oogen te zien, of den
„ Handel, in alle zyne takken, te be-
„ schermen, en de afgeleegene Bezittin-
„ gen van den Staat, tegen allen aanval,
„ te dekken. Tot het spoedig beraad-
„ slaagen, besluiten, en volvoeren van
„ de maatregelen daar toe strekkende,
„ wilden zy de Hooge Bondgenooten,
„ op 't ernstigst vermaand hebben —
„ Doch hier mede, betuigden zy wy-
„ ders, was het Vaderland niet be-
„ houden. Het Onweer, dat den Staat
„ vast op Zee naderde, kon, ligtelyk,
„ door eene onvoorziene omwenteling
„ van zaaken, die thans niet onwaar-
„ schynlyk voorkwam, op het vaste Land
„ ontstaan. Ondertusschen hadden, ter
„ beveiliging der Zeeplaatzen, de Fron-
„ tieren van den Staat reeds ontbloot
„ moeten worden. Ten deezen opzigte
„ kon *Zyne Hoogheid* zich, met gerust-
„ heid, beroepen, op zyne aanhoudende
„ en onvermoeide poogingen, om de
„ Bondgenooten over te haalen tot eene
„ betere voorzieninge aan de Landzyde. —
„ Zo men volkomen Onafhangelyk wilde
„ blyven was het volstrekt noodzaaklyk

„ zich

V. BOEK. 1781. *Utrechts* Antwoord hierop.

„ zich in trouble tyden aan alle kanten „ te wapenen." (*)

De Staaten van *Utrecht* beantwoordden deezen Brief in Louwmaand, drukten zich, ten aanziene van de mishandelingen der *Engelschen*, veel sterker uit; klaagden dat het blykbaar gevaar van 't Gemeenebest zeer vergroot was door gebrek aan genoegzaame Eensgezindheid, en daar aan natuurlyk gehegtte Verwyling van een tydig gebruik maaken van toereikende middelen, om tegen zodanige, hoe zeer aan onze zyde onverdiende, gebeurtenissen, ons in een behoorelyken staat van tegenweer gesteld te zien. — Zy verzekerden de Algemeene Staaten van hunne bereidwilligheid om, tot vermeerdering der Landmagt, met de andere Bondgenooten mede te werken, en stemden toe in de Petitien tot verbetering van 's Lands Magazynen in den Jaare MDCCLXXVIII gedaan. — In een nader Besluit, mede ter Vergadering der Algemeene Staaten ingebragt, bewilligden zy in de gedaane Petitien tot den aanbouw van Oorlogschepen, Fregatten, Wagtschepen, en den aankoop van Geschut en Krygsbehoefte voor deezen Jaare. Zy bejammerden het niet opvolgen van hun raad voorheen gegeeven om de middelen, in dien tyd door zyne Hoogheid voorge-

slaa-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 58.

ſlaagen, werkſtellig te maaken: deeze zou, huns oordeels, geſtrekt hebben om de Oorlogende Mogendheden de Republiek meer te doen ontzien, en de tegenwoordige ongelegenheid te vermyden. Dan nu 't Gemeenebest daadlyk van *Engeland* was aangevallen, moest men, met belanglooze Eendragtigheid, en goede Trouwe, alle poogingen aanwenden, om het verderf van den Staat te verhoeden, en, zo mogelyk, deszelfs geſchonden Eer en Regten te herſtellen, en te handhaaven, door het ter hand neemen der voorgeſlaagene middelen, als noodig tot veiligheid en verdeediging der Republiek, in haaren tegenwoordigen toeſtand. Terwyl het oogmerk en de bedoelinge daar van altoos zouden behooren bepaald te blyven by verdeedigende onderneemingen, om aan geheel *Europa* ten klaarſten te doen blyken, hoe zeer de Republiek afkeerig was van den Oorlog, en niets anders wenschte, dan, met behoud van haare Bezittingen en Regten, by het aangenoome ſtelzel van Onzydigheid te blyven, zonder eenige daad van geweld te pleegen, dan waartoe zy, van de zyde van *Engeland*, werd gedrongen en voorgegaan, en den Vrede op eene eerlyke wyze herſteld te zien. (*)

In

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 489.

V. BOEK. 1781. *Frieslands Antwoord.*

In *Friesland*, waar Gedeputeerde Staaten, zo ras het gerugt van 't vertrek des *Engelschen* Afgezants zich verspreid hadt, den Ingezetenen zulks, by openlyke afkondiging, te verstaan gaaven; dewyl het zeker verdere gevolgen zou hebben, die hun, en boven al de Zeevaarenden, niet onverschillig konden weezen, zag men 't Voorstel van zyne Hoogheid, door de Algemeene Staaten aangepreezen, met een geheel ander oog in dan te *Utrecht*. De gevoelens der Vier Kwartieren waren éénparig, en de uitdrukkingen, waar mede zy dezelve bekleedden, sterk. Het Besluit, daar op gegrond, hadt deezen zin. „ Dat Staaten van *Friesland* oordeelende, over „ dit gewigtig stuk, aan de Bondgenooten zich rondborstig te moeten verklaaren, dagten, dat, volgens den „ eisch der hoogste noodzaaklykheid, „ de Gewesten, in den tegenwoordigen „ zo hachlyken toedragt van zaaken, hun „ éénigste en voornaamste aandagt alleen „ vestigen moesten op eene gedugte, en „ met het gevaar evenredige, toerusting „ ter Zee. — Dat de Republiek van die „ zyde verre weg thans het meeste te „ vreezen hadt zou, door geenen Bondgenoot, immer ontkend kunnen worden. De ontzaglyke Vlooten van „ Oorlogschepen, het groot getal van „ Kaapers en Roovers, die de wateren „ der Zee schier bedekten, strekten tot

„ on-

„ onwederspreekelyke waarborgen, dat
„ de Commercie, die gezegende Bronader
„ der van den bloeij en den welvaard deezer
„ zer Landen, ja van het gansche Gemeenebest,
„ nebest, door den daadlyken invloed,
„ dien dezelve daar op heeft, de gevoeligste
„ ligste slagen kon erlangen, en de Republiek
„ publiek zodanig treffen, dat het jaaren
„ lang zou kunnen aanloopen eer dezelve
„ tot haaren vorigen staat van aanzien
„ en luister weder gebragt kon worden.
„ den. — Dat zy, van dit alles volledig
„ overtuigd, zich alzins verpligt oordeelden,
„ deelden, alle Bondgenooten, op het
„ sterkst, aan te maanen om zich, voor
„ het tegenwoordige, meest, ja alleen,
„ op het herstel van 't Zeeweezen, bevoorens
„ voorens zo zeer verwaarloosd, en de
„ toerusting van Schepen van allerlei
„ Charter, kragtdaadig toe te leggen;
„ terwyl zy, ten aanziene van de voorgeslaagene
„ geslaagene Vermeerdering van de
„ Landmagt, voluit moesten verklaaren
„ van gedagten te zyn, dat dezelve van
„ geen nut, maar veel eer ten hoogsten
„ nadeelig voor den tegenwoordigen
„ staat, waar in de Republiek zich bevondt,
„ vondt, kon zyn: en als onbetaalbaar
„ voor de zo zeer gedrukte Finantien
„ van *Friesland*, door den zwaaren
„ en onevenredigen aanslag van haar
„ Aandeel in de Algemeene Lasten, behoorde
„ hoorde aangemerkt te worden.

V. BOEK. 1781.

„ Daarenboven eischte het Staatkundig „ ſtelzel, 't welk zy meenden, in deeze „ dagen, te moeten omhelzen, dat men „ zich behoorde te wapenen, en tegen „ geweld te dekken, aan die zyde, waar „ het gevaar meest dreigde, waar men „ het zag genaaken, en 't zelve als onver- „ mydelyk voorkwam. — Dat zy over- „ zulks, gedwongen waren te moeten „ afzien, en zich zorgvuldig te wagten, „ om groote uitgaven te doen aan „ dien kant, waar geen vrees voor „ dreigende onheilen zich vertoonde. „ Immers het Gemeenebest hadt aan de „ Landzyde, voor als nog, van den Vy- „ and niets te dugten, aangemerkt „ de Koning van *Groot-Brittanje* zyne „ uiterſte kragten alleen aanſpande om „ de Zeeën te overheeren, en daar „ over, als 't ware, een onbepaald ge- „ bied te voeren, terwyl zyne Krygs- „ magten nauwlyks toereikten om zyne „ Koningryken te verdeedigen, of zyne „ Staaten buiten *Europa* te herwinnen, „ en hy zich, uit dien hoofde, vol- „ ſtrekt niet in ſtaat bevondt om de Re- „ publiek der *Vereenigde Nederlanden*, „ aan den Landkant aan te vallen, te „ overrompelen, en het Tooneel des „ Oorlogs aldaar op te regten. — En zo „ zeker het was, dat, door eene onvoor- „ ziene omwenteling van zaaken, het „ vuur des Oorlogs op het Vasteland „ kon worden overgebragt en ontſtoo-

„ ken,

„ ken, zo onwederſpreekelyk bleef het „ ook, dat het eene niet zeer gegronde „ Staatkunde was, om zich tegen on- „ voorziene toevallen te wapenen, in „ zulk een tyd en by zodanige omſtan- „ digheden, dat die Wapening noodwen- „ dig moest ſchaden, en daadlyk te rugge „ houden, eene noodzaaklyke Uitrus- „ ting, welke men gedwongen was ter „ Zee te doen, en dat tegen geen drei- „ gend, doch een weezenlyk daar zynde „ Gevaar. 't Was ten overvloede ge- „ bleeken, uit de meermaals gehoudene „ raadpleegingen op dit ſtuk ter Alge- „ meene Staatsvergaderinge, dat de „ ſchaarsheid van Volk oorzaak was van „ de traagere Uitrustingen ter Zee, en „ deeze zou, door eene Aanwerving te „ Lande, zich welhaast nog klaarder „ openbaaren.

„ Men diende, derhalven, aan de „ Zeemagt op het yverigst te werken „ om dezelve in eenen gedugten ſtaat „ te brengen, het aanzien en de Vlag „ der Republiek, reeds op eene hoo- „ nende wyze geſchonden, te doen eer- „ biedigen. Zy ſtelden volkomen vast „ en waren te eenemaale verzekerd, dat „ het aanwerven van Troepen en de „ voorgeſtelde Manſchap, volſtrekt on- „ uitvoerelyk zou weezen, en dus, „ voor als nog, geenzins raadzaam, om „ daar van eene proeve te neemen, tot „ voorkoming mede van de ombrage

V. BOEK. 1781.

„ of jaloufie, welke andere Mogenheden daar omtrent zouden kunnen opvatten: terwyl geen der Bondgenooten zich tog immer zou kunnen vleijen, dat de Aanwerving der Landmagt, gepaard gaande met eene ontzaglyke Uitrusting van allerleie Schepen, op één tyd, en even gelukkig zou flaagen; daar het Staatkundig beleid volftrekt vorderde, dat geen eerst ter hand te neemen, 't welk den meesten fpoed vereischte, den Lande het grootfte voordeel, en 't gewenschte heil, kon aanbrengen.

„ Wyders, hoe waarfchynlyk ook, in den Brieve van hunne Hoog Mogenden, eene onvoorziene Omwenteling van zaaken gefchetst mogt worden, deedt de tegenwoordige gefteldheid van zaaken, en de Vredebreuk tusfchen dit Gemeenebest en de Kroon van *Engeland*, die zich alle Mogenheden van *Europa* tot onvrienden maakte, deels door eene willekeurige handelwyze, deels door zigtbaare inbreuken op de Regten der Volken, die voorgewende vrees, meer dan voorheen, zeer onwaarfchynlyk voorkomen — en gefteld dezelve was voor eenen aanval aan de Landzyde niet ongegrond, zo zou nogthans de voorgeflaagene Vermeerdering voor 't Gemeenebest van geen nut zyn; vermids de Nabuuren van den Staat zich in

„ om-

„ omstandigheden bevonden, en in magt „ en aanzien zoodanig waren toegeno „ men, dat men de Republiek geenzins „ kon aanmerken tegen hun in sterkte „ bestand te kunnen worden, en, diens- „ volgens, zonder behulp van een mag- „ tig Bondgenoot, zich onmogelyk be- „ veiligen of verdeedigen kon." —— Behalven deeze zwaarigheden, die zy genoegzaam oordeelden om, in dit gewricht van zaaken, eene Vermeerdering der Landmagt volstrekt onnut te keuren, waren 'er bedenkingen, ontleend uit den Staat der Geldmiddelen van *Friesland*, die het toestemmen daar in te eenemaal onmogelyk maakten; weshalven zy dit Ontwerp geheel van de hand weezen (*).

V. BOEK. 1781.

Petitie van den Raad van Staaten, tot Uitrusting der Schepen en vermeerdering van Landmagt, en voorslag eener Geldopneeming.

Korten tyd naa de ontvangene Oorlogsverklaaring vormde de Raad van Staate eene Petitie van vier en negentig Oorlogschepen, en vyftig duizend Man Krygsvolk, en deedt, tot het vaardig vinden van de noodige kosten tot zulk eene ontzaglyke Uitrusting, en verbaazende Aanwerving, den voorslag eener Geldopneeming van veertien Millioenen Guldens. (†) Van deeze som zou *Holland* alleen

(*) *N. Nederl. Jaarb* 1781. bl. 267 &c.

(†) Deeze veertien Millioenen moesten, volgens de Petitie van den Raad van Staaten, strekken. I. Tot het bemannen en wapenen van Oorlogschepen en Fregatten 7,342,536 Gl. II. Tot het aankoopen van Geschut en Oorlogsbehoeften 1,500,000

V. BOEK. 1781. alleen acht Millioenen opneemen, en *Friesland* acht Tonnen. Tot dezelve by de Algemeene Staaten besflooten zynde was de toeloop om deel in deeze Geldligting te neemen, in *Holland*, en boven al te *Amsterdam*, zeer groot: ook nam die Stad zelve uit haare Schatkist twee Millioenen en vier maal honderd duizend Guldens voor haare Rekening, die by het Land, tegen de bepaalde Rente van twee en een half ten honderd, beleggende. - *Gelderland* was de eerste, en stemde met alle bereidvaardigheid in den Aanbouw der Oorlogschepen, in de vermeerdering der Landmagt, en de Geldligting. *Holland* kon tot de vermeerdering van de Landmagt verstaan, als dezelve bepaald bleef op dertien duizend Man Voet- en dertien honderd Man Paarden Volk. *Amsterdam* wilde dat het nieuw aangeworven Volk, in 't byzonder de *Mariniers*, op de Schepen zou dienen. *Dordrecht* weigerde toetestemmen, of men moest de jaarlyksche Uitrusting van Oorlogschepen op een vasten voet bepaalen, en op den staat van Oorlog brengen. *Amsterdam* zag het besluit met de meerderheid aan. *Dordrecht* deedt 'er aantekening tegen. *Friesland* verwierp volstrekt

1,500,000 Gl. III, Voor drie vierdens in de kosten en voor buiten gewoone uitrustingen 5,763,135 Gl. IV. Een overig vierde deel, de som van 1,921,045 Gl. zou op 't Last en Veilgeld komen.

ſtrekt de vermeerdering der Landmagt, zo lang men ter Zee niet gewapend was. (*)

1781.

Plan door den Raad van Staaten ingeleverd om het Krygsvolk op de Zeekusten te plaatzen.

Ondanks veeler blykbaare en gegronde weerzin tegen het onophoudelyk dringen op werven van Krygsvolk te Lande, wanneer men van de algemeen erkende en ſterk ſchreeuwende noodzaaklykheid tot het verſterken van het Zeeweezen ſprak, leverde de Raad van Staate een Plan in, door zyne Hoogheid ontworpen, om het Krygsvolk van den Staat langs de Zeekusten te plaatzen, en als in drie byzondere Legers zamen te trekken, waar van wy hier boven, in 't voorbygaan, gewaagd hebben (†); en verzogt, ten dien einde, één Millioen Guldens tot Legerlasten: 't zelve kwam hier op neder, volgens den Brief aan de Algemeene Staaten, den twee en twintigſten van Louwmaand ingeleverd. „ De zo onverwagte „ als onbillyke vyandlyke aanval van den „ Koning van *Groot-Brittanje* tegen „ deezen Staat, geeft alle gegronde re„ den aan de hand, dat de Republiek, „ van haare zyde, niets behoort te ver„ zuimen, of naa te laaten, om zich op „ alle wyzen in ſtaat te ſtellen, om die „ zo gevaarlyke ontwerpen, te kunnen „ tegengaan en verydelen. Hier toe „ dient niet alleen, dat de Republiek „ zich

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 109. III. 944.
(†) Zie hier boven bl. 42.

V. BOEK. 1781. te kunnen bepaalen. (*) Nogthans lieten zy, door eene optelling van veelvuldige benoodigdheden genoegzaam zien, dat de nadere aanspraaken om Geld geenzins gering zouden weezen.

Dan hoe zeer zyne Hoogheid, nevens den Raad van Staate „ zich, gelyk zy „ verklaarden, verzekerd hielden, dat „ by geene mogelykheid, iemand de „ volstrekte noodzaaklykheid van deeze „ Petitie, zou kunnen tegenspreeken, „ of hy moest willens en weetens de „ oogen sluiten voor de tegenwoordige „ gelegenheid en nood van het Vader„ land", en daarom kragtig op het voortzetten hier van aandrongen, vondt dit Voorstel geen ingang by de Gewesten. — Op den *Gelderschen* Landdag over dit stuk geraadpleegd wordende liet de meermaals vryuitspreekende Jonkheer ROBERT JASPER VAN DER CAPELLEN, deeze taal hooren, welke te meer verdient geboekt te worden, om dat zyne gedagten de gedagten waren van veelen, die met oplettenheid 's Lands toestand beschouwden; doch allen den moed niet hadden om een Voorstel, zo sterk ondersteund, tegen te spreeken, en bewyzen daar tegen aan te voeren. „ Daarmen", luidt 's Ridders woord, „ in deeze tyds om„ standigheden, natuurlyk verwagten

„ moest

(*) *Resol. van Holland* 26 Jan. 1781.

R. J. BARON VAN DER CAPELLEN.
HEER VAN DE MARSCH EN LATHMER, &c. &c.

„ moest van niets anders te zullen hoo- V. BOEK. 1781.
„ ren dan van verhaaste maatregelen,
„ om, zo door het in Zee brengen van
„ Oorlogſchepen, als door het zo hoog
„ noodig ſluiten van een Verbond met
„ de Vyanden van onzen, door eigen
„ verzuim gedugt geworden Vyand,
„ om, zo doende, zeg ik, ons ongeluk-
„ kig Gemeenebest, tegen der *Britten*
„ aanvallen en verraaderlyken invloed te
„ kunnen verdeedigen; zo moet het,
„ daarentegen, een ieder vreemd voor-
„ komen, daar wy ter Zee dienden
„ werkzaam te zyn, dat men tegenwoor-
„ dig, met eenen buitengemeenen yver,
„ bezig is om de Toeſtemming van dit
„ Gewest te verkrygen tot het draagen
„ in eene Petitie van één Millioen Gul-
„ dens, welke men voorgeeft, by voor-
„ raad, noodig te zyn om de onkosten
„ te vinden tot het vormen van een
„ Veldleger. —— Voor geene aanvallen
„ van de Landzyde te dugten hebbende,
„ is het zeker, dat een Veldleger, daar
„ zich het grootſte gedeelte der Armee
„ van den Staat in *Holland* bevindt (*)
„ thans van geen dienst kan zyn. -- En
„ genomen, dat zulk een Veldleger,
„ uit voor handen zynde Troepen,
„ in *Holland*, (die aldaar, door de
„ duurte der Leevensmiddelen, met moei-
„ te

(*) Den 12 van Grasmaand bragt den Ridder deezen zynen Raadſlag in.

V. BOEK. — 1781.

„ Millioen Guldens voor Legerlasten, in
„ dit tydſtip, om de aangetoogene gewig-
„ tige overleggingen, hoogstbedenkelyk
„ voorkomt, en dat zeker, vóór daar in
„ te treeden, aan de Bondgenooten dien-
„ de te blyken de weezenlyke noodzaak-
„ lykheid van een Veldleger voor ons
„ Gemeenebest. — Het daadlyk bewer-
„ ken, dat de Vlag van den Staat in de
„ vier Werelddeelen geëerbiedigd, en
„ door onze Vyanden, als voorheen,
„ gevreesd worde. — Eene tot byzonder-
„ heden treedende opgave van de be-
„ ſtemming der Penningen. — En, ein-
„ delyk, de algemeene Geneigdheid der
„ Bondgenooten tot het draagen deezer
„ gevorderde Legerlasten. — Dit alles maakte hem ſchoorvoetende om toeteſtemmen in het aandeel van zyn Kwartier tot die Legerlasten, en het niet te doen, dan onder wel uitdruklyke bedingen; dat de Afgevaardigden ter Algemeene Staaten, naamens *Gelderland*, niet zouden mogen bewilligen in deeze Petitie, dan naa dat de Neiging der gezamenlyke Bondgenooten tot het toeſtemmen in dezelve bleek; met verklaaring, dat het Aandeel van *Gelderland* zou worden opgebragt naar maate aan de Staaten van dit Vorſtendom en Graafſchap zou zyn gebleeken, welk gebruik van die Penningen zou gemaakt worden. — Het Beſluit der Staaten van het anders doorgaans geheel volgzaam *Gelderland* in alles wat

zyne

zyne Hoogheid en de Raad van Staate voorſtelde, was in 't weezen der zaake overeenkomſtig met 's Ridders voorbedingen. En het eerſte, naamlyk de Neiging der overige Bondgenooten, tot het omhelzen van deezen Voorſlag niet blykende, bleef het zo onvermydelyk noodig geoordeeld Veldleger zo geheel agter wege, dat men 'er vervolgens niet van geſprooken heeft. Die 'er ongunſtig over dagten, meenden 'er een toeleg in te beſpeuren, om onze Grensplaatzen van alle Bezetting te berooven; en, door die ontblooting, in de Vermeerdering der Landmagt te ſlaagen. (*)

Nieuw Plan om de Landmagt met 20,000 Man te vermeerderen.

Men wagtte niet af wat 'er worden zou van het voorgeſlaagen Veldleger; maar was inmiddels, met een nieuw Plan tot Vermeerdering der Landmagt, in de weer. *Gelderland*, *Holland* en *Overyſſel* hadden in de Vermeerdering van veertien duizend Man, volgens den Voorſlag des Jaars MDCCLXXVIII toegeſtemd: *Zeeland* en *Stad en Lande* zich hier op niet verklaard, en *Friesland* 't zelve geheel van de hand geweezen. De Algemeene Staaten vonden goed, ſteeds aandringende op de zwakheid der Landmagt, en 't gevaar eener Landinge op onze Zeekusten, die vermeerdering op ruim twintig duizend Man te brengen, waar onder negen honderd zes en twintig Ruiters, zestien duizend

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 653 en 729.

V. BOEK. 1781. zend zes honderd één en zeventig Voetknegten, acht en tachtig Mineurs; twaalf honderd Artilleristen; en twaalf honderd Mariniers; vertrouwende dat de Gewesten, die in de gemelde Versterking gestemd hadden, niet zouden weigeren toetestemmen, in deeze geringe vermeerdering; te meer als zy in aanmerking namen, dat dezelve deels bestondt uit Artilleristen, waar van het oude Plan niet sprak, doch die thans, daar veel Geschuts alomme aangevoerd, en Batteryen aangelegd moesten worden, noodig tot het bewaaren van de Zeekusten, en afweeren van alle Vyandlyke aanvallen op dezelve; deels uit Mariniers, enkel geschikt tot den Zeedienst en tot bevordering van het bemannen der Landsoorlogschepen, 't geen voor geene vermeerdering der Landmagt kon gehouden worden. Zy zouden niet in gebreke blyven om de Staaten van *Zeeland* en *Stad en Lande* aan te maanen, om derzelver stilzwygen op een zo hoog noodig en dringend stuk, ten spoedigsten te willen vergoeden met eene gaave en volkomene toestemming van het thans ontworpen Plan; gelyk zy ook de Staaten van *Friesland* zouden tragten te doen afzien van derzelver ongegrond vermoeden, wegens de onnoodzaaklykheid van de Landmagt, in de tegenwoordige omstandigheden. (*)

Van

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 408.

Consiliatoir Plan ingeleverd.

Van dit Plan, den tweeden van Sprokkelmaand verzonden, kwam even min als van het Veldleger. Men wilde nogthans de Landmagt vermeerderen, en daar het belang, in de Zeemagt gesteld, telkens een overweegend tegenwigt opleverde, tegen de van veelen gewenschte Besluiten, zulks te gemoete komen, door een nieuw Ontwerp den Zeedienst meer begunstigende; dit door den Raad van Staaten gemaakt en den elfden van Lentemaand ingeleverd, sprak van negen honderd zes en dertig Paarden, zeventien duizend zes honderd acht en zestig Voetknegten, van welken 'er zes duizend Man voor den Zeedienst zouden genomen en deze in drie Regimenten verdeeld worden (*); 't zelve droeg den naam van een *Consiliatoir Plan*: dewyl het „ op zich zelven niets nieuws was; „ maar alleen eene verschikking en verzagting van het voorige. Zyne Hoogheid en de Raad van Staaten bedoelden „ daar mede, die Bondgenooten, welke „ tot nog gedraald hadden, om in de „ Vermeerdering der Landmagt te stemmen, zo veel mogelyk, omtrent de „ vermoedelyke oorzaaken daar van, te „ gemoete te komen; en eene algemeene „ bewilliging van alle de Bondgenooten, „ in eenen voor den Staat zo weezen-

„ ly-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 778.

V. BOEK. — 1781. ZUILEN VAN NYVELDT verklaart 'er zich tegen. Het vindt geen ingang.

„ lyke en dringende zaak te bevorde„ ren." (*)

Gelderland nam dit Plan in alle deelen en leden aan. (†) Doch niet zonder dat eenige Edelen, hunne ftemmen daar tegen verheften, en Jonkheer JASPAR HENDRIK *Baron van Zuilen van Nyveldt* zich byzonder daar tegen liet hooren, onder andere deeze taal voerende. „Denkt „ niet Ed. Mog. Heeren, dat ik, door „ zwaarigheid te maaken in 't geeven „ myner toeftemminge voor het tegen„ woordige, my geheel tegen de Ver„ meerderinge der Landmagt aankantte: „ neen, het tegendeel is waarheid, en ik „ verklaar daar toe mede genegen te „ zyn, te meer daar het niet geheel te „ verwerpen is, dat deeze Staat, door „ onvoorziene toevallen, in eenen Oor„ log aan de zyde van het Vaste land zou „ kunnen worden ingewikkeld, en het „ zeker eene gegronde Staatkunde is, „ by tyds, daar tegen te voorzien. — „ Doch, wanneer deeze Staatkunde in „ 't geheel gevolgd wordt dan diende „ men, uit dien hoofde, fterker aan te „ dringen op de Voorzieninge der Maga„ zynen, dan rechtftreeks op de Ver„ meer-

(*) In deezer voege fprak 'er de Landdrost G. G. BENTINCK van, in een *Contra Protest* tegen het *Protest* van Jonkheer J. H. ZUILEN VAN NYVELDT. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2070.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 974.

„ meerdering van Manschap, die van al- V.
„ les gebrek hebbende, nimmer kunnen BOEK.
„ voldoen aan het oogmerk waar toe de-
„ zelve zou geschikt weezen. — 't Is 1781.
„ waar, dat tot deeze Vermeerderinge
„ en Voorzieninge in geschikter tydpun-
„ ten dan deeze, is aangedrongen, en het
„ ware wel te wenschen geweest, dat
„ alle de Bondgenooten daar in zamen
„ gestemd hadden; doch tot dat einde
„ kunnen de middelen verkragt zyn, en
„ het is zeker dat Gewesten tegen Ge-
„ westen gewoeld hebben, zonder daar-
„ omtrent iets vast te besluiten. ——
„ Voor het tegenwoordige scheenen my
„ de omstandigheden van dit Gemeene-
„ best, in dien stand, dat ik niets min-
„ der verwagt hadt, dan dat men op de
„ Vermeerdering der Landmagt zou aan-
„ dringen, en nog minder dat men daar
„ in zou toestemmen. Voor my ik kan
„ eene vermeerdering van Troepen, zo
„ verre die de Landmagt betreft, voor
„ het tegenwoordige niet anders aan-
„ merken dan ten uiterslten gevaarlyk,
„ en zelfs nadeelig. —— Onwederleg-
„ gelyk immers is het, dat eene Ver-
„ meerdering te Lande voor het tegen-
„ woordige niet anders dan nadeelig zyn
„ moet in de Uitrusting onzer Schepen;
„ de schaarsheid van Volk, welke reeds
„ de verhooging der Premien ter aanwer-
„ vinge heeft doen verhoogen; de klag-
„ ten van het nog aanhoudend gebrek

V. BOEK. 1781.

„ in deezen, zyn ſpreekende bewyzen,
„ dat dit alles, in zulk een tydſtip, nog
„ grooter worden moet, wanneer 'er
„ eene Aanwerving van Landtroepen
„ plaats heeft. —— En wat aanbelangt
„ de vrees voor gevaar aan de Landzyde,
„ deeze is mogelyk nader en gegronder
„ dan ik nog voor het tegenwoordige
„ bezef, en beken niet te voorzien; doch
„ dit al eens zo zynde zo zou dit drei-
„ gend gevaar met het werklyk daar zyn-
„ de, nimmer aan het laatſte den voor-
„ rang kunnen betwisten, om met den
„ grootſten ernst alles te beſteeden, 't
„ geen het noodzaaklykſte en voordeelig-
„ ſte heil zou kunnen aanbrengen. —
„ Het ware, derhalven, te wenſchen
„ geweest, dat wy ons met de overige
„ Bondgenooten, met den grootſten
„ yver bezig hielden, om te voorzien in
„ eene gedugte Zeemagt, en mindere
„ belangens, mindere vrees, voor dit
„ oogenblik, uit het oog verlooren. Door
„ dien weg alleen kan de geſchondene
„ Eer van deezen Staat herſteld, en de
„ Handel beſchermd worden, zynde
„ deeze laatſte wel van dat aanbe-
„ lang, dat deeze Staat of met den
„ zelven ſtaan blyven of vallen moet." —
Voorts beklaagt hy zich, over het uitgebragte Beſluit van den voorzittenden Landdrost BENTINCK, die niet in gebreke bleef een Tegenaantekening, te zyner Regtvaardiginge, en tot

voor-

voorstand van het *Consiliatoir Plan*, in te leveren (*). —— Het Plan vondt geenen algemeenen ingang by de Bondgenooten, het lang verwyl der verklaaringen van eenigen op 't zelve, het wegblyven van anderen, wees zulks uit, en hadt men, daar de vier Gewesten, welke 'er in toestemden, wegens de wyze verschilden, tot geen Besluit kunnen komen.

V. BOEK 1781.

Voorslag van zyne Hoogheid om 6000 Mariniers in dienst te neemen.

Zyne Hoogheid, misnoegd over de herhaald voorgestelde, doch steeds mislukte Plans, strekkende om de Landmagt versterkt te krygen, deedt, in Wynmaand, een nieuw Voorstel ter Algemeene Staatsvergadering van deezen inhoud; Vreezende, dat zyne poogingen, om de Land en Zeemagt teffens te vermeerderen, thans met geen gunstiger uitslag, dan in vroegeren tyde, zouden worden bekroond, en dat het niet doenlyk zou weezen, een gunstig Besluit op alle zyne Voorstellen daar toe betrekkelyk te verwerven, hoe noodzaaklyk dezelve ook waren, zou het Gemeenebest in een staat van tegenweer worden gebragt, oordeelde hy het beter, by voorraad, een gedeelte daar van werkstellig te maaken, dan alles daar te laaten, en overzulks dienstig den Staaten voor te draagen een Brief aan alle de Gewesten te zenden om te willen toestemmen in het Corps Mariniers,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1449. 2063.

V. BOEK. 1781.

niers van 6000 Man, volgens het laatste Plan, alleen met dit onderscheid, dat de Regimenten niet zouden verbonden worden aan de onderscheidene Collegien der Admiraliteiten, maar aangemerkt als een Corps, geschikt ten gebruike van zodanige Schepen als dezelve zouden behoeven. —— Een Voorstel by 't welke hy, nogthans, wel voorbedong, dat het gedaan zou worden, onverminderd de voortzèttinge der Raadpleegingen der Gewesten omtrent het Plan ter Vermeerderinge en van de zo noodige Versterking der Landmagt. „ Want", voegde zyne Hoogheid 'er nevens „ Hoog Mogende „ Heeren! nimmer behoort uit het oog „ verlooren te worden, dat het niet genoeg is, zich in een Land, zo gesitueerd als deeze Republiek, alleen aan „ ééne zyde in staat van tegenweer te „ stellen; maar dat, wil men zich niet „ contenteeren met den blooten naam „ van eene Independente Mogenheid, al „ het mogelyke behoort aangewend, en „ alle efforts gedaan te worden, om aan „ geene zyde ontbloot te zyn, en geëxponeerd om, by een eersten aanstoot, „ in 's Vyands handen te vallen."

Holland stemt toe.

Terwyl men goedvondt een Brief, dien Voorslag behelzende, te laaten afgaan aan de Zes Gewesten, kon men daar in het voorbeeld van *Holland* ter aanmoediging gebruiken; als 't welk onmiddelyk verklaarde geene zwaarigheid te maaken om

om te bewilligen in het oprigten van 't gemelde *Corps Mariniers.* (*)

Welhaast was 'er de toestemming van *Utrecht.* Staaten van dat Gewest preezen by hun Besluit, ook dienende ten antwoord op het voorgestelde *Consiliatoir Plan*, 't zelve als nuttig, en wenschten dat in voordeeliger tyden en gunstiger omstandigheden, de voorgeslaagene Vermeerdering, met algemeene toestemming van alle Bondgenooten, mogt kunnen werkstellig gemaakt worden; dan de thans gevoerde Oorlog met den Ouden Bondgenoot vorderde het eerst de herstelling en vermeerdering der Zeemagt; diensvolgens konden zy wel verstaan in het oprigten van het standhoudend *Corps Mariniers*, overeenkomstig met het Voorstel door zyne Hoogheid ter Algemeene Staatsvergaderinge gedaan. Zy vergezelden dit Besluit met veele zeer gepaste bedenkingen over het verval van 's Lands Zeeweezen, met aanmaaning om de oorzaak te onderzoeken, en geschikte redmiddelen aan te wenden (†)

V. BOEK. 1781. Ook Utrecht.

Gelderland bewilligde. In *Overysſel* was men zo verre van het afteſtemmen, dat A. W. VAN PALLAND TOT ZUITHEM, die meermaalen tegen het vermeerderen der Landmagt, en ook ten deezen stonde, yverde, betuigde reeds lang

Gelderland en Overysſel mede.

(*) *Resol. van Holland* 31 Oct. 1781.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1941.

V. BOEK. 1781.

lang van begrip geweest te zyn, dat 'er niets noodzaaklyker voor de Republiek was, dan dat dezelve altoos, zo wel ten tyde van Vrede als van Oorlog, een aanzienlyk *Corps Mariniers* in dienst hadt, dit zyn begrip wisten de Leden der *Overysselsche* Vergaderinge uit een schriftlyken aandrang onlangs op dat stuk door hem ingeleverd; hy verheugde zich, derhalven, over het Voorstel des Stadhouders, en wenschte, dat met het oprigten allen mogelyken spoed, zonder het ontzien van kosten, mogt gemaakt worden. (*)

In *Friesland* de Meerderheid. Tegenaanmerkingen.

In *Friesland* nam men ten Landsdage een toestemmend Besluit; doch ontstonden, wegens het agterwege laaten van zommige Bepaalingen, door eenige Kwartieren gemaakt, daaromtrent geene geringe onaangenaamheden, van sterke Tegenaantekeningen gevolgd, zo door verscheide Volmagten uit het Kwartier van *Zevenwouden*, als uit dat van *Oostergo.* In 't laatstgemelde merkten de Heeren S. D. VAN AYLVA, C. L. VAN BEYMA en Z. VAN GERROLTSMA aan, dat het Plan, zo als het lag, niet geschikt scheen om het bedoelde nut aan te brengen: daar het tegen *zes en dertig Matroozen*, Kanonniers geheeten, *vier en zestig Muskettiers* en *Grenadiers* overstelde; terwyl het zeker was, dat op de Oorlogsche-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2316.

ſchepen veel meer Matroozen dan Soldaaten vereischt wierden. —— Ook kwam het hun bedenkelyk voor, dat men, by het vernieuwde Plan, voorſloeg dit Corps van de Admiraliteits Collegien af te ſcheiden, waar aan het by 't voorgaande zou zyn verbonden. —— De groote kosten baarden by hun mede zwaarigheid. — Doch wel voornaamlyk weigerden zy hunne toeſtemming, om dat 'er, onder voorwendzel van *Mariniers* of *Zeeſoldaaten*, eenige jaaren geleden, ook waren aangeworven, en door de Staaten der onderſcheide Gewesten toegeſtaan, twee nieuwe Regimenten, die, ſchoon *Mariniers* geheeten, tot nog nooit in den Zeedienst gebruikt waren, en het dus te vreezen ſtondt, dat, werden 'er geene bepaalingen, of liever bedingen en voorwaarden, gemaakt, met de thans aan te werven *Mariniers* even eens zou gehandeld worden: en het dus op één uitkomen als of men de *Armee* van den Staat weezenlyk met zes duizend Mannen vermeerderde: terwyl zy rondborſtig verklaarden, alle Vermeerdering van de Landmagt zo wel *ſchadelyk* voor den *Dienst*, als *gevaarlyk* voor de duurzaamheid der *Vryheid* van de Republiek te houden. (*)

Stad

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2290. 't Jaar 1782. bl. 1003. 1006.

V. BOEK. 1781.

Stad en Lande en Zeeland ſtemmen toe.

Stad en Lande tradt tot het Plan toe, zo als het lag (*). *Zeeland* beſchouwde het als van zeer groot nut, en merkte den Voorſlag aan als een nieuw blyk der zorge en waakzaamheid van zyne Hoogheid, tot beveiliging van den Staat; en meenden Staaten van dat Gewest, de eenpaarige gevoelens der Bondgenooten ziende, het Beſluit van die zaak door mangel van hunne Toeſtemming niet te moeten vertraagen; doch konden dezelve niet geeven, zonder teffens aan de Bondgenooten voor te houden, dat zy, als nog, buiten ſtaat waren, hun aandeel in de kosten te draagen: of zulks moest op den minst bezwaarenden voet voor hun worden ingerigt. De geſteldheid der Geldmiddelen, geen gebrek aan Bereidwilligheid, perſte hun deeze verklaaring af. (†)

Plakaat tegen de *Engelſche* Kapers en *Commisſievaarders.*

Wy hebben, in de tydorde, een buitenſtap begaan, en moeten andere byzonderheden, onmiddelyk naa de Oorlogsverklaaring van *Engeland* plaats grypende, vermelden. By een Plakaat, den vierden van Louwmaand, door de Algemeene Staaten uitgevaardigd, werd aan de *Engelſche Kaapers* en *Commisſievaarders*, het aandoen onzer Zeegaten, het daar binnen loopen, en alzo binnen de Ton-

(*) *Gedenkſchriften voor het Jaar* 1781. bl. 901.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 901.

Tonnen, op de Stroomen, met het neemen, plunderen, en vernielen van Schepen, Goederen en Koopmanschappen de Binnenwateren onveilig te maaken, als ook op de Stranden, of aan den vasten Wal, allen moedwil, feitlykheid en geweld te bedryven, op Lyfstraffe, verboden. (*)

V. BOEK. 1781.

Aanmerkingen op dit Plakaat gemaakt.

Men vondt dus een Plakaat vreemd, in het tegenwoordig Tydsgewricht, en oordeelde het eene zonderlinge wyze van bestryden eens Vyands, wiens Kaapers, op last van den Souverain, ons als Vyanden allen leed en afbreuk deeden, daar de Oorlogsverklaaring van *Engelands* zyde reeds gedaan, den Oorlog, volgens het Regt der Volken, van onze zyde wettigde. —— Geen Lyfstraffen tegen de Vyanden vast te stellen, of de Advocaaten Fiskaals te gelasten, om de Overtreeders van dat Plakaat, zonder oogluiking, gunstbetoon, of verdrag, in regten te vervolgen, dagt hun de zaak; maar *Nederlandsche* Kaapers en Oorlogschepen op hun aftezenden, tot het beteugelen en stuiten van vyandlyken moedwil, meende men werd in deeze omstandigheid vereischt.

Lastbrief voor de Capiteins &c. der Commissievaarders.

Wel is waar men vaardigde, in die zelfde Maand, een Lastbrief uit voor de Capiteins, Officiers en Bootsgezellen, en allen

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 63.

V. BOEK. 1781.

allen die ter Commisſie uitvoeren om den Vyand afbreuk te doen. (*) Doch, den inhoud naagaande, ſtondt men verwonderd, dat in denzelven Artykelen gevonden wierden, volgens het getuigenis van alle Zeeofficieren, als te zwaar en te wreed, reeds voorlang, in onbruik geraakt, ja afgeſchaft; en die egter, moesten bezwooren worden. 't Schynt dat men, niet bedagt was om het verouderde weg te werpen, en 't geen de verandering van tyden en omſtandigheden noodwendig mede bragt, in plaats te ſtellen. Eerlang echter werd in deeze Artykelen, verandering gemaakt.

Belooningen voor de Commisſievaarders deezer Landen.

Men bepaalde ook de Belooningen voor de Commisſievaarders deezer Landen, die eenige Oorlogſchepen van de *Engelſchen* of Commisſievaarders zouden veroveren (†). — Deeze waren meer naar de tydsomſtandigheden geſchikt dan opgemelde Lastbrief; en ingerigt om de Landzaaten aanteſpooren tot het uitrusten van Kaaperſchepen tegen eenen Vyand, die reeds zo lange, door Zeerooveryen, hun geduld getergd hadt. Men mogt, zich de gedaane en herhaalde klagten der beledigde Kooplieden herinnerende, en bedenkende, hoe, in vroegeren ty-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 67.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 79.

tyde, by dergelyk eene aanmoediging, in een Oorlog ter Zee, elk de handen repte om Kaapers toe te stellen en uit te rusten, verwagten, dat eerlang de Zee van *Nederlandsche* Kaaperschepen zou krielen, dat de gevulde Schatkisten der Inwoonderen, met een hart voor 't lieve Vaderland kloppende en tegen de *Engelschen* verbitterd, zouden geopend worden om mede te werken tot gevoeligen afbreuk des Vyands. Dan dit ging traaglyker toe dan de Vaderlandliefde wenschte. Misschien woog by veelen, behalven de bezwaarlykheid om te besluiten tot het waagen zyns gelds, op dien altoos hachlyken Kaapkans, de bezwaarende bedenking omtrent de Kaapvaard, ten deezen dage, geopperd. „ Wat zal 'er voor ons „ op de *Engelschen* te kaapen vallen; „ daar het met hunnen byzonderen Han„ del genoegzaam gedaan is: dewyl „ meest alle *Europische* Havens voor hun „ thans geslooten zyn? En wat hunne „ Oost en West-Indische Vlooten aan„ belangt, deeze worden door zo ster„ ke Convoyen gedekt, dat 'er voor „ een Kaaper niet veel zal te haalen „ weezen." (*) 'Er kwamen nog andere omstandigheden van vertraaging by, die ons vervolgens staan te melden.

V. BOEK. 1781.

Wa-

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 16.

V. BOEK. 1781. Zeelands vreemd gedrag in deezen.

Waren wy uit het gedrag door *Zeeland*, staande de thans gereezene Onlusten omtrent *Engeland* gehouden, niet voorbereid om van dit Gewest iet vreemds te wagten, wy zouden hoogst verwonderd staan, dat de *Zeeuwen*, wier Kust ter Kaapvaard zo welgelegen is, wier Aart van ouds zo zeer op dat bedryf gesteld was, die in den Jaare MDCLXXII, volgens hunne eigene rekening, door de Kaapvaard op de *Engelschen* aan gemaakte Pryzen, drie honderd en twintig Tonnen Gouds gewonnen, en, volgens eene toen gedrukte lyst, in één jaar met de *Hollanders*, honderd zestig *Fransche* en twee duizend zeven honderd en drie *Engelsche* Schepen veroverd hadden, thans stilzaten — wat schryf ik? dat zy stilzaten — dat de Staaten van dat Gewest niet goedvonden de Plakaaten tegen de *Engelsche* Kaapers, en andere tot de Kaapery betrekkelyk, te doen afkondigen. — Meer nog, dat, de zaaken tot dit uiterste gekomen zynde, op den achtsten van Louwmaand, de Bestuurders van de Maatschappy van Koophandel, de Bestuurders der Maatschappye van Verzekering, de Voorzitter en de andere Bestuurders der Zeevaard op *Essequebo* en *Demerarie*, mitsgaders het Lichaam van Kooplieden, zich by een Verzoekschrift tot de Algemeene Staaten der *Vereenigde Nederlanden* vervoegden vertoonende, „ dat de Vredebreuk tusschen *Engeland*

„ en

V. BOEK. 1781.

„ en deezen Staat' niets anders dan den
„ geheelen ondergang van veele Huis-
„ gezinnen, die zich in die Gewesten,
„ aan de wederzydsche Natien onder-
„ hoorig, hadden nedergezet, en die,
„ in ééne enkele Stad van *Zeeland*, de
„ Zeevaard daar onder gerekend, van de
„ *Engelsche* zyde, een getal van meer
„ dan vyftien honderd zielen beliep,
„ moest naa zich sleepen; als mede het
„ nadeel dat verscheide Takken van
„ Koophandel daar door stonden te ly-
„ den. — Waarom zy verzogten, dat
„ het hunne Hoog Mogenden mogt
„ behaagen, door onderhandsche Negotiati-
„ en, (naardemaal de gewoone weg van
„ Onderhandeling, door het opontbod
„ der wederzydsche Staatsdienaaren,
„ scheen afgesneeden,) of door het on-
„ derstaan van wederzydsche Conferenti-
„ en, de zaaken daar heen te stuuren, dat
„ der Klaageren geheele ondergang, en de
„ welvaard van zo veele Ingezetenen
„ in ons lieve Vaderland, die door de
„ opgenoemde Handeltakken hun bestaan
„ erlangden, werd voorgekomen, eer de
„ Oorlog tot die hoogte uitborst, dat
„ de *Animositeit* te sterk, de Verwyde-
„ ring te groot, en de gevreesde On-
„ heilen der Ingezetenen te onherstel-
„ baar gemaakt werden."

In dit voorstel lag niets minder opgesloten, dan dat dit Gewest, en inzonderheid de Stad *Middelburg*, zich zo veel onheils uit deezen Oorlog spellende,

V. BOEK. 1781. wilde, dat de Vaderen van ons Gemeenebest, 't geen *Engeland* niet beledigd hadt; maar door dat Ryk op de schaamt- en trouwlooste wyze behandeld was, 't zelve aan de hand zouden komen, en voorslagen van Vrede doen; een bedryf zo ontaart van den ouden Heldenmoed, en de lidtekens der uiterste lafhartigheid draagende, ja recht geschikt om den trots van *Engeland*, kon die nog vermeerderen, te doen toeneemen, en het juk, waar mede het ons jaaren gedrukt hadt, te verzwaaren. En waar mede, vroeg men te regt, zou men *Engeland* genoegen geeven? – Waar mede anders, dan met het afstappen van het Bondgenootschap der Gewapende Onzydigheid? en het veroordeelen der *Amsterdamsche* Regeering? Het een zou de waare reden der Vredebreuke doen ophouden, en 't ander de voorgegeevene, naar *Engelands* zin, doen gelden. Doch, gelyk zeker Schryver opmerkt, „ Het eerste weeten zy zeker dat het „ behoud van onze Koopvaardy is, en „ het zou dwaasheid zyn te besluiten, „ dat zy het gedrag der *Amsterdamsche* „ Regeering, ten opzigte van hunne „ Onderhandeling met *Noord-America* „ veroordeelden, daar zy zelve *Gecommitteerden* om de vryheid van hunne Visschery te verzoeken aan den „ Ridder YORKE gezonden, en dus, „ onzes bedunkens, eene daad begaan „ hebben, veel meer te veroordeelen „ dan die der *Amsterdammeren*, (indien

„ dee-

V. BOEK. 1781.

„ deezen te beschuldigen waren,) want „ hebben de *Amsterdammers* eene Onderhandeling begonnen met een Staatsdienaar, van hunne Hoog Mogenden „ nog niet als zodanig erkend, de *Zeeuwen* hebben het gedaan met een Staatsdienaar, niet meer als zodanig erkend. „ Daarenboven wilden de *Amsterdammers* hun Handel-Tractaat niet tot stand gebragt hebben dan naa dat de *Americaansche* Staatsdienaar, door de Onafhanglykheid van *America* als Staatsdienaar van hunne Hoog Mogenden zou erkend, en hun ontworpen Tractaat, door hunne Hoog Mogenden, zou bekragtigd weezen; daar de *Zeeuwen* het uitwerkzel van hunne Onderhandeling met de daad buiten kennis van hunne Hoog Mogenden begeerden te hebben. De *Amsterdammers*, eindelyk, bedoelden, door hunne Onderhandeling het voordeel van den Koophandel des geheelen Gemeenebests, de *Zeeuwen*, in tegendeel, alleen het voordeel hunner byzondere Visschery." (*)

'*Zeeland* bewilligt in het afbreuk doen aan *Engeland*.'

't Leed, egter, slegts tot den twee en twintigsten dier Maand, of Staaten van *Zeeland* besloten de Plakaaten, behelzende de Voorziening tegen het Inloopen der *Engelsche* Kaapers in de Zeegaten van deezen Staat, als mede het belooven van Be-

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. Deel. bl. 18.

V. BOEK. 1781.

Belooningen voor onze Commisſievaarders te doen afkondigen, en toe te treeden tot de maatregelen door hunne Hoog Mogenden in dit hachlyk Tydsgewricht genomen; doch hun ingeleverd Beſluit, draagt alle blyken van een ſchoorvoetenden toetred. Immers, naa een vry breed verſlag van 't geen Staaten van *Zeeland* gedaan hadden, van den eerſten aanvang der Onlusten tusſchen de Kroon van *Frankryk* en *Groot-Brittanje*, om den Staat by eenen gewenschten Vrede en Welvaard te bewaaren; uit voorige ſtukken, in onze Geſchiedenis genoeg bekend, en niet noodig te herhaalen — naa uitgeboezemde klagten, dat hunne poogingen, tot het bewerken van den Vrede, geen ingang hadden mogen vinden; maar men, in tegendeel, die bedenkingen, zonder ze in overweeging te neemen, hadt ter zyde geſchooven, terwyl men, op naam van de *Algemeene Staaten der Vereenigde Nederlanden*, buiten eenige bewilliging, ja zelfs buiten beraadſlaaging met *Zeeland*, hadt zien beſluiten tot en het daadlyk in 't werk ſtellen van zodanige maatregelen, waar door men de zaaken uit haar geheel gebragt hadt, en het heilzaam oogmerk der Staaten van *Zeeland* tot Bevrediging verydeld was, —— vaaren zy voort.

„ Dat op deze wyze de Provincie van
„ *Zeeland*, tegen haare menigvuldige her-
„ haalde waarſchuwingen, poogingen,
„ en inſtantien, tegen de gronden van
„ het Verbond van Unie, tegen de Reg-
„ ten

„ ten van de Souverainiteit der Land„ schappen de *Vereenigde Republiek* uitmaa„ kende, zich in het algemeen onheil zag „ ingewikkeld, en haar aandeel in de ge„ meenschaplyke bezittingen en belangen „ van het Bondgenootschap aan de ver„ derflyke gevolgen van den Oorlog „ blootgesteld; zo dat aan hun Edel„ Mogenden, behoudens den band van de „ Unie, nauwlyks eene andere keuze „ openstondt, dan, uit hoofde van *Nood-* „ *weer* en *Zelfsverdeediging*, den aanval „ op de Republiek, die de Ingezetenen „ van *Zeeland* ook treffen zou, en reeds „ diep getroffen hadt, te helpen afkee„ ren, en in de genomene maatregelen, „ tot wederstand en afbreuk der aanval„ lende Mogenheid zo veel deels te nee„ men, als haare vermogens zouden toe„ laaten."

„ Dat, derhalven, zy Staaten van „ *Zeeland*, in deeze dringende omstandig„ heid, wel wilden verklaaren, dat zy „ zich der gemeene Bescherming van het „ Bondgenootschap niet zouden onttrek„ ken; maar met vereenigde kragten zo„ danige maatregels helpen neemen, als „ meest konden dienen tot afweering der „ begonnen vyandlykheden, en ter be„ vordering van eenen spoedigen Vrede, „ die GOD gave, dat loflyk, vast, en „ voordeelig voor den Staat mogt wee„ zen. In die regtmaatige verwagting, „ nogthans, dat de Gewesten, wier ge-

V. BOEK. 1781.

„ voelens, in de aanleidende oorzaaken „ tot den Oorlog, boven dat van *Zeeland* „ vermogt hadden, daar toe ook de voor- „ naamste kosten zouden draagen, en „ wel ten goede houden, dat Staaten van „ *Zeeland* hunne Ingezetenen niet boven „ maate belasten om op te brengen tot „ eenen Oorlog, tegen hun wil en tegen- „ verklaaring begonnen.

„ Dat, eindelyk Staaten van *Zee-* „ *land*, ten sterksten overtuigd, dat het „ gemeene Vaderland, door Moed en „ Eendragt moest behouden worden, in „ deeze hachlyke tydsomstandigheden, „ alles zouden naalaaten wat stoffe tot on- „ aangenaame verschillen zou kunnen gee- „ ven, en daarom, voor als nog, uitstelden „ het voordraagen van zodanige recht- „ maatige bezwaaren, over het verkrag- „ ten van de Grondvesten der Unie, zo „ in deeze gewigtige gelegenheid, als in „ andere korts voorgaande gevallen; „ schoon zy niet konden nalaaten, tot „ handhaaving van de Onafhangelykheid „ en Regten hunner Provincie, en der- „ zelver Ingezetenen, deeze onlochen- „ baare inbreuk op het Verbond van Ver- „ eeniging in gedagten en aan zich voor „ te behouden het regt, om, in een tyd „ van meerder gerustheid, van de Bond- „ genooten te vorderen vergoeding van „ alle de kosten, schaden en nadeelen, „ welke *Zeeland*, uit hoofde van deeze „ onlusten, reeds geleden hadt, of tot

„ haare

V. BOEK. 1781.

„ haare Zelfsverdeediging hadt moeten „ maaken, mitsgaders verzekering, dat „ de plegtig bedongen voorwaarden des „ Bondgenootſchaps, even zo heilig ten „ aanziene van *Zeeland* zouden worden „ naagekomen, als de Staaten van *Zeeland* wenschten van hunne zyde dezelve „ naa te komen." (*)

Aanmerkingen der Algemeene Staaten op het Besluit van *Zeeland*.

Veel, zeer veel, viel 'er aan te merken op dit Staatsbeſluit der Staaten van *Zeeland* (†), en lieten de Algemeene Staaten 't zelve niet ongemerkt doorgaan; doch gaven, in eenen Brieve, aan Staaten van dat Gewest gerigt, te kennen, wel gewenscht te hebben, dat zy niet waren getreeden in eene wederophaaling van de redenen, op welken het hun Hoog Mogenden niet onbekend was, dat de Vermoedens van *Zeeland* ſteunden. — Dat het hun Hoog Mogenden tot geen minder genoegen zou geſtrekt hebben, wanneer de toezegging van hulp en van eene onwrikbaare aankleeving aan de gronden des Bondgenootſchaps, niet ware vermengd geweest met voorbehoudingen, welker vooruitzigt de zo hoog noodige Eensgezindheid en het Vertrouwen tusſchen de Bondgenooten niet opwakkert; en dat, in 't byzonder de Staaten van

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 156 en 377.
(†) De *Post van den Neder-Rhyn* geeft 'er zyne gedagten vrymoedig over op I. D. bl. 33. enz.

V. BOEK. 1781.

van *Zeeland* niet hadden vernieuwd den voorigen aandrang tot het onderſtaan van Onderhandelingen met het Hof van *Engeland*. — Dat hunne Hoog Mogenden, door deeze handelwyze zich byna in de noodzaaklykheid gebragt vonden tot eene onaangenaame beantwoording van eenige minvoegelyke bewysredenen; doch het thans de tyd niet was om met de pen te twisten. — Dat zy, egter, niet konden nalaaten om, voor zo verre alle de Beſluiten, waar op men zich beriep, onophoudelyk ſtrekten, om alle poogingen aan te wenden, ten einde de gereezene geſchillen met *Engeland*, langs den weg van Onderhandeling, te eindigen, aan Staaten van *Zeeland* te toonen, hoe zy alles hadden aangewend wat Vredelievenheid vorderde, voor zo verre het beſtaan kon met de Eer en Veiligheid van het Gemeenebest. — Dit, in 't breede getoond hebbende, uit alle de reeds door ons beſchreevene gedraagingen, verklaarden zy „ geen ſtap te kunnen doen tot aanbie„ ding van Onderhandelingen, zonder „ de Eer en Onafhangelykheid van 't „ Gemeenebest, met Goed en Bloed der „ Vooronderen zo duur gekogt, in het „ uiterſte gevaar te ſtellen, en den Staat, „ die zyn, wel eer zo ontzagwekkend „ aanzien, reeds zedert langen tyd hadt „ zien verminderen, voor 't oog van „ gansch *Europa*, geheel veragt te maa„ ken." — Hun voorts verzoekende van

als

allen aandrang ten bovengemelden einde aftezien, en integendeel, zo door het bekragtigen des geslooten Verdrags met haare Ruskeizerlyke Majesteit als door het vaardig toestemmen in de voorgeslaagene middelen tot Verdeediging van den Staat, zo ter Zee als te Lande, te willen helpen tot het daadlyk ten uitvoer brengen van alle maatregelen, in den tegenwoordigen toedragt van zaaken, ten uitersten noodzaaklyk. Dat zy alle bedenkingen, omtrent de Geldmiddelen zo veel het immer mogelyk was, ter zyde stellende, door het opbrengen der toegestaane Penningen, eene genoegzaame gerustheid gaven, dat zy den last des Oorlogs niet geheel wilden schuiven op de schouderen van hunne Bondgenooten, die, uit eene zuivere Liefde tot het Vaderland, en het welvaaren hunner Ingezetenen, waakzaam geweest en ongelukkig in vyandlykheden ingewikkeld waren; maar dat het hun daadlyk ernst was de handen mede aan 't werk te slaan, en als een getrouw Bondgenoot, met alle magt en kloekmoedigheid, den vyandlyken aanval te helpen afweeren. Hun aanmaanende om de waare Patriottische gevoelens, waar door de *Zeeuwen* voorheen zo zeer uitblonken, op nieuws by hunne Ingezetenen op te wekken, dezelve tot werkzaamheid aan te moedigen, en het ter handslaan van zodanige middelen, waar door zy den Vyand afbreuk zouden kun-

V. BOEK. 1781.

nen doen, den Koophandel bevorderen, en de geledene schade herwinnen. De zaaken, hoe zeer verloopen, waren tot die laagte niet gedaald, dat men zich behoefde opteofferen aan de Heerschzugt der Vyanden: wanneer onder de Bondgenooten opregte Eensgezindheid, en moedige Beraadenheid heerschte tot bescherming van Regten en Vryheid. (*)

Plans ter Kaapreederye op verscheide plaatzen.

Te *Rotterdam*, in 's *Gravenhaage*, te *Amsterdam*, en in *Zeeland*, kwamen welhaast eenige Plans van Kaapreederyen te voorschyn: die op onderscheiden voet ingerigt, en overal rondgezonden, allen eenigzins vermogende Ingezetenen gelegenheid gaven, om door een klein gedeelte van hunne middelen, tot nadeel van den Vyand, en heil van 't Vaderland, mede te werken. Te *Vlaardingen* vormde men een Plan om zes der welbezeildste Hoekerschepen, ieder met twaalf Stukken, behalven de Draaybassen, en zestig Man, ter Kaapreedery uit te rusten, met oogmerk om by elkander ten gemeenen voordeele te kruissen. (†)

Veranderingen in den Lastbrief der Commissievaarderen; en schikkingen ten voordeele der Kaapreederye.

De Bestuurders en Deelgenooten in het Plan van Kaapreederye in 's *Gravenhaage* opgerigt, vonden niet weinig aantemerken op den Lastbrief voor de Com-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 384.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 111. 241. 483. 664. 672. 676. 756. 904. 1119. 1798. 1800. 2875.

Commisfievaarders uitgegeeven, waar van wy boven gefprooken hebben (*) en verzogten nadere ophelderingen en veranderingen omtrent eenige Artykelen. Op dit Verzoekfchrift kwam eerlang een zeer gunftig antwoord, de bedoelde ophelderingen en gevraagde veranderingen verleenende. (†) —— Verder hadden eenige Kaapreeders te *Amfterdam*, by een Verzoekfchrift aan hunne Hoog Mogenden te kennen gegeeven, dat de yver om Schepen ter Kaap, tot afbreuk van den gemeenen Vyand, uitterusten, niet weinig vertraagd en te rug gehouden wierd, door de overal verfpreidde gerugten van Vrede met *Engeland*. Greep deeze ftand, dan zouden die uitrustingen tot groot nadeel der Reederen uitloopen; weshalven zy verzogten, dat zy, in gevalle de Vrede met *Engeland* getroffen mogt worden, van 's Lands wegen die onkosten te rug zouden ontvangen. Het befluit was, dat wanneer, vóór den laatften van Wintermaand des Jaars MDCCLXXXI, last mogt gegeeven worden tot het ftaaken der Vyandlykheden; de helft der weezenlyke fchade aan de Reeders uit de Kas van het Last en Veilgeld zou worden goedgedaan; mits de Admiraliteit de fchaade begrootte, en men met het toerusten allen fpoed maak-

(*) Zie hier boven bl. 70.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* bl. 400. 647. 759.

V. BOEK. 1781.

maakte. (*) Deeze inschiklykheden wakkerden den lust ter Kaapreederye op; het vooruitzigt op groote voordeelen, welke de gevaaren verre overtroffen, moest hier medewerken, om dezelve meer en meer doortezetten. En ten blyke dat 's Lands Hooge Magten alle mogelyke aanmoediging ter Kaapvaard wilden geeven, stonden zy aan de Kaapers toe, om die Schepen, welke zy op den Vyand mogten veroveren, en geene goede gelegenheid hebben om dezelve binnen 's Lands Havens te brengen, te mogen *Rantsoeneeren*, en dus den Vyand van *Geld*, in stede van *Schepen* berooven: onder beding, egter, dat zy van deeze *gerantsoeneerde Schepen* die Belooningen niet trokken, welke het Land hadt toegezegd voor Vyandlyke Schepen in 's Lands Havens opgebragt. (†) — Het leedt tot den derden van Sprokkelmaand dat zyne Hoogheid, als Admiraal Generaal, de eerste Commisfie of Oorlogsbrief verleende aan het Kaperschip de *Vigilantie*, te *Rotterdam* uitgerust, en gevoerd door LAURENS HENDRIKSE. (§)

Toezeggingen aan de in 's Lands dienst te Water verminkten.

By het uitbarsten des Oorlogs vonden de Algemeene Staaten goed, tot aanmoediging der Ingezetenen, bekend te maaken, en te verzekeren, dat allen, die in 's Lands

(*) *N Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 647 en 762.
(†) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 214.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 672 enz.

'sLands dienst te Water zodanig verminkt wierden, dat zy onbekwaam waren, om zich zelven 't noodige tot hun bestaan te bezorgen, voor zo verre zy by uitkoop begeerden te gemoet gekomen te worden, zouden genieten, naar maate van hunne Verminktheden, de volgende gelden. V. BOEK. 1781.

Voor het verlies van beide de Oogen . .	f 1500 - : -
Voor 't verlies van een Oog . .	f 350 - : -
Voor het verlies van beide Armen . .	f 1500 - : -
Voor 't verlies van de rechter Arm . .	f 450 - : -
Voor 't verlies van den flinker Arm . .	f 350 - : -
Voor 't verlies van beide de Handen .	f 1200 - : -
Voor 't verlies van de rechter Hand . .	f 350 - : -
Voor 't verlies van de flinker Hand .	f 300 - : -
Voor 't verlies van beide Beenen . .	f 700 - : -
Voor 't verlies van één Been . .	f 350 - : -
Voor 't verlies van beide de Voeten .	f 450 - : -
Voor 't verlies van één Voet . .	f 200 - : -

En voor mindere Verminktheden aan de opgemelde Lichaamsdeelen, beneden de

V. BOEK. 1781.

de gemelde sommen, maar Bescheidenheid der Admiraliteit, waar onder zulk een verminkte behoorde. — Of dat aan allen die zodanig verminkt werden, dat zy buiten staat waren om iets tot hun eigen onderhoud te verschaffen, één Zilveren Ducaton ter weeke, hun leeven lang, zou toegevoegd worden. (*)

Bepaalingen op de Zeevaard, en de Visscheryen gesteld.

De Scheepvaard, zo lang reeds geteisterd door den geessel van *Engelands* handeldwang, werd den zesentwintigsten van Louwmaand, „ by voorraad en tot „ nader bevel, uit de Zeehavenen deezer „ Landen na alle Ryken en Staaten „ verboden, als mede de Walvischvangst „ en de Groote en Kleine Visscheryen, „ op de verbeurte van Schepen, Goede- „ ren en Koopmanschappen daar in „ geladen, als mede van de Gereedschap- „ pen, Want, Zout en Tonnen, mits- „ gaders 't geen tot de Visschery behoorde; „ of in gevalle desniettegenstaande eenige „ Schepen mogten uitloopen, zouden de „ Reeders en Schippers eene boete „ verbeuren van twintig duizend Gul- „ dens, of zo veel meerder als de „ waardye van dezelve meerder zou „ mogen weezen.

„ Hier van zouden zyn uitgezonderd „ alle Schepen van vreemde Volken, „ mits niet belaaden met eenige Goederen „ door de Algemeene Staaten verboden; „ en

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 88.

,, en welke zy, niet tegenstaande de In- V.
,, laading daar van op behoorelyk ver- BOEK.
,, kreegene Pasporten, alvoorens zouden ———
,, moeten ontlaaden; en daar van bewys 1871.
,, geeven aan de Collegien ter Admirali-
,, teit, onder welker ressort zy wilden
,, uitvaaren, om van 't zelve een Getuig-
,, schrift te bekomen.

,, Van dit Verbod zouden ook uitge-
,, zonderd weezen alle Schepen met Com-
,, missie van zyne Hoogheid voorzien,
,, alleen ten Oorloge uitgerust, en geen
,, Koopmans goederen inhebbende, of,
,, zo zy teffens daar mede mogten belaa-
,, den weezen, met ten minsten tachtig
,, of honderd Man bemand, Geschut
,, en den daarby benoodigden voorraad
,, van Krygsbehoeften voerende —— als
,, mede de Schepen van de *Oost-Indische*
,, *Compagnie* — mitsgaders, naa bekomen
,, verlof van de Collegien ter Admiraliteit,
,, en onder de noodige voorzorgen, de
,, Schepen behoorende aan of bevragt
,, zynde by die van de *West-Indische*
,, *Compagnie*, de Colonie van *Suriname*,
,, en verdere Colonien van den Staat. —
,, Als mede de Schuiten, ter versche
,, Vischvangst, en de Schepen vaarende
,, over de *Wadden*, de *Elve*, de *Eems*,
,, de *Weezer*, om den *Oost*, en ook na de
,, *Vlaamsche* Havens. — Zodanig nogthans
,, dat de Schepen over de *Wadden* en na
,, de *Vlaamsche* Havens vaarende, niet
,, grooter zouden mogen weezen dan

,, dertig

V. BOEK. 1781.

„ dertig Lasten en daar beneden, en niet „ sterker bemand dan met drie Man en „ één Jongen, den Schipper daar onder „ begreepen; en zouden zy allen een „ Borgtocht van zes duizend Guldens „ moeten stellen"

De Schepen, voor de Oorlogsverklaaring in beide de Staaten geweest zynde, zouden met de noodige Paspoorten mogen vertrekken.

De Koning van *Groot-Brittanje* hadt, terstond naa de Oorlogsverklaaring, beslag gelegd op alle *Hollandsche* Schepen in de *Engelsche* Havens; nogthans onder verklaaring, dat die Schepen, als zynde vóór den Oorlog in *Engeland* geweest, met Paspoorten zouden vrygelaaten worden, indien de Algemeene Staaten op gelyke wyze, met de *Engelsche* Schepen in hunne Havens handelden! — Ingevolge hier van betuigden de Staaten, in het Verbod van de Scheepvaard uit deeze Landen, „ hunne bereidvaardigheid, om „ met de Schepen van zyne Majesteits „ Onderdaanen, even eens te handelen, „ dat de *Engelsche* Schepen, zo ras in „ *Engeland* aan de *Nederlandsche* Vryheid „ om te mogen vertrekken gegeeven „ werd, ook hier niet langer zouden „ worden opgehouden; doch voorzien „ van de noodige Paspoorten na *Engeland* „ mogen keeren." (*)

Verzoek der Schipperen op *Wadden* enz. vaarende, wegens een

Een Bevelschrift zo sterk de Scheepvaard belemmerende, gaf natuurlyk gelegenheid tot smeekschriften van verscheide

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 92.

ſcheide Zeehandeltakken en Visſcheryen. Die belang hadden by de Vaard over de *Wadden*, de *Elve*, de *Weezer*, de *Eems*, om den *Oost* en de *Vlaamſche* Havens, klaagden, niet tegenſtaande de onder veel bepaling verleende vryheid, over de zwaare Borgſtelling van zes duizend Guldens: dewyl de waarde dier Schepen doorgaans geen twee duizend Guldens beliep, dezelve meest al 't eigendom der Schippers waren, en als buitenlandſche Beurt- of Vragtſchepen mogten aangemerkt worden, in deezen tyd van eene volſtrekte noodzaaklykheid, om de Houtwaaren tot den Scheepsbouw voor de Admiraliteiten deezer Landen aan te voeren. Hunne regtmaatige klagt werd gehoord en de volſtrekte eisch van die Borgtogt opgeheeven. (*)

V. BOEK. 1781. drukkend bezwaar, toegeſtaan.

De Beſtuurders van den Handel op de *Oost-zee* bragten, by een ingeleverd Verzoekſchrift, hunne Hoog Mogenden onder 't ooge, dat, daar het bekend was, hoe, zedert onheugelyke tyden, de Vaard op de *Oost-zee* een der voornaamſte takken van het welvaaren des Koophandels was, en niet weinig toebragt ter uitbreidinge van andere bronnen der Zeevaard, die Vaard, ten minſten zo noodig als alle andere zynde, buiten tegenſpraak, in de tegenwoordige omſtandigheden des Gemeenebests, met alle magt onderſteund be-

Verzoekſchrift der Handelaaren op de *Oost-zee*, ingewilligd.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 646.

V. BOEK. 1781. behoorde te worden, ten einde de Inwoonders deezer Landen verscheide noodwendigheden te bezorgen, als Graan, Hout, Yzer, Hennip, en veele andere onontbeerelyke zaaken, en dat, daar en tegen, na de Plaatzen aan de *Oost-zee* verscheide Vrugten deezer Landen, en andere Waaren, konden en behoorden vervoerd te worden, welke men gewoon was derwaards te zenden. Dat het ook bekend was hoe die Vaard, zo dra mogelyk, in 't Voorjaar moest begonnen worden, ten einde de gereed liggende Laadingen te verwisselen. Daarenboven konden zy hunne Hoog Mogenden verzekeren, dat men nooit voor de Kooplieden deezer Landen, byzonder voor die van *Amsterdam*, een grooter voorraad te wagten gehad hadt dan thans, zo voor 't noodige deezer Landen, als ter uitbreiding van hunnen Handel met de Onderdaanen van de Oorlogende Mogenheden, van alle Waaren en Voortbrengzels uit *Noorwegen* en de *Oost-zee*, ten welken einde een goed getal *Hollandsche* Schepen, die in de *Oost-zee* overwinterd hadden, en geheel gelaaden waren, niets meer dan een genoegzaam Convoy wagtte om na deeze Landen te rug te keeren. Dat zy, ingevolge van dit alles, eene vaardige hulp verzogten, ten einde het Beslag, op de Schepen na de *Oost-zee* bestemd, niet alleen mogt opgeheeven worden, maar om alle dezelve, zondereenig verderflyk uitstel, te laaten geleiden door een genoegzaam getal

Oor-

Oorlogschepen, en dezelfde Oorlogschepen te doen dienen tot Convoy voor de *Hollandsche* Koopvaardyschepen, aldaar herwaards bestemd en gereed liggende, om ze tegen alle aanvallen der *Engelschen* te dekken. —— Zy ondersteunden, vervolgens, dit Verzoek, door eenen Brieve uit *Elseneur*, berigt geevende van de verregaande stoutigheden, en beestagtige onderneemingen der *Engelsche* Kaaperen; die, met geen geweld spoedig te keer gegaan wordende, zeker meer en meer zouden toeneemen, weshalven zy het antwoord op hun Verzoekschrift, zo schielyk mogelyk verwagtten. —— Men vondt hier op goed de Schepen, naa de *Oostzee* geschikt van het algemeen Verbod uittezonderen, mits de Schepen derwaards niet anders vertrokken dan onder behoorelyk Convoy, waar omtrent de noodige bevelen zouden gegeeven worden, terwyl die zelfde Oorlogschepen, volgens 't gedaane voorstel de daar liggende Koopvaarders zouden te rug geleiden. (*)

V. BOEK. 1781.

Vlaardingen en *Maassluis*, hoe gelukkig, door de behoudene aankomst van de meeste der *Vischhoekers*, den roofgierigen klaauw der *Engelschen* ontkomen (†) zagen egter, de Vischneering, in gevolge van het Verbod der Staaten, stilstaande, de eenige bron van bestaan en welvaard dier

De *Vlaardingsche* en *Maassluische* Visschers leveren een Verzoekschrift in; gedeeltelyk toegestaan.

(*) *N. Nederl. Jaarb* 1781. bl. 746.
(†) Zie hier boven bl. 25.

V. BOEK. 1781. dier Plaatzen met een volslaagene opstopping gedreigd: het was hun onmogelyk, zonder wederzydsche schikkingen der Oorlogende Mogenheden hunne Kabbeljaauwvangst in de *Noord-zee*, tot zelfs rondsom *Ysland* voorttezetten. Zy vertoonden, daarom, in een breedspraakig Vertoog, het Belang der Visscherye niet alleen voor hunne Plaatzen, maar voor veele andere; en hoe de stilstand een Verloop dreigde van Volk en Neering; met bygevoegde voordragt, hoe, in voorgaande Oorlogen van deezen Staat voorzorgen waren genomen, om de Visscheryen, ondanks den Oorlog, voort te laaten gaan, den Visscheren over en weder vryheid verleenende. Dit redmiddel sloegen zy, thans voor, ten aandrang bybrengende, het groot verlies 't geen de Reeders en Visschers zouden lyden, aan de reeds grootendeels gereed gemaakte toerusting; vertrouwende dat hunne Hoog Mogenden geene zwaarigheid zouden maaken om de *Engelsche* Visschers ongestoord te laaten, mits van de zyde van *Engeland* 't zelfde, ten aanziene van de *Hollandsche* geschiedde (*). —— Met de uiterste aandoening vernomen hebbende, dat hun verzoek geen gehoor vondt, en de Schepen tot de groote en de kleine Visscheryen, van eene vergunning aan andere Schepen verleend, uitgezonderd blee-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 901.

bleeven, vertoonden zy de nadeelen, meer en meer te dugten en voor hun onvermydelyk, ingevalle de Visſcherye langer mogt blyven opgeſchort; dat daar tegen eenigzins zou kunnen worden voorzien, wanneer onder die uitzondering mede niet begreepen wierden de Schepen vaarende op de Vischvangst van Zoute-visch en verſche Kabbeljauw, en dat het Verbod, in zo verre, opgeheeven en buiten werking geſteld mogt worden. —— Hunne Hoog Mogenden beſlooten, om een proef te neemen, in hoe verre de opheffing van het verbod der *Noordſche* en *Yslandſche* Visſchery voor den Lande in 't gemeen, en voor de Bemanning van 's Landsvloot in 't byzonder, al of niet naadeelig zou zyn, de verzogte Visſchery toe te ſtaan tot de eerſte Grasmaand MDCCLXXXII. (*)

De *Haringvaart* doet vergeefſchen aanzoek, en ſtaat dit Jaar ſtil.

Van hoe groot een aanbelang de Haringvaard voor den Lande was, behoefde geen betoog, en de onmiddelyk belang hebbenden by dezelve konden, uit onlangs verleende Gunstbetooningen aan die Vischneering, niet twyfelen of 's Landsvaders, namen dezelve ter harte. Zy vonden zich onder het Verbod wel uitdruklyk begreepen, en hielden zich verzekerd, dat hetzelve, in deezen tyd, op geen anderen grond geſchied was dan om te zorgen voor 't belang der Ingezetenen; zy

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1952.

V. BOEK. 1781. zy gaven te kennen, dat ook de Haring-visschery, zonder voorzorgen thans ondernomen, geene dan slegte gevolgen naa zich zou sleepen; doch hoe het teffens te wenschen was, dat 'er eenig middel wierd uitgedagt om de Groote Visschery, zelfs dat Jaar, te doen voortgang hebben; om daar door het geheel verval dier Reederyen, tot nu toe niet dan met veel moeite staande gehouden, voor te komen, en te beletten, dat de Haringvangst niet werd overgebragt in andere Staaten, reeds zints lang nayverig bezig om dezelve afbreuk te doen, en geheel meester te worden. Zeer wel begreepen zy, dat de Haringvaard te uitgestrekt was om een genoegzaam Convoy te kunnen erlangen; of dat van 's Lands wegen zo veel aan de Reederyen zou kunnen worden verleend, dat zy op eigen beschermmiddelen beschikking konden maaken; dewyl de kosten daar van die der Reederyen verre zouden te boven gaan, en dan nog niet voldoende zyn: doch durfden zy wel verzekeren, dat de stilstand der Haringvaard geen noemenswaardig aantal Bootsgezellen op 's Lands Oorlogschepen, zou bewerken, aangemerkt zeer weinigen lust zouden hebben om zich tot iets anders te verbinden dan 't geen zy van jongs af geleerd hadden, ja het veel eer te voorzien was, dat zy van hunne gewoone Kostwinning verstooken, of tot volslaagene armoede zouden vervallen, of tot het wanhoopig besluit komen, om, ondanks de Plakaaten,

ten, dit Land te verlaaten, en by vreemde Volken zich te begeeven om 'er hun gewoon Beroep voort te zetten. Zy verzogten deswegen dat hunne Hoog Mogenden bedagt mogten weezen om, hoe eer hoe beter, de Haringvaard en Visscherye tegen allen overlast eens vyandlyken Nabuurs te beschermen. —— Dan hier van kwam niet, en de Haringvaard bleef dit Jaar uit deezen Lande geheel stilstaan (*) en moest de Landzaat met den Buitenlander, dit veelvervullend en gezonde voedzel missen. — Thans bleek het, op de proeve, hoe de roem der *Hollandsche Haring* geen ydel pochen was, uit vooringenomenheid gebooren. Hoe zeer, schreef men uit *Breemen*, de Oorlog tusschen *Engeland* en *Holland*, een ieder treft, blykt onder andere alleen uit het artykel van den Haring. Behalven enkele Lasten *Deenschen* Haring, doch veel te hoog in prys, hebben wy geen goeden Haring kunnen bekomen. De *Engelsche*, hier gebragt, was oud en werd daarom te rug gezonden, of voor een Daalder de Ton verkogt. Van *Leverpool* kwamen eenige honderd Tonnen Haring, doch onbruikbaar, zonder Pekel, geheel geel en van binnen rood. (†) ——

V. BOEK. 1781.

Wy

(*) *Resol. van Holland* 9 Mey 1781.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 763. 1953. 2313.

V. BOEK.

1781.

De *Groenlandsche* en *Straatdavidsche* Visschery blyft dit Jaar opgeschort.

Wy hebben niet gevonden, dat de Reeders, gewoon op *Groenland* en de *Straat Davids* Schepen ter Walvischvangst uitterusten, eenige poogingen deeden om ontslag van het Verbod te verwerven. Die Visschery, welke zo veel schats uit het barre Noorden haalt, en, schoon over 't algemeen gerekend nadeelig, egter, den gelukkigen groot voordeel schenkt, en buiten zulks aan de Scheepmaakeryen, boven al te *Zaandam*, waar die Vischschepen niet alleen op de koop gebouwd, doch voor een enkel Jaar ter Visscherye verhuurd worden, veel leevens schenkt, en een groot vertier in allerlei Scheepsbehoeften veroorzaakt, stondt stil; en deedt die stilstand den Prys van de opgelegde Traan en Baarden steigeren.

Mishandelingen der Visscheren.

De Visschers aan onze stranden op verschen Vischvangst vaarende, de gegeevene vryheid gebruikende, vonden zich, by aanhoudenheid, bloot gesteld aan de plaageryen en roofzugt der *Engelschen*, die de arme Visschers of namen en opbragten of van Touwwerk, Netten en Kleederen beroofden, met veele andere mishandelingen. Wy zouden met de byzondere lotgevallen deeze Zeelieden overgekomen, te vermelden, eenige bladzyden kunnen vullen; doch zy draagen alle dezelfden stempel van boosheid en moedwil: een enkel geval ten voorbeelde. Een *Pettemer* Zeeschuit, om te lootzen en visschen uitgerust, met zes

kop-

koppen, behalven den Stuurman, bemand, zag een Schip, waarop dezelve aanhieldt in verbeelding dat het een Schip was, 't geen in *Texel* begeerde binnen gelootst te worden. Doch nader komende ontdekten de Manschap te laat, dat het een *Engelsch* Oorlogs-Fregat was, de welbezeildheid van 't zelve maakte het ontkomen onmogelyk, en het schieten uit Draaybasfen en Musketten het bydraaijen noodzaaklyk. De *Engelschen* vermeesterden terstond de Zeeschuit, namen 'er alles uit wat van eenige waarde was, lieten één *Pettemer* Zeeman 'er op met eenige *Engelsche* Matroozen, met last om het Fregat na te zeilen; 't geen toen jagt maakte op twee Visschers Schuiten van *Egmond aan Zee*, die beide schielyk agterhaald, de een door het Fregat zelve, en de ander door een uitgezette gewapende Boot werd genomen, en gelyk de *Pettemer* Zeeschuit, by het Fregat gebragt: alles wat den Rooveren aanstondt 'er uitgenomen zynde, beval de Capitein van het Fregat de *Pettemer* Zeeschuit en het beste *Egmonder* Zee- en Vischschuitje in den grond te booren, met zeil en treil. Het bidden der op de knien vallende Zeelieden kon dit vonnis, niet verhinderen, het werd terstond uitgevoerd, en zy moesten, naa dat 'er eenige gaten in gehakt waren, dezelve met alles, wat 'er op gebleeven was, zien zinken. Het oudste en slegste overgebleevene *Egmonder* Schuitje word den gevangenen

V. BOEK. 1781.

V. BOEK. 1781. vergund om 'er mede na Land te ſtevenen: zy verklaarden het aan boord, wel gehad te hebben en dat de mondkost hun mede gegeeven goed geweest was. De Capitein verdedigde zyn gedrag door de hem gegeevene bevelen, en dat de behandeling een *Engelſchen* Viſcher door een *Hollandſchen* Kaaper aangedaan tot die ſtrengheid oorzaak gegeeven hadt (*) — De nadering der *Engelſche* Kaapers om onze Viſchers te ontrusten aan onze ſtranden baarde nu en dan onder het Krygsvolk aan dezelve gelegd eenige beweeging. — Te pryzen was het beleid der Viſchers van de *Noord - Hollandſche* Zeedorpen, die in Zee ſtaaken met ſmaldeelen van zeven Schepen, op ieder zes of zeven Man, met geweer voorzien, terwyl zy hunne Viſcheryen in diervoege aanleiden, dat de ſmaldeelen, tegen Kaapers elkander zouden te hulp komen. (†) Die eigen beveiliging, welke, door gebrek aan beleid gebrekkig ging, zou zeer verbeterd geweest hebben door eenige ligte gewapende Vaartuigen aan dezelve toe te voegen: ten blyke hier van ſtrekt een geval twee *Veerſche* Viſchers Vaartuigjes en één *Arnemuidensch* overgekomen. Een *Engelsch* Sloepſchip, zes ſtukken Geſchut en acht of tien Draaybasſen voerende, jaagde dezelve; doch af en aan den *Banjerd* bevondt

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2271 enz.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 868.

vondt zich een *Zydsche Bom* in dienst van het Collegie ter Admiraliteit in *Zeeland*, gewapend met vier stukjes Kanon en drie Draaybassen. De Commandeur VERPOORTE, die dezelve voerde, het gevaar ziende, waar in de Visschers zich bevonden, hieldt op den *Engelschen* Kaaper aan, zy geraakten in een gevegt van omtrent één uur: wanneer de *Engelsche Sloep*, schoon veel sterker gewapend en bemand dan de *Zydsche Bom*, het geraaden vondt af te brassen, en met kragt van zeilen de ruimte te zoeken: de Visschers die zeer ontsteld, zich reeds voor verlooren gehouden en gestreeken hadden, bragt hy in behoude haven. (*)

V. BOEK. 1781.

In Slachtmaand werd de Vaard na alle Ryken en Staaten, zonder onderscheid, het zy met of zonder Convoy, vry en opengesteld: de Schepen ter Walvisch- en Haringvangst alleen uitgezonderd: alle Vaard ten dienste van zyne *Groot-Brittannische* Majesteit, of deszelfs Onderdaanen, gesloten blyvende. (†)

Vaard opengesteld; en het wederzydsch Beslag opgeheeven.

Ingevolge van het wederzyds beraamde, omtrent de opheffing van het Beslag op de *Hollandsche* Schepen in *Engelsche*, en van de *Engelsche* in *Hollandsche* Havens (§) geschiedde zulks eerst van de zyde der Staaten en vervolgens van zy-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 908.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2098.
(§) Zie hier boven bl. 95.

V. BOEK. 1781.

zyne *Groot-Brittannische* Majesteit; dan werd door de Staaten hier van uitgezonderd, allen vervoer van Krygs- en Scheeps-behoeftens, Graanen, Duiven- en Paarde Boonen na *Engeland*; en van 's Koningswegen de Schepen, welker Laadingen voor 't geheel, of voor een gedeelte, bestaan zouden in gezoute Provisien, van welke soort dezelve ook zouden mogen zyn, of in Scheeps- en Oorlogsbehoeftens. (*) Dan zy moesten eerst in *Engeland*, door vonnis van het Admiraliteits Hof, voor eigendommen van de Onderdaanen der Staaten verklaard zyn. Hier uit ontstondt, dat het verbeurtverklaaren van *Hollandsche* Schepen in *Engeland* nog sterk doorging, en de Nieuwspapieren hier van geheele Lysten opleverden: van de Schepen, op 't einde des Jaars MDCCLXXIX, zo bondbreukig onder den Graave van BYLANDT genomen, kwamen 'er slegts weinigen te regt, gelyk ook andere vryverklaaringen, deeze op gunstiger, geene op ongunstiger voet, erlangden. (†)

De Nederlandsche Schepen mogen uit vreemde Havens niet verzeilen: misverstand deswegen uit

Lagen dus de Koopvaardyschepen in de Havens deezer Landen, ingevolge van het Verbod wegens het Uitvaaren, langen tyd als gekluisterd, eene menigte, op meer dan drie honderd begroot, in vreemde Havens zich bevindende, kreegen

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 397. 399.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 669. 822. 1410.

gen, zo ras de Vredebreuk hier bekend geworden was, deswegen waarschuwing en bevelen om de vreemde Havens niet te verlaaten. De Consuls in de vreemde Koopsteden namen ook de noodige maatregels om de *Hollandsche* Schepen op Zee van den Oorlog te doen verwittigen, en de gehavenden van der Staaten last kennis te geeven. (*) —— Wanneer het bleek dat het Verbod van Uitvaaren, verkeerd begreepen, en zo wyd uitgestrekt wierd, dat de *Hollandsche* Schepen, geene vreemde Haven, zelfs onder geleide van *Fransche* Oorlogschepen, last hebbende om de Vlag van 't Gemeenebest te beschermen, zouden mogen verlaaten, en des klagten vielen, kreegen deeze gehoor, en de Consuls en Commisfarisfen in de Havens van *Frankryk* de noodige aanschryving, dat zy aan alle *Hollandsche* Schepen, die genot van behoorelyk Convoy konden hebben, zouden toelaaten na die Plaatzen te zeilen, werwaards zodanig een Convoy bestemd was. (†) — In Hooimaand vonden de Staaten goed het bevel aan de Koopvaardyschippers gegeeven, om, zonder nader bevel, niet na deeze Landen te verzeilen, opteheffen en kreegen de Reeders, Eigenaars en Schippers, het vry gebruik hunner Schepen, mits niet ten dien-

V. BOEK.
——
1781.
den weg geruimd, en het bevel ingetrokken.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 464.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 247.

V. BOEK. 1781.

dienste van den Koning van *Engeland* of diens Onderdaanen. (*)

Schikking op het Verkoopen van Schepen in vreemde Havens, en omtrent de Manschap.

Ondertusschen kwam by het Verbod van allen Scheepvaard uit deeze Landen, en het verlaaten van vreemde Havens, ook het Verbod van onze Schepen aan *Engelschen* te verkoopen, of té verhuuren; ten einde geen Schepen der Ingezetenen deezer Landen tot het vervoeren van Waaren, Goederen en Koopmanschappen van Onderdaanen onzes Vyands op eenigerlei wyze gebruikt wierden. (†) Maar weinige van de Schepen in vreemde Havens konden van de vergunning om onder vreemd Convoy van de eene Haven na de andere te zeilen, zich bedienen, in vergelyking van het groot aantal 't geen niet in Zee kon verschynen: dit stil leggen was alzins schadelyk voor de Eigenaars, geen vragt, groote kosten, en zwaar onderhoud der Manschap. Dit drukkend bezwaar zette veele Eigenaars, Boekhouders, Reeders; en veele Kooplieden te *Amsterdam*, *Rotterdam*, *Schiedam*, *Zaandam* en elders woonagtig, aan, om eenige Schepen met naamen vermeld en omschreeven in verschillende *Spaansche*, *Fransche*, *Portugeesche*, *Italiaansche* en andere vreemde Havens liggende, te mogen verkoopen, 't welk vergund werd, mits dezelve aan geene On-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2098.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 105.

Onderdaanen des Konings van *Groot-Brittanje*, of voor derzelver Rekening, overgedraagen zouden worden, en men, zo veel mogelyk, en op de zekerste wyze, in het verlof aangeduid, de *Nederlandsche* Manschap hier te lande te rug deedt komen. (*) Dit laatste aan eenige bezwaaren onderheevig gemaakt zynde, door de weigering, dat het afgedankte Volk van een verkogt *Hollandsch* Schip, onder eene vreemde Vlagge herwaards zou vertrekken, 't geen niet dan ten nadeele van 's Lands Volkwervingen kon uitloopen, verzogt men, dat aan het Volk der verkogte *Hollandsche* Schepen, de vryheid zou gelaaten worden om met dezelfde verkogte of andere onzydige en geen *Engelsche* of na *Engeland* bestemde Schepen, naa 't Vaderland te mogen komen, en zelfs op zodanige Schepen, voor een Reis, dienst te mogen neemen, mits binnen den tyd, by het Staatsbesluit bepaald, zich binnen deezen Lande vervoegende. Zeer gereedlyk werd zulks ingewilligd. (†) —Het verbod tegen het overbrengen en verkoopen van Volbouwde Schepen, werd in Slachtmaand bepaald tot die in den Jaare MDCCLXXXI, of daar naa, gebouwd waren, als mede tot de verkoop van Schepen aan *Engelsche* of voor *Engelsche* Rekening, tot *Groenlands- Straat Davids*-

vaar-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1033.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1394. 1569.

V. BOEK. 1781.

vaarders, Haringbuizen, en andere Visch-vaartuigen: en de verkoop van alle andere Schepen ter Koopvaardye vaarende, zo binnen als buiten Lands opengesteld en vrygelaaten, onder beding dat de *Nederlandsche Manschap* der Schepen buiten 's Lands verkogt, gehouden zou weezen, binnen drie maanden, naa dat zy van het Schip zouden ontslaagen zyn, hier in 't Land te rug te keeren. (*)

Verbod van Uitvoer van Scheepsbouwstoffen, Oorlogs en andere Behoeften. Verzagtingen daarin.

Naardemaal de uitgeborste Zee-Oorlog, het versterken, of liever het vormen, van 's Lands Zeemagt hoogstnoodig maakte, was 'er niet natuurlyker, dan dat de Staat, allen uitvoer van Scheepsbouwstoffen verboodt, gelyk ook vroegtyds geschiedde. (†) — Zeer breedvoerig en sterk was het Verbod wegens allen Uit- en Toevoer, van Oorlogsgereedschap, hoe genaamd, als ook van Koorn, en eenige andere Goederen, na *Groot-Brittanje* en de Plaatzen aan zyne Majesteit, in of buiten *Europa*, toebehoorende. 't Zelve aanleiding geevende tot veel belemmerings, door de algemeen en uitgestrektheid der uitdrukkingen, bedienden zich de Kooplieden van den gepasten en noodigen weg, om hunne belangen den Souverain, in veelvuldige Verzoekschriften, voor te draagen, en denzelven voor te lichten in het moeilyk stuk des Handels;

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2096.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 107.

deels; waar omtrent de veranderingen, ook van geringe omstandigheden, verandering eischen in de Wetten naar welken dezelve moet worden geregeld. — Dus zou, ingevolge van de op die Verzoekschriften rustende Staatsbesluiten, het gemelde Plakaat, geschikt om den rechtstreekschen of zydlingschen Uitvoer van Goederen na het Ryk van *Groot-Brittanje*, of deszelfs Onderhoorige Landen, niet beletten, om op en langs den *Rhyn*, mitsgaders na *Oostenryks Brabant* en *Vlaanderen*, te verzenden enkele Tonnen Pek, Teer, ligt Touwwerk, en andere soorten van Goederen, geen Oorlogs-behoeftens zynde. — De uitvoer van allerhande Koper en Koperwerk, in 't Plakaat verboden, zou vrystaan als of onder de Verbodene Goederen het Koper niet waare genoemd geweest. — Zeildoek, gehekeld Vlas, Salpeter, zou, onder eenige bepaalingen mogen uitgevoerd, en hier te Lande zouden mogen gekogt en na *Boston* overgebragt worden twee Koopvaardyschepen van eene bepaalde grootte, om daar in te mogen laaden, allerlei geoorlofde Goederen en onder deeze gebruikt Touwwerk en Zeildoek. (*)

Voorslag van *Rotterdam* om den invoer der *Engelsche* Waa-

De bron des Oorlogs tusschen *Groot-Brittanje* en den Staat, naar veeler oordeel, geen ander zynde dan de nyd des ge-

(*) *N Nedérl. Jaarb.* 1781. bl. 95. enz. 751. enz.

V. BOEK.

1781

ren en den uitvoer van Goederen derwaards te verbieden.

gemelden Ryks op onzen Koophandel en Welvaard,. hoe zeer men dien ook uit andere oorzaken zogt afteleiden, was het geenzins vreemd, dat men den Vyand niet alleen met Wapenen; maar ook door schikkingen op den Handel, die *Engeland* benadeelen konden, poogde afbreuk te doen. De gemelde Plakaaten strekten ter bewerking van dit den Lande heilzaam en *Engeland* verderflyk einde. Verscheide Kooplieden te *Rotterdam* meenden, door yver voor het Vaderland gedreeven, dit verderf niet weinig te zullen vermeerderen, zo door het Verbod van Invoer van verscheide soorten van Stoffen en Handwerken, inzonderheid de zodanigen by welken de Ingezetenen van *Groot-Brittanje* hun dagelyks bestaan vonden; en die wy, of ontbeeren, of van elders bekomen, konden; als door een uitgestrekter Verbod des Uitvoers van verscheide zaaken na *Engeland*. — 't Was, op hun voordragt, dat de Afgevaardigden dier Stad ter Vergadering van Staaten van *Holland*, dit tweeledig voorstel deeden en aan dezelve ter ernstige overweeging gaven, om de zaaken ter Algemeene Staatsvergadering daar heen te stuuren, dat het niemand zou vrystaan, over Zee, langs de Stroomen of Rivieren of te Lande, in en onder het gebied van deezen Staat, te mogen inbrengen eenigerlei Wollen, Laakenen, Baaijen, Carsaaijen, Koussen, en andere Wolle Manufactuuren, hoe

ook

ook genaamd, mitsgaders Porceleinen, Aardewerken, Glaswerken, en allerlei soort van Kraameryen, en Staalwerken, in *Engeland*, *Schotland*, *Ierland* of daar aan onderhoorige Landschappen, gewerkt. — Desgelyks wilden zy het uitvoeren van allerlei Graanen verboden, en in overleg genomen hebben, of en welke *Oost- en West-Indische* Waaren uit de Vastigheden en Volkplantingen van *Groot-Brittanje* in dit Werelddeel aangebragt, zouden kunnen en behooren verboden te worden. (*)

V. BOEK. 1781.

Een Voorslag van dien aart onderging, schoon niemand aan het Vaderlandlievend oogmerk der *Rotterdamsche* Kooplieden twyfelde, verschillende oordeelvellingen, het vondt yverige Voorstanders (†), sterke Tegenspreekers, gemaatigde Beoordeelaars. De Kooplieden, by alle takken des zo zeer zamengestelden Handels geen gelyk belang hebbende, neigden natuurlyk ieder tot het voorstaan van de Handeltak hem bestaan en welvaard verschaffende. Een yver zeer geoorloofd en pryslyk, zo lang het niet blykt dat byzonder belang ten nadeele van het algemeene belang, het belang des Vaderlands, werkt. Zeer ligt kan in het Handelbedryf iets 't geen, in den eersten op-

(*) *Resol. van Holland* 28 Feb. 1781.

(†) Onder deezen was de *Post van de Neder-Rhyn* I. D. bl. 69.

V. BOEK. 1781. opſlage den Vaderlande allerheilzaamst. den Vyand allernadeeligst toeſcheen, van nader by en in de gevolgen beſchouwd, een geheel ander voorkomen krygen. Hier kwam by zommigen in overweeging, of het Verbod van Invoer en den Stapel van *Engelſche* gewerkte Stoffen in deeze Landen, de *Engelſche* Handwerken zo merkelyk zouden doen ſtilſtaan en bederven, als de *Rotterdamſche* Kooplieden in hun Voorſtel beweerden, en veelen met hun dagten; dan wel alleen veroorzaaken, dat de Handwerken in de *Britſche* Ryken, den gewoonen gang gaande, de Stapel alleen verplaatst wierd? In 't laatſte geval verloor *Engeland* alleen, 't geen binnen deezen Lande vertierd en verbruikt werdt, en wy daar en tegen zouden het voordeel van den Stapel en Verzending door de geheele Wereld verliezen. En dus viel de vraag of dit verlies door het voordeel van den meerderen bloei der Binnenlandſche Handwerken zou kunnen opgewoogen en vergoed worden? — Of de Katoendrukkeryen, hier te Lande, welke eene overgroote menigte *Oost-Indiſche* Katoenen en Lywaten der *Engelſche* Maatſchappy drukten, niet te eenemaal zouden te gronde gaan? — Of de *Engelſchen*, het Regt van wedervergelding oefenende, daar door onze Handwerken, die wederkeerig na *Engeland* gezonden worden, niet meer ſchade zouden lyden, dan wy de *Engelſchen* afbreuk doen? — Zeer in 't oogloopend

pend was de Invoer der *Engelsche* Stoffen; de Uitvoer van hier bewerkte na *Engeland* viel zo ſterk niet in 't oog; doch dat dezelve niet onaanmerkelyk waren, mogt men daar uit afneemen, dat *Haarlem* en *Leyden*, Steden, die by den bloei der Binnenlandſche Handwerken, het meeste belang hadden, geen ſmaak in 't *Rotterdamſche* Voorſtel vonden; maar zich voornaamlyk tegen het Verbod des Invoers van *Engelſche* Waaren verzetten.

De Regeerders der byzondere Steden ter Vergaderinge van *Holland* hadden het Voorſtel van *Rotterdam* overgenomen om nader overwoogen te worden. Hangende deeze Raadpleegingen, bemerkten de *Rotterdamſche* Kooplieden, dat hun Voorſtel, hoe zeer toegeſchreeven aan eene alzins pryswaardige zugt om het welvaaren des Vaderlands, zelfs met agterſtelling van eigen belang, te bevorderen, overal geen gereeden ingang; maar, op veele plaatzen, merkelyke zwaarigheden vondt, zy werden daarom te raade om hun gevoelen, in de Nieuwspapieren, nader op te helderen, te verſtaan geevende, „ dat eenige Kooplieden te *Am-* „ *ſterdam* in dat Verbod zwaarigheid „ maakten, bedugt zynde, dat zulks nog „ meer voet zou geeven tot verleg van „ den Koophandel na *Oostende* en andere „ Onzydige Zeehavens, oordeelende dat „ 'er het Gemeenebest niet aan gelegen „ ligt, of wy de verzending der *Engelſche*

 „ Ma-

V. BOEK. 1781.

„ Manufactuuren, by voorbeeld, na „ *Duitschland* doen, dan wel of zulks „ geschiedt door die van *Oostende* en „ *Hamburg*, egter erkenden zy tevens, „ dat door het draagen en slyten van de „ *Engelsche* Manufactuuren hier te Lande, „ in plaats van Inlandsche; en het langs „ dien weg ruineeren onzer eigene Fa- „ brieken, veelligt tweemaal honderd „ duizend Menschen minder, dan in de „ voorige Eeuw, binnen ons Vaderland „ een bestaan konden vinden, daar wy „ dezelven, de een door den anderen op „ vier Guldens in de week gerekend, „ ten kosten van één en veertig Millioe- „ nen, en zes maal honderd duizend „ Guldens 's Jaarlyks, in *Engeland*, ze- „ dert dertig Jaaren hadden onderhouden, „ en nog dagelyks aan den gang hielden: „ zo dat wy, in die dertig Jaaren, den „ Rykdom van *Engeland* met twaalf hon- „ derd acht en veertig Millioenen ver- „ groot, en te gelyk onze Volkrykheid „ tweemaal honderd duizend Menschen „ verminderd hadden: daar en tegen die „ van *Engeland* met een gelyk getal ver- „ meerderende; tegen welken aanmerke- „ lyken schat, en tweemaal honderd dui- „ zend Menschen, wy nu gedwongen „ waren, en gevolglyk tegen ons eigen „ Geld en Huurlingen te vegten."

Gevoelen der *Amsterdamsche* Kooplieden op dit stuk.

Gelyk in andere Steden hadden de Regeerders van *Amsterdam*, de gedagten van kundige Kooplieden, op dit Voorstel ingenomen, en een antwoord gekreegen, van

van een geheel ſtrydigen aart met het gevoelen der Kooplieden te *Rotterdam*; naar hun oordeel, „ kon geen merkelyk nadeel aan *Engeland* en zeer veel ſchade aan 's Lands Ingezetenen, door zulk een Verbod, worden toegebragt: veel *Engelſche* Goederen werden hier in, doch ten minſten vier vyfde gedeeltens wederom na *Brabant*, *Duitschland* en elders uitgevoerd. Dat, indien zulks door de *Hollanders* niet geſchiedde, die *Engelſche* Waaren evenwel, over *Breemen*, *Hamburg*, *Oostende*, *Embden*, en andere Plaatzen, zouden worden vervoerd; en dat gevolglyk, door dat Verbod, *Engeland* ten hoogſten het vertier zou kunnen verliezen van dat vyfde gedeelte, 't welk hier bleef, en mogelyk geen honderſte gedeelte uitmaakte van alles wat in *Engeland*, gewerkt, aldaar vertierd en verder na alle Werelddeelen verzonden werd: dat, derhalven, de ſchade van zulk een Verbod voor *Engeland* nauwlyks voelbaar zou weezen; dat men, daarentegen, hier te Lande verſcheide Duizenden van Menſchen van hunne Kostwinning zou berooven, welken nu hun beſtaan vonden uit het Verwen, Perſſen, Droogſcheeren, Friſeeren en Bereiden van de *Engelſche* Goederen, die alhier, voor een zeer groot gedeelte, wit en onbereid inkwamen: terwyl omtrent drie vierde gedeelten van de Katoendrukkeryen, in dit Land, van

V. BOEK. 1781.

V. BOEK. 1781. „ het bewerken en drukken van *Engelsche* Lywaaten bestonden. Dat daarenboven de Uitvoer van hier ingebragte, en ter verzending bereidde *Engelsche* Manufactuuren verbonden was met een aanmerkelyk vertier van Inlandsche, *Leydsche*, *Haarlemsche*, *Hilversomsche*, *Friesche* en andere Fabrieken; mitsgaders Voortbrengzels van onze Volkplantingen; en dat dus de zaaken, door een Verbod van Invoer uit *Engeland* alhier in die omstandigheden gebragt wordende, dat *Duitschland*, *Brabant*, en andere Landen, de *Engelsche* Goederen, welke zy tot hun eigen gebruik noodig hadden, zichzelven, langs andere wegen, zoude bezorgen, men daar door niet alleen gevaar zou loopen van den ganschen Tak van Handel in de *Engelsche* Goederen, met alle de voordeelen, welke daar aan voor de Gemeente verknogt zyn, te zullen verliezen; maar ook teffens eene aanzienlyke schade te zullen lyden ten opzigte van den *Duitschen* en *Brabantschen* Handel in 't gemeen, en byzonderlyk ook ten opzigte van het vertier van zulke goederen, welke hier te Lande nog met voordeel verwerkt worden; terwyl zulk een Handel éénmaal na andere plaatzen overgebragt zynde, het te vreezen zou weezen, dat dezelve, by herstel van den Vrede, aldaar gevestigd zou blyven, en nimmer herwaards wederkeeren." — Voorts voegden zy

er

'er nevens, „ dat het grootste gedeelte V. BOEK.
„ der *Engelsche* Wolle-Manufactuuren,
„ hier te Lande volstrekt niet was te
„ ontbeeren; dat de Landman, de Zee- 1781.
„ man, de min gegoede Burgery allen
„ zich van *Engelsche* Sargies tot Rokken,
„ van Duffels, en Baaijen tot voering van
„ Vrouwen Kleederen, van Carsaaijen
„ tot Buffeltjes en Schansloopers, en van
„ gemeene Laakens tot Kleeding moesten
„ bedienen; dat deeze ook voor den gee-
„ nen, die van Armenhuizen onderhouden
„ worden, onontbeerelyk waren; zonder
„ dat die Stoffagie tot Kleeding met eeni-
„ ge Inlandsche Fabriek kon worden
„ vervuld, en zonder dat 'er middel
„ was, dat hier ooit Fabrieken zouden
„ worden opgerigt, die, de *Engelsche*
„ Wol ontbreekende, welke van daar
„ niet mogt worden uitgevoerd, gelyk-
„ soortige Stoffen zouden kunnen maaken;
„ zo dat dan ook het gevolg van het
„ Verbod, ten opzigte van de Gemeente,
„ niet anders zyn zou, dan aan die gee-
„ nen, welkers Pakhuizen thans nog met
„ *Engelsche* Goederen vervuld waren, of
„ welken gelegenheid zouden weeten te
„ vinden, (en die zal toch nooit ont-
„ breeken, even weinig als dezelve in
„ den Jaare MDCLXV, volgens het
„ verhaal van AITZEMA ontbrak,) om
„ dezelve ter sluik, en onder vervalschte
„ naamen en merken in te krygen, gele-
„ genheid te verschaffen, om ze duurder
„ en met meer voordeels, voor zichzelven

 „ te

V. BOEK. 1781. „ te flyten, en ondertusschen den Boer, „ den Zeeman, en de Arbeidsman, in „ deezen tyd van Neeringloosheid en „ Duurte van allerlei Leevensmiddelen, te „ noodzaaken, dat hy de stoffe tot zyne „ Lyfsdekking tot een veel hoogeren prys „ zou moeten betaalen."

Deeze en andere aanmerkingen rekenden de *Amsterdamsche* Kooplieden, hoe zeer met geen minder Vaderlandlievenden yver dan hunne Medeburgers bezield, en niet minder genegen om hun byzonder belang, als de nood het vereischte, aan het algemeene welzyn op te offeren, zich verpligt aan de Regeering hunner Stad voor te draagen, by zichzelven van 't gewigt daar van overtuigd; en waren 'er, gelyk zy aandrongen geen redenen om hun, als *Amsterdammers*, verdagt te houden, als of zy *Engeland*, tot benaadeeling van hun eigen Vaderland, zouden willen begunstigen: het voorts aan de Wysheid van 's Lands Vaderen overlaatende, zodanige schikkingen te beraamen, als dezelven raadzaam zouden oordeelen om den Vyand afbreuk te doen, zonder de Ingezetenen, en byzonder den Handwerks en Arbeidsman, te benauwen en van zyn bestaan te berooven, en zonder den algemeenen Koophandel, de waare en éénige bron, uit welke 's Lands Welvaaren gesprooten was, aan eene onherstelbaare versperring bloot te stellen.

Men

V. BOEK.

1781.

't Zelve aangedrongen.

't Rotterdamsche Voorstel gaat niet door.

Men liet te *Amsterdam* den aandrang der *Rotterdammeren*, in de Nieuwspapieren, niet onbeantwoord; en vroeg naar het blyk, dat 'er thans tweemaal honderd duizend Menschen minder in *Nederland* zouden zyn dan in de voorige Eeuw, den grond der gevolgen daar uit door de *Rotterdamsche* Kooplieden afgeleid? Dit was 'er niet. En waren 's Lands Inwoonders niet verminderd, gelyk men rede hadt te veronderstellen, hoe kon men dan zeggen, dat 'er tweemaal honderd duizend van dezelven, door het gebruik der *Engelsche* Fabrieken, van hun bestaan beroofd zouden weezen? daar immers allen dezelven, tot hier toe, hun kost, met geen minder gemak, dan in de voorige Eeuw, hadden kunnen winnen. Ook waren 'er geene Fabrieken uit deeze Landen verhuisd, dan zulken, omtrent welken het onmogelyk was, hier de Goederen van dezelfde deugdzaamheid, en tot denzelfden prys, als elders te maaken. Andere Fabrieken bestonden nog, en groeyden zelfs dagelyks aan. Waar was, derhalven, het nadeel van het gebruik van *Engelsche* of andere vreemde Goederen? Wy trokken van buiten, 't geen men daar beter, en ten minderen pryze, kon maaken dan hier; wy zonden, daarentegen, derwaards 't geen wy beter dan anderen konden vervaardigen. 's Lands Inwoonders hadden, zo in die Fabrieken, welken nog met een goeden uitslag hadden kunnen voortgezet worden, als in den algemeenen Koop-

V. BOEK. 1781.

Koophandel, een toereikende bron, tot vermeerdering van hun welvaard, en genoegzaame reden om den Godlyken Zegen daar voor te danken, gevonden; zo lang zy door den niet minder onregtvaardigen dan verraaderlyken aanval der Vyanden, daar in niet waren verhinderd. (*) —— De ſchaal des Handels en der Fabrieken beide werd geoordeeld dermaate, ten nadeele van het Voorſtel der *Rotterdammeren* door te ſlaan, dat hetzelve, ſchoon gunſtig ontvangen, naa veel raadpleegens, ter zyde gelegd wierd.

De *Oost-Indiſche* Maatſchappy verzoekt om Convoy, en biedt aan haare eigene Schepen te wapenen.

Het bezwaar de Scheepvaard van byzondere Zeehandelaaren drukkende, gevoelden ook de Bewindhebbers der *Oost-Indiſche* Maatſchappye, die, by eenen Brieve aan hunne Hoog Mogenden geſchreeven, den toeſtand dier Maatſchappye, ter oorzaake van den ontſtaanen Oorlog, open leiden, in 't byzonder vertoonende, 't vooruitzigt van de groote ongelegenheid, waar in zich de *Indiën*, door het vertraagen in de Uitzending van de Schepen der Maatſchappye zouden bevinden, indien hier in niet ſpoedig, ten minſten als in een gewoonen tyd, wierd voorzien; als mede de mogelykheid eens vyandlyken aanvals op die Gewesten, en de verantwoording waar aan Bewindhebbers zich anderzins zouden blootſtellen, liggende 'er zeven Schepen by de Kameren gereed om

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 683 enz.

om uit te loopen, verhoopende dat derzelver getal, binnen kort, nog zou vermeerderen, waar om zy een voegelyk getal Oorlogschepen, verzogten tot een veilig geleide der *Oost-Indievaarderen*, terwyl zy, van hunnen kant, niets onbeproefd zouden laaten, om hunne Schepen eenige veiligheid te bezorgen, door ze op eene meer dan gewoone wyze, te doen wapenen, om zich zelven, en de overigen, in de *Indische* Zeeën, eenigzins te verdeedigen.

V. BOEK.

1781.

Antwoord der Algemeene Staaten.

Het antwoord bestondt in een beklag over den zwakken staat van 's Lands Zeeweezen, welke niet toeliet een genoegzaam getal Oorlogschepen te bestemmen, zo tot bescherming der Schepen als van de Bezittingen der Maatschappye. Dan het aanbelang der Maatschappye voor den Lande, gepaard met het voorstel der Bewindhebberen, om niet alleen ten kosten van den Lande beschermd te worden; maar met de daad de uiterste poogingen ter zelfsbescherminge te willen doen, met verzoek om den noodigen onderstand van 's Lands wege tot bystand van de magt die zy zelve in gereedheid zouden brengen, deedt hun in opmerking neemen, dat het weigeren van dus een verzoek de allernaadeeligste gevolgen zou kunnen naa zich sleepen: vermids Bewindhebbers, van alle hoop op Bescherming van 's Lands zyde verstooken, veelligt ook zouden afzien van die poogingen aan te wenden, welke anders misschien niet zonder vrugt tot eigen

V. BOEK. 1781.

eigen behoud zouden kunnen in 't werk gesteld worden, en dienen tot bewaaring der *Nederlandsche* Vastigheden in dat Werelddeel, die anderzins genoegzaam zonder tegenweer in 's Vyands handen zouden vallen. 't Besluit was derhalven, aan 't verzoek der Bewindhebberen zo veel mogelyk te voldoen, en de verlangde bescherming, op de spoedigste wyze, te bezorgen. (*)

Gelden aan de O. I. Maatschappy door *Holland* geschooten.

Staaten van *Holland* werden te raade aan de *Oost-Indische* Maatschappye, tot voortzetting van haare hoogstnoodige werkzaamheden, en tot bescherming van haare Bezittingen, eene verzogte somme van twaalfmaal honderd duizend Guldens opteschieten tegen dubbelen Intrest met eene beraamde schikking op de aflossing der Hoofdsomme (†) —— Bewindhebbers, uit het genomen besluit der Algemeene Staaten genoegzaam kunnende opmaaken, dat de gesteldheid van 's Lands Zeemagt, voor eerst, niet zou toelaaten, om de Schepen der Maatschappye, van een genoegzaam Convoy te voorzien, hadden getragt aan de Schepen eenige veiligheid te verschaffen uit den boezem der Maatschappye zelve, zommige op een buitengewoonen voet doen wapenen, en verder zodanig uitgerust, dat zy, by eenen vyandlyken aanval, eenen dapperen

De O. I. Schepen krygen vryheid om den Vyand afbreuk te doen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* bl. 1037. 1379.
(†) *Resol. van Holland* 18 en 30 Mey 1781.

V. BOEK. 1781.

ren tegenweer zouden kunnen bieden. Doch, deeze gewapende Schepen, geen gebruik kunnende maaken van de gewoone Brieven van Marque, verzogten Bewindhebbers by Algemeene Staaten, dat de Schepen der Maatſchappye, in dier voege uitgerust, blyk mogten ontvangen van geregtigd te zyn tot het veroveren van Vyandlyke Schepen en het doen van afbreuk aan den Vyand. Waar op goedgevonden werd, dat de Bevelhebbers van de Schepen der Maatſchappye, niet alleen op hunne te rug- maar ook op hunne uitreize, zonder hun werk te maaken van den Vyand wyd en zyd op te zoeken, in 't vervorderen van de reis hun koers volgende, zo wel aan deeze als aan de andere zyde van de *Kaap de Goede Hoop*, vyandlyke Schepen aantreffende of oploopende, geregtigd zouden weezen tot het bevegten en veroveren der Schepen van de Vyanden van den Staat zonder onderſcheid of de vyandlyke Schepen hun of zy de vyandlyke Schepen eerst hadden aangetast, met bygevoegde bepaling wegens het opbrengen der Schepen, welke zy op de uitreize zouden mogen bemagtigen (*).

Noodige verandering in de Scheepsregelen op de O. I. Schepen.

De gewoone ſchikkingen om goede orde op de *Oost-Indiſche* Schepen te houden waren niet toereikende, voor de buitengewoone geſteldheid waar in zich deeze Ge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1469.

V. BOEK. 1781.

Gewapende *Oost-Indievaarders* bevonden; met deezen veranderden toestand, die 'er half de gedaante van ten Oorlog toegeruste Schepen aan gaf, moest ook de Huishouding eene merkelyke verandering ondergaan, en byzonder zorge gedraagen worden, om 'er zulk een bestel by voorraad op te vervaardigen als zou kunnen dienen en werken, wanneer de nood, om met den Vyand te vegten, aan den man kwam: diensvolgens werd 'er een breedvoerig Reglement voor die Gewapende Schepen op vastgesteld. Om te meer een Krygsgedaante by te zetten aan deeze ongewoone uitrusting, werden de Capiteins, Officiers en Onder-Officiers in een onderscheiden *Uniform* gekleed. (*)

Wapening der O. I. Schepen, en te gemoetkoming der kosten van 's Lands wege.

In Oogstmaand lagen acht Schepen der *Oost-Indische* Maatschappye, ieder met vyftig Stukken Geschut gewapend, en te zamen tusschen de vyf en zes Compagniën Soldaaten aan Boord hebbende, in *Texel* gereed, andere even eens uitgerust by de *Maas*, en was men in *Zeeland* bezig om 'er eenige op dezelfde wyze te wapenen (†). —— Eene noeste werkzaamheid, die door 's Lands Staaten niet onopgemerkt bleef; men bragt ter Vergaderinge der Algemeene Staaten in, dat de gesteldheid van 's Lands Zeemagt, het volstrekt niet toelaatende een genoegzaam aan-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1757.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1550.

aantal Oorlogschepen te gebruiken tot bescherming zo van de Schepen als van de Bezittingen der *Oost-Indische* Maatschappye, en de Oorlogschepen daar toe noodig, zonder de buitengewoone kosten van Werfgelden, Premien, Tafelgelden, voor den tyd van vier en twintig maanden, zouden bedraagen 2294400 Guldens; dat het dus, ter gemoetkoming van de buitengewoone uitgaven, welke de Maatschappy, te haarer verdeediging gedaan hadt, of nog zou moeten doen, niet ongevoegelyk zou zyn de Maatschappy, uit 's Landskasse, met de gemelde somme, welke hunne Hoog Mogenden, zouden hebben moeten besteeden tot het Convoy, indien de Zeemagt op een beteren voet ware gebragt geweest, te baate te komen. En werd de Raad van Staate verzogt om eene Petitie dier somme tot dat einde op te stellen. (*)

Voorslag om de *West-Indievaarders* te wapenen.

De Volkplantingen in de *West-Indiën* vonden zich, door de gestremde Scheepvaard, in gelyke verlegenheid als die in de *Oost-Indiën*, en stondt dezelve, als de noodige Oorlogschepen tot Convoyen bleeven ontbreeken, van tyd tot tyd, te vermeerderen. Zy konden die grooten voorraad van Goederen, Leevensmiddelen, en de thans benoodigde Krygsbehoeften zo min ontvangen, als wy de Vrugten en Inkomsten van daar met rykbelaadene kielen verwagten. Men scherp-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1954.

V. BOEK. 1761. ſcherpte het vernuft op redmiddelen in deezen. Zeker Reeder en Handelaar op de *West-Indiën*, zogt, in een zeer wel opgeſteld Geſchrift, zyne Medereeders en Medehandelaars tot de oude wakkerheid op te wekken, en de ſchroomlyk dreigende nadeelen te voorkomen. Hoe zeer hy het Kaapvaaren, om 's Vyands roofharpyen te verjaagen, te vermeesteren, en dus onze Koopvaardyvlooten een ruimer baan te helpen bezorgen na de Havens hunner begeerte aanprees, was het noodig bedagt te weezen op het doorzetten en handhaaven van den Zeehandel, het bezorgen onzer Volkplantingen en het van daar haalen der Voortbrengzelen: dan hoe zou dit geſchieden, zonder een toereikend Convoy? en dit af te wagten zou de Volkplantingen aan de grootſte gevaaren van binnen en buiten blootſtellen? Hy vondt niets beters, dan zich te voorzien van de kloekſte en weerbaarſte Schepen, die te bekomen waren; dezelve behoorelyk ten Oorloge toe te rusten, en voorts zodanig te belaaden met de gewoone goederen, dat de verdeediging en ſnelheid van zeilen daar door niet wierd belemmerd. Elk zodanig toegeruſt Schip zou op zich zelven beſtemd weezen tegen 's Vyands Kaapers; veréénigd zouden zy zelfs dan de Oorlogſchepen, die het waagden hun aan te tasten, werks genoeg verſchaffen; en met Brieven van Marque voorzien, zonder veel gevaars te loopen, zodanige Schepen kunnen overmeesteren

als van eenig minder vermogen hun op Zee ontmoetten; en wy zouden de Volkplantingen, die zonder het grootste gevaar niet in verlegenheid konden gelaaten worden, langs deezen weg, zelven verzorgen; en de voordeelen van dien Handel, anders in vreemde handen vallende, zelve blyven genieten. Voorts nam hy eenige zwaarigheden weg, en gaf de wyze, op welke zulk eene Gewapende Vaard op de *West-Indiën* best zou kunnen ingerigt worden aan de hand. (*)

Verzoekschrift ten dien einde ingeleverd.

Zeer overeenkomstig met het zelve, wat de groote hoofdzaak betreft, was het Verzoekschrift, door de Reeders, Eigenaars van Plantadien, en Kooplieden belang hebbende in den Handel en Vaard op *Suriname*, te *Dordrecht*, *Haarlem*, *Amsterdam* en *Rotterdam*, by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten ingeleverd; waar in zy, naa aanwyzing van hoe veel en zeer gewigtig aanbelang die Volkplanting en derzelver Handel voor het Gemeenebest was, en welk een zwaare slag het gemis van alle die nauw aan een verbondene voordeelen, meest alle Ingezetenen zou toebrengen, zich, van hunnen kant, bereidvaardig toonden om daadlyke middelen, tot voorkoming van die gedugte onheilen, te werk te stellen; en hunne Schepen, welke nog weinig tyds geleden ruim tachtig, meest schoone en kloeke Fregatten uit-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1089.

V. BOEK. 1781.

uitmaakten, met niet veel minder dan drie duizend bevaarene Gasten bemand, in een behoorelyken ſtaat van tegenweer te ſtellen en genoegzaam ten Oorlog uit te rusten, wanneer zy niet alleen geſchikt zouden weezen om de *Engelſche* Kaapers, maar eenigen by elkander zeilende, hunne Oorlogſchepen onder de oogen te kunnen zien. — Doch dat, door de bovenmaate verhoogde pryzen van alles wat ter Scheepsuitrusting noodig was, en de bykans verdubbelde maand- en handgelden, die men ter bekoming van Zeevaarenden moest beſteden, de uitrusting der Schepen zo hoog zou komen te ſtaan, dat de kosten daar van, uit de vrugten, niet zouden kunnen goedgemaakt worden. Dat, egter zonder zodanig eene Uitrusting hunne Schepen, met derzelver kostbaare Laadingen, indien ze in Zee verſcheenen, buiten twyfel den Vyand ten prooy zouden vallen; en indien zy dezelve t'huis hielden, en de Vaard op *Suriname* langer opgeſchort bleef, die Volkplanting zich in de noodzaaklykheid zou gebragt zien om gelyk reeds aan *St. Euſtatius*, *St. Martin*, *Esſequebo* en *Demerary* was overgekomen, zich in 's Vyands handen over te leveren (*). — 't Was, om deeze en andere, in 't Verzoekſchrift breeder uitge-

(*) Dit Verzoekſchrift werd den 7 van Juny 1781. overgegeeven.

gewerkte redenen, dat zy de vrymoedigheid namen hunne Hoog Mogenden op het eerbiedigste te verzoeken, om, by aldien niet vaardig een genoegzaam Convoy heen en weder na *Suriname* zou kunnen worden verleend, als dan aan de Reederyen na *Suriname* als mede na de *Berbice* en *Curacao* toe te leggen, eene aanmoediging, gelyk staande met de ontzaglyk meerdere kosten, welke dezelve verpligt zouden weezen te doen om hunne Schepen in een staat van tegenweer te stellen, en dien onverminderd ter betere orde en bestuur, de vereenigd zeilende Schepen te doen vergezellen van zodanige van 's Lands Oorlogschepen, als daar toe konden worden gemist; als mede dat deeze Gewapende Koopvaardyschepen zouden mogen verleend worden Brieven van Marque om den Vyand allen mogelyken afbreuk te doen. (*)

V. BOEK. 1781.

Een Voorstel van dien aart, in den toenmaaligen stand der dingen, kon niet nalaaten een gunstig onthaal te ontmoeten, indien alle bezef van Regt alle gevoel van Edelmoedigheid by 's Landsvaderen niet was uitgedoofd. „ Immers „ heeft", gelyk zeker Schryver op dit stuk zich uitdrukt, „ de Onderdaan, de „ Koopman, de Zeebouwer, die 's Lands „ lasten betaalt, een ontegenspreeklyk „ regt op de bescherming van den Souverain;

Bedenkingen, wegens de regtmaatigheid van dus een Verzoek.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1199.

V. BOEK. 1781.

„ rain; te meer, wanneer hy, om die „ bescherming te genieten, en de kos„ten daar toe goed te maaken, meer„dere, ja harddrukkende, Lasten be„taalt: derhalven hebben onze Zeehan„delaars allen een regtmaatigen eisch „op het noodig Convoy om hunne „Schepen en Goederen voor onze roof„zugtige Vyanden te beveiligen, alle „Verzoekschriften en Vertoogen, daar „toe aan 's Lands Hooge Magt overge„geeven, zyn dus ten uiterften billyk; „maar dewyl de verwaarloozing van „onze Zeemagt, de slapheid van der„zelver voortgang, of laat ons liever „zeggen, haar bykans stilstaan, het den „Souverain onmogelyk maakt om alle „de byzondere takken van den Koop„handel te beschermen, is het loflyk, „dat hy, die om eene bescherming „smeekt, waar op hy regt heeft, zien„de die onmogelykheid, daar toe zelve „zo veel hy kan, de behulpzaame hand „biedt, en middelen voorslaat, welke „de gewenschte uitwerking kunnen „hebben; terwyl ontegenspreeklyk de „Souverain verpligt is, die middelen te „omhelzen, en den aanbieder, tot ver„gelding, dat hy op zich wil neemen, „dat geene te verrigten, het welk al„leen tot zyn last was, alle mogelyke „aanmoediging te geeven, en de scha„de, welke hy daar door lydt, of kan „lyden, te vergoeden. — Niet alleen „worden tot het toerusten der *Suri-*

„ *naam-*

„ *naamsvaarderen* ten Oorloge zwaare „ kosten vereischt; doch daar door kunnen zy ook niet genoegzaam voldoen „ aan het oogmerk, waar toe zy voorheen alleen geschikt waren; daarenboven moeten zy zelve die gevaaren „ trotseeren, tot welker afweering en „ beveiliging zy hunne lasten opbrengen; „ derhalven is het billyk, dat men de „ Reeders en Kooplieden daar in te gemoete kome, en indien hunne ten Oorlog toegeruste Schepen door de Vyanden vernield of genomen worden, die „ zo niet geheel, ten minsten voor het „ grootste gedeelte, betaale. Zou de „ schade der Oorlogschepen en Fregatten, „ tot Convoy medegegeeven, indien ze „ vernield of genomen wierden, niet ten „ laste van het Gemeenebest komen? „ Zou het Gemeenebest Schepen van de „ Noordsche Mogenheden in dienst neemende, de kosten daar van niet hebben moeten draagen? Zeker. Thans „ worden 't zelve in eigen schoot die „ middelen tot zyne bescherming en die „ van den Koophandel der Ingezetenen „ aangeboden, welke zy by Vreemden „ heeft gezogt; en het is niet meer dan „ billyk, dat het Gemeenebest de kosten „ derzelven te gemoete kome, daar het „ die van Vreemden zou hebben moeten „ voldoen." (*)

V. BOEK. 1781.

Men

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 180.

V. BOEK. 1781. Inwilliging hier van, met de daarop gemaakte bepaalingen.

Men vondt zich, in deeze rechtmaatige verwagting, niet bedroogen. De Inleeveraars van het Verzoekfchrift, minzaam ontvangen, befpeurden by 's Lands Vaderen eene eenpaarige genegenheid om een fpoedig en gunftig Befluit te bevorderen, 't geen ook eerlang genomen werd, en by 't welk bleek, dat, in den loop van het Jaar MDCCLXXXI, van 's Lands wege, tot aanmoediging en ter gemoetkoming van kosten voor ieder Koopvaardyfchip, 't geen door byzondere Kooplieden deezer Landen zou worden uitgerust, belaaden en gewapend, en in gemeenfchap van ten minften tien of twaalf Schepen uitgezeild, na een der Volkplantingen van den Staat in de *West-Indiën* eene Beloogning zou gefchonken worden geëvenredigd aan de meerdere of mindere kosten, tot het uitrusten van grootere en kleinder Schepen vereischt. (*) Het verzoek om Brieven van Marque voor deeze Gewapende *West-Indievaarders* werd desgelyks toegeftaan, en aan dezelve het geleide van één of meer Schepen van Oorlog, of Fregatten, beloofd. die de Schepen van den Staat thans in die Volkplantingen, zo veel doenlyk, zouden aflosfen, om met deeze Gewapende

(*) De fchikking daar op was. Voor een Schip voerende van 16 tot 22 Stukken, 6 Ponders en 60 Koppen *f* 20000. Voor een Schip voerende van 24 tot 30 Stukken, 8 Ponders en 80 Koppen *f* 25000. Voor een Schip voerende van 32 tot 36 Stukken, 12 Ponders en 120 Koppen *f* 36000.

de en andere Koopvaardyschepen na 't Vaderland te steevenen. — Tot het doen invorderen en ontvangen eener Petitie van twaalfhonderd duizend Guldens, ten dien einde vervaardigd, werd de Raad van Staaten verzogt, en deeze belast met de uitreiking der toegezegde Gelden aan de Boekhouders, die behoorelyke bewyzen zouden inleveren, dat zy geregtigd waren tot ontvangst, welke vereischten in 't zelfde Besluit vermeld stonden (*). V. BOEK. 1781.

De West-Indievaarders gewapend.

't Leedt slegts tot de volgende Maand of de *West-Indische* Handelaars, dus aangemoedigd tot het volvoeren hunner pryslyke onderneemingen, verzogten en verkreegen voor een genoegzaam aantal Schepen, naar eisch toegerust, Brieven van Marque, eenige lagen reeds op Stroom bemand en gemonsterd. Binnen twee maanden waren, onaangezien de zwarigheden, wegens het bekomen van 't benoodigde Volk en Geschut, zeventien Schepen, bemand met ruim twaalf honderd Koppen, voerende omtrent vier honderd Stukken Kanon, in gereedheid. En zou deeze Vloot veel talryker geweest hebben, indien niet veelen, door twyfelmoedigheid aan de noodige bescherming, zich hadden laaten te rug houden om

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1215. 1458.

V. BOEK. 1781. Stilstand des Handels.

om deel te neemen in dit moedig en loflyk bestaan. (*)

Schoon de beraamingen op de Zeevaard en daar mede nauwverknogten Koophandel deezer Landen, zints den van Engelands zyde verklaarden Oorlog gemaakt, genoegzaam uitwyzen in welk een deerniswaardigen staat die beide zich bevonden, zal het egter, wel der moeite waardig weezen, in eenige hoofdtrekken by een te brengen, hoe jammerlyk het met die twee bronnen van 's Lands Welvaaren, ten deezen Jaare, geschaapen stondt, en hoe bedroevend een vooruitzigt alles opleverde. Men verbeeldde zich de Waag te *Amsterdam*, altoos zo vol woelens, in 't midden van de week, ééne enkele maal gesloten, en veelmaalen, aan één enkele deur open, geen noemenswaardige goederen derwaards aan en af gesleept, gelyk kort naa de tyding der Vredebreuke gebeurde. Andere Koopsteden, beroemd door den Handel, zagen binnen haare muuren eene akelige stilte heerschen, die het Vaderlandsch hart beklemde. Op een tyd dat alles, met het aanbreekend Voorjaar, zich als herleevend moest vertoonen in drukke Handelplaatzen, bleef alles dood; de Pakhuizen en Pakzolders, hoe zeer van goederen voorzien, om de wereld rond-

(*) N. Nederl. Jaarb. 1781. bl. 1416.

rondgezonden te worden, bleeven volgestapeld, niemand durfde, niemand kon afscheepen. Kooplieden, die tien en meer Knegts in dienst hadden, moesten deezen, by gebrek aan werk, laaten gaan; Sleepers, Pakkers, en anderen, die by 't woelig Koophedryf hun brood wonnen, hadden bykans niets te doen. Men mogt deezen stilstand des Handels niet onvoegelyk vergelyken by een stilstand in 't bloed van een lichaam, de deerlykste toevallen, zo geen volslaagen dood, dreigende. De vrees klemde de Harten en sloot de Geldkisten. Hier uit eene schaarsheid van loopend geld, en eene dubbele daaling der waarde van 't Papier door gebrek aan vertrouwen. Nauwlyks kon men tegen zes ten honderd geld bekomen, niet om dat des gebrek was, maar uit vreeze: hier uit moesten veele ongelegenheden gebooren worden.

Beleeningskas, door de Regeering van *Amsterdam* geopend.

De Regeering van *Amsterdam* besloot, ter voorkominge dier zo zigtbaar dreigende onheilen, reeds in 't midden van Louwmaand, eene Beleeningskas te openen, die tegen twee en een half ten honderd, geld zouden verstrekken op Beleening van Goederen en Effecten, uitgezonderd Huizen, Pakhuizen, af andere onroerende Goederen, den veertigsten en tachtigsten Penning onderheevig, als mede zodanige Waaren, die aan spoedig bederf blootstonden, en Buiten-

land-

V. BOEK. 1781.

landsche Effecten, hoe ook genaamd. Om Stads geld op vasten grond te schieten, hadt men in het Plan deswegen uitgegeeven, de noodige maatregels genoomen; en eenige voornaame Kantooren hadden voor eene goede somme getekend, om, in gevalle van onvoorziene nadeelen de Stad schadeloos te stellen. Sterk werd 'er ook gesprooken om tot in standhouding der Wisselhandelaaren een Kas van *Descontes* op te rigten. (*)

Vrees voor Bankbreuken en de betaaling der Verzekeraaren.

De veelvuldig in *Engeland* opgebragte Schepen baarden veel kommers of de Verzekeraars hier te Lande wel bestand zouden weezen tegen die grote schavergoedingen, en zorgde men, dat by het openen van de Bank in Louwmaand, veele Bankbreuken zouden losbarsten; gelukkig werd deeze vrees door de uitkomst niet gegrond gevonden. Langer duurde de ongerustheid over de Verzekerings penningen uit *Engeland* verwagt, in welk Ryk onze Kooplieden, om dat zy hunne Goederen en Schepen aldaar voor veel minder ten honderd verzekerd konden krygen dan hier, zo sterk hadden laaten tekenen, dat men de schade aan onze genomene Koopvaardyschepen, by den eersten aanval op ruim 600000 Ponden Sterling begroot, stelde bykans twee derde deelen voor *Engelsche* Rekening te wee-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 147. 149.

weezen; indien de *Engelsche* Verzekeraars hun woord gestand deeden. Doch zy weigerden aan de Verzekeringe te voldoen, welke zy in Slachtmaand en 't begin van Wintermaand des Jaars MDCCLXXX, en dus voor de Vredebreuk, op Onzydige Schepen gedaan hadden, beweerende, dat de verzekerde Kooplieden verpligt waren zorg te draagen, dat hunne Schepen en Goederen, geduurende de geheele Reis, onzydig bleeven.

De *Engelsche* Verzekeraars tot betaaling, door 's Konings Bank verweezen.

Hier uit reezen Regtsgedingen, over welker uitslag men tusschen hoop en vreeze dobberde, tot dat in Hooimaand de *Nederlandsche* Kooplieden, uit *Londen* dit opbeurend verslag kreegen. „ Wy „ hebben het genoegen u te berigten, „ dat de eindelyke uitspraak van alle uwe „ zaaken tegen de Verzekeraars, ten „ uwen voordeele gedaan is, door alle de „ Regters van 's Konings Bank, Lord „ MANSFELD aan het hoofd zynde, „ tot groot genoegen van een aanmerke„ lyk getal toehoorders, die in het Hof „ tegenwoordig waren. Deeze Uitspraak „ zal een groot getal zaaken van gelyken „ aart beslissen; en wy durven verzeke„ ren, dat deeze volkomene overwinning „ op die Heeren behaald meenige duizen„ den Ponden Sterlings voor de beledigde „ Onderdaanen van *Holland* waardig is. (*)

Het

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. Deel. bl. 15. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 146. 1409.

V. BOEK. 1781.

Het Lichaam der *Oost-Indische Maatschappye*, mag aangemerkt worden als het Kantoor eens grooten Koopmans, die veele bezittingen, een wyd uitgebreiden Handel, en tot denzelven groote Geldsommen noodig heeft, en dezelve op geloof opneemt. Kan nu de enkele vrees van gevaar of onvermogen een allergegoedst Koopman de uiterste ongelegenheid baaren, zo vondt zich de gemelde Maatschappy aan soortgelyk eene ongelegenheid blootgesteld. Met de Vredebreuk tusschen ons en *Engeland* onstondt 'er kommer voor de Bezittingen der Maatschappye, en deeze bragt te wege dat veelen, die gelden aan de Maatschappye geschooten hadden op *Recepissen*, onder het gewoon beding van met zes weeken de hoofdsom te kunnen opzeggen, ze wilden t'huis hebben. Men verhaalt dat een zeer ryk Ingezeten van *Amsterdam*, op éénmaal, drie Tonnen Gouds van de Maatschappy te rug vorderde. Hier bevondt zich de Maatschappy in 't geval eens Koopmans, wiens Geldschieters en Geloofgeevers hem allen op één tyd overvallen, en het geld in een wyd uitgestrekten Handel belegd, weder vraagen. Zy zogt zich ook van het redmiddel, 't geen het Regt byzondere Kooplieden aan de hand geeft, te bedienen, en verzogt by de Algemeene Staaten, dat deezen, uit Souveraine Magt, het opeischen van die Gelden en het lossen van die Recepissen

wil-

wilden opſchorten. Dit werd toegeſtaan. (*) Hoe zeer veelen twyfelden zo aan de regtmaatigheid van dit Verzoek, als aan die van het daar op volgend Verbod, oordeelden anderen, dat de gevraagde opſchorting zeer voegelyk en het toeſtaan van denzelfden aart was als andere voorzieningen van den Souverain in gevallen van belang, waar in het algemeen belang betrokken is. Met dit alles was het onvermydelyk gevolg dier ſchikking, dat de Houders der Recipisſen hunne Gelden niet konden opeiſchen, als mede dat zy hunne Recipisſen, die anders doorgaans boven de Hoofdſom opgeld deeden, niet dan tot laager prys konden verkoopen. Zommigen beweerden, dat de Maatſchappy, tot meerder inſtandhouding van haar Geloof, 't geen thans merkelyken last leedt, eenige Goederen hadt moeten verkoopen om met de daar voor gemaakte gelden, de opgezegde Recipisſen af te losſen; doch zulk eene Verkooping, buitens tyds, boven al in den tegenwoordigen ſtand der dingen, zou den prys der Goederen zeer laag hebben doen daalen, tot groot nadeel der Maatſchappye.

Verloop der Zeevaard.

Geen ſterker blyk van de ſtremming onzer Scheepvaard dan de Lysten van de Schepen dit Jaar door de *Zond* gevaaren en

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 452.

V. BOEK. 1781. en der uit onze Zeegaten uitgezeilde en daar in binnen gekomene, in vergelyking met die van het voorgaande Jaar. In den Jaare MDCCLXXX beliep het getal der *Hollandsche* Schepen op de *Zondsche* lyst 2058, in dit Jaar slegts 11. In den Jaare MDCCLXXX was het getal der in en uitgezeilde uit de *Maas* en *Goeree* 1621, thans niet meer dan 959. De *Texelsche* en *Vliesche* Lysten, die, in den Jaare MDCCLXXX, 2641 Schepen telden, konden nu slegts het getal van 1322 opleveren. De *Zondsche* Lyst wyst in 't byzonder uit hoe gering onze Vaard en Handel na het *Noorden* was, vooral in vergelyking van die der *Engelschen*, die met 2021 Schepen dit Jaar door de *Zond* zeilden. Het zeer vermeerderd aantal van *Pruisische* en *Zweedsche* Schepen, dit Jaar door de *Zond* gestevend, en die geen gering gedeelte uitmaaken van de Schepen in onze Havens aangekomen, duidde eene schroombaarende verlegging van de Zeevaard aan. (*) Dat de Haringvisschery en Wal-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2307 - 2310. Een egte Lyst van de Schepen, die de laatste vier Jaaren door de *Zond* zyn gezeild, is te merkwaardig om der vergetelheid niet onttrokken en hier geplaatst te worden, ten blyke van de Verwisseling der Zeevaard op het *Noorden*.

1781.

Vrees voor *Oostendens* bloei, en 't verloop des Handels.

Walvischvangst geheel stilstonden, hebben wy reeds opgetekend.

By deeze drukkende nadeelen voegden zich gevreesde, en de hemel der vooruitzigten van *Neerlands* Koophandel en Zeevaard, betrok aller wegen met donkere wolken; terwyl de Kooplieden te *Oostende* de Zon van haar geluk van agter de Wolk der Vredebreuke tusschen *Engeland* en onzen Staat meenden te zien daagen. Reeds eenigzins hadden zy de voordeelen der Onzydige Scheepvaard genooten, en dagten nu dezelve geheel tot zich te trekken. Veele Goederen uit *Duitschland* den *Rhyn* af na *Keulen* gezonden kwamen van daar te land na *Oostende*, om verder ter Zee vervoerd te worden;

Jaaren	1778.	1779.	1780.	1781.
Pruissische Sch.	480.	606.	671.	1507.
Zweedsche	1757.	2009.	1880.	2212.
Engelsche	2046.	1651.	1701.	2021.
Deensche	1214.	1363.	1341.	1588.
Fransche	2.	0.	0.	0.
Hollandsche	2406.	2030.	2058.	11.
Van Oostende	10.	16.	30.	95.
Spaansche	12.	8.	0.	0.
Portugeesche	6.	21.	21.	40.
Genuasche	0.	2.	0.	0.
Venetiaansche	0.	0.	2.	1.
Dantzigers	199.	198.	174.	226.
Breemer	98.	126.	146.	231.
Hamburgsche	17.	31.	31.	54.
Lubeksche	70.	74.	82.	90.
Rostoksche	12.	66.	104.	89.
	8476.	8272.	8291.	8281.

N. Nederl. Jaarb. 1782. bl. 502.

V. BOEK. 1781.

den; de meerdere kosten uit dit te land verzenden ontstaande, werden opgewogen door de mindere inkomende Regten te *Oostende* gevorderd. De Keizer, die by alle gelegenheden betuigde geen deel te willen neemen in den Oorlog, maar veel eer den Vrede, was dezelve mogelyk, bevorderen, floot het oog niet voor de gelegenheid om den Koophandel, uit zyne *Nederlanden* herwaards geweeken, daar te herstel en, den Handel en Scheepvaard te *Oostende* inzonderheid te vestigen, en *Hollandsche* Kooplieden derwaards te trekken. In eigen persoon hadt hy zich na de *Nederlanden* begeeven om met eigen oog te zien wat ter bevordering van derzelver geluk kon strekken. Men hieldt voor zeker, dat 's Keizers buiten gemeene Vriendschap met *Engeland*, zedert dit Ryk met ons brak, het bevoordeelen van zynen Handel ten doel hadt; en wilde dat het vertoeven van den Ridder YORKE te *Oostende*, *Antwerpen* en andere Plaatzen der *Oostenrykſche Nederlanden*, diende om den Keizer de noodige raadgeevingen tot het verbeteren van de Koophandel en de Scheepvaard zyner *Nederlanden* te kunnen verschaffen, en dat deeze Vyand van onzen Staat als buiten gewoon Gezant na 't Hof van *Weenen* zou vertrekken, (*) schoon van dit alles niets zekers en het laatste niet gebeurd is. Hy begunstigde

Oos-

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 121.

Oostende met het voorregt van een vrye en onbelaste Haven, gaf last tot het vergrooten van dezelven en den aanbouw van Huizen; en hief den haatlyken Geloofsdwang, welke oudtyds zo veel toegebragt hadt tot het Handelverlies dier Landen, op, vrye Oeffening van den Godsdienst veroorlovende. (*) Alles scheen zamen te werken om den bloei van *Oostende* te bevorderen. Veel spraaks liep 'er, dat zommige onzer aanzienlyke Kooplieden, hier geene bescherming vindende voor hunnen Handel, na *Oostende* zouden verhuizen; doch dit viel ligter te zeggen dan te doen; en behalven eenige Gelukzoekers daar heenen getrokken, hadt dit geen opmerkenswaardig gevolg; schoon het gevreesde verleg van den Handel, gelyk de tyd leerde, maar al te veel plaats greep.

De Staaten roepen de hulp der *Noordsche Mogenheden* in.

Tegen zo veel leeds als den Staat, door den verklaarden Oorlog trof, en dreigde, meenden 's Landsvaders een bescherm- en redmiddel te zullen vinden in het aangegaane Verbond der Gewapende Onzydigheid (†), volgens 't welke zy de hulp der *Noordsche* Mogenheden konden inroepen, gelyk zy deeden in een Staatsbesluit den twaalfden van Louwmaand genomen, naar luid van 't zel-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2030.
(†) Zie het *Tweede Deel deezer Vaderl. Hist.* bl. 394.

V. BOEK. 1781. zelve moesten der Staaten Afgezanten, aan de Hoven van *Petersburg*, *Stokholm* en *Koppenhagen*, byzonder aandringen, op de betuiging des Graaven van PANIN, „ dat, zo ras hunne Hoog Mogenden, „ de Verklaaring hunner Toetreeding „ tot de Gewapende Onzydigheid, aan „ de Oorlogende Mogenheden zouden „ gedaan hebben, de Republiek, van dien „ dag af, zou gehouden worden, in 't Ver- „ drag te zyn getreeden; en daar van ver- „ volgens van dien dag af genot te trekken, „ indien 'er tusfchen den tyd der Verklaa- „ ring, en het fluiten van het Verdrag iets „ mogt voorvallen. Zich verlaatende „ op de Magt, de Grootmoedigheid en „ Getrouwheid van haare Rus-Keizerly- „ ke en Koninglyke Majesteiten, in het „ naakomen van haare Beloften, en het „ handhaaven van haare eigene Eer, tot „ volbrenging van het by haar zo roem- „ rugtig ondernomen Werk, om het On- „ zydige gedeelte van *Europa* tegen de „ aanvallen der Oorlogende Mogenheden, „ te fterken en te beveiligen, hadden zy „ niet getwyfeld, heen te ftappen over „ de zwaarigheden wegens de gevolgen, „ die de Toetreeding tot het Verbond, „ en de daar by vereischte Verklaaringen „ aan de Oorlogende Mogenheden, zou- „ den kunnen hebben. —— De uit- „ komst hadt nu ten vollen beantwoord „ aan het zorglyk vooruitzigt van hunne „ Hoog Mogenden: dewyl van het „ oogenblik, dat zyn *Groot-Brittannifche*

„ *Ma-*

„ *Majesteit* onderrigt hadt kunnen wee- „ zen, dat dit Besluit by hunne Hoog „ Mogenden genomen was, of stondt ge- „ nomen te worden, de Koning van *Engeland* niet opgehouden hadt het Ge- „ meenebest op een zeer ongewoonen „ toon aan te spreeken" Naar den toedragt der zaaken, zo hier, als in *Engeland*, welke wy reeds boekten vermeld te hebben tot de Verklaaring des Oorlogs toe (*) gaan zy voort, „ Hunne Hoog „ Mogenden vertrouwen, dat, schoon „ in het Manifest van zyne *Groot-Brittannische* Majesteit, waar by hy zyn „ oogmerk verklaart om de Republiek „ als Vyand aan te merken, van het Ver- „ bond tot eene Gewapende Onzydigheid „ niet werd gesprooken, egter, uit de „ gansche handeling des Staatsdienaars- „ schaps van zyne *Groot-Brittannische* „ Majesteit, en den tyd wanneer, en de „ wyze waar op dit Manifest in de we- „ reld werd gebragt, genoegzaam bleek, „ dat de haat tegen of over die Verbin- „ tenis, het beweegrad was van het doen „ uitbarsten des ongenoegens tegen het „ Gemeenebest, door het doen neemen „ van een zeer groot getal Schepen aan „ de Ingezetenen van 't zelve toebehoo- „ rende, en ook van 's Lands Schepen „ van Oorlog, als in een openlyk ver-

„ klaar-

V. BOEK.

1781.

(*) Zie het II. *Deel deezer Vaderl. Hist.* bl. 316 enz.

V. BOEK. 1781. „ klaarden Oorlog. Dat het Manifest „ zelve het beginzel van haat wegens de „ Verbintenis met haare Rus-Keizerlyke „ en Koninglyke Majesteiten, hoe zeer „ men het, om Staatkundige redenen, „ hadt zoeken te verbergen, ontdekt. „ Hier door waren haare Keizerlyke en „ Koninglyke Majesteiten ook aangetast, „ alzo dezelve, aan wien de Tractaaten „ tusschen *Groot-Brittanje* en de Repu„ bliek bekend waren, niet geoordeeld „ konden worden, zich in een Verbond „ van Onzydigheid te hebben kunnen in„ laaten, met die zy oordeelden niet wet„ tig *Onzydig* in den Oorlog te weezen. — „ Dat hunne Hoog Mogenden, *uit hoofde* „ *van die Verbintenis* met een Oorlog over„ vallen, zich genoodzaakt vonden, dien „ aanval af te weeren; en dagten, zo „ ooit, thans redenen te hebben om zich „ te mogen belooven, dat de Verbondene „ Mogenheden, daadlyk eene gemeene „ zaak met hun zouden gelieven te maa„ ken, en den vereischten bystand ver„ leenen: dewyl de Republiek anderzins, „ aangemerkt de Magt van *Groot-Brit*„ *tanje* en de zwakheid van haar eigen „ Zeeweezen, het ongelukkig slachtoffer „ zou worden van haar betrouwen op die „ Grootmoedigheid en den Yver van haare „ Rus-Keizerlyke en Koninglyke Maje„ steiten tot handhaaving van het Regt „ der Onzydigen; en gevaar loopen van „ voor de Verbintenis onnut te wor„ den. — Voorts werden de Afgevaar-

„ dig-

" digden, by dit Staatsbesluit. gelast zich
" bereid te toonen tot zodanige verdere
" Verbintenissen als de Hooge Bondge-
" nooten nuttig zouden mogen oordeelen
" tot bevordering der gemeene zaak, en
" onderlinge Verdeediging —— Ook
" zouden zy moeten onderstaan of 'er
" genegenheid by eenigen der Bondge-
" nooten zou gevonden worden om eeni-
" ge Gewapende Schepen, behalven die
" zy ter algemeene Verdeediging toebrag-
" ten, in dienst en Soldy van hun Hoog
" Mogenden over te doen. (*)

Koelheid van Zweeden en Deenemarken op dien aanzoek.

Der Staaten Gezant aan 't Hof van *Zweeden*, Jonkheer D. W VAN LYNDEN gaf, overeenkomstig met deezen Last, een Vertoog ten dien Hove over; en kreeg van wegen den Koning ten antwoord, dat de Inhoud zo gewigtig was, dat dezelve tyd van bedenking en ryp beraad vorderde. (†) —— De Heer BOSC. DE LA CALMETTE, Gezant aan 't *Deensche* Hof, deedt mede den hem opgelegden aanzoek om Hulpe, overeenkomstig met den Inhoud van het Verdrag, waar op hy zich beriep. Dezelve bleef onbeantwoord, alleen werd, op een bygevoegd Vertoog, hoedanig een 'er ook aan 't *Zweedsche* Hof gerigt was, wegens de veiligheid der Havens en Reeden hunner *Noordsche* Majesteiten, en het in Zee houden

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 737 enz.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781 bl. 622. 633.

V. BOEK. 1781.

den van een voegelyk getal Oorlogschepen, tot voorkoming van geweldenaaryen, beloofd, dat 'er zorg gedraagen zou worden, dat aan de *Hollandsche* Schepen, in de *Deensche* Havens, geen hinder of vyandlykheid van de *Engelschen* zou wedervaaren, als mede dat 'er eenige Schepen in de *Zond* zouden gezonden worden tot beveiliging van de Scheepvaard. Wat 'er verder ten aanziene van het Verdrag der Gewapende Onzydigheid van *Deenemarken* was te wagten kon men genoeg opmaaken uit de taal van den Staatsdienaar diens Konings, de Heer ST. SAPHORIN, als hy, in 't begin van Bloeimaand, uit naam zyns Meesters, betuigde, dat, overeenkomstig de Verklaaring van het *Deensche* Hof, aan den Koning van *Groot-Brittanje* gedaan, geene *Hollandsche* Oorlogschepen, of Kaapers, in de *Oost-zee* of de *Zond* zouden worden toegelaaten. Het antwoord van wegen hunne Hoog Mogenden luidde, dat men zich daar volgens zou gedraagen, mits 'er omtrent de andere in Oorlog zynde Mogenheden geene oogluiking gebruikt wierd. Overeenkomstig hier mede kreegen de Bevelhebbers onzer Schepen van Oorlog en Kaapers last, om geene vyandlykheden, hoegenaamd, in de *Baltische* Zee te pleegen (*).

Schoon

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 744. 1384.

1781.

Deenemarken toont zich Engeland gunstig.

Schoon de Koning van *Groot-Brittanje*, door zyne Staatsdienaaren, aan de *Noordsche* Hoven hadt doen verzekeren, dat aan de *Britsche* Gewapende Schepen en byzonder de Kaapers bevolen was de *Oost-zee*, als een eigendom dier Mogenheden, te ontzien, hadt een *Engelsche* Kaaper in Grasmaand de stoutheid om in de buiten Haven van *Schudesness* binnen te zeilen, en een daar liggend *Hollandsch* Kofschip te bemagtigen op eene wyze, die met de verregaandste schennis van het Grondgebied des Konings van *Deenemarken* gepaard ging. De Kaaper Capitein dreigde den Overman der Lootzen, het Dorp, uit slegts weinig Huizen bestaande, te zullen verbranden als deeze de Takeladie en het Roer van het Kofschip, onder zyne bewaaring gesteld, niet te rug leverde. Hy, voor de volvoering bevreesd, gaf alles over. Binnen weinig uuren hadden zy het Kofschip toegetakeld, het roer aangehangen, en een gedeelte der Laadinge in den Kaaper overgebragt, zeilden 'er met de Manschap, uitgenomen den weggeloopen Schipper en Stuurman, mede weg. In de nabyheid van *Christiaansond* hadden de *Engelschen* mede een *Hollandsch* Kofschip genomen. —— Van de geheele Vaard op de *Oost-zee* stondt niets te wagten, indien het Verdag der *Gewapende Onzydigheid* ten onzen aanziene werkloos bleef, of men geen anderen raad wist te schaffen om de beraamde belemmeringen af te weeren: dewyl, niet tegenstaan-

V. BOEK. 1781.

de het gemelde Verbod des Konings van *Engeland*, eene *Engelsche* Vloot voor de *Zond*, een ander smaldeel voor den *Hollandschen* Wal zou kruissen. Het *Deensche* Hof betoonde zich den Staat ongenegen, in stede van een vriendlyk en gunstig antwoord op de gevraagde voldoening aan het Verbond der Gewapende Onzydigheid te geeven haalde de Staatsdienaar van 't zelve in den *Haage* oude klagten en geschillen op, wegens eene en andere Post op de Kust van *Guinee*, door de *Nederlanders* ingenomen en versterkt, welker bestaan met die der *Deensche* Bezittingen onbestaanbaar geoordeeld werd, en over welker ontruiming de *Deensche* Afgezant dringende, zo geen dreigende, taal voerde (*)

De hoop op de Keizerin van Rusland gesteld, door veelen gewanhouwd.

Deedt 'er zich dus weinig hoops op om van *Zweeden* of *Deenemarken* de beoogde hulpe te erlangen, men voedde alle hoop op die der Keizerinne, de eerste Aanlegster van het Verbond der Gewapende Onzydigheid. Veelen sloegen geloof aan de loopende gerugten zo over *Oostende* als *Duinkerken* hier te Lande verspreid, dat de *Russische* Afgezant het Hof van *Londen*, zonder afscheid te neemen, zou verlaaten, en dit teken van een op handen zynde Vredebreuke tusschen *Engeland* en *Rusland* gegeeven hebben. De beledigingen haare Vlagge aangedaan, het vergeefsch aanhouden om eene volledige voldoening, en

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 773. 774. 1108.

en de verontwaardiging dier Vorstinne over de mishandelingen der *Engelschen*, zetten schyn by aan deeze nieuwsmaare. — Anderen twyfelden met reden aan deeze voor ons zo gunstige tydingen, en leenden veel eer het oor aan die volstrekt deeze gebeurtenis ontkenden, en in tegendeel verzekerden, dat die Staatsdienaar, uit naam van zyn Hof, alle mogelyke middelen aanwendde om den Vrede tusschen onzen Staat en *Groot-Brittanje* te herstellen. — Zeer verschillend waren de denkbeelden der geenen, die deeze loopende gerugten in 't midden lieten, over 't geen men van *Rusland* te wagten hadt. Eenigen beweerden, dat dit Ryk met *Engeland* zou breeken, *alleen* wegens den trouwloozen aanval op dit Gemeenebest. Anderen, dieper de gewoone Handelingen der Mogenheden inziende, en de Geschiedenis tot Leermeesteresse gebruikende, konden tot dit besluit niet komen; aangemerkt de Mogenheden zeer zeldzaam, zo edelmoedig zyn, dat zy hunne Schatkisten uitputten, hunne Landen en Onderdaanen aan het vuur en alle de onheilen des Oorlogs blootstellen *alleen* om eene andere Mogenheid by te springen, indien zulks niet hoofdzaaklyk strekt tot bevordering van 't eigen belang, dat zwaar en bykans altoos overweegend gewigt ten Hove. — Hoe veel zommigen vertrouwden op het aangegaan Verbond der *Gewapende Onzydigheid*, buiten 't welk deeze Staat niet dan met de grootste trouwloosheid kon

ge-

V. BOEK. 1781.

gesloten worden: dewyl het Gemeenebest daar in was aangenomen vóór dat wy met *Engeland* in Oorlog geraakten, hielden anderen zich verzekerd, dat, schoon, gelyk 's Landsvaders op goeden grond hadden aangemerkt, dit Verdrag, buiten twyfel, de voornaamste oorzaak was der Oorlogsverklaaring van *Groot-Brittanje*, en zulks by de *Noordsche* Mogenheden uit al het voorgevallene niet onbekend kon weezen, deezen niet naar de geheime oogmerken van *Engeland* zouden handelen; maar zich houden aan de letter van het Manifest des Konings, waar in zo zorgvuldig alles vermyd was wat eenige *betrekking* hadt op dit Verdrag: en moest zulks, naar luid van het achtste Artykel des Verdrags plaats hebben.

Onvoldoend Antwoord der *Russische* Keizerinne.

Eerlang bleek dat zy, die zich het minst beloofden van het meergemelde Verdrag de zaak aan 't regte einde gevat hadden. Met het begin van Lentemaand leverde de Prins van GALLITZIN, *Russische* Gezant by deezen Staat, een Vertoog in, 't welk geen woord van het Verbond der *Gewapende Onzydigheid* repte; alleen vermeldende, dat haare Rus-Keizerlyke Majesteit, zints de ontvangene kundschap van 't verhaast vertrek des *Engelschen* Afgezants uit den *Haage*, zonder nadere ophelderingen af te wagten, met betrekking tot de gevolgen, welke zodanig eene gerugtmaakende stap, ten opzigte van *Engeland* en den Staat zou kunnen

heb-

hebben, te *Lond'n*, de dringendste voorstellen hadt laaten doen, om dat Hof te rugge te houden, van, zo 't mogelyk ware, tot daadlykheden over te gaan, en 't zelve te overreden tot eene Bemiddeling, waar toe zy wilde medewerken. Geen antwoord hadt zy hier op nog ontvangen; doch verwagtte, dat haare uitnoodiging daar gunstig zou worden aangenomen; weshalven zy aan 's Lands Staaten, diezelfde Bemiddeling en Medewerking voorsloeg, en daar mede den Prins van GALLITZIN belaste, gelyk zy den Heer van SIMOLIN aan 't *Eng lsche* Hof zulks hadt opgedraagen. Even 't zelfde hadt de Keizerin de *Hollandsche* Gezanten te *Petersburg* laaten aanzeggen, 'er by voegende, dat het Gemeenebest, in allen gevalle, zich in een behoorelyken staat van tegenweer moest stellen, en 't niet alleen op de Hulp van anderen laaten aankomen — Hoe weinig aan de verwagting beantwoordende deeze taal der Keizerinne mogt weezen, was het, nogthans 'er verre af, dat zy, gelyk voorloopige gerugten wilden, 's Lands Vaders zou verzogt hebben, nog eenigen tyd, en wel tot het einde van Zomermaand, zouden wagten, eer zy eene Vloot in Zee zonden, om *Engelands* geweldenaaryen, kragtdaadig te keer te gaan, terwyl zy zich alle moeite zou geeven om *En;eland* tot een loflyken Vrede met ons Gemeenebest overtehaalen, en dat zy, daar in niet slaagende, naa dien tyd, met vereenigde krag-

V. BOEK. 1781.

kragten dat Hof daar toe zou noodzaaken. De onwaarschynlyk- en belachlykheid van zulk een Voorslag moest elk in 't oog loopen. (*)

De Staaten houden aan om de volbrenging van het Verdrag der Gewapende Onzydigheid.

Hunne Hoog Mogenden, den Voorslag en het Aanbod der Keizerinne van *Rusland* beantwoordende, lieten het Verbond der *Gewapende Onzydigheid*, gelyk Zy, niet onaangeroerd, als of het niet bestondt; maar merkten, zich zeer vereerd agtende, door de aangebodene goede diensten ter Bemiddeling, zulks aan „ als een „ bewys van haare opregte Vriendschap „ voor de Republiek, en als een eerste „ Uitwerkzel der nieuwe Verbintenissen, „ waar in zy de eer hadden met haare „ Keizerlyke Majesteit te staan." En van hunnen kant hunne bereidvaardigheid om, op billyke en eerlyke voorwaarden, een duurzaamen Vrede met hunnen ouden Bondgenoot te maaken, betuigd hebbende, als mede dat zy genegen waren, om, zo ras zy berigt ontvingen, dat het Hof van *Londen* dezelfde geneigdheid hadt, over dat stuk, met den Prins van GALLITZIN, in onderhandelinge te treeden, lieten zy 'er op volgen; „ Maar alzo hunne Hoog Mogenden van hunne zyde, „ de Uitnoodiging van haare Keizerlyke „ Majesteit aangenomen hebben, overeenkomstig met de Tractaaten, die tus- „ schen het Koningryk van *Groot-Brittan-*

„ *je*

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 122.

„ *je* en de Republiek beſtaan, het roemrugtig Syſtema der Neutraliteit en der Vrye Scheepvaard, begreepen in de Verklaaring van haare Keizerlyke Majeſteit aller *Rusſen* van acht- en twintig Feb MDCCLXXX, zonder zich daar van te laaten aftrekken, door eenige andere inboezeming noch zelfs door bedreigingen, en dat zy een zeer vuurig en opregt verlangen hebben, om daar by te volharden, zo houden hunne Hoog Mogenden zich ook verzekerd, met een volkomen vertrouwen, dat de Grootmoedigheid haarer Keizerlyke Majeſteit niet zal toelaaten, dat men eenige pooging zal aanwenden om daar op eenige inbreuk te doen; ja, wat meer is, indien eenige poging daar tegen geſchiedde, zo dat de Onderhandeling, tot welker bevordering hunne Hoog Mogenden met alle redelyke gemaklykheid zullen medewerken, het gewenschte gevolg niet mogt hebben, haare Keizerlyke Majeſteit en de andere Verbondene Mogenheden, de weezenlyke Uitwerking der aangegaane Verbintenis en plegtige Beloften zullen doen genieten. (*)

V. BOEK. 1781.

Engeland kende maar al te wel onze zwakheid, door de gezaaide en ſteeds beſproeide zaaden van tweedragt, nog vermeerderd; ſteunde te zeer op de Vrienden in

Zy onttrekt zich aan 't zelve.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 634. 637.

V. BOEK. 1781. in de Vyandlyke Staaten en Ryken, als mede op den invloed in de Onzydige, op eene gansch onloflyke wyze verkreegen, om de aangeboodene Bemiddeling der Keizerinne aan te neemen; deeze werd gevolglyk afgeslaagen; en teffens van *Engelands* zyde verzekerd, dat dit Ryk geene Onderhandelingen tot Vrede wilde aangaan, of zy moesten een Algemeenen Vrede ten voorwerp hebben, en ook de Keizer daar in gekend worden. —— Dit zagen 's Landsvaders uit het weinig voldoenend antwoord, door een Postboode, omtrent het midden van Zomermaand, uit *Rusland* overgebragt, 't geen hoofdzaaklyk op deezen zin uitliep, „ dat zo zeer „ haare Majesteit met genoegen gezien „ hadt den yver, met welke hunne Hoog „ Mogenden niet getwyfeld hadden haare „ Bemiddeling aan te neemen, even zo „ zeer haar mededoogend hart gezugt hadt „ onder de zwaarigheid, door het Hof „ van *Londen* gemaakt, door de Verzoe„ ning met de Republiek uit te stellen tot „ eene toekomende algemeene Vrede„ onderhandeling tusschen alle de Oorlo„ gende Mogenheden, onder de vereenig„ de Bemiddeling van haare Keizerlyke „ Majesteit, en die van zyne Majesteit „ den *Roomsch* Keizer. Wanneer dezelve „ gebeuren mag, belooft haare Majesteit, „ voor uit, aan de Republiek alle Hulp, „ die van haar zal afhangen, op dat de „ Republiek ten eersten *weederkeere* tot „ den Staat van eene *Onzydige Mogenheid*,

„ en

„ en daar door *weder ten vollen onbegrensd* „ *kan genieten alle de regten en voordeelen,* „ *welke derzelver Toetreeding tot de Verbin-* „ *tenisse tusschen haare Keizerlyke Maje-* „ *steit en de Koningen haare Bondgenooten,* „ *haar moest verzekeren.* —— In deeze „ verwagting is haare Majesteit voornee- „ mens, om, onmiddelyk, met hunne „ Majesteiten bedagt te weezen om eene „ nieuwe pooging in 't werk te stellen, „ by het Hof van *Londen*, om 't zelve „ tot die gemaatigdheid en vreedzaame „ gevoelens te brengen als hunne Hoog „ Mogenden, van hunnen kant, hebben „ doen blyken. De Keizerin vleit zich, „ dat de tyd en de veranderingen, die on- „ verwagt gebeuren kunnen, zulke om- „ standigheden zullen medebrengen, waar „ in zy ten sterksten kan doen blyken „ haare goedwilligheid en genegenheid, „ waar van zy opregtlyk verlangt hunne „ Hoog Mogenden proeven te gee- „ ven." (*) — *Zo* verdween in ydelen rook een Verbintenis, waar van men zich alles beloofd hadt, en alles hadt mogen belooven, indien dezelve tydiger aangegaan, of, door de ingeworpen hindernissen der Vyanden van 's Lands welvaard, die, ten *Russischen* Hove, de meerderheid kreegen, niet verkragt was geworden.

Vee-

(*) *N Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1217.

V. BOEK. 1781.

Een Rusſiſche Vice-Admiraal weigert onze Schepen van *Cadix* te convoijeeren, en andere diensten.

Veelen, die zich, in deezen toedragt der zaake, vóór het thans bekomene alle hoop verydelende antwoord des *Rusſiſchen* Hofs, niet hadden durven vleijen, dat de *Noordſche* Mogenheden, uit kragte van het Verbond, onze opgebragte Schepen zouden te rug eiſchen, of eene Vloot, te onzer hulpe, zenden, dagten, nogthans, dat het Gemeenebest van de *Gewapende Onzydigheid* dit voordeel zou mogen wagten, dat de Vlooten der *Noordſche* Mogenheden, volgens het Vyfde Artykel, onze Koopvaardy Schepen, die zich in hun Vaarwater mogten bevinden, onder hunne beſcherming zouden neemen: doch deeze zo zeer bepaalde verwagting bleek even niets beduidend te weezen als de grootere uitzigten van anderen gevormd. — Een geval in de Haven van *Cadix* deedt hier uitſpraake. De *Hollandſche* Conſul W. NAGEL vervoegde zich by eenen Brieve aan den *Rusſiſchen* Conſul J. F. BRANDENBURG, met berigt hoe hy, vernomen hebbende, dat de *Rusſiſche* Oorlogſchepen, zich in de Baai van *Cadix* bevindende, na de *Oost-zee* moesten, deeze gelegenheid waarnam hem te verzoeken om met den *Rusſiſchen* Vlootvoogd te ſpreeken, en dien voorteſlaan, of hy, indien de Vloot na de *Oost-zee* beſtemd was, verſcheide *Hollandſche* Schepen, in die Baai mede zeilree liggende, onder zyn Convoy wilde neemen, tot op de hoogte van *Texel*, en, zo ja, of hy dan den tyd

des

des vertreks der *Russische* Schepen mogt weeten, op dat de *Hollandsche* Capiteins zich daar volgens zouden kunnen gedraagen. Deeze brief hieldt nog een voorslag in, ten opzigte van den 's Lands Capitein J. BERGHUIS, wiens Schip in de Haven van *Cadix*, op daar toe gegeeven last, stondt verkogt te worden. (*) Die Heer, uit hoofde van ongesteldheid de reis niet over land kunnende doen, verlangde de Consul NAGEL te weeten, of, indien de Heer BERGHUIS kon besluiten om zyne Equipagie, in omtrent drie honderd man bestaande, in te schepen, dezelve door de *Russische* Schepen tot op de hoogte van *Texel* zou kunnen overgevoerd worden. De *Russische* Vice-Admiraal BORISOFF, gaf aan den Consul zyns Ryks, dit kort en schor antwoord. „ Ik kan die Schepen „ niet convoijeeren buiten uitdruklyken „ last van de Keizerinne, onze Souveraine; en wat het tweede verzoek belangt „ om de *Hollandsche* Equipagie van het „ Schip de *Prinsesse Maria Louisa*, die „ zich in deeze Baai bevindt, na *Holland* „ over te voeren, zulks kan ik volstrekt „ niet doen: dewyl ik geen plaats heb, „ en alle myne Equipagien voltallig „ zyn." (†)

V. BOEK. 1781.

Wy

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 769.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1421.

V. BOEK. 1781. *Portugalsch partydig gedrag.*

Wy hebben, zo even aanmerkende, dat de *Engelschen* flinksche invloed aan Onzydige Hoven, ten onzen nadeele werkte, ons aan geen grootspraak schuldig gemaakt. De Staat hadt hier van, by aanhoudenheid, ondervinding, aan dat van *Portugal*. Reeds in den voorleden Jaare betoonde dat veranderlyk Hof, zich eerst onzen Vaderlande, en, op 't onverwagtst, *Engeland* gunstig. (*) Men zou, gelyk zeker Schryver, die deeze verwisseling van Party aan 't omkoop Goud van *Engeland* toeschryft, het niet onaartig uitdrukt, „ *Portugal* den Weerhaan van het „ Staatsgebouw van *Europa* hebben kun„ nen noemen, die geduurig draait en „ aan die zyde den aangenaamsten glans „ vertoont waar dezelve het meest ver„ guld is." (†) Thans geheel aan *Engeland* gehegt, gaf het, in 't begin van Sprokkelmaand, by eenen Brieve, den *Hollandsche* Gezant SMISSAERT te kennen, een lang verblyf der *Hollandsche* Oorlogschepen, in zyne Havens niet te kunnen gehengen, onder voorwendzel dat zulks tegen de Onzydigheid zou stryden (§); terwyl de *Engelschen* in *Portugal* niet alleen steeds open Havens von-

(*) Zie het *Tweede Deel deezer Vaderl, Hist.* bl. 342.
(†) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 125.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 766.

vonden, maar zelfs hunne Pryzen, ja geroofde Schepen, van Onzydige Volken, en onder die ook van de *Nederlanders*, toen deezen nog onzydig waren, opbragten en verkogten; en den *Engelschen* toelieten het Scheepsvolk te mishandelen, door gebrek aan Leeftocht te dwingen om het Schip, wegens welks verkoop op eene wettige wyze eene tegenverklaaring gedaan was, te verlaaten en over te geeven. (*) Het behandelde alzins den Staat onvriendlyk. 's Lands Fregat, onder bevel van Capitein COERMAN, werd beslagen, om dat zich op 't zelve twee *Portugeesche* Matroozen bevonden, en niettegenstaande deezen, op het aandringen van den Gezant SMISSAERT, en het bevel des Schout by Nagts Graave VAN BYLANDT, door den Capitein vrygegeeven waaren, hadt het Hof, egter, kunnen goedvinden, het beslag niet op te heffen, en de verzoeken van den Staatsdienaar om ontslag onbeantwoord te laaten. (†) Eene handelwyze met goede Verstandhouding en Vriendschap geheel onbestaanbaar, en de *Engelschgezindheid* van dat Hof niet min dan zo veele andere stukken aan den dag leggende. Schoon men voor geene openlyke Vyandlykheden van *Portugal* te dugten hadt; naardemaal *Frankryk* en *Spanje*, die onbezonnen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 642. 1994.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 766.

V. BOEK. 1781.

nenheid terstond zouden gestraft hebben, veroorzaakte deeze Partydigheid veele onaangenaamheden; en konden de *Portugeezen*, zo niet tot geheime Medewerkers, ten minsten tot Verspieders ten dienste der *Engelschen* verstrekken.

Der Staaten Tegenverklaaring aan het *Engelsche* Hof.

Het lang marren der Uitgave eener Tegenverklaaringe van onzen Staat op de Verklaaring van *Engeland* verdroot veelen, en werden over dit uitstel gissingen gemaakt, die blyk van 't ongenoegen eenes getergden Volks droegen; doch, wanneer dezelve, den twaalfden van Lentemaand gedagtekend, in 't licht kwam, las elk Vaderlandminnaar dit uitgewerkt stuk met het grootste genoegen; naardemaal het eene bondige wederlegging behelsde van de gronden en redenen der begonne Vyandlykheden door de *Engelschen* in hunne Verklaaring aangevoerd; en, in tegendeel, de onregtvaardige Handelingen der *Engelschen*, welke zo veel gronds van bezwaar en klagten aan 't Gemeenebest opleverden, in hellen en beschaamenden dag zette. Hebben wy aan de Verklaaring des *Groot-Brittannischen* Hofs, als van zeer veel aanbelangs in de Geschiedenisse deezes tyds, eene plaats ingeruimd (*), wy mogen die niet weigeren aan de Tegenverklaaring van ons Gemeenebest, en zullen dezelve, hoe-

(*) Zie het *Tweede Deel deezer Vaderl. Hist.* bl. 462.

hoewel vry uitgebreid, met lust, meest afschryven. Deeze kan ter verleevendiging dienen van verscheide reeds door ons gemelde Gevallen en teffens strekken, om de regtmaatigheid onzer Opgave, aan te toonen. De tegenverklaaring luidde:

„ Indien de Gedenkboeken der Eeu„ wen ooit opleverden het voorbeeld „ van eenen Vryen en Onafhangelyken „ Staat, door eene nabuurige, van ouds „ verbonden en met banden van gemeen„ schaplyke belangens ten nauwsten ver„ knogte Mogenheid, op het onregtvaar„ digst, en zonder schyn van regt of re„ den, vyandlyk aangetast, zo is het, „ buiten tegenspraak het Gemeenebest „ der *Veréénigde Nederlanden*, dat zich „ tegen over zyne Majesteit den Ko„ ning van *Groot-Brittanje* en diens „ Staatsdienaarschap, in dat geval be„ vindt.

„ Al vroeg by het ontstaan der onlus„ ten tusschen dat Ryk en deszelfs Volk„ plantingen in *America*, hadden hunne „ Hoog Mogenden, op geenerlei wyze „ verpligt in die onlusten eenig het min„ ste deel te neemen, het vast en onveran„ derlyk voorneemen gevormd, om des„ aangaande te kiezen en nauwkeurig op „ te volgen het Stelzel der volmaakste „ en stipste Onzydigheid. En, wanneer „ zedert, uit die zelfde verschillen en on„ lusten, een Oorlogsvuur is ontstooken; „ 't welk zich tot meer dan ééne Mogen„ heid, en over meer dan één Wereld-

 „ deel,

V. BOEK. 1781. „ deel, heeft uitgestrekt en verspreid, is „ dat zelfde Stelzel, door hunne Hoog „ Mogenden, steeds volstandig naagekomen en vastgehouden, terwyl zy tessens niet hebben verzuimd de overtuigendste blyken te geeven van hunne „ waare geneigdheid om aan de verlangens van Hoogstgemelde zyne Majesteit, met opzigt tot verscheidene zeer „ gewigtige Punten, zo verre te gemoete „ te komen, als met de Regelen van „ Onzydigheid, en met de Regten van „ hunne Souverainiteit overeen gebragt „ kon worden.

„ Het is geweest met dat oogmerk, „ en ten dien einde, dat hunne Hoog „ Mogenden terstond, en op het eerste „ verzoek van zyne *Groot-Brittanische* „ Majesteit, de strikste Verboden hebben „ doen uitgeeven tegen den uitvoer van „ Oorlogsbehoeften *na* en het dryven „ van bedrieglyken Handel *met* zyne Majesteits Volkplantingen in *Noord-America*. Tot instandhouding en ter rigtiger uitvoering van welke Verboden „ hunne Hoog Mogenden nog daarenboven zulke voorzorgen hebben vasgesteld, waar door de Vaard en Handel „ hunner Onderdaanen op de eigene „ Volkplantingen van den Staat in de „ *West-Indiën* zeer merkelyk zyn belemmerd geworden. —— Het is verder „ met het zelfde oogmerk en ten zelfden „ einde geweest, dat hunne Hoog Mogenden aan alle Gouverneurs, en Com-

„ man-

„ mandeurs van hunne Volkplantingen en „ Vastigheden, als mede aan de Com- „ mandeerende Officieren hunner Sche- „ pen van Oorlog, de nadruklykste Or- „ ders hebben afgevaardigd, om zich „ zorgvuldig te wagten van aan of om- „ trent de Vlag van het *Americaansche* „ *Congres* eenige daaden te pleegen, of „ ietwets te doen, waar uit eene er- „ kentenis van de *Onafhangelijkheid* der „ voorzeide Volkplantingen wettig kon „ afgenomen worden. — En het is ook „ byzonder met dat oogmerk en ten „ zelfden einde geweest, dat hunne „ Hoog Mogenden, op de ontvangst „ van een Vertoog, door den Heer „ Ambasfadeur Ridder YORKE hun aan- „ geboden, houdende zeer yverige klag- „ ten tegens den Gouverneur van St. „ *Eustatius*, dat Vertoog, schoon op „ eenen min gepasten en tusschen Sou- „ veraine Mogenheden weinig betaame- „ lyken toon ingerigt, egter wel in „ overweeging hebben willen neemen, „ en daar op onmiddelyk goedgevonden, „ den voornoemden Gouverneur her- „ waards op te ontbieden, en hem tot „ verantwoording van zyn gedrag te „ noodzaaken, met dat gevolg, dat het „ aan denzelven niet eer is vergund, na „ dat Eiland weder te keeren, dan naa „ dat hy zich van de tegen hem ingebragte „ beschuldigingen, gezuiverd hadt; van „ welke zuivering, aan het Staaatsdie-

V. BOEK. 1781.

V. BOEK. 1781.

„ terstond by het begin der onlusten met „ de Kroon van *Frankryk* ontzenuwd en „ verkragt. De overtreedingen van en „ inbreuken op dit Tractaat aan de zyde „ van *Groot-Brittanje*, en de willekeu„ rige gewysdens der Geregtshoven van „ dat Ryk, tegen dit Tractaat aanloopen„ de, werden, van dag tot dag, verme„ nigvuldigd.—— De weerlooze Koop„ vaarders van de Republiek moesten de „ onschuldige slachtoffers worden van de „ steeds toeneemende plaageryen en ge„ weldenaaryen der *Engelsche* Schepen en „ Commissievaarderen. — Het bleef daar „ niet by. — De Vlag van deezen Staat „ werd zelfs niet gespaard; maar door „ het feitlyk aantasten van het Convoy, „ onder den Schout by Nagt Grave van „ BYLANDT, openlyk gehoond en ge„ schonden. — Het bondigst Vertoog te „ dier gelegenheid van wegen den Staat, „ onder 't oog van zyne *Groot-Brittanni„ sche* Majesteit gebragt, kon niets baa„ ten. — De Schepen uit dat Convoy „ genomen, werden voor goeden Prys „ verklaard: en deeze hoon der Vlagge „ van den Staat aangedaan, werd wel„ haast gevolgd door de openbaare schen„ dingen van dezelfs Onzydig Grond„ gebied, zo wel in als buiten *Europa*. — „ Twee voorbeelden hier van zullen „ alleen aangeroerd worden, het eene is „ de aanval op het Eiland van *St. Martin* „ en het feitlyk wegvoeren van verschei„ de Vaartuigen, die, onder het bereik

„ van

„ van het Kanon der Fortresse geankerd,
„ ook aldaar, volgens het onschendbaar
„ Regt der Volken, eene veilige schuil-
„ plaats hadden behooren te vinden.
„ Het andere betreft de verregaande bald-
„ daadigheden door een *Engelsch* gewa-
„ pend Vaartuig op de stranden der Repu-
„ bliek by het Eiland *Goedereede* gepleegd,
„ waar door zelfs eenige Ingezetenen van
„ dat Eiland zich op strand bevindende,
„ en niets kwaads kunnende vermoeden,
„ aan het uiterste gevaar door het geschut
„ van dat Vaartuig werden blootgesteld,
„ en gedwongen zich landwaards in te
„ begeeven. —— Wegens dit ongehoord
„ bestaan heeft de Staat, op deszelfs zo
„ billyke klagten, al mede geen antwoord
„ hoe genaamd kunnen krygen.
„ „ Geduurende deezen toestand van zaa-
„ ken, welk voor hunne Hoog Mogen-
„ den geene andere keuze overliet, dan of
„ de Koophandel hunner Ingezetenen,
„ waar mede de Republiek staan of vallen
„ moet, eindelyk geheel en al verdelgd te
„ zien, of wel middelen van nadruk, ter ver-
„ kryging van herstel tegen een ouden
„ Bondgenoot van den Staat by de hand
„ te neemen, werd het grootmoedig hart
„ van haare *Rus-Keizerlyke Majesteit* be-
„ woogen om deezen Staat, behoudens
„ deszelfs Tractaaten met de andere Mo-
„ genheden, zo goedgunstig als mensch-
„ lievend uit te noodigen, om met Hoogst.
„ dezelve, benevens de andere *Noordsche*
„ *Moogenheden* de Onzydigheid, en de

„ Reg-

V. BOEK. 1781. „ Regten der Onzydigen, volgens het „ Regt der Volken, en de uitstaande „ Tractaaten, toekomende, gezaamlyker hand te verdeedigen en te handhaaven.

„ Hoe aangenaam deeze aanbieding aan „ hunne Hoog Mogenden moest voorkomen, kan men ligtlyk bevroeden; dewyl daar door aan deezen Staat eene „ deur geopend werd, waar door dezelve, met behoud der Verbintenissen met „ zyne *Groot-Brittannische* Majesteit en „ Hoogstdeszelfs Ryken, als mede van „ die met de andere Oorlogvoerende Mogenheden, de Koophandel der Onderdaanen, voor het vervolg, naar den „ inhoud der Tractaaten en het Regt der „ Volken, kon verzekeren, en de Onafhangelykheid van den Staat tegen alle „ verdere inbreuken beveiligen.

„ Dan deeze deur is het, die zyne „ *Groot-Brittannische* Majesteit getragt „ heeft voor de Republiek, ware het „ mogelyk, te fluiten, door tot die verhaaste uiterstens over te gaan van den „ Buitengewoonen Afgezant, zonder afscheidsneeming, t'huis te roepen, en „ ten zelfden tyde, een Manifest van „ vermeende bezwaaren, benevens Brievan van *Marque* en *Represailles* tegen „ den Staat en deszelfs Ingezetenen en „ Goederen te doen uitvaardigen; terwyl „ men dus schynt besflooten te hebben, „ om, met ter zyde stelling van 't weezenlyk belang der beide Volken, de

„ ban-

„ banden der aloude Vriendschap te ver- V.
„ breeken, en deezen Staat met eenen BOEK.
„ onregtvaardigen Oorlog aan te ran-
„ den. 1781.

„ Eene breedvoerige wederlegging van „ de voorgewende redenen en grieven in „ het *Manifest* aangevoerd, zal niet „ noodig zyn, om de ongegrondheid van „ dezelve aan elk Onpartydige, als met „ de hand te doen tasten; alleenlyk be- „ hoeft men omtrent het aanbod van „ Vriendlyke Onderhandelingen van we- „ gen zyne *Groot-Brittannische* Maje- „ steit, met weinig woorden op te mer- „ ken.

„ Dat het meergemelde Tractaat der „ Zeevaard het eenig onderwerp van de „ Onderhandelingen zyn kon. —— Dat „ het daar in nedergestelde klaar spreekt, „ en in de duidelykste bewoordingen, „ aan de Onzydige Mogenheid het Regt „ geeft om *Scheepsmateriaalen* of zo ge- „ naamde *Navale Munitien* na de Havens „ der in Oorlog zynde Mogenheden, „ vrylyk te doen vervoeren. —— Dat „ de Republiek niets anders bedoelende, „ noch van zyne *Groot-Brittannische* Ma- „ jesteit iets meer verlangende, dan het „ ongestoord genot van de Regten by dat „ Tractaat bedongen, een Punt van eene „ zo doorstraalende klaarheid, en onbe- „ twistbaare regtmaatigheid, tot geen „ voorwerp van Onderhandelinge, of „ van eenige nadere aan dat Tractaat iets „ ontneemende Overeenkomst, gemaakt

„ kon.

V. BOEK. 1781.

„ konde worden, zo lang hunne Hoog „ Mogenden 't van zich niet konden ver„ krygen, en zich niet zo ligt gereed „ konden toonen, om de welverkreegene „ Regten van den Staat en van deszelfs „ Ingezetenen te laaten vaaren, en daar „ van, ten gevalle van het Hof van *En-* „ *geland*, afstand te doen. —— Een af„ stand, ten voordeele van één der Oor„ logende Mogenheden met de grondre„ gelen der aangenomene Onzydigheid „ weinig overeenkomstig, en waar door „ hunne Hoog Mogenden de Veiligheid „ van den Staat, aan eene andere zyde, „ voor gevaaren zouden blootgesteld „ hebben, welke zy verpligt waren „ zorgvuldig te vermyden. —— Een „ afstand tevens, waar door aan den „ Koophandel en Zeevaard, het voorna„ me Steunzel van de Republiek, en de „ Bronader van haare Welvaard, een „ onherstelbaar nadeel toegebragt zou „ zyn geworden: dewyl de Handel, uit „ verscheide met elkander verbondene „ Takken zamengesteld zynde, de affny„ ding en versperring van éénen zeer „ voornaamen Tak de noodwendige ver„ drooging en het verval van alle en dus „ van het gantsche Lichaam moest ver„ oorzaaken, om niet te zeggen, dat ten „ zelfden tyde, toen hunne Hoog Mogen„ den billyk zwaarigheid maakten om de „ aangeboodene Onderhandelingen aan te „ neemen, zy te gelyk, door een besluit by „ voorraad genoomen, de daadlyk uitvoe-

„ ring

„ ring van hun Regt niet weinig gemiddeld en verzagt hebben.

„ Wat den verzogten Bystand aanbelangt, moeten hunne Hoog Mogenden niet ontveinzen, dat zy nimmer hebben kunnen bezeffen, op wat wyze zyne Majesteit, met eenigen schyn van Regt en Billykheid, kon aandringen op eenige Hulpe by de Tractaaten vastgesteld, op een tyd, dat Hoogstdezelve de verpligting aan zyne zyde. uit de Tractaaten voortspruitende, reeds lang te vooren hadt ter zyde gesteld. — Niet minder hebben hunne Hoog Mogenden zich moeten verwonderen, dat, daar de Onlusten in *America*, en de rechtstreeksche gevolgen derzelven, de Republiek, uit hoofde van geenerlei Tractaat, konden aangaan; en de Bystand ook niet eerder van hunne Hoog Mogenden gevraagd is, dan naa dat de Kroon van *Spanje* het getal der Oorlogvoerende Mogenheden hadt vergroot, zyne *Groot-Brittannische* Majesteit uit die gebeurtenis gelegenheid heeft genomen, om op het verleenen van Hulpe by den Staat met dien yver, en op die wyze, aan te dringen, als of het opkomen en uitbarsten van een Oorlogsvlam tusschen zyne Majesteit, en eenige andere Mogenheid genoeg was om den Staat te verpligten, van terstond, en zonder verder onderzoek, de bepaalde onderstanden te verleenen.

V. BOEK. 1781.

„ De Republiek, 't is waar, vondt „ zich, volgens de voormaals aangegaa- „ ne Tractaaten, verpligt het Ryk van „ *Groot-Brittanje* by te ſtaan, zo dikwerf „ dat Ryk met eenen onregtvaardigen „ Oorlog beſprongen of gedreigd werd; „ ja, dat meer is, de Republiek moest, „ volgens dezelfde Tractaaten, in dat „ geval, binnen een bepaalden tyd, „ den Oorlog tegen den Aanvaller ver- „ klaaren; maar nimmer hebben hunne „ Hoog Mogenden afgeſtaan het Regt, „ naar den aart van alle Verdee- „ digende Verbonden, aan de verbon- „ dene Mogenheden wederzyds onte- „ genzeggelyk toekomende, van, al- „ voorens tot daarſtelling der Onder- „ ſtanden, of tot eenige deelneeming „ in den Oorlog, te treeden, vooraf te „ onderzoeken den oorſprong, waar uit „ de Oneenigheden zyn gereezen, en „ den aart der Geſchillen, welke daar „ toe aanleiding hebben gegeeven; mits- „ gaders met de vereischte omzigtigheid „ na te gaan, of het *Caſus Fœderis* al, „ dan niet, plaats heeft, en of de Oor- „ log, aan de zyde van den Bondge- „ noot, die den Onderſtand vordert, „ wettig zy, ja, dan neen, en nimmer „ of ooit hebben hunne Hoog Mogen- „ den, by eenig Tractaat de Onafhan- „ gelykheid van den Staat verzaakt, of „ dezelve zo verre aan die van *Groot-* „ *Brittanje* opgeofferd, dat zy zich dit „ altoos noodig en zeer weezenlyk on-

„ der-

„ derzoek zouden hebben benomen, of „ tot een ſtap zouden zyn gekomen, „ waar door zy, op eenigerlei wyze, „ gerekend zouden kunnen worden, „ verbonden te zyn om zich aan het „ goeddunken van het Hof van *Groot-* „ *Brittanje* te moeten onderwerpen, en „ de verzogte Onderſtanden te moeten „ inwilligen, zelfs dan, wanneer dat „ Hof met de eene of andere Mogen- „ heid in geſchil geraakt zynde, goed- „ vindt, den weg der Wapenen den „ voorrang boven dien van eene rede- „ lyke Voldoening aan gegronde be- „ zwaarnisſen te geeven.

„ Het is dan ook niet geweest door „ een Geest van Partyſchap, of door „ het gewrogt van eene *Overheerſchende* „ *Cabale*, maar naa ryp overleg, en uit „ een waar inzigt op de tederſte belan- „ gen van den Staat, dat de Staaten der „ byzondere Gewesten, by hunne inge- „ bragte Beſluiten allen éénpaarig getoond „ hebben van begrip te zyn, dat de „ verzogte Onderſtand, op de beleefd- „ ſte wyze, behoorde afgeweezen te „ worden, en hunne Hoog Mogenden „ zouden dan ook niet in gebreke ge- „ bleeven zyn, om, overeenkomſtig met „ die ingebragte Beſluiten, een antwoord „ op de herhaalde Verzoeken om On- „ derſtand van Hoogstgedagte zyne „ Majeſteit te doen toekomen, zo zy „ daar van niet waren wederhouden ge- „ worden door den ongehoorden en ge-

V. BOEK. 1781.

„ weldigen Aanval op de Vlag van den „ Staat onder 't bevel van den Schout by „ Nagt VAN BYLANDT, de geweiger- „ de Voldoening deswegen, en door de „ kort daar op gevolgde gansch vreemde „ en wederregtlyke opschorting der Trac- „ taaten aan de zyde van zyne *Groot-* „ *Brittannische* Majesteit. Alle welke „ gebeurtenissen raadpleegingen van „ eenen geheel anderen aart vorder- „ den, en het voorschreeve antwoord „ deeden vervallen.

„ 't Is, wyders, te vergeefsch en „ geheel ten onregte, dat men by het „ Manifest het getal der bezwaaren ge- „ tragt heeft te vermeerderen door het „ vermelden van het opheffen der Uit- „ gaande Regten, tot het gemaklyk „ maaken des toevoers van Scheeps- „ munitien na *Frankryk*: want, behal- „ ven dat zulks het inwendig Bestuur „ van den Koophandel raakt, waar toe „ alle Souverainen ontegenzeggelyk Regt „ hebben, en aangaande welken zy aan „ niemand rekenschap zyn verschuldigd, „ zo is dit stuk wel in overweeginge ge- „ legd; doch, tot hier toe, buiten besluit „ gelaaten, zo dat de Regten als nog op „ den ouden voet geheeven worden, en „ het gestelde in het Manifest zich van „ allen grond ontbloot vindt, hoewel de „ handelingen van zyne *Groot-Brittanni-* „ *sche* Majesteit eene zodanige voorzie- „ ninge aan de zyde van den Staat volko- „ men moesten billyken.

„ Niet

„ Niet minder ongegrond is het misnoegen door zyne *Groot-Brittannische* Majesteit opgevat over het geval van den *Americaan* PAUL JONES: al voor veele Jaaren hadden hunne Hoog Mogenden, nopens het toelaaten van Kaapers en Commissievaarders van vreemde Natien met derzelver genomene Pryzen, in de Havens deezer Landen eenige vaste Orders beraamd en alomme bekend gemaakt, welke tot hier toe, zonder uitzondering, waren in agtgenomen en naagekomen: van deeze Orders konden hunne Hoog Mogenden, in dit geval, en ten aanzien van een *Armateur*, die met een Commissie van het *Americaansch Congres* was voorzien, en zich op de Reede van *Texel* vereenigd vondt met Oorlogs Fregatten van eene Souveraine Mogenheid, niet afgaan, zonder even daar door een oordeel te vellen, en eene beslissing in de wereld te brengen over zaaken, welke hunne Hoog Mogenden niet verpligt waren zich aan te trekken, en waar in zy, voor de belangens van den Staat niet raadzaam vonden, zich op eenigerhande wyze in te wikkelen. Hunne Hoog Mogenden oordeelden, vervolgens, raadzaam by de van ouds vastgestelde Orders op dit stuk te volharden, met byvoeging, nogthans, van eene byzondere voorziening, ten einde aan gemelden *Armateur* het inneemen, van Ammunitien van Oorlog te beletten;

V. BOEK. 1781.

„ en hun Hoog Mogenden bevalen, „ voorts, wel uitdrukkelyk, dat hy zich „ wederom ten spoedigsten na Zee zou „ begeeven, zonder langer te vertoeven, „ dan tot herstelling van de op Zee gele„ dene schadens volstrekt noodig was, „ en dat hy, by verder vertoeven tot „ het vertrek, des noods, door middelen „ van geweld, zou worden genoodzaakt, „ waar toe ook door den Bevelvoerenden „ Officier van 's Lands Schepen op ge„ melde Reede werklyke aanstalte is ge„ maakt, en waar van hy de daadlyke „ uitwerking nog tydig heeft voorgeko„ men.

„ Aangaande het voorgevallene in de „ andere Werelddeelen zyn de Berigten, „ welke hunne Hoog Mogenden, uit de „ *Oost-Indiën*, van tyd tot tyd, ontvan„ gen hebben, rechtdraads strydig met „ die, welke onder het oog van zyne „ *Groot-Brittannische* Majesteit schynen „ gekomen te zyn; de herhaalde klagten „ door de Bewindhebberen der *Oost-In„ dische* Compagnie aan hunne Hoog Mo„ genden gedaan, en steeds uit vredelie„ venheid in den boezem gesmoord, zyn „ hier van onlochenbaare bewyzen: ter„ wyl, met betrekking tot de *West-Indi„ en*, de hier boven opgetelde maatrege„ len, ten allen tyde, zullen moeten „ strekken, tot een onwraakbaar betoog „ van den ernst, yver en oplettenheid, „ met welke hunne Hoog Mogenden, de „ nauwkeurigste onderhouding van de

„ stiptste

,, ſtiptſte Onzydigheid, ook in die Ge- V.
,, westen, hebben behartigd, en waar- BOEK.
,, omtrent hunne Hoog Mogenden nooit
,, eenig wettig blyk van overtreeding 1781.
,, van derzelver Orders hebben kunnen
,, ontdekken."

,, Wat, eindelyk het *Concept van een*
,, *eventueel Commercie-Tractaat* met de
,, *Noord-Americaanen*, door een Lid der
,, Regeering van de Provincie van *Holland*,
,, buiten eenige *Publique Authoriteit*,
,, en de deswegens door den Ridder
,, YORKE aangeboodene Vertoogen aanbelangt,
,, is het met de zaak dusdanig
,, gelegen. Zo ras de Ridder YORKE
,, zyn Vertoog van den tienden November
,, des Voorleden Jaars hadt overgeleverd,
,, hebben hunne Hoog Mogenden
,, niet vertraagd, om, met ter zyde ſtelling
,, van al het ongepaste tusſchen Souverainen,
,, in dit Vertoog vervat, over
,, die Gebeurtenis eene ernſtige Raadpleeging
,, aan te leggen. 't Geen dan
,, ook van dat gevolg is geweest, dat
,, hunne Hoog Mogenden, by een Beſluit
,, van den zeven- en twintigſten derzelfde
,, Maand, het voorſz. gehandelde allezins
,, hebben *gedesavoueerd* en afgekeurd,
,, billyk verwagtende, dat zyne *Groot-Brittannisſche*
,, Majeſteit zich daar mede
,, zou hebben vergenoegd, als wel weetende,
,, dat hun Hoog Mogenden geen
,, Regtsgebied oefenden in de byzondere
,, Provincien; maar het Geregts-onderzoek,
,, en de gevraagde ſtrafoefening

V. BOEK. 1781.

„ moeſten overlaaten aan de Heeren „ Staaten der Provincie van *Holland*, aan „ de welken, als de eenige Souverain „ over hunne Onderdaanen, volgens de „ *Conſtitutioneele Regeeringsvorm*, zulks „ alleeniglyk toeſtondt te doen, en waar- „ omtrent hunne Hoog Mogenden niet „ twyfelden, of de Heeren Staaten dier „ Provincie zouden dien aangaande zoda- „ nig handelen, als zy, naar bevind van „ zaaken, volgens de Wetten deezer „ Landen, en de Regelen der Billykheid, „ zouden oordeelen te behooren: ten „ hoogſte bedenkelyk moest, derhalven, „ aan hunne Hoog Mogenden voorkomen „ de aandrang, waar mede de Heer Ridder „ YORKE, by een tweede Vertoog, op „ het ſtuk van ſtrafoefening drong; wel- „ ke bedenkelykheid niet weinig vermeer- „ derde, wanneer dezelve, drie dagen „ daar aan, eene mondelinge verklaaring „ aan den toen voorzittenden Heer ter „ Vergaderinge van hunne Hoog Mogen- „ den deedt, dat, byaldien hy dien zelf- „ den dag geen volkomen voldoenend „ Antwoord op zyn Vertoog ontving, „ hy daar van des avonds, met een Cou- „ rier, zyn Hof zou moeten onderrigten. „ Hunne Hoog Mogenden, hier van „ verwittigd, en doorgrondende het ge- „ wigt eener Boodſchap, welke den „ ongehoorden ſtap, die reeds in des „ Konings Raad beſlooten ſcheen, niet „ onduidelyk te kennen gaf, of ſchoon „ niet gewoon op mondelinge geſprekken

„ van

„ van Buitenlandsche Gezanten eenige „ deliberatie voor te neemen, vonden „ niet te min goed om hunnen Griffier te „ gelasten, zich te vervoegen ten huize „ van den Heer Ridder YORKE, en aan „ denzelven in substantie te kennen te „ geeven, *dat deszelfs Memorie by de Re- „ spective Provincien, conform de Ordre „ van Regeering, was overgenomen.* Met „ byvoeging van 't geen in het Manifest „ opzettelyk schynt overgeslaagen te zyn, „ *dat hunne Hoog Mogenden niet zouden „ naalaaten te tragten te effectueeren, dat, „ zo ras als doenlyk was, en de Constitutie „ van de Regeering het eenigzins toeliet, „ een antwoord op dezelve aan hem Heer „ Ambassadeur zoude worden gegeeven.* — „ Waar op dan weinige dagen daar naa „ de Gedeputeerden van *Holland*, ter „ Vergaderinge van hunne Hoog Mo- „ genden bekend maakten, dat de Hee- „ ren Staaten hunne Principaalen eenpa- „ riglyk hadden goedgevonden, het point „ van strafvordering præallabel te stellen „ in handen van hunnen Hove van Justi- „ tie, om daar op ten spoedigsten, en met „ agterstelling van alle andere zaaken, te „ adviseeren: waar van hunne Hoog „ Mogenden niet verzuimden, alwederom „ terstond, door hunnen Griffier te doen „ kennis geeven aan den Heer Ridder „ YORKE, met dien onverwagten uit- „ slag, dat die Heer, naa zyn Last op dit „ stuk te hebben naagezien, by eenen „ Brieve aan gemelden Griffier, waarby

 „ die

V. BOEK. 1781.

„ die *Provisioneele Resolutie* van *Holland*,
„ als *elusoir* werd aangemerkt, volstrekt
„ weigerde om zulks ter kennisse van zyn
Hof te brengen; het geen hunne Hoog
„ Mogenden besluiten deedt, om deeze
„ Bekendmaaking door een Expresse na
„ *Engeland* af te zenden, met last aan
„ hunnen Staatsdienaar te *Londen*, den
„ Graave VAN WELDEREN, om de-
„ zelve ten spoedigsten aan het Ministerie
„ van zyne *Groot-Brittannische* Majesteit
„ te overhandigen; doch waar van de-
„ zelve, van wegen de verweigering van
„ 't gemelde Ministerie, zich niet heeft
„ kunnen kwyten.

„ Uit dit verhaal van het voorgevalle-
„ ne in de voornoemde zaak zal de onpar-
„ tydige Wereld van zelfs moeten opmaa-
„ ken, wat 'er te denken zy van het
„ voornaam *Motief*, of liever van het
„ *Prætext*, waar van zyn *Groot-Brittanni-*
„ *sche* Majesteit zich heeft bediend, om
„ aan Hoogstdeszelfs vyandlyke oogmer-
„ ken tegen de Republiek, den vollen
„ teugel te vieren. De zaak bepaalt zich
„ tot deeze eenvoudige termen. Zy-
„ ne Majesteit ontvangt narigt van
„ zekere Onderhandeling, welke een
„ *Lid der Provinciaale Regeering* met
„ een *Repræsentant* van het *Noord-*
„ *Americaansch Congres*, in den Jaare
„ MDCCLXXVIII, zou hebben gehouden,
„ over het ontwerpen van een *Tractaat*
„ *van Commercie*, tusschen de Republiek
„ en gemelde Colonien, *casu quo* naam-

„ lyk,

„ lyk, dan, wanneer derzelver Onafhan-
„ gelykheid by de Kroon van *Engeland*
„ zou weezen erkend, aan te gaan en te
„ fluiten.

„ Deeze Onderhandeling, fchoon voor-
„ waardelyk, en ondergefchikt aan eene
„ voorwaarde, die van eene voordaad
„ van zyne Majefteit zelve was afhan-
„ gende — deeze Onderhandeling, die
„ zonder de voorafgaande erkentenis of
„ verklaaring van zyne Majefteit niets
„ kon uitwerken, en geen het minfte
„ gevolg hebben, werd door zyne Maje-
„ fteit zo euvel opgenomen, en fcheen
„ Hoogstdeszelfs heevigst ongenoegen in
„ dien graad en tot dien top te verwek-
„ ken, dat hy goedvondt om van den
„ Staat een openlyk *Defaveu*, *Strafoeffening*
„ en *Compleete Satisfactie* deswegen te
„ vorderen.

„ Het eerfte gedeelte van dien eisch
„ werd door hunne Hoog Mogenden
„ terftond, zonder vertraaging, ten vol-
„ len ingewilligd; maar de *Strafvordering*
„ was, volgens 's Lands fundamenteele
„ Conftitutie, geheel buiten hunne magt
„ en vermogen. De Staaten van de daar
„ in betrokkene Provincie waren de ééni-
„ ge Souverainen, wien het toekwam,
„ daar in langs wettige wegen, en
„ door regtmaatige middelen, te voor-
„ zien.

„ Die Souverain, gewoon 't Gezag
„ der Wetten te eerbiedigen, en te regt
„ overtuigd, dat de ongekreukte hand-

„ haa-

V. BOEK. 1781.

„ haaving des Regts eene der voornaamste Hoofdzuilen zyner Regeeringe „ moet uitmaaken; — die Souverain was „ onbevoegd en buiten staat, om, wilde „ hy 's Lands wettige Constitutie niet om „ verre werpen en de plegtig bezwoorene „ Privilegien der Ingezetenen verkorten, „ door middel van eene *Politique Dispositie*, zonder voorafgaande tusschenkomst „ van het *Judiciëel Departement*, aan de „ begeerte van zyne Majesteit te voldoen. „ Een Præliminair onderzoek door het „ Provinciaal Hof van Justitie was de „ eenige weg, die, in dit geval, konde „ worden ingeslaagen. Daar toe namen „ welgemelde Heeren Staaten het eenpaarig Besluit en dit was ook het middel om voor het oog van zyne Majesteit, van de *Brittannische* Natie, en „ van geheel *Europa*, te doen doorstraalen de gevoelens van Regtvaardigheid, „ Billykheid en Regtmaatigheid, die de „ Regeering deezer Landen bezielen, en „ dienen moeten, om de Regten hunner „ Ingezetenen, in een zo gewigtig stuk, „ als in het beleid der *Crimineele Justitie*, te verzekeren. En het is ook dit „ Besluit, waar door men, wel verre „ van de deur der Justitie toe te sluiten, „ den weg van behoorelyke Judicieele „ Procedures, agtervolgens de Grondwetten deezer Republiek openstelt, en „ daar door voor het Hof van *Groot-Brittanje* geen de minste reden heeft

„ over-

„ overgelaaten, om wegens een *Denegatie* „ van *Justitie* te klaagen, veel min, op „ dien grond, tot het verleenen van *Re-* „ *presailles* over te gaan.

„ Edog, terwyl deeze gepaste maat- „ regelen by den Staat werden geno- „ men, was men, in 's Konings Raad „ reeds overgegaan tot den stap, die het „ beginzel der Vredebreuke heeft daar „ gesteld: men hadt in dien Raad al vooraf „ besllooten, niets onbeproefd te laaten, „ om de *Toetreeding der Republiek tot het* „ *Verdrag met de Drie Noordsche Mogenhe-* „ *den*, ware het mogelyk, te verhinde- „ ren, en de uitkomst heeft geopenbaard, „ dat de Haat, over dit Verdrag opge- „ vat, de dryfveer van de Raadslagen van „ het gemelde Hof, en de waare bron „ der Vyandlyke Besluiten tegen deezen „ Staat geweest is.

„ Daar nu hunne Hoog Mogenden, „ behalven de schreeuwende Beleedigin- „ gen den Staat, en de zwaare schadens „ den ongelukkigen Onderdaanen aange- „ daan, daarenboven, door geweldige „ maatregelen onverhoeds getergd, zich „ gedwongen zien, tot het in 't werk „ stellen van middelen, om de gedreigde „ Verdrukkingen af te wenden, en hun- „ ne duurgekogte Vryheid en Onafhan- „ gelykheid kragtdaadig te beschermen, „ vertrouwen hunne Hoog Mogenden „ vastlyk, dat de Heer der Heirschaaren, „ de GOD hunner Vaderen, die de Re- „ publiek, meer dan eens, uit de zwaarste

„ ram-

V. BOEK. 1781.

„ rampen en gevaaren, door het zigtbaar „ beleid zyner gunstige Voorzienigheid „ gered heeft, hunne poogingen tegen al„ len aanval en geweld met zynen God„ lyken Zegen zal agtervolgen, en de „ Regtvaardigheid der Wapenen, die „ hunne Hoog Mogenden ter zelfsver„ deediging genoodzaakt zyn op te vat„ ten, met zyne altoos overwinnende „ kragt en bystand genadiglyk zal bekroo„ nen; terwyl hunne Hoog Mogenden „ met verlangen zullen te gemoete zien „ het tydstip, dat hun oude Geallieërde, „ doch nu in Vyand verkeerde Nabuur, „ tot gemaatigde en billyke gevoelens zal „ weezen gebragt, als wanneer zy geene „ met het handhaaven van hunne welver„ kreegene Regten en met de Eere en On„ afhangelykheid van hunne Vrye Repu„ bliek bestaanbaare gelegenheden zullen „ laaten voorbygaan, om zich met hunnen „ ouden Vriend en Bondgenoot te bevre„ digen. (*)

(*) *Resol. Generalis.* 12 Maart 1781.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

ZESDE BOEK.

INHOUD.

Eenigen keuren der Staaten Oorlogsverklaaring af, en stellen Engeland in 't gelyk. Traagheid in 't uitvoeren. Klagten van Amsterdam, wegens den flaauwen voortgang der Wervinge. Plan van Inschryving te dier Stede om het Handgeld te verhoogen. Het Handgeld van 's Lands wege verhoogd. Het Plakaat van het leveren van den Derden Man ten Zeedienst opgeschort. Klagten van Vlissingen, Middelburg en Zierikzee over de Werkloosheid. Voorstel van Amsterdam ter Voorzieninge tegen den Vyand. Geringe uitwerking van dit Voorstel. Friesland klaagt over de Werkloosheid. Aantekening van eenige Friesche Heeren daar tegen. In Gelderland laat zich Jonkheer J. H. ZUILEN VAN NYVELDT, *daar tegen hooren. Voorslag van zyne Hoogheid tot het doen van Onderzoek, wegens de Werkloosheid. Aanmerking daar over. 't Voorstel zelve by hunne Hoog Mogenden ingeleverd. Rapporten der Zeeraaden. Schikkingen met het*

VI. BOEK.

het Fransche Hof over het herneemen van Fransche en Hollandsche Schepen op de Engelschen. Vergeefsch Verzoek om dergelyke schikkingen met de Noord-Americaansche Staaten te maaken. Staat der Zeemagt in het Voorjaar. Het Oorlogschip de Prinses Frederika Louisa Wilhelmina zinkt in de Balg. Aanbesteeding van Oorlogschepen. Misnoegen over het niet gebruiken der gereedliggende Oorlogschepen. Zyne Hoogheid gaat na Texel. Het verwagte uitzeilen der Vloot opgeschort. De Vloot zeilt in Bloeimaand na Zee, en keert spoedig weder. Misnoegen deswegen, als mede over de vroegere Kundschap die men in Engeland hadt van 't geen hier omging. Zyne Hoogheid beziet de Zuidlyke Kusten van Holland. Verslag van onze West- en Oost-Indische Volkplantingen in den Oorlog ten deezen Jaare. Hoe zeer de Engelschen het tegen St. Eustatius voorzien hadden. Handel aldaar gedreeven. Besluit om dat Eiland aan te tasten. St Eustatius door de Engelschen overvallen. Overgave van dat Eiland. Buit daar bemagtigd, en wreedheden daar gepleegd. De Schout by Nagt CRUL *sneuvelt en het Convoy onder hem te St. Eustatius opgebragt. Engelsche Koopvaardyschepen aldaar gevonden, en met de Goederen genomen. De Kooplieden te Londen beklaagen zich over het neemen hunner Goederen op St. Eustatius. Sterke taal eeniger Staats-Leden in Engeland op dat stuk. Verdeediging van het gedrag der Engelschen. De Franschen dreigen op Grenada schaverha-*

haaling aan de Engelsche Kooplieden te zullen zoeken. Verkoop der geroofde Goederen op St. Eustatius. De Fransche Admiraal LA MOTHE PIQUET *herovert een gedeelte der geroofde Goederen na Engeland gescheept. Wat daaromtrent voorviel.* RODNEYS *wederkomst en onthaal in Engeland.* BOUILLÉ *herneemt St. Eustatius, Saba en St. Martin.* BOUILLÉS *edelmoedig gedrag aldaar. Overgave van Demerary en Essequebo aan de Engelschen; door de Franschen hernomen. Rio de Berbice, door de Engelschen genomen, en aan de Franschen, by verdrag, weder overgegeeven. Suriname in behoorelyken staat van tegenweer. Op Curacao maakt men alles ter verdeediging gereed. Delmina verdeedigd: Zwakke staat onzer Bezittingen in 't Oosten. Door Fransche tusschenkomst krygt men aan de Kaap de Goede Hoop vroegtydig kennis van de Vredebreuke.* DE SUFFEREN *stevent na de Kaap met Krygsvolk. Zwakheid van de Kaap. Aangelegenheid van dezelve in 't oog der Engelschen. Vreeze aldaar voor een Aanval. De Kaap versterkt. De Engelsche Vlootvoogd* JOHNSTONE *bemagtigt één Oost-Indisch Schip, en voert 'er vier uit de Saldanha Baai weg. Op Batavia stelt men zich in staat van verdeediging. Negnapatnam op de Kust van Cormandel en de Forten Trinconomale en Oostenburg op Ceilon, door de Engelschen vermeesterd. Hoe veelen over de Dienstbetooningen der Franschen in de West- en Oost-Indiën oordeelden.*

VI. BOEK.

VI. BOEK.

1781.

Eenigen keuren de Oorlogsverklaaring af, en stellen *Engeland* in 't gelyk.

Met de uitgave der Tegenverklaaring van den Staat aan het Hof van *Groot-Brittanje*, 't zelve, en ook den Buitenlandsche Gezanten, ter hand gesteld, was de Oorlog, als wederzyds volledig verklaard, aan te merken. 't Ontbrak, ondanks het betoog van de valschheid der klagten door het *Engelsche* Hof tegen ons aangevoerd, ondanks de menigvuldige verongelykingen van dat Ryk den Ingezetenen van deezen Staat aangedaan, waar van de Nieuwspapieren en Jaarboeken, zints den aanvang der Onlusten van *Engeland* met *Noord-Amerika*, vol zyn, en door 's Lands Vaderen, met zo veel regts, *schreeuwende Verongelykingen* genoemd worden, aan geen lieden hier te Lande, die het stuk geheel anders dan deezen inzagen, zulks niet alleen by zich zelven dagten, niet alleen by monde beweerden; maar in wydluftige Schriften, zich daar tegen verklaarden, en staande hielden, dat het Hof van *Groot-Brittanje* ons weinig of niets beledigd hadt; maar dit door ons, en byzonder, door de Regeering van *Amsterdam*, grootlyks verongelykt was. ——— De twee Partyen, die het Vaderland zints lange in zynen schoot koesterde, en van tyd tot tyd, in openbaare heftigheid, toenamen, voerden een Pennen-stryd, welke de Drukpersfen deedt zweeten, en weinig afdeedt, alleen werd de onderlinge verbittering grooter, en de

zaak

zaak des Vaderlands, niet naar eisch gehandhaafd.

1781.

Traagheid in 't uitvoeren.

't Ontbrak, gelyk de gegeevene naarigten, zedert het begin der *Engelsche* Vyandlykheden uitwyzen, aan geen Beweeging ten tegenstand gemaakt, doch aan Voortgang. Eene Traagheid, die in 't oog liep, die klagten wekte, en welke met den tyd hooger klonken. Wy kunnen niet voorby eenige spreekende staalen hier van te boeken, welke uitwyzen, dat ze uit geen onverduldig Volks gemor bestonden, maar voortkwamen van de zodanigen, die inzien in 's Lands zaaken, by dezelve belang hadden, en 't wel met den Vaderlande meenden.

Klagten van *Amsterdam*, wegens den flauwen voortgang der Wervinge.

Uit het geen tot nog toe gebeurd was, en de tegenwoordige toedragt der zaake, oordeelden de Regeerders der Stad *Amsterdam*, Eeds en Pligtshalven zich gehouden, om reeds den zes en twintigsten van Louwmaand, hunne Afgevaardigden ter Vergadering van *Holland* te doen inbrengen „ dat zy, „ tot hun groot leedweezen, nauwkeu„ rig onderrigt waren, dat de Wervingen „ ten Zeedienst, tot dat uur toe, maar „ zeer flauw voortgingen, dat de reden „ daar van was, dat de Collegien ter „ Admiraliteit, niet gemagtigd waren om „ genoegzaame Belooningen te geeven „ om de Matroozen aan te moedigen tot „ den dienst van den Staat; met bygevoegden last om, op de ernstigste wy„ ze, aan te dringen, dat men, zo spoe-

VI. BOEK. 1781.

„ dig mogelyk, raadpleegde om de genoegzaame middelen te vinden, welke „ konden en moesten gebruikt worden, „ om de bevolene Werving te begunstigen." (*)

Plan van Inschryving te *Amsterdam* om het Handgeld te verhoogen.

Terwyl dit stuk ingeleverd en in overweeging was, ontstak de slapheid der Wervinge eenige braave Ingezetenen dier Stad om een Plan van Inschryving te vormen, en te openen, tot het bevorderen der Wervinge van Zeevolk voor 's Lands Vloot. Uit eigen beurs was welhaast voor eene som van 20,000 Guldens ingeschreeven, die in 't kort tot 25,000 Guldens aangroeide. Veelen door de verhooging van het Handgeld, van zommigen op vier Dukaaten bepaald, aangemoedigd, koozen den Zee- boven den Landdienst; welks Werving te gelyk doorgezet, aan 't bekomen van het reeds zo schaarsche Zeevolk niet weinig afbreuks deedt. (†)

Het Handgeld van 's Lands wege verhoogd.

Dan dit tusschen beiden te werk gestelde middel, 't geen een heerlyk blyk van Vaderlandlievenden yver opleverde, werd welhaast noodloos, daar de pooging der Regeeringe van *Amsterdam*, eene gewenschte uitwerking hadt: immers Staaten van *Holland* bragten den gedaanen Voorslag ter Algemeene Staatsvergadering, en deeze vorderde van den Raad van

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 368.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 449. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 42.

van Staaten, eene Petitie van de Bondgenooten tot Verhooging der Handgelden, die vervolgens aan de Staaten der byzondere Gewesten gezonden, de ſom van 462500 Guldens beliep, om uit dezelve de Aanritsgelden te verhoogen. Ingevolge van dit Staatsbeſluit maakten Gecommitteerde Raaden ter Admiraliteit binnen *Amſterdam*, en de Zeeraad aan de *Maas* bekend, dat aan ieder Bootsgezel, zich zelven by die Zeeraaden in dienst begeevende, naa zyn komst aan Boord, behoorelyk uitgerust, vyf en zeventig Guldens tot belooning zou worden ter hand geſteld. Ook beloofden zy aan een iegelyk die aanbragt en daadlyk naar eisch uitgerust aan Boord leverde drie Bootsgezellen, te weeten een jong bevaaren Matroos, gezond en fris van lyf en leden, een welgemaakt Matroos en een ligt Matroos ten genoegen van den Capitein, driemaal vyf en twintig Dukaaten; daar onder begreepen de aan ieder toegezegde vyf en zeventig Guldens. (*)

Het Plakaat van het leeveren van den Derden Man ten Zeedienst opgeſchort.

In den voorleden Jaare betoonden zich de Vaderlandſche Zeehandelaars, door welmeenenden yver vervoerd, al te driftig in het aanbieden van iets, 't welk, op den duur, geen ſtand kon houden, of goede gevolgen hebben, en een voor hun ondraagbaaren last moest naa zich ſleepen; het aanbod naamlyk van den *Derden Man*,

(*) *Reſol. van Holland* 7 Feb. 1781.

VI. BOEK. 1781.

Man, (*) op dat de toerusting en bemanning der Oorlogschepen te spoediger zou voortgaan, en de bezwaaren, die het in Zee zenden van genoegzaam Convoy tegen hielden, uit den weg zouden geruimd worden. De uitkomst beantwoordde niet aan de verwagting. Hoe stremmend was het voor hun, dat, daar hunne Goederen gelaaden, hunne Schepen bemand waren, en de Wind diende, zy hunne Schepen moesten ophouden om eerst, naar gelange van de Manschap, die dezelve voerden, den Derden Man op te zoeken; baatzugtige Volkhouders en Aanbrengers bedienden zich van die verlegenheid, om, naar maate van de grootere noodzaaklykheid om in Zee te steeken, hun te meer geld voor ieder Matroos afhandig te maaken; zy leeden groote schade: dewyl het Volk, aan boord zynde, in de Havens liggen blyvende, veel gelds kostte; hier by kwam dat zy gevaar liepen om eene gunstige gelegenheid te moeten laaten overwaaijen, waar door de Koopwaaren, ten behoorelyken tyde, ter bestemder plaatze, niet konden gevoerd worden. Zy leverden daarom een Verzoekschrift in tot wegneeming van dit bezwaar op de Zeevaard gelegd, 't welk door de kunstenaaryen en streeken der Volkhouderen, het Land geen voordeel in het spoediger bemannen der Vloote aan-

(*) *Zie onze Vaderl. Hist.* II. *Deel* bl. 319. 330.

aanbragt. Een Opschorting van dit Plakaat was het gevolg deezes Verzoeks. (*)

1781. Klagten van *Vlissingen*, *Middelburg* en *Zierikzee* over de Werkloosheid.

Genoeg kon de bovengemelde Verhooging der Aanritsgelden niet baaten, 'er was meer noodig dan een Vlytbetoon om Volk te werven, en haaperings in dat noodige te over. De verwondering deswegen was algemeen, en de hoon der Buitenlanderen in hunne Nieuwspapieren voor den eerlyken *Nederlander* ondraagelyk. Eenigen, egter, geneegen het beste te denken, wilden daar heen, dat die Werkloosheid niet daadlyk, maar in schyn, bestondt; terwyl anderen beweerden, dat algemeene gerugten en gesprekken van lieden onkundig van 't geen 'er in de Kabinetten der Staatsdienaaren omging, altoos geen waarheid behelsden, of te vertrouwen waren. Dan deeze goedmeenenden, deeze vygenbladeren zoekende tot dekzel eener te bloote schande, moesten zwygen en aflaaten van die verzagtingen, wanneer Leden van den Staat zelve, niet alleen die Werkloosheid erkenden; maar deswegen zich ten sterksten beklaagden en Vertoogen inleverden. — De Regeerders van *Vlissingen*, welke Stad by de Zeerooveryen der *Engelschen* onnoemelyke schade geleden hadt, spraaken in Grasmaand „ van eene onbegrypelyke „ Werkloosheid, welke het Lichaam van „ dee-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 759.

VI. BOEK. 1781. „ deezen Staat, in 't midden der dringendste gevaaren, (immers zo verre men uiterlyk besluiten moest) vertoonde. (*)" —— De Regeering van *Middelburg* wilde, eene maand laater, „ een einde gemaakt hebben aan de gansch onverwagte en twyfelmoedige Werkloosheid, waar in de Republiek zich als nog, zo 't oogschynlyk voorkwam, bevondt, of wel dat, zonder vertraagen en agterhouden, aan de Heeren Staaten van *Zeeland*, voor wien geene zaaken van de *Unie* geheim mogten weezen, de waare redenen van deezen hachlyken en vernederenden toestand zouden worden opengelegd, ten einde als dan, met de gezamenlyke Bondgenooten, over de spoedigste en gepastste middelen van redding en voorziening, tot het gemeen behoud, zekerheid en welzyn, op de kloekmoedigste wyze, te kunnen raadpleegen." — Het verwyl aanhoudende, lieten die van *Zierikzee*, in Zomermaand, zich by Staaten van *Zeeland* op deeze treffende wyze hooren. „ Dat zulk een hachlyke omstandigheid, waar in het Vaderland zich bevondt," (door hun vooraf beschreeven als verstooken van allen vreemden bystand en tegen een gedugten Vyand, aan zich zelven alleen overgelaaten,) „ by een ieder, die aan 't openbaar bestuur

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 941.

VI. BOEK. 1781.

„ ftuur eenig deel hadt, en wien de waare „ belangens van het Vaderland ter harte „ gingen, natuurlyk moetende verwek„ ken een verdubbelden yver, om alle „ middelen tot verdeediging nog voor„ handen, met allen fpoed, geëvenre„ digd aan het gevaar, in 't werk te ftel„ len, en ten meesten voordeele aan te „ leggen tot Verdeediging van het Land, „ deszelfs Koophandel en Bezittingen, en „ tot afbreuk van den Vyand. *Zy* „ daarentegen, by aanhoudenheid, zoda„ nig eene flaauwhartigheid, werkloos„ heid, en zelfs onverfchilligheid meer „ en meer de overhand ziende neemen, „ en de Landszaaken dagelyks beftuuren „ op eene wyze, welke zy met het ge„ vaar, waar in de Republiek verkeerde, „ niet wisten overeentebrengen, diens„ volgens begreepen, dat deeze zorglyke „ toeftand by de Heeren Staaten van „ *Zeeland* niet langer met ftilzwygen kon „ worden aangezien; maar veel eer, met „ allen ernst, behoorden te worden on„ derzogt de waare redenen en oorzaaken „ van dit alles, om, naa het bekomen der „ vereischte opening, waar op men regt „ hadt aan te dringen, tot behoud der „ uitfteekende Voorregten, welke wy „ nog bezaten, en ter afweering van „ verdere onheilen, met allen ernst en „ yver, te kunnen befluiten." (*)

't Ont-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1250. 1253.

VI. BOEK. 1781. Voorstel van *Amsterdam* ter Voorzieninge tegen den Vyand.

't Ontbrak elders aan geen rechtschapen Vaderlanders, die met *Vlissingen*, *Middelburg* en *Zierikzee*, over 's Lands kommerlyke toestand, en de daar aan geheel niet voegende Werkloosheid, even eens dagten. *Amsterdam*, 't geen reeds zo dikwyls moedig te voorschyn tradt, en toonde, te midden van 't gevaar, niet te slaapen, leverde, in Bloeimaand, een Voorstel van Voorzieninge ter Bevrydinge van het Vaderland, by Staaten van *Holland* in; 't welk meer dingtaal sprak dan eenig tot nog overgereikt. Om deszelfs merkwaardigen inhoud zullen wy het grootendeels afschryven, het behelst zulk een verslag van den stand der zaaken, als alleen door de pen der Geschiedenissen geboekt, nauw geloof zou vinden; doch 't geen aan zulk een oorspronglyk stuk, niet geweigerd kan worden.

De Afgevaardigden van *Amsterdam* verklaarden uitdruklyken last te hebben, ter Vergaderinge van hun Ed. Groot Mogenden, voor te draagen, „ hoe de Regeering dier Stad zich gevleid hadt, „ dat eindelyk de poogingen, zedert een „ geruimen tyd, by de Admiraliteiten „ gedaan, om zodanig een aantal van „ Oorlogschepen in *Zee* te brengen, als „ dienstig zouden kunnen zyn, om den „ Koophandel en Zeevaard der Ingezetenen van deezen Staat, of ten minsten „ eenige Takken derzelven, te beschermen eens van kragt zouden geweest „ hebben; hoe zy te meer, in deeze ver-

„ wag-

„ wagting waren versterkt, toen zy onderrigt wierden, dat een tamelyk getal Oorlogschepen, van al het noodige voorzien, gereed was om in Zee te kunnen steeken, en dat daar toe de stellige Orders waren gegeeven; dan dat zy, tot hunne uiterste bevreemding, eenigen tyd naderhand hadden verstaan, dat de Officieren, over bovengemelde Oorlogschepen het bevel voerende, op het oogenblik dat zy de gemelde Bevelen hadden behooren uit te voeren, kennisse hadden doen geeven, dat zy, door gebrek aan Ammunitie, Provisie, en Victualie, voor eerst, nog buiten staat waren om opgemelde Orders te gehoorzaamen.

„ Dat zy, overwogen hebbende, dat de voornoemde gebreken niet alleen geen plaats hadden behooren te hebben; maar ook, by tyds, hadden kunnen weggenomen worden, zich zodanig, door die onverwagte Vertraaging van eene zaak, welke zy ten uitersten nuttig en voordeelig voor het Vaderland oordeelden, (voornaamlyk aangezien zekere byzondere omstandigheid) getroffen voelden, dat zy niet konden afzyn rondelyk te verklaaren, dat 'er wettige redenen waren om te vreezen, dat, door die gezegde Werkloosheid, zich weinig hoope op deedt voor de zo hoognoodige Bescherming van den Koophandel en Zeevaard, welker geheele stilstand groote schaarsheid, en,

„ bin-

VI. BOEK. 1781.

„ binnen kort, een gevoelig gebrek, ten
„ gevolge zou moeten hebben; om niet
„ te spreeken van de onmogelykheid om
„ den Vyand, die den Staat, zedert vyf
„ maanden, met eenen onregtvaardigen
„ Oorlog, hadt aangegreepen, en zich
„ reeds van een groot aantal kostbaare
„ Oorlogs- en Koopvaardyschepen, en van
„ eenige onzer buitenlandsche Bezittin-
„ gen (*), by verrassing, hadt meester
„ gemaakt, afbreuk te doen.

„ Ter oorzaake van deeze en andere
„ niet min gewigtige redenen, hadden zy
„ geoordeeld niet langer te mogen uitstel-
„ len, den Leden van hunne Ed. Groot
„ Mogende Vergadering, met allen ge-
„ pasten ernst en yver, onder 't oog te
„ brengen de schroomelyke gevolgen,
„ welke voor het dierbaar Vaderland, uit
„ deezen bekommerlyken staat van zaaken
„ te wagten stonden!

„ Dat de *Noordsche Mogenheden*, met
„ welken de Republiek in Verbintenisse
„ was getreeden, en op welker hulp en
„ bystand zy genoegzaame reden had te
„ hoopen, meer dan ééns, haare verwon-
„ dering hadden betoond, over onze
„ Werkloosheid en de gemaakte Bedaard-
„ heid, waar mede de Republiek, al de
„ hoonende behandelingen van haaren
„ Vy-

(*) Van deeze was toen deels berigt ingeloopen: en staan ons die byzonderheden vervolgens te ontvouwen.

„ Vyand verdroeg, zonder zich in 't
„ minste tegen dezelve te verzetten. Dat
„ men, door onze buitengewoone Afge-
„ zanten aan het Hof van *Petersburg*,
„ van tyd tot tyd, gewaarschuwd was,
„ dat wy van het gezegde Hof, noch van
„ deszelfs Bondgenooten, geen meerdere
„ hulpe te wagten hadden, dan die
„ geëvenredigd was aan de poogin-
„ gen, die de Republiek zelve zou
„ doen. (*)

„ Dat de zaaken hun toescheenen van
„ zo veel gewigts en van een zo ver uit-
„ zigt, dat het meer dan tyd was voor
„ deeze Souveraine Vergadering, dat zy,
„ zo spoedig doenlyk, overging tot een
„ nauwkeurig onderzoek der voorgemel-
„ de Werkloosheid, dat zy zich opening
„ liet geeven en verslag doen van den
„ Staat der Verdeediging van den Lande,
„ waar toe zy de noodige bevelen hadt
„ afgevaardigd; dat zy naspeurde de re-
„ denen van de verregaande Traagheid en
„ Slaphartigheid, waar mede de bescher-
„ ming van het Land, tegen een gedug-
„ ten vooral werkzaamen Vyand, werd
„ behandeld, en omzage naar de midde-
„ len, die in 't werk zouden kunnen en
„ be-

(*) Het blykt dat deeze Voorslag opgesteld is toen men alle hoop op den bystand, voortvloeijende uit het Verdrag der *Gewapende Onzydigheid*, niet hadt afgelegd; of, dat men die hoope, ondanks zulke ongunstige berigten uit het *Noorden*, nog koesterde.

VI. BOEK. 1781.

„ behooren gesteld te worden om de beginzels van de opgemelde kwaalen te doen ophouden, en uit den weg te ruimen.

„ Dat zy, ten einde zich voor 's Lands goede Ingezetenen, welker volslaagt bederf met rasse schreeden naderde, en die nogthans, tot hier toe, de hun opgelegde schattingen en lasten blymoedig in 's Landsschatkist hadden opgebragt, en daar voor met het hoogste regt, de Bescherming van 's Lands Vaderen eischten, buiten verantwoording en verwyt te stellen, en om, zo veel in hun vermogen was, den ondergang van dit wel eer bloeijend en by de Nabuuren geagt Gemeenebest, af te keeren, wel ernstig hunne Afgevaardigden hadden gelast op het bovengemelde Onderzoek ten kragtigste aan te dringen, en vervolgens, van hunnen wege, voor te slaan, dat de zaaken door *Holland* ter Algemeene Staatsvergaderinge, daar heenen gewend wierden, dat aan het Hof van *Frankryk*, 't welk, by aanhoudenheid zo veele en zo doorslaande blyken hadt gegeeven van goedwilligheid en genegenheid om ons tegen den gemeenen Vyand te helpen, en reeds getoond, dat het aanbod van hulp niet slegts in ydele woorden bestondt, zo ras doenlyk, zou verzogt worden met deezen Staat in overleg te treeden nopens de wyze, op welke wy, geduurende dit Zomersaisoen, met mededeeling

„ des

„ des Plans van wederzydsche Krygsverrigtingen, zouden kunnen en behooren te handelen.

„ Intusschen moest, huns oordeels, „ niets worden verzuimd om onze Staatsdienaars by de Hoven van *Rusland*, *Zweeden* en *Deenemarken* te onderrigten van den toestand der zaaken alhier, en van dat geen, 't welk de Republiek tot derzelver Verdeediging in 't werk stelde, met uitdruklyken last om, zonder ophouden, by gemelde Hoven verdubbelde en de kragtigste aandrangen te doen om aan ons een goed aantal wel toegeruste Schepen van Oorlog over te doen, (waar toe ten minsten één derzelven zyne genegenheid hadt betoond) mitsgaders by Hun ernstig te vertoogen, de noodzaaklykheid, welke thans daar was, om, in voldoening aan het vastgestelde by het voor lang geslootene en bekragtigde Verdrag, den daar by toegezegden bystand, aan ons, hoe eer hoe beter, te doen geworden.

„ Boven dit alles, waar van zy zich „ zeer veel goeds beloofden, waren zy van begrip, dat, schoon deeze Staat, onverhoopt en tegen alle verwagting al eens op zich zelven gelaaten wierd, dezelve nog veele en genoegzaame redmiddelen in zich hadt, zo dat men de eigen zelfsverdeediging niet als hoopeloos moest aanzien. Wel was waar, dat naa het genot van een langduurigen Vrede, het eerste gerugt van eenen on-

VI. BOEK. 1781.

„ verwagten Oorlog en Aanval, schrik, „ verwarring en verslaagenheid kon aan- „ brengen; doch het was niet min waar, „ dat de Rykdom en het Vermogen van „ het Algemeen, door 't genot der vrug- „ ten van dien Vrede, merkelyk zynde „ toegenomen, de Hooge Regeering daar „ door in staat kon worden gebragt, om, „ door een nuttig en heilzaam gebruik van „ dezelve, de zaaken tegen eenen door „ een kostbaaren en langduurigen Oorlog „ afgematten Vyand, langen tyd draagen- „ de te houden, en zodanige goede maat- „ regelen te beraamen, dat dezelve tot „ het vernieuwen van eenen eerlyken en „ voordeeligen Vrede zou gedrongen wor- „ den.

„ Laastlyk waren zy van oordeel, dat, „ om de Besluiten, tot voorgemelde ein- „ dens strekkende, die dienen moesten tot „ bescherming van den Lande, en van „ deszelfs Bezittingen in andere Wereld- „ deelen, eene spoedige uitwerking te „ doen hebben, en om de beraadslaagin- „ gen daar toe met de vereischte geheim- „ houding te doen behandelen, eenige „ weinige Heeren, uit de onderscheide „ Provincien, door de Heeren Staaten van „ dezelven behoorden te worden gelast, „ en met de noodige bevelen en magt „ voorzien, om, geduurende deezen Oor- „ log, met zyne Hoogheid den Heere „ Erfstadhouder, de noodige Besoignes „ te houden tot het uitdenken, bepaalen, „ en het te werk stellen, van alle zodani-

„ ge

„ ge middelen, als meest gepast en ge-
„ schikt waren, om, onder den zegen
„ en bystand van GOD Almagtig, het
„ vervallene te herstellen, den smaad en
„ schande, waar mede de Republiek, bui-
„ ten 's Lands, overlaaden was, uit te
„ wisschen, en door eene dappere ver-
„ deediging het Vaderland, met alles wat
„ in het zelve lief en waard is, voor
„ verdere rampen en onheilen, by des-
„ zelfs duurgekogte Vryheid te bewaa-
„ ren. (*)

Geringe Uitwerking van dit Voorstel.

Rechttydige, manlyke, welberaade, en wyze Voorslag, die ook alle welmeenenden en weldenkenden als zodanig, doch den *Engelschgezinden* als een schorre donderslag in de ooren klonk. Zy waren gereed om dit gedrag der *Amsterdamsche* Regeering voor trots en heerschzugtig uit te kryten; het doen van onderzoek na de oorsprongen eener Vertraaging, als volstrekt noodloos af te keuren; uit den aandrang op het verleenen van hulp en bystand aan verdrukten Koophandel en Zeevaard, stoffe te ontleenen van kwaadspreekenheid, zulks aan Baatzugt toe te schryven; en, overeenkomstig met hunne wyze van denken, met de welgegronde klagten der Kooplieden en Zeehandelaaren, en het vooruitzigt op het droevig verval dier Steunpylaaren des Lands, te spotten; boven al het

(*) *Secreet. Resol. van Holl.* 18 Mey 1781.

VI. BOEK. 1781.

het veréénigd te werk gaan met *Frankryk* in de Krygsverrigtingen, hier aangepreezen, te wraaken; en het toevoegen van eenen Geheimen Raad aan den Erfſtadhouder, als eene bekorting van zyn Hoogheids Gezag te doen voorkomen. — Dusdanig eene denkwyze de overhand hebbende, hadt ten gevolge, dat, wanneer op dit Voorſtel van *Amſterdam* by de Staaten geraadpleegd werd, *Hollands* oudſte Stad, zich ten vollen, met de ſterkſte betuigingen, in allen deele eenſtemmig met *Amſterdam* verklaarende, en *Haarlem* daar in ook genoegen neemende, (*) de overige Leden der Vergaderinge, hier toe het zwygen deeden; en dit Voorſtel de verwydering tusſchen zyne Hoogheid en de Steden welke 'er zich eerst voor verklaard hadden, en vervolgens, met dezelve inſtemden, niet weinig vergrootte.

Friesland klaagt over de Werkloosheid. Aantekening van eenige *Friesche* Heeren daar tegen.

Eenige Steden, in *Zeeland* en in *Holland* niet alleen, wilden dus een nauwlettender oog geſlaagen hebben op het Beſtel van 's Lands zaaken, en reden gevraagd van het by veelen gewraakt Beſtuur der geenen, die de uitvoerende magt was toevertrouwd, in *Friesland* deedt het Kwartier van *Oostergo* in Zomermaand, ten buiten gewoonen Landsdage, een Voorſtel,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1060. 1062.

ſtel, wegens de Werkloosheid, met byvoeging om ter Algemeene Staatsvergadering ten ſterkſten aan te dringen, dat de Collegien ter Admiraliteit deezer Landen moesten gelast worden, om ter tafel van hunne Hoog Mogenden ten ſpoedigſten in geſchrifte in te brengen, de redenen, die zy vermeenden de oorzaaken te weezen van het langzaam toerusten ter Zee, met eene opgave der middelen geſchikt om dit kwaad te weeren. Dit werd tot een Staatsbeſluit gemaakt; doch drie Heeren Volmagten van 't Kwartier *Westergo*. C. G. VAN WASSENAAR, H. W. VAN AYLVA en B. VAN DER HAAR, lieten aantekenen „ geen deel te „ hebben in het by meerderheid uitge„ bragte Kamer-Advys, op dit ſtuk, „ als, naar hun oordeel, inhoudende, „ eene diffidentie omtrent de Conduite „ en maatregelen by zyne Doorlugtige „ Hoogheid in qualiteit als Admiraal Ge„ neraal van de Unie, gehouden en be„ raamd, zonder hier door te willen ver„ ſtaan eenige hoegenaamde blaam of ver„ keerde uitleg op en aan de gevoelens „ hunner Medeleden te willen leggen; „ doch alleen vermeenen, dat zyne Door„ lugtige Hoogheid, in hoogstdeszelfs „ Eminente Charge, niet verpligt is re„ kenſchap te geeven van zyn beleid als „ Admiraal Generaal; maar gehouden „ moet worden zyn Eed en Pligt daar „ omtrent te betragten, ten beste van

VI. BOEK. 1781. Voorslag van zyne Hoogheid tot het doen van Onderzoek.

Zyne Hoogheid, afgemat door zo veele hem onaangenaame Vertoogen, zogt de verdenkingen van Verzuim en Werkloosheid op te klaaren, en toonde zich boven al gevoelig over den Voorslag der Stad *Amsterdam* (*) door verscheide Leden van Staat omhelsd en aangekleefd. Deeze hielt hy gebooren te zyn, uit eene *mindere kennisse* en *gebrekkige Voorstelling* van alle de zaaken en omstandigheden, welke tot het gansche weezen eener geheel vervallene Zeemagt behoorden, en die *slegts weinigen met Ons* (gelyk hy zich uitdrukt) *in derzelver volle uitgebreidheid kennen*, beweerende, nimmer iets verrigt of verzuimd te hebben, waar door hy het geringste gedeelte van zyn onbetwistbaar regt op het vertrouwen der Natie zou hebben kunnen verliezen. Om allen wantrouwen, 't geen uit den Voorslag van *Amsterdam* zou kunnen voortkomen, weg te neemen, gaf hy hun Edel Mogenden zyn oogmerk te kennen om een Voorstel te doen by hunne Hoog Mogenden tot een nauwkeurig Onderzoek, wegens het Zeeweezen van den Staat. „ Deeze kennis„ geeving hadt", naar 't berigt des Stadhouders, „ het verwagte gevolg niet; „ naardemaal *verscheide Staatsleden* in *Hol-„ land*," (buiten twyfel *Amsterdam*, *Dordrecht*, *Haarlem* en andere, die den Voorslag van eerstgemelde Stad omhelsd hadden) „ *andere Vuës* hebbende, *welke zy* „ schee-

(*) Zie hier boven bl. 302.

„ scheenen te *vreezen*, dat door het onder- VI. BOEK. 1781.
„ zoek, 't geen wy by hunne Hoog Mogen-
„ den wilden verzoeken te doen, en waar
„ uit blyken moest dat 'er waarlyk redenen
„ waren om te klaagen over Werkloosheid
„ (de voornaame grond des Voorslags
„ van *Amsterdam*) zouden mogen *getra-*
„ *verseerd* worden, niet dan schoorvoe-
„ tende, daar toe kwamen, om de Af-
„ gezondenen van *Holland* ter Algemeene
„ Staatsvergaderinge te gelasten om dit
„ Voorstel te onderschraagen (*)"

Aanmerking hier over.

Het geen hier nopens *Amsterdam* gezegd word, meenen veele dat voortkwam, uit hoofde van haar aandringen op onbepaald Convoy, om het weigeren van de Vermeerdering der Landmagt, en, bovenal, om de begeerte dat Zyne Hoogheid eene *Commissie* zou worden toegevoegd, en de Steden die haar waren bygevallen, niet alleen van *Onkunde* in zaaken het Zeeweezen betreffende beschuldigd; doch ook in het licht geplaatst van Staatsleden, vervuld met *Inzigten*, die te keer gegaan zouden kunnen worden, door het Onderzoek 't geen zyne Hoogheid aan de Algemeene Staaten wilde voorstellen: Vreemd, dagt dit veelen, daar het deeze Steden zelve waren, welke een Onderzoek vorderden van dergelyke natuur als zyne Hoogheid voorneemens was by hunne Hoog Mogenden voor te draagen; de eige-

(*) *Mem. van zyne Hoogheid* I. Stuk. bl. 63. 64.

VI. BOEK. 1781. gene woorden des Voorslags van *Amsterdam*, hier boven opgegeeven, duiden aan, dat de *Inzigten* dier Steden, niets anders bedoelende, dan de handhaaving des Koophandels, dan den roem en voorspoed des Lands, een rechtmaatig Onderzoek na de oorzaaken der Zwakheid en Werkloosheid van onze Zeemagt, zulk een Onderzoek niet konden schuwen. Hun bezwaarlyk toestemmen van *zodanig een Onderzoek* als zyne Hoogheid bedoelde voor te stellen, sproot, huns agtens, uit de vrees, dat het ongenoegzaam zou weezen, om tot de by hun geoordeelde waare Bronnen van Zwakheid en Bedryfloosheid door te dringen.

't Voorstel zelve. Het boven aangeduidde Voorstel van zyne Hoogheid, leverde hy den acht en twintigsten van Zomermaand in by hunne Hoog Mogenden, die het dien eigen dag in een Besluit veranderden. 't Was van deezen woordlyken inhoud. „ Ik heb noodig geoordeeld, aan Uwe Hoog Mogenden voor „ te draagen, om met alle nauwkeurig„ heid te *examineeren*, of behoorelyk „ zorge gedraagen is, om de Marine van „ den Staat, zedert dat de *actueele* „ troubles ontstaan zyn, in die situatie „ te brengen, dat zy met effect tegen een „ Vyand, speciaal zo sterk gewapend ter „ Zee, als het *Groot-Brittannische* Ryk „ zich bevindt, hadde kunnen ageeren; „ dan of daar omtrent eenig verzuim of „ nonchalance, heeft plaats gehadt, en, „ zo

„ zo ja, waaraan zulks te attribueeren „ is; en, *om de noodige Informatien ten* „ *dien opzigte* te bekomen, de respective „ Collegien ter Admiraliteit aan te schry- „ ven, om te dienen van berigt, en op „ te geeven hoe veele Schepen zy in „ MDCCLXXVI hadden; in welken staat „ zy zich bevonden hebben, en hoe vee- „ le 'er toen geëquipeerd waren, en met „ hoe veel Hoofden — het geen door haar „ gedaan is, zedert dat de *Engelschen* be- „ gonnen hebben de Schepen der op de „ *West-Indiën* handeldryvende Ingezete- „ nen deezer Landen te molesteeren onder „ prætext van de ontstaane onlusten met „ derzelver Colonien in *Noord-America*, „ en dus zedert het einde van het Jaar „ MDCCLXXVI en het begin van „ MDCCLXXVII, om zich in staat te „ stellen, zo veel doenlyk, en in *hun* „ *vermogen was*, de Commercie deezer „ Landen te kunnen protegeeren — en „ wat, door haar, zedert dat de Trou- „ bles in *Europa* begonnen zyn, en het „ te vreezen ware, dat de Republiek daar „ van deelgenoot zou worden, gedaan „ is, om, voor zo verre zulks van *haar* „ *dependeerde*, dezelve in staat te stellen, „ niet alleen om haare Commercie te pro- „ tegeeren; maar ook om het Vaderland „ te kunnen helpen defendeeren, en den „ Vyand afbreuk te doen — of zy werk- „ zaam geweest waren in het effectuëe- „ ren van 't geen ten dien opzigte by uwe „ Hoog Mogenden is geresolveerd, dan

VI. BOEK. 1781.

VI. BOEK. 1781.

„ of daar omtrent eenige naalaatigheid „ heeft plaats gehadt, en, in dat geval, „ *waarom* zy die Resolutien niet naagekomen hebben; of zy in de mogelykheid zyn geweest om de gepetitioneerde Schepen te furneeren en te bemannen; op dat het dus kan blyken, waar uit voortspruit, dat dit Gemeenebest zich bevindt in een zo deplorabelen Staat van defensie te Water, het welk voor zeker, in deezen Oorlog, het intresſantste point is, en waar op alle Ingezetenen van dit Gemeenebest het oog hebben. — Hoe zeer ik by deezen alleen maar spreeke van de defensie *te Water* agt ik het noodig Uwe Hoog Mogenden, onder het oog te brengen, dat ik verre zy van daar door te avoueeren, dat de *Landmagt* van deezen Staat genoegzaam is, om te kunnen rekenen, dat dit Land zich in eenen respectabelen staat van defensie *te Lande* bevindt."

Rapporten der Zeeraaden.

De geëischte Rapporten der Zeeraaden kwamen de een naa den ander in, en waren, meest zeer breedvoerig. (*) Men zag 'er in hoe deerlyk vervallen on-

(*) Men vindt ze by één gedrukt in een Stukje, getyteld *Rapporten der Respective Collegien ter Admiraliteit deezer Landen, over hunne verrigtingen, geduurende den Oorlog met Engeland en deszelfs Colonien tot het Jaar* 1781. *te Amst. by J. Verlem. De N. Nederl. Jaarb.* geeven ze ook geheel op. 1781. *bl.* 2002. 2127. 2153. 2166. 2174.

onze Zeemagt in den Jaare MDCCLXXVI was, gelyk wy ook reeds geboekt hebben. (*) Men vondt 'er een verslag van de bekrompenheid der Middelen, die men tot derzelver herstel, in 't vervolg, hadt kunnen besteeden. —— Men deedt eene opgave van de schaarsheid en duurte der Bouwstoffen. —— Men klaagde over 't gebrek van Werkvolk, en andere beletzelen van den tweeden rang, die het hunne toegebragt hadden om de Admiraliteiten te belemmeren tot eene sterker vermeerdering der Zeemagt dan zy was, in den Jaare MDCCLXXXI. —— Eindelyk beklaagde men zich wegens de bezwaarlykheid der bemanningen, en over de onmogelykheid, in welke zy geweest waren, om meerder Schepen uit te rusten, dan zy, in den beginne van 't gemelde Jaar, gedaan hadden.

Hoe weinig men tot nog genegen was om den koers te houden, door *Amstels Raad* aangeweezen, en den gedaanen Voorslag, om dit Zomersaisoen met *Frankryk* een Plan van Krygsverrigtigen tegen den algemeenen Vyand te beraamen, te volgen, kon men niet voorby, met dat Hof, schikkingen te maaken ten opzigte van de Pryzen, en het herneemen van *Fransche* en *Hollandsche* Schepen op de *Engelschen*. Deeze be-

Schikkingen met *Frankryk* gemaakt over de genomene Pryzen.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* I. D. bl. 95.

VI. BOEK. 1781.

beſtonden in de volgende vyf, van wederzyden bekragtigde, Artykelen. —— *Voor eerst.* „ De Vaartuigen van een der „ beide Volken, *Franſchen* en *Hollandſchen*, „ hernomen door gewapende Vaartuigen „ van den anderen zullen aan den eerſten „ Bezitter te rug gegeeven worden, „ wanneer dezelve geen vier en twintig „ uuren in de magt der Vyanden geweest „ zyn, met betaalinge van een derde ge„ deelte der waarde van het Vaartuig zo „ wel als van deszelfs Laadinge, Geſchut „ en verder Toebehoren, ten laste van den „ voornoemden Eigenaar: welk derde ge„ deelte door de daar in belang hebbende „ Partyen in der minne gewaardeerd zal „ worden; doch ingevalle zy het niet „ kunnen vinden, zullen zy zich vervoe„ gen by de Heeren der Admiraliteit ter „ plaatze waar de Kaaper en de Hernee„ mer het hernomen Schip zullen hebben „ opgebragt. —— *Ten tweeden.* Wan„ neer het hernomen Vaartuig langer dan „ vier en twintig uuren in de magt van „ den Vyand is geweest, zal het zelve „ den Herneemer geheel toebehooren. — „ *Ten derden.* In gevalle een Vaartuig „ door een Oorlogſchip of Gewapend „ Vaartuig, behoorende aan zyne Aller„ christlykſte Majeſteit, of aan de Staa„ ten, der *Vereenigde Nederlanden*, her„ nomen wordt, zal het zelve aan den „ eerſten Eigenaar weder gegeeven wor„ den, mits betaalende een dertigſte ge„ deelte der waarde van het Vaartuig,

„ des-

VI. BOEK. 1781.

„ deszelfs Laading, Geſchut en verder
„ Toebehooren, en een tiende, wanneer
„ het naa verloop van vier en twintig
„ uuren hernomen is; welke ſommen bij
„ wijze van geſchenken onder de Man-
„ ſchap der Schepen, welke het Vaartuig
„ hernomen hebben, zullen uitgedeeld
„ worden. De waardeering van deeze
„ dertigſte of tiende deelen zal geſchie-
„ overeenkomſtig met het eerſte Artykel
„ van dit Verdrag. —— *Ten vierden.*
„ De Oorlogſchepen en Kaapers der beide
„ Volken zullen wederkeerig, zo wel in
„ *Europa*, als in de overige deelen der
„ Wereld, in elkanders Havens worden
„ toegelaaten met derzelver Pryzen, wel-
„ ke aldaar zullen kunnen ontlaaden en
„ verkogt worden, in overeenkomst met
„ de gewoone Regten van den Staat,
„ waar de Prys zal opgebragt zijn: wel-
„ verſtaande nogthans, dat de wettigheid
„ der Pryzen, door de *Franſche* Schepen
„ genomen, beſlist zal worden overeen-
„ komſtig de Wetten en Reglementen,
„ welke daar omtrent in *Frankryk* plaats
„ hebben; zo wel als dat ten opzigte de
„ wettigheid der Pryzen, door de *Hol-*
„ *landſche* Schepen genomen, volgens de
„ Wetten en Reglementen, die daarom-
„ trent in de *Nederlanden* plaats grypen,
„ uitſpraak zal gedaan worden. —— *Ten*
„ *vyfden*, zal het aan zyne Allerchristlyk-
„ ſte Majeſteit als ook aan de Heeren Al-
„ gemeene Staaten, vry ſtaan, zodanige
„ Reglementen te maaken als zy goed
„ zul-

VI. BOEK. 1781.

„ zullen vinden, ten aanziene der handel„ wyze welke hunne wederzydsche Oor„ logschepen en Kaapers ten opzigte der „ Vaartuigen, die zy genomen, en in een „ der Havens van de twee Staaten zullen „ opgebragt hebben, zullen hebben in „ agt te neemen (*).” —— Dit laatstgemelde kreeg zyn beslag in Wynmaand, in een breedvoerig Reglement, wegens alles wat 'er in agt genomen moest worden, omtrent het opbrengen van Pryzen in *Fransche* en *Nederlandsche* Havens. (†)

Vergeefsch verzoek om dergelyke schikkingen met de *Noord-Americaansche Staaten* te maaken.

Noord-Americaansche Kaapers in Zee zwervende, stonden *Nederlandsche* Schepen, door *Engelschen* genomen, kans om door de *Americaanen* hernomen te worden; twee voorbeelden daar van voor handen zynde, vervoegden zich de Eigenaars van het eene by hunne Hoog Mogenden, hun onder 't oog brengende, hoe het eene harde zaak was zodanige Schepen, zonder eenigen wedereisch of wedergeeving over te laaten aan een Volk, 't geen even als deeze Staat in Oorlog was met het Ryk van *Groot-Brittanje*, en men niet wist welke schikkingen by de *Americaansche Staaten* plaats zouden kunnen hebben, indien 'er, van wegen deezen Staat poogingen ter wedergifte gedaan wierden. Zy verzogten deswegen dat het hunne Hoog Mogenden behaagen mogt

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1024.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2090.

mogt om met de *Vereenigde Staaten van Noord-America*, zodanige schikkingen te maaken als zy dienstig gevonden hadden met *Frankryk* te sluiten. Dit Verzoekschrift werd ten onderzoek gesteld in handen der Gelastigden tot de Zeezaaken. Hier in kon, de Onafhangelykheid der *Americaansche Staaten* door onzen Staat nog niet erkend zynde, niet gedaan worden.

Staat der Zeemagt in het Voorjaar.

Naa reeds zo veel vermeld te hebben, wegens de klagten over Werkloosheid, en Traagheid zal het tyd worden te bezien hoe het met 's Lands Vloot geschapen stondt, en wat men daar mede uitvoerde ten dage dat de ingeleverde klagten in de Vergaderingen uitgestort, het Land doorklonken, en zeer wyd verschillende oordeelvellingen ondergingen. — Volgens eene nauwkeurige opgave bestondt de Zeemagt deezes Gemeenebests, in 't Voorjaar, by de Admiraliteit op de *Maas*, uit 17, by die van *Amsterdam* uit 45, by die van *Zeeland* uit 6; by die van 't *Noorder-Kwartier* uit 5, en by die van *Friesland* uit 5, zo Oorlogschepen als Fregatten, en dus geheel uit 78 Schepen, benevens 14 Uitleggers; onder deezen waren slegts 17 Schepen van Linie (*). Onaangezien het,

(*) Schepen van 50 Stukken worden hier en by andere Mogenheden, uitgenomen *Frankryk* en *Engeland*, voor *Linie Schepen* gerekend: in de Zeemagt

VI. BOEK. 1781. het, van tyd tot tyd, in dienst ſtellen en begeeven der Oorlogſchepen en Fregatten, waren deeze alle niet in dienst, of tot denzelven bekwaam. Men bedenke hoe 's Lands Vaders, reeds in den Jaare MDCCLXXIX, het verſterken onzer Zeemagt noodig oordeelden, en de Staat in dat Jaar, 36 Oorlogſchepen en Fregatten werklyk in dienst hadt, behalven die in de Dokken laagen, of op ſtapel ſtonden; dat in het begin des Jaars MDCCLXXX een aantal van 52 Schepen ter beſcherming van de Zeevaard hoogstnoodig geoordeeld werd, en dat, naa een verloop van zestien Maanden onze Zeemagt, geen 50 gezonde Oorlogſchepen en Fregatten kon tellen; en dit in een tyd dat onze Scheepvaard niet alleen aan de hoonendſte mishandelingen was blootgeſteld; maar den Staat de ſchreeuwendst onregtvaardige Oorlog aangedaan!

'sLands Schip de *Prinſes F. L. Wilhelmina* zinkt. 's Lands Vloot leedt een onverwagten ramp. Hoe noode men Schepen kon misſen, en elk Oorlogſchip, van den Landzaat, als een middel tot behoud, in de hand der Voorzienigheid, werd aangezien, verloor men een der besten, op het alleronvoorzienst.

De

magt der twee laatstgemelde Mogenheden moeten zy 60 Stukken voeren: en telde thans *Groot-Brittanje* 60, *Frankryk* 72, *Spanje* 60 Schepen van Linie. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 862. waar de Lyst wordt opgegeeven.

De *Prinses Frederica Louisa Wilhelmina*, een Nieuwnagel in den Jaare MDCCLXXIX volbouwd, van 54 Stukken, hadt, onder bevel van den Capitein JAN COENDERS VAN IDSINGA, bynaa een geheel Jaar, met de volle manschap van drie honderd koppen, zonder eenigen dienst te doen, te eenemaal werkloos in onze Zeegaten gelegen; en zou, in dit Voorjaar, gekield worden. Dan, terwyl men met kielen in de *Balg* bezig was, viel het over zyde, en verzonk plotsling in de diepte. Tonnen schats, en een Jaar Arbeids, gingen dus, zonder eenig nut gedaan te hebben, in weinig oogenblikken, onherstelbaar verlooren. Capitein C. DE WITH, die, als tweede Capitein, op dit Schip geplaatst was, en thans, by afweezen van Capitein IDSINGA, het bevel voerde, hadt zo men wilde, door den Bootsman het verschikken van den ingelaaden voorraad te weigeren, aanleiding tot dit verzinken gegeeven; doch is deswegen nooit eenig wettig onderzoek gedaan; en het verlies als een louter ongeluk beschouwd. (*)

VI. BOEK. 1781.

Het scheen, egter, aan vlytbetoon tot den aanbouw niet te ontbreeken: want, behalven het vervaardigen van Nieuwnagels op 's Lands Werven, oordeelde men goed het bouwen van Oorlogschepen, volgens zekere gemaakte tekeningen en plans,

Aanbesteeding van Oorlogschepen.

(*) *Post van den Neder-Rhyn* XL. D. bl. 568.

VI. BOEK. 1781.

plans, openlyk aan de Scheepstimmermans-baazen, en wel aan den minstaanneemenden, by inschryving, aan te besteeden, de bezorging van het Hout daar onder begreepen; als mede het leveren en maaken van Rondhout, Zeilen, Ankers, Touwen, Boot, Sloepen, en wat verder tot de Schepen benoodigd was. Deeze Schepen moesten binnen den tyd van één Jaar gereed weezen; en zouden de Scheepstimmermansbaazen, die de door hun aangenomene Rompen, voor den bestemden tyd gereed hadden, voor elke week, binnen dat tydsbestek, eene belooning genieten, en, in tegendeel, langeren tyd daar aan werkende, eene boete betaalen. (*) — Een Kotter in *Engeland* gebouwd, door de *Franschen* genomen, en te *Oostende* verkogt, werd, voor 's Lands rekening, daar ingekogt en onder Keizerlyke Vlag na *Amsterdam* gebragt: deeze koop beliep omtrent 70000 Guldens. Men merkte met rede op, dat dergelyke Kotters als deeze, hoe welbezeild en sterk dezelve gebouwd waren, even goed hier te Lande als in *Engeland* konden gemaakt worden; en bejammerde het, dat, daar derzelver gebruik in eene Vloot onvermydelyk is, en de *Engelschen*, als mede de *Franschen*, daar van ryklyk voorzien zyn, hier geen meer

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 866. *Post van den Neder-Ryn* I. D. bl. 186.

meer werks van het toerusten deezer snelzeilende Vaartuigen gemaakt wierd. | VI. BOEK. 1781.

Was men niet te vrede over de langzaamheid in den aanbouw, wilden veelen, schoon misschien niet met de vereischte kundigheden voorzien om over Schepen thans ten Oorloge geschikt te oordeelen, dat men bykans alle ledig liggende Schepen, de doorgaans logge *Groenlandsvaarders* niet uitgezonderd, tot den Oorlog zou booren en toerusten, nog grooter was het misnoegen over het niet gebruiken der Oorlogschepen in de Havens reeds zo veele maanden, zonder iets uit te voeren, ten koste van het Vaderland liggende: welker Bevelhebbers, blykens de klagten van *Amsterdam*, op het oogenblik, dat zy bevel kreegen om uit te loopen, te kennen gaven, dat zy van alles gebrek hadden. Te meer nog daar zy een den Lande voordeeligen kans lieten voorbyglippen, in het Voorstel van *Amsterdam* waarschynlyk aangeduid met de woorden *voornaamlyk aangezien zekere byzondere omstandigheid* (*): want de *Noordzee* was in Grasmaand vry, dewyl men wist, dat de *Engelsche* Vlootvoogd DARBY, met alle gereed zynde Scheepsmagt zyns Ryks na *Gibraltar* was gestevend, en de Admiraal PARKER geene Vloot in gereed-

Misnoegen over het niet gebruiken der gereedliggende Oorlogschepen.

(*) Zie hier boven bl. 203.

VI. BOEK. 1781. Zyne Hoogheid gaat na *Texel*. Het verwagte uitzeilen der Vloot opgeschort.

reedheid hadt om de *Noordzee* in te steeken.

Ten dien tyde begaf zich zyne Hoogheid na *Texel* om de daar gereed liggende Oorlogschepen te bezigtigen, waar het groot Admiraliteits-Jagt hem ten verblyf verstrekte. Hy hieldt Wapenschouw over dat gedeelte der Vloot, en keerde, over denzelven en over de Eere hem beweezen wel voldaan te rugge. De *Texelsche* Reede, ongewoon den Admiraal Generaal te zien, krielde van Jachten, met nieuwsgierigen, uit alle omstreeks liggende Gewesten, derwaards gezeild. Men vleide zich met de hoope, dat zyne tegenwoordigheid aan het lang gedraald hebbend uitzeilen der Vloote spoed zou byzetten. Het gerugt ging zeer algemeen, naa 's Prinsen terugkomst in den *Haage*, dat de Schepen, in *Texel* gereed liggende, bevel hadden, om, met eenige, die uit de *Maas* zouden zeilen, veréénigd, zo ras mogelyk, uit te loopen, voornaamlyk om een *Engelsch Convoy* van dertig Transportschepen, op welken zich tusschen de twee en drie duizend *Duitsche* Troepen, voor *America* bestemd, bevonden, slegts door één Fregat van 32 en twee Sloepen, ieder van 14 Stukken, en nog twee mindere gewapende Vaartuigen, uit de *Weezer* komende, begeleid, te onderscheppen. — Veelen haakten na dien schoonen dag voor 't Gemeenebest, welke een gevoeli-

gen

gen neep aan *Engeland* zou toegebragt hebben; doch men vernam welhaast, met ſpyt, dat het bevel van 't uitloopen, den negen en twintigſten van Grasmaand was ingetrokken. Dit was 't geen die van *Amſterdam*, hoogstwaarſchynlyk *eene zekere byzondere omſtandigheid* noemden. — Ten dien zelfden tyde zyn 'er, gelyk men wil, ongeſtoord, zonder eenig geleide, by de honderd *Engelſche* Schepen, na de *Zond* geſteevend. Eén enkele Kaaper van ons maakte toen goeden buit, en ſtelde de *Engelſche* Kust, waar hy verſcheen, in rep en roer. Hoe veel buit zou 'er te behaalen geweest hebben, indien eenige Oorlogſchepen en Fregatten, de toen van Oorlogſchepen ontruimde *Noordzee* ingeſtevend waren, welk een ſchrik zouden zy verwekt hebben op het naderen der *Engelſche* Kusten? Dan dit geſchiedde niet, men hadt beſlooten alleen *verweerender wyze* te Oorlogen; om niet met zommigen te zeggen, dat men zich vreeze liet aanjaagen voor eene *Engelſche* Vloot, die alleen in de *Engelſche* Nieuwspapieren en niet op Zee beſtondt. De gevreesde STEWART, kruiste met één Oorlogſchip, en ten hoogſten twee Fregatten, op de hoogte van *Schotland.* (*)

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 783. 1056. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 125. 309. 311.

VI. BOEK. 1781. De Vloot zeilt in Bloeimaand na Zee, en keert spoedig weder.

De Vloot in *Texel*, nader bevel ontvangen hebbende, liepen, op den negenden van Bloeimaand, in Zee de *Batavier* Capitein BENTINCK, de *Admiraal Piet Hein* Capitein VAN BRAEM, *d'Argo* Capitein STARINGH, de *Amphytrite* Capitein BRAEK, de *Eensgezindheid*, Capitein BOURITIUS, de *Venus* Capitein *Graave* VAN RECHTEREN, en de Kotter *de Ajax* Capitein Grave VAN WELDEREN. — Den veertienden dier zelfde maand werden zy gevolgd door den *Admiraal Generaal* Capitein van KINSBERGEN, op welk Schip zich de Vice-Admiraal HARTZINCK bevondt, de *Erfprins* Capitein DEDEL, de *Zephir* Capitein WIRTZ, en de Uitlegger de *Zeebaars*, Capitein VAN MEURS, nevens twee Advysjachten. — Op den elfden staaken, uit de *Maas*, in Zee *Schiedam* Capitein RAUWS, de *Jason* Capitein SONNEMANS, en de *Oranjezaal* Luitenant STORY. Deeze laatstgemelden waren na *Zeeland* bestemd; doch zich, met de zeven eerst uit *Texel* gezeilden, den twaalfden in 't gezigt van *Westkapelle* vertoonende, hieldt men ze voor eene *Engelsche* Vloot; want schoon de drie Schepen voor den *Deurlo* ten anker gingen, en eenige seinen deeden, kon men die, deels door den verren afstand, en deels door de dampheffing, niet duidelyk genoeg waarneemen; doch voor den avond herkende men ze voor *Hollandsche* Schepen, die den volgen-

genden dag op de Reede van *Vlissingen* kwamen. De andere zeven Schepen uit *Texel* gezeild, als mede de vier hun gevolgd, deeden een korten Kruistocht in de *Noordzee*, en betrokken de oude Legplaats op den vier en twintigsten dier zelfde Maand, berigt brengende, dat zy, wegens het *mistig weer*, 's Vyands Convoy niet hadden kunnen aantreffen. (*)

Misnoegen deswegen, en over de kundschap, welke men in *Engeland* hadt van 't geen hier omging.

Dit spoedig te rug keeren der Vloote, naa niets uitgevoerd te hebben, veroorzaakte een algemeen misnoegen by allen, die gewenscht en gehoopt hadden, eenige blyken van den ouden heldenmoed onzer Zee-Officieren te zullen verneemen; eenigen vonden troost in het denkbeeld, dat deeze Schepen, Zee kiezende op het tydstip, wanneer een veel sterker Vloot uit *Engeland* in de *Noordzee* zou opdaagen, buiten gaats gebleeven, misschien eene nederlaage zouden gekreegen hebben, die het beste gedeelte van onze Zeemagt knakte. Doch verwondering, met verontwaardiging vergezeld, vervulde veelen, toen zy, zo ras onze Oorlogschepen in Zee waren gestooken, in de *Engelsche* Nieuwspapieren lazen, dat, deeze spoedig in de Havens zouden wederkeeren. Dat de tyding van het uitzeilen der Vloote in

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1103. 1120. *Memorie van zyne Hoogheid* I. St. bl. 55.

VI. BOEK. 1781. in *Engeland* was overgebragt, behelsde niets vreemds; doch de verzekering, dat dezelve onze Havens *binnen kort* weder zou opzoeken, gaf geen gering vermoeden van eene ongeoorlofde verstandhouding, met den verklaarden Vyand des Vaderlands. Dit vermoeden kreeg steun; dewyl het bleek, dat de *Engelsche Regeering* van den wezenlyken staat onzer Zeemagt, en van alles wat het Gemeenebest betrof, eer en beter onderrigt was, dan 's Lands Ingezetenen zelve, en het gansch niet vreemd was veele *Hollandsche* Nieuwstydingen eerst uit *Engeland* te ontvangen. Men schreef dit openlyk toe aan het voor veelen haatlyk gedoogen, dat de *Engelschen*, met hunne Paketbooten af en aan op onze Kusten voeren; waar door de Vyand, en deszelfs Vrienden hier te Lande, de schoonste gelegenheid hadden om hunne Briefwisselingen ongestoord voort te zetten; en twyfelde niet, of 'er zouden, indien deeze rampzalige Zeeboden eens op 't onverwagtst wierden aangehouden, en derzelver maalen geopend, zaaken ontdekt worden, die de Landgenooten zouden verbaazen, en veele Huurlingen van *Engeland* verstommen en doen zidderen. (*) — Dat de *Engelschen* zich van andere kunstgreepen, als het omkoopen van arme Visschers, bedienden, en

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 185. 336. 337. 356.

en door derzelver behulp wisten welke Schepen in *Texel* lagen; met de Visschers binnen *Texel* kwamen, alles wat er omging nauwkeurig opnamen, en altoos middel vonden om, voor eenige Guinjes, Brieven te bezorgen en Antwoord te bekomen, werd eerlang eene zaak door Getuigen, voor Burgemeesteren en Regeerders van *Amsterdam*, geregtelyk gestaafd. (*)

VI. BOEK. 1781.

Zyne Hoogheid beziet de Zuidlyke Kusten van *Holland*.

Middelerwyl hadt zyne Hoogheid, op 't einde van Bloei- en in de eerste dagen van Zomermaand, vergezeld van deszelfs Opperstalmeester Baron VAN HEECKEREN, Heer van *Kehl*, Kamerheer Grave van HEYDEN, en de Adjudanten Generaals Barons van RHEEDE en BENTINCK, een bezoek afgelegd te *Brielle*, te *Hellevoetsluis*, te *Goedereede*, te *Middelharnis*, te *Ooltgensplaat*, en in de *Willemstad*, het daar liggend Krygsvolk, in Wapenschouw genomen, en den tegenwoordigen staat van verdeediginge der Zuidelyke Kusten en Zeegaten van *Holland*, als mede der Stede *Willemstad* bezigtigd, en zyne bevelen gegeeven. Op de gemelde plaatzen werd de Stadhouder met alle Eere ingehaald, en betoonden de Inwoonders van eenige over de hooge en nooit te vooren beleefde tegenwoordigheid des Erf-

(*) *Pleydoye in de zaak van de Post van den Neder-Rhyn* bl. 72.

VI. BOEK. 1781.

Erfſtadhouders, ongemeene vreugde bedryven. (*)

Verlies van onze West- en Oost-Indiſche Volkplantingen in deezen Oorlog.

Reeds lange konden veelen der Regenten en Ingezetenen van deeze Landen, niet zonder ſchroom gedenken aan de Bezittingen van den Staat, zo in de *West-* als in de *Oost-Indiën*; wy hoorden te meermaalen de klagten, door deeze ſchroomlyke vooruitzigten gewekt, uit den mond der geenen, die, behalven 's Lands algemeen belang by die Vastigheden, hunne byzondere belangen in dezelve hadden. De tydingen van daar binnen geloopen bevestigden, maar al te zeer, de gegrondheid dier bekommernisſen, en de regtmaatigheid der uitgeboezemde klagten. Wy kunnen niet voorby hier van byzondere melding te maaken, en, onze Leezers, zullen, zo wy vertrouwen, het ons dankweeten, dat wy, het boeken der gevallen hier te Lande en op Zee, ten deezen Jaare gebeurd, opſchorten om een beknopt verhaal mede te deelen van 't geen onze *West-* en *Oost-Indiſche* Bezittingen overkwam; en, om niet ſtukswyze van eene en dezelſde Vastigheid te ſpreeken, het geen elk derzelven dit Jaar wedervoer, by één te voegen.

Hoe zeer de Engelſchen het tegen St. Euſtatius voorzien

Het Eiland *St. Euſtatius* was, van den aanvang der Onlusten tusſchen *Engeland* en de *Noord-Americaanſche Volkplantingen*, dat Ryk een doorn in den voet geweest;

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1241. 1246.

weest; de Ridder YORKE hadt, een en andermaal, over den Handel daar gedreeven, geklaagd, en den Staat tot den buitengewoonen ſtap doen komen om den Bevelhebber DE GRAAF tot verantwoordiging op te ontbieden (*), die, zich tot genoegen verantwoord hebbende, na dat Eiland wederkeerde. Mr. AYRE, drong in 't *Huis der Gemeente*, in Louwmaand, ten ſterkſte aan om de geweldige maatregelen tegen de *Hollanders* genomen, met allen ernst door te zetten, „ dewyl zy „ meer dan ééns de *Americaanen* onder- „ ſteund hadden in hunnen Opſtand. In „ alle de deelen der Wereld moesten, „ zyns oordeels, de Admiraals en Gene- „ raals zodanige bevelen gegeeven wor- „ den als geſchikt waren om den *Hollande-* „ *ren* verlammende ſlagen toe te brengen. „ In 't byzonder hoopte hy, binnen „ kort, te hooren, dat *St. Euſtatius*, dat „ nest van Zeeroovers, in handen der „ *Engelſchen* was; dit Eiland hadt den „ *Hollanderen*, zo veelvuldige gelegenhe- „ den verſchaft om verraaderlyk met *Enge-* „ *land* te handelen, en deszelfs Vyanden „ by te ſtaan." — Lord STORMONT liet zich in het Parlement ontvallen, „ dat, „ indien *St. Euſtatius* voor drie Jaaren „ verzonken was, het reeds lang met „ den *Americaanſchen* Oorlog zou gedaan „ ge-

VI. BOEK.

1781.

hadden. Handel aldaar gedreeven.

(*) Zie het *Eerſte Deel deezer Vaderl. Hiſt.* bl. 105 enz.

VI. BOEK. 1781.

„ geweest hebben." (*) Dat veel Handels aldaar, als een Marktplaats, gedreeven werd, ten steun der *Americaanen*, kan niet ontkend worden; doch het waren de *Hollanders*, *Franschen* en *Americaanen* alleen niet, men kreeg eerlang overvloedige bewyzen in handen, dat de Onderdaanen des Konings van *Engeland* zelve, dien Handel, strydig met eer en pligt, sterker dan de *Hollanders* voortzetten (†) eenigen verklaarden, (wy laaten het voor hunne Rekening,) egte en zekere berigten te hebben, dat de Ridder YORKE, die tegen der *Hollanderen* Handel met de Vyanden van zynen Koning zo sterk uitvoer, tot tweemaal toe, eene grootere menigte van Haver, aan welke hy wist dat de *Noord-Americaanen* groot gebrek hadden, op *St. Eustatius* gezonden en aan die Vyanden van zynen Koninglyken Meester, met zulk een aanzienlyk voordeel verkogt hadt, dat hy op de eerst gezondene party driemaalen de hoofdsom won; 'er werd ook verzekerd dat hy derwaards groote partyen Meel gezonden hadt; doch voor dit laatste waren de bewyzen van zyne eerloosheid zo klaar niet. (§) — Dat deeze beschuldiging van der *Engelschen* Handel geen opgeraapt bezwaar is, mogen wy

(*) *Univ. Magaz.* Vol. LXVIII. p. 82. *London Magaz.* 1781. bl. 83. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 13.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 791.

(§) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 111. 114. 152.

wy afneemen uit een Brief van den Admiraal RODNEY zelve, die, een verheugd berigt gegeeven hebbende van het neemen eeniger Eilanden in de *West-Indiën*, 'er by voegt. „De *Fransche Eilanden* bevinden zich daar door „ in de grootste verlegenheid wegens „ allerlei behoeften. Ik zal alle myne „ poogingen aanwenden om ze zodanig „ in te sluiten dat zy geene goederen „ altoos kunnen krygen. Het eenig ge„ vaar is van de *Groot-Brittannische Ei„ landen* zelve, wier Kooplieden, den „ pligt aan hun eigen Land verschul„ digd vergeetende, reeds met den Vy„ and een Verdrag aangegaan hebben om „ hem van Voorraad en Scheepsbehoef„ tens te voorzien. Ik zal alles doen „ wat mogelyk is om hun dien verraader„ lyken Handel te beletten. (*)"

Besluit om dat Eiland aan te tasten.

De bemagtiging van *St. Eustatius*, was het allereerste der ontwerpen van *Engeland*: men hadt, in 's Konings Staatsraad, den negentienden van Wintermaand MDCCLXXX tot den Oorlog tegen de *Nederlanden* niet besllooten, of den volgenden dag werd een Sloep uit *Engeland* na *Barbados* in de *West-Indiën* afgevaardigd met bevelen aan den Admiraal RODNEY en den Generaal VAUGHAN om de Vyandlykheden tegen de Vastigheden van den Staat in dat Wereld-

(*) *Londen Magaz.* 1781. bl. 200.

VI. BOEK. 1781. relddeel aan te vangen en *St. Eustatius* eerst aan te tasten. (*) Zy ontvingen den zeven en twintigsten van Louwmaand MDCCLXXXI deeze bevelen met de hartlykste blydschap, en stelden geen oogenblik de volvoering uit; den last om *St. Eustatius* te overvallen diep geheim houdende. Het Krygsvolk ingescheept hebbende, gingen zy den dertigsten dier Maand van *St. Lucia* onder zeil met zestien Schepen van Linie, eenige Fregatten, Bombardeergaljooten en andere kleine Vaartuigen. Om voor te komen dat de *Franschen* hunnen toeleg niet ontdekten, vertoonde zich de geheele Vloot voor *Fort Royal* en *St. Pierre* op *Martinique*, welk Eiland hier door in groote opschudding geraakte. Den Onder-Admiraal DRAKE met zes Schepen van Linie en twee Fregatten agter gelaaten hebbende om het oog te houden op vier Schepen van Linie en twee Fregatten in de Baay van *Fort Royal*, stevenden zy 's avonds na *St. Eustatius*, en zonden den Onder-Admiraal HOOD met eenige Schepen voor uit om de Baay van dat Eiland te bezetten, en te voorkomen dat geen Oorlogsche-

(*) Zommigen beweeren dat het bevel om *St. Eustatius* aan te tasten, reeds voor de Oorlogsverklaaring zou gegeeven zyn. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 85. de Heer BURKE schynt, in zyn *Vertoog wegens de Verovering van St. Eustatius*, in 't zelfde gevoelen te staan. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1065.

schepen, of Koopvaardyvaarders in dezelve geankerd, daar uit mogten komen, die deeze post getrouw waarnam.

VI. BOEK. 1781. St. Eustatius door de Engelschen overvallen.

Op den derden van Sprokkelmaand zeilde de geheele Vloot de Baay van *St. Eustatius* in. Men was 'er geheel onkundig van de Vredebreuk, en gevolglyk geheel niet op zyn hoede. Een Schip ter kennisgeeving afgezonden, stak niet voor den zesden van Sprokkelmaand van *Lissabon* in Zee. Capitein F. S. GRAVE VAN BYLANDT lag 'er met het *Hollandsch* Oorlogs Fregat *Mars* van zes en dertig Stukken, kortling daar aangekomen met eene menigte Koopvaardyschepen, en onder deezen veele rykgelaadene; deeze, even onkundig als de Eilanders van de keer, die de zaaken tusschen de Kroon van *Engeland* en onzen Staat genomen hadden, zondt, als Bevelhebber dier Reede, volgens gebruik, zo ras hy de *Engelsche* Vloot zag opdaagen, een Sloep na den *Engelschen* Zeebevelhebber om hem, naar gewoonte, te verwelkomen, en zyn dienst aan te bieden. Met vergeefsch ongeduld wagtte hy de Sloep te rug, en kon zich uit dit agterblyven niets dan alles kwaads voorspellen. In dien tusschen tyd hadden de *Engelschen* hunne maatregels genomen om het ontsnappen van eenig Schip te beletten, hunne Oorlogschepen tegen de Batteryen gerigt, en het Krygsvolk ter landinge in gereedheid gebragt. Zy zonden voorts die zelfde *Hollandsche* Sloep, bemand met *Engelschen*, met een

Wit-

VI. BOEK. 1781.

Witte Vlag na den Wal, om het Eiland St. *Eustatius* met zyne onderhoorigheden, met alles wat 'er op was, en aan 't zelve toebehoorde, van wegen den Admiraal RODNEY, en den Generaal VAUGHAN, in den naam huns Konings, op te eischen, geevende den Bevelhebber DE GRAAF slegts één uur tyds om zich te bedenken, met bedreiging, dat hy, zo 'er eenige wederstand gebooden wierd, moest instaan voor de gevolgen. Wanneer BYLANDT zyn Sloep, dus bemand, en met dit Teken, over de Reede zag vaaren, vuurde hy op dezelve, zonder te raaken; dewyl de Sloep agter een Oorlogschip week. Een *Engelsch* Officier vervoegde zich aan Boord van 't Fregat *Mars*, de overgaave van dit Schip eischende aan den Koning van *Engeland*, die den Oorlog aan 't Gemeenebest verklaard hadt. Het antwoord des Capiteins was „ dat hy de Vyand„ lykheden zou afwagten." Drie Linieschepen begonnen onmiddelyk op het Fregat te vuuren; het gaf van wederzyde de laag, en streek de Vlag tegen zulk eene overmagt niets vermogende. De uitspraak des Hoogen Zeekrygsraads sprak hem deswegen vry. (*) Dooden noch Gekwetsten bekwam men by dit schieten.

De

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 1971.

De verbaasdheid der Regeeringe en der Ingezetenen op het Eiland was onuitspreeklyk groot, zy konden den Luitenant Colonel COCKBURNE, die de opeisching deedt, nauwlyks gelooven. DE GRAAF en de andere Leden der Regeeringe, geen vermogen altoos hebbende om aan 't *Britsch* geweld eenigen wederstand te bieden, gaven het Eiland over. De nabygelegene Eilanden *St. Martin* en *Saba* ondergingen 't zelfde lot. De Generaal VAUGHAN en de Admiraal RODNEY konden, in hunne berigtgeevende Brieven, bykans geene woorden vinden sterk genoeg om hunne blydschap over deeze Verrasfing van een weerloos Eiland, en den daar gevonden Buit, uit te drukken. „Deeze slag", schreef de eerstgenoemde, „ zal in de gevolgen allersmertlykst gevoeld worden door den „ Vyand; van dit Eiland hebben zy de „ meeste onderfteuning gekreegen; en „ niets kan de *Americaanen* zwaarder „ treffen." De laatstgemelde wenschte „ hunne Lordschappen geluk met de „ gevoelige neep, die de *Hollandsche* „ *West-Indische Maatschappy*, en de trouwlooze Kooplieden van *Amsterdam*, by „ de bemagtiging van dit Eiland, zouden „ krygen."

VI. BOEK. 1781. Overgave van *St. Eustatius*.

Bezit van het Eiland genomen hebbende vernoemden zy het Fort *Oranje* geheeten, en gaven 'er, naar hunnen Koning, den naam van *George* aan. Van 't zelve lieten zy de *Hollandsche* Vlag waai-

Buit daar bemagtigd en Wreedheden daar gepleegd.

 jen,

VI. BOEK. 1781.

jen, en beroemden zich, door die Krygslist, nog zeventien *Hollandsche* Koopvaardy Schepen, van alles onbewust, de Baay opzeilende, in handen gekreegen te hebben. Het *Hollandsche* Fregat *Mars* stelden zy in *Engelschen* dienst, en rustten het toe om op de *Hollanders*, en andere Vyanden der *Britten*, te kruissen. — Omtrent twee honderd Schepen, vielen, behalven het Eiland, met Koopwaaren dermaate opgevuld, dat de Pakhuizen dezelve niet kunnende bergen, het grootste gedeelte daar buiten stondt, en de oevers met Tabak en Zuiker als overdekt waren, benevens drie Millioenen aan gereed Geld, en eene groote menigte van Oorlogsbehoeften, den Verrasseren in handen, die zich van alles volstrekt meester maakten, en, van dag tot dag, nieuwe drukkende bevelen lieten afkondigen, de overwonnenen behandelende op eene wyze die ten Hemel schreeuwde. Wy zouden met het ophaalen dier mishandelingen eenige bladzyden kunnen vullen. De *Jooden* hadden bovenal te lyden, die ook deswegen een hartroerend Smeekschrift aan de Vermeesteraaren inleverden. (*) Men zal, om op geene byzonderheden stil te staan, genoegzaam zich het lot dier Eilanderen kun-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 784. 820. 1225. 1993. *Univerz. Magaz.* Vol. LXVIII. p. 137. *London Magaz.* 150. ANDREWS *History of the war, with America, France, Spain and Holland* Vol. IV. p. 126.

kunnen voor oogen stellen, door te overweegen, dat RODNEY een Eiland, 't geen zich, zonder slag of stoot, aan hem hadt overgegeeven, tegen alle Billykheid, ten schouwspel maakte van de felste onderdrukking en barbaarschte wreedheid: de woedende Soldaat, 't is waar sloeg 'er de plunderende hand niet aan de Goederen, of de moordende aan het Leeven der Ingezetenen; doch hun lot was daarom niet veel beter. Hy vorderde eerst van de Inwoonders eene lyst van alle hunne Goederen, vervolgens beroofde hy hun van Zilver, Geld, en andere bezittingen, van hunne Slaaven, van hunne ryke en volle Pakhuizen, en stootte hun, eindelyk, van alles, ook Boeken en Papieren, ontbloot, uit hunne wooningen. 'Er ontbrak niets meer aan dan dat hy, naa zich van alles wat eenigzins vervoerbaar was, meester gemaakt en de beroofde Inwoonders tot op het hemd uitgeschud, verjaagd, gevangen en in ballingschap gezonden te hebben, het Eiland in een puinhoop en woeste wildernis veranderde.

De Schout by Nagt CRUL sneuvelt, en het Convoy onder hem te *St. Eustatius* opgebragt.

De *Engelsche* Bevelhebbers vernamen, onmiddelyk naa het bemagtigen van *St. Eustatius*, dat ruim een etmaal voor hunne aankomst, de *Hollandsche* Schout by nagt CRUL op het Oorlogschip *Mars* van zestig Stukken, met drie en twintig ryk gelaadene Koopvaarders van daar na *Europa* vertrokken was. RODNEY vaardigde terstond twee Linieschepen en een Fregat af, om dit Convoy tot op de hoogte van

VI. BOEK. 1781. de *Bermudes* Eilanden te vervolgen, indien hy 't zelve niet eerder aantrof. 's Anderen daags haalden deeze het Convoy in, op de hoogte van *Antigua*. De Vlaggen werden van wederzyde opgeheesſen; de *Engelſchen* naderden en omringden den Schout by Nagt, en riepen hem toe *ſtrykje Vlag! en draay by!* Hy antwoordde „ zulks niet te kunnen „ doen; en de reden daar toe niet te „ weeten": waar op het grootſte Oorlogſchip onmiddelyk de laag gaf, 't geen terſtond beantwoord en van een gevegt gevolgd werd, waar in de wakkere Schout by Nagt, by den aanvang doodlyk gewond, de eerſte was, die in deezen Oorlog zyn bloed voor 't Vaderland ſtortte. Hy hadt, zo men wil, het Vaderland verlaatende deezen Tocht, hoe onverſchrokken anders, niet zonder ſchroom aangevangen, en by het afſcheid van zyn Gezin, een kommerlyk voorgevoel betuigd. De Luitenant VAN HALM wilde den ongelyken ſtryd, waar in hy de onderſte Battery; dewyl de ſtukken met de trompen in 't water haalden, niet kon gebruiken, voortzetten; doch vondt het ondoenlyk, en zich in de noodzaaklykheid om, naa een gevegt van omtrent een half uur, te ſtryken. De Hooge Zeekrygsraad over hem gehouden, ſprak hem volkomen vry, (*) vier Dooden en drie en twintig Ge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 1945.

Gekwetsten hadt hy bekomen, waar van 'er nog vier overleden; de *Engelschen* hadden drie gewonden. Het Oorlogschip *Mars* was zo redloos in mast en wand, dat een *Engelsch* Oorlogschip 't zelve op 't sleeptouw nam, en met twee en twintig Koopvaarders na *St. Eustatius* voerde; één derzelven was het met de *Engelschen* daar op ontsnapt; doch werd, agter *Engeland* omzeilende, genomen, en in *Ierland* opgebragt. Het verzoek des Luitenants VAN HALM, om aan Boord van zyn geweezen Schip te mogen blyven, zo lang het Lyk van den gesneuvelden Schout by Nagt 'er op was, vondt ingang, ook werd het Lyk diens waardigen Mans, op *St. Eustatius*, met alle Krygseeretekenen ter aarde besteld, en hier te Lande zyne Gedagtenis met eene Gedenkpenning vereërd. —— Het Volk van de *Nederlandsche* Schepen te *St. Eustatius* gevonden, als ook de Manschap van de genomene Schepen onder geleide van den Schout by Nagt CRUL, werd met de Schippers en Stuurlieden na *Antigua* gebragt, en aldaar in de gevangens gezet, alles was hun, behalven de noodzaaklykste kleeding, ontnomen. — Ten tyde der bemagtiging van *St. Eustatius* vielen nog drie groote *Amsterdamsche* Schepen, met Krygs- en Scheepsbehoeften gelaaden, tot overmaat van prooy, en een Convoy van *Guadaloupe* voor *St. Eustatius*, in dezelfde roofzugtige klauwen; deeze Krygs- en Scheepsbehoeften deedt RODNEY

VI. BOEK.

1781.

VI. BOEK. 1781. *Engelsche Koopvaardyschepen aldaar gevonden, en met de Goederen genomen.*

terstond na *Antigua* brengen ten dienste van 's Konings Vloot. (*)

De ingekomene tydingen, wegens deeze verrassende verovering, van *St. Eustatius*, met het geen 'er onmiddelyk op volgde, waar tegen men geene tydige voorzorgen gebruikt hadt, baarden eene groote verslaagenheid onder onze Landsgenooten in 't algemeen; doch trof de Kooplieden en Zeehandelaaren op de *West-Indiën* in 't byzonder, wegens de onnoemelyke schade, welke zy uit alles mogten opmaaken, dat het onvermydelyk gevolg daar van zou weezen, elk rechtschaape *Nederlander* zwol van spyt. — In *Engeland* ontving men dit berigt met blydschap en werd, over deeze Verrasfing van een verdeedigloos Eiland, als wegens eene roemryke Overwinning, het geschut van den *Tour* gelost, en op verscheide plaatzen in *Londen* geïllumineerd. In de eerste vervoering van vreugde dagt men alleen den *Hollanderen*, *Franschen* en *Americaanen*, groot nadeel toegebragt te hebben, de Berigtbrieven des *Engelschen* Admiraals en Generaals hielden ook niets anders in, men verzweeg, hoe de *Engelsche* Admiraal HOOD, by het inneemen van dat Eiland, het Volk van twaalf groote vermiste *Engelsche* Koopvaardyschepen, die men hem

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 790. 792. 796. 1080. 1228. *Univ. Magaz.* Vol. LXVIII. p. 139. 140.

hem berigt hadt, dat na de plaats hunner bestemminge gezeild waren, bezig vondt met de Laadingen van Kleederen, Oorlogsbehoeften en andere Noodwendigheden aan de *Agendarisſen* der *Americaanen* af te leveren; welke Schepen hy met de Laadingen in beſlag nam, en het Volk tot 's Konings dienst preste. (*)

VI. BOEK. 1781.

De Kooplieden in *Londen* beklaagen zich over het neemen hunner Goederen op *St. Euſtatius*.

De Kooplieden te *Londen* op de *West-Indien* handelende, beſlooten, op het krygen van de kundſchap, dat, by de Verovering van *St. Euſtatius*, de byzondere Eigendom, zo wel roerende als onroerende, door de Bevelhebbers van 's Konings Land en Zeemagt, in bezit genomen was, byeen te komen, om des te raadpleegen en te bezien of men met den byzonderen Eigendom niet zou handelen, gelyk de Koning van *Frankryk*, daaromtrent op *Grenada* gedaan hadt, van oordeel zynde, dat het in beſlag neemen der Goederen van byzondere Perſoonen in Landen of Eilanden, geduurende den Oorlog genomen, tegen het gebruik van beſchaafde Volken ſtreedt. Deeze Kooplieden, ten beſtemden tyde vergaderd om over een verzoek aan 's Konings Staatdienaaren te beraadſlaagen, ten einde eene verandering te bewerken in eene handelwyze, hun zo ſchroomlyke onrust baarende, ſtelden het op; doch op hun ſchriftlyk Verzoek, dat de Goederen van byzondere Perſoonen, op

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 791.

VI. BOEK. — 1781.

„ behoorende, zou wedergeeven." — Durfde deeze braave en weldenkende Man dus spreeken, en door het regtvaardig voorbeeld van LODEWYK den XVI aantoonen wat Regtvaardigheid en Pligt van GEORGE den III vorderde, Mr. BURKE deedt, in dat zelfde Huis, eene Redenvoering van twee en een half uur betreklyk tot het rooven van de Goederen der Inwoonderen van *St. Eustatius*, waar in hy den Staat der *West-Indiesche* Eilanden in deezen Oorlog, en bepaald van *St. Eustatius*, afmaalde, en met de leevendigste kleuren schilderde het onmenschlyk gedrag der Opperbevelhebberen omtrent de Inwoonders in 't algemeen, de *Jooden* en *Americaanen* in 't byzonder, en ook van de *Britsche* Onderdaanen; de vrugtloosheid der by de Overwinnaaren gedaane verzoeken, om ontheeven te worden van eene Verbeurtverklaaring, strydig met de Wetten der Volken, en van zulk een aart als by menschen geheugen, of ten minsten zedert vyftig Jaaren, by eene onvoorwaardelyke Overgaave geen plaats vondt, en dermaate afstak by het gedrag der *Franschen* op *Grenada* gehouden. „ Het was niet vreemd dat een Man in „ zyn Kajuit op een stuk Geschut zittende zulk eene taal sprak als de Admiraal „ RODNEY gevoerd hadt; doch hoe veel „ agtings hy hem ook toedroeg als *Zee-* „ *Officier*, kon hy, egter, niet naalaaten „ te hoopen, dat zyne uitspraak als *Wet-* „ *geever* gedaan, geene gevolgen zou heb-

„ ben,

„ ben, en het was ongehoord, dat de „ Staatsdienaars in dit Land zulk eene „ handelwyze toejuichten, en goedkeur„ den."

Verdeediging van 't gehoudene gedrag der Engelschen.

Zyn Vertoog, vol onaangenaame waarheden, bleef niet onbeantwoord. Lord GERMAINE, 's Konings Staatssecretaris, stelde de *Engelschen* zo goed hy kon gerust, met te verklaaren, dat aan de Bevelhebberen in de *West-Indien* bevelen waren afgevaardigd, om de Goederen der *Britsche* Onderdaanen te myden, en zelfs, zo veel mogelyk, te beschermen. Wat de *Hollandsche* Eigendommen op *St. Eustatius* betrof derzelver Verbeurtverklaaring voor de Kroon, of voor de Veroveraaren, was geschied volgens het Regt des Oorlogs in overwonnen Landen, 't geen toestondt, dat men vyandlyke Magazynen mogt veroveren en vernielen, *St. Eustatius* viel onder die bepaaling; zynde de Stapelplaats of het Magazyn voor *Frankryk* en *America*; men behoefde den Inwoonderen hun vaste Goederen alleen te laaten. Voorts zogt hy het gehoudene gedrag van RODNEY, door BURKE zo sterk gegispt, op de best mogelyke wyze, te vergoelyken, en de onvoegelykheid der vergelyking toonen, tusschen der *Engelschen* gedrag op *St. Eustatius* en dat der *Franschen* te *Grenada*, door aan te merken het wyd verschil tusschen de overgaaf van een vreedzaam Eiland, welks welvaard alleen bestondt in den Landbouw,

VI. BOEK.

1781.

De Franschen dreigen op Grenada schaverhaaling aan de Engelsche te zullen zoeken.

bouw, en dat van een barren grond, op welken een gemengde hoop van Vyanden derzelver Magazynen, tot der *Engelschen* vernieling, hadden aangelegd. (*)

De *Fransche* Bevelhebber van *Grenada*, door de ongehoorde handelwyze der *Engelschen* op *St. Eustatius* getroffen, begreep het anders dan Lord GERMAINE, en liet den Admiraal RODNEY, weeten, dat, indien hy voortging met de Ingezetenen en Kooplieden van dat Eiland, op eene zo schreeuwend onregtvaardige wyze, te behandelen, hy, by wege van wedervergelding, de *Engelsche* Kooplieden op den zelfden voet behandelen zou. Schoon RODNEY tartende gezegd hadt, dat de *Franschen* geen wraak van zyne handelwyze zouden durven neemen, hadt het Hof van *Versailles* een Arrest van den Staatsraad uitgeeven, by 't welk bevolen werd Represailles te gebruiken op het Eiland *Grenada*, en op de andere veroverde Eilanden, om de Kooplieden, op *St. Eustatius* beroofd, schadeloos te stellen. Een *Britsche* Commissaris werd na *Parys* gezonden, met last om de uitvoering van dat Arrest te beletten, door te belooven alles te rug te zullen geeven wat onregtvaardig geno-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 796. 1063. *Univ. Magaz.* Vol. LXVIII. p. 362. *New Annual Register* 1781. p. 37.

nomen, geroofd, geplunderd, of verkogt was. (*) VI. BOEK.

RODNEY, die de klagten der de *Engelsche* Kooplieden op 't Eiland *St. Christophel*, veel belangs hebbende by de aangeslaagene Koopwaaren op *St. Eustatius*, van de hand geweezen hadt, met te zeggen „ *St. Eustatius* is *Hollandsch*, alles „ wat 'er op gevonden word is *Hollandsch*, „ en alles was onder de *Hollandsche* Vlag, „ en moet als *Hollandsch* zo behandeld „ worden," (†) maakte grooten spoed om de geroofde Goederen aan den man te helpen. De *Deensche* Kooplieden van de *West-Indische* Eilanden dier Kroone, en byzonder van *St. Thomas*, verscheenen by die opveiling als de eenige onzydige Eilanders, in de hoedanigheid van Koopers, en wonnen 'er schatten by. Geheele Pakhuizen met kostbaare Goederen opgevuld, en rykgelaade Scheepen werden in één koop geveild, wie een vierde van de waarde boodt, hadt ze, en voor hoe klein een prys ook, oordeelde men, dat hy ze duur betaalde. Ondanks dit alles ging de som van het hier te koop aangebodene, den Geldvoorraad der Inkooperen verre te boven, en zou het onmogelyk geweest hebben de menigte van Goederen aan den man te brengen, byaldien de *Noord-Americaa-*

1781. De verkoop der geroofde Goederen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 820. 1074. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 327.

(†) *New Annual Register* 1781. p. 39.

VI. BOEK. 1781. *caanen* en de *Franschen*, in weerwil van 't gedaane Verbod, geen middel gevonden hadden om, door een derde of vierde hand, daar in deel te krygen. De *Engelschen* zagen, om meerder gelds te maaken, veel door de vingeren. De *Deensche* Eilanden geraakten hier door in grooten bloey, en de voornaamste Kooplieden van *St. Eustatius* zich op *St. Thomas* nedergezet hebbende, werd, dit Eiland de Stapelplaats voor de *West-Indien*, en de Koopdrukte woelde 'er zo sterk als op *St. Eustatius* eer de *Engelschen* 't zelve veroverden.

La Mothe Piquet herovert een gedeelte der geroofde Goederen, na Engeland gescheept.

Zo ras de Admiraal RODNEY en de Generaal VAUGHAN, den buit op *St. Eustatius* dus deels ten gelde gemaakt hadden, zonden zy, den negentienden van Lentemaand eene Vloot, ryk gelaaden met Zuiker, Koffy, Indigo, Tabak en Ryst na *Engeland*, begeleid door twee Oorlogschepen en twee Fregatten, aan 't boord van welker eene een gedeelte der Geldschat geborgen was. De *Fransche* Admiraal DE LA MOTHE PIQUET, zo men wil door een Kotter met het *Engelsche* Convoy gelyktydig van *Martinique* gezeild, en te *Brest* binnen geloopen, van de aannadering verwittigd, ontmoette deeze Vloot met zeven Oorlogschepen onder zyn bevel, en kreeg den tweeden en derden van Bloeimaand drie en twintig der Koopvaarderen in handen: eenige waren het ontkomen; doch zouden misschien met de Oorlogschepen en Fregatten het

het zelfde lot hebben moeten ondergaan, indien het Admiraalschip de *Invincible*, van honderd en tien stukken Kanon, zo log en zwaar niet geweest ware. Hy bragt dit gedeelte dier onregtvaardig verkreegene Goederen behouden in de Haven van *Brest*. Verscheide *Hollanders*, op deeze Schepen als Krygsgevangenen, bekwamen hunne Vryheid. Zo veel leeds deeze gebeurtenis den *Engelschen* baarde, zo veel verkwikkings gaf dezelve aan onze Landzaaten, te midden van de onaangenaame tydingen, die, zints den aanvang deezes Oorlogs, elkander onafgebrooken volgden. Veele Kooplieden vleiden zich met het denkbeeld, dat die Schepen en Goederen aan hun zouden te rug gegeeven worden; doch zonder grond: dewyl ze reeds, door 't Regt des Oorlogs, *Engelsche* Eigendommen waren geworden, en het herneemen geschiedde voor het aangaan van het Verdrag tusschen de *Fransche* Kroon en onzen Staat hier boven vermeld (*). Naderhand ging de spraak, dat *Frankryk* negentiende gedeeltens van de hernomene Schepen, aan onze Ingezetenen toebehoorende, zou te rug geeven; doch hier kwam geen gevolg van. Deeze daad van Edelmoedigheid zou van verscheide zwaarigheden, zelfs ten onzen op-

VI. BOEK. 1781.

(*) Zie hier boven bl. 219.

VI. BOEK. 1781.

opzigte, vergezeld gegaan hebben. (*) De Landzaat moest zich enkel troosten, met het denkbeeld, dat die Goederen 's Vyands klauw ontrukt en in handen van Vrienden gevallen waren.

RODNEY's weder-komst en onthaal in *Engeland*.

RODNEY zelve kwam in Herfstmaand te *Londen*, en ſtondt welhaast van zynen Tocht- en Buitgenoot VAUGHAN gevolgd te worden; in een Gouden Doos werd hem, eenigen tyd daar naa, de Vryheid van *Londens* Burger aangeboden (†). Hoe zeer, derhalven, eenigen in *Engeland* zyn gedrag laakten en hem, gelyk wy gezien hebben, met eene zwarte koole tekenden, wees dit Eerbetoon, als mede de goedkeuring en Lofſpraak des *Engelſchen* Hofs over zyn gehouden gedrag, genoegzaam uit, dat hy de geheime Orders der Staatsdienaaren, met overtreeding der Oorlogswetten, naar volkomen genoegen, volvoerd hadt; hoe veel baats de *Engelſche* belanghebbenden van hunne Regtsvorderingen tegen dien Veroveraar, tot wederbekoming hunner Goederen, mogten wagten, naa hun vrugtlooze vervoeging by den Koning, valt hier uit ligt op te maaken; waar 't Geweld ſpreekt moet het Regt zwygen.

Eer

(*) *N Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1081. *Univ. Magaz.* Vol. LXVIII. p 274. *London Magaz.* 1781. bl. 244. *Post van den Neder - Rhyn* I. D. bl. 153 en 245.

(†) *Univerz. Magaz.* Vol. LXIX. p. 163. 277.

Eer dit Jaar zynen kring besloot, onderging het Eiland *St. Eustatius*, welks Overmeestering wy dus verre, met de daar toe behoorende gevallen, beschreeven, eene lotwissel, die wy, de tydorde vooruitloopende, hier moeten boeken, en, zo om de vreemdheid van de gebeurtenis, als om de betrekking tot ons Vaderland, omstandig vermelden. —— De Markgraaf DE BOUILLÉ, Bevelhebber van *Martinique*, kundschap gekreegen hebbende, dat de Bezetting op het Eiland *St. Eustatius* vry slegte wagt hieldt, en de Bevelhebber COCKBURN, in de grootste gerustheid leefde; dewyl 'er, ter plaatze waar men eenige landing verwagtte, schoone Batteryen opgerigt waren, en het Eiland elders voor Vaartuigen ongenaakbaar geoordeeld werd en de rotzen onbeklimbaar voor de Soldaaten, steevende den vyftienden van Slachtmaand, met drie Fregatten en vier gewapende Vaartuigen, twaalf honderd man aan boord hebbende, derwaards. —— Om zynen toeleg voor de nabuurige vyandlyke Eilanden te dekken, nam hy eenen grooten omweg, en kwam niet voor den vyf en twintigsten by *St. Eustatius*; doch hieldt zich buiten 't gezigt om het in den nagt van agteren te overrompelen. De landing geschiedde op eene plaats waar de *Engelschen* dagten dat niemand aan wal kon komen, en in de daad, de *Franschen* vonden het bezwaarlyk genoeg. 's Nagts ankerden de ligte Vaartuigen, de Fregatten

VI. BOEK.

1781.

BOUILLÉ herneemt *St. Eustatius.*

VI. BOEK. 1781. bleeven onder zeil dryven, gereed om mede te ankeren en de Manschap aan Land te zetten; de Lootzen hadden een misslag, de Boot, waar in zich de Graaf DE DILLON bevondt, kon alleen aan Land komen, gelyk hy deedt met veertig Jaagers van zyn Regiment; met behulp van touwen en ladders kroopen zy de rotzen op. Eene onverwagtte Ebbe veroorzaakte het verlies der Sloepen, die tegen de rotzen aan stukken stieten, eenige Soldaaten verdronken. BOUILLÉ kwam met de tweede Boot, landde, maar zyn Boot verging mede, doch zonder verlies van manschap. In 't einde ontdekten zy eene veiliger landingplaats, waar het Volk voorts aan wal stapte. Omtrent één uur vóór het aanbreeken van den dag waren de Fregatten van 't strand verwyderd, en alleen vier honderd Soldaaten aan Land, geen hoop was 'er, dat het overige Krygsvolk zou landen: dewyl de meeste Booten en Sloepen vergaan waren. Van allen middel tot te rugtrekken verstooken, was 'er geen ander tot behoudenis over dan een Vyand te overwinnen, die bykans het dubbeld van 't getal der gelanden haalde. Deezen betoonden zich vol moeds, BOUILLÉ besloot tusschen vier en vyf uuren in den morgenstond tot den aanval van het Kasteel, en deedt zyn volk met verhaasten marsch en verdekt geweer, aanrukken. De roode rokken der *Ieren* misleidde verscheide Inwoonders, die hun tegen kwamen, en uit hoofde van de ge-

lyk-

lykheid des Uniforms hun voor Soldaaten van de Bezetting aanzagen. Zonder ontdekt te worden kwamen zy op de gewoone plaats der Wapenoefening, met welke een klein gedeelte der Bezettinge juist bezig was. Op het eigen oogenblik dat zy rechtsom keerden, werden zy door een Salvo uit het geweer der *Franschen* begroet; schrik deedt veelen het geweer uit de handen vallen, zy geraakten geheel in wanorde, en waren te zeer verbaasd om eenigen wederstand te bieden toen men met gevelde Bajonetten op hun inviel. Eene andere verdeeling, tot vermeestering van het Fort bestemd, kwam voor de ophaalbrug: eenige poogden dezelve op te trekken; doch zy werden hier in belet, zy trokken het Kasteel in, de Kasernen werden ten zelfden tyde vermeesterd, de helft der Bezetting sliep nog: de Officiers en Soldaaten lagen hunne wapenen neder, en gaven zich over. —— Een Party, die last hadt zich van den *Engelschen* Bevelhebber te verzekeren, kwam een Officier op een goed paard een morgen toertje rydende tegen. Capitein OCONNOR vatte het Paard by den toom, en zeide den Officier dat hy zyn gevangen was: deeze hieldt het voor boertery; doch, OCONNOR hem op nieuw verzekerd hebbende, dat de *Franschen* meester van het Eiland waren, gaf hy zyn Paard de spooren, en rukte zich los, wanneer de Capitein beval te schieten, op dit schieten hieldt hy stil, en gaf zich

VI. BOEK. 1781. gevangen. OCONNOR verzogt deezen Officier, dat hy hem by den Bevelhebber zou brengen; en kreeg het onverwagtte antwoord, „ dat hy na deezen niet verre behoefde te zoeken, „ dat hy zelve COCKBURN was!" Zag DE GRAAF vreemd op toen COCKBURN het Eiland van hem opeischte; de verbaasdheid van COCKBURN zal thans nog veel grooter geweest hebben. Dus was de Bevelhebber gevangen, en het Eiland veroverd. Een *Franschman* die op *St. Eustatius* gewoond hadt, en, nevens veele anderen, door de *Engelschen* geplunderd was, geleidde, by de Landing en Optocht, het Krygsvolk.

Als mede *Saba*. De Burggraaf DE DAMAS, door BOUILLÉ met honderd man gezonden om het kleine Eiland *Saba* te vermeesteren, genoot den zelfden dienst van een Inwoonder diens Eilands: hy moest een nauwen weg door, waar zestig *Engelschen* zich in een hinderlage bevonden, die hem ligt overmogt zouden hebben; doch deeze Man geleidde hun langs een ander pad; zo dat zy den Vyand van agteren opkwamen, die zich zonder eenige tegenweer overgaf.

En *St. Martin*. Het Eiland *St. Martin*, waar eene zwakke Bezetting lag, viel ook terstond in de handen der *Franschen*. De Markgraaf BOUILLÉ gaf last het Fort te vernielen, het Geschut in Zee te werpen, en de Bezetting mede te voeren.

De

De *Engelsche* Bezetting op St. *Eustatius* beſtondt uit zes honderd zeven en zeventig Man. De Officiers liet BOUILLé, op hun woord van eer, gaan na welk een Eiland, *Groot-Brittanje* toebehoorende, zy verkoozen; de Soldaaten werden ingeſcheept en na *Martinique* gevoerd.

VI. BOEK. 1781.

Ten Huize van den geweezenen Bevelhebber COCKBURN werden met de naamen der Inwooneren gemerkte Geldzakken gevonden, daar in bewaaring geſteld tot het Hof van *Londen*, 'er over gevonnisd zou hebben. Dit geld, den *Hollanderen* toebehoorende, liet hy, naa ontvangene egte bewyzen van elks eigendom, hun ter hand ſtellen; 't geen by de uitgeplunderden groote blydſchap verwekte. —— Andere Zakken gelds behoorden, volgens 't opſchrift, aan den Admiraal RODNEY, den Generaal VAUGHAN, en andere *Engelſche* Officieren, deeze eigende BOUILLé zich toe, en deelde ze onder de zynen uit. COCKBURN wees nog eene andere aanzienlyke Geldſomme aan, die hy zyn eigen noemde, en verzogt te mogen houden. BOUILLé ſtelde dit verzoek aan zyne eerſte Officieren voor, die allen oordeelden, dat het hem moest worden toegeſtaan.

Bouillés Edelmoedig gedrag aldaar.

Nog grooter vertoonde zich deeze Herwinnaar, toen hy de oude *Hollandſche* Inwoonders, en geweeze Burgers van dit Eiland, zamen riep, en in zyne voor hun zo hartroerende aanſpraak verklaarde, dat hy het Eiland, op bevel van den Koning,

 zyn

VI. BOEK. 1781. zyn Meester hernomen hadt, geenzins met oogmerk om de Heerschappy van zyne Majesteit in de *West-Indische* Zeeën uit te breiden; maar alleen om hun uit verlegenheid en druk te verlossen, by hunne voorige Regeeringsvorm, onder de Heerschappy der *Algemeene Staaten*, te herstellen, voor welken hy op het Eiland Bezetting houden en 't zelve verdeedigen wilde, tot dat 's Konings Troepen, door die van hunne Hoog Mogenden, zouden zyn afgelost; dat hy overzulks, voor tegenwoordig, in het Burgerlyk bestuur Officieren zou aanstellen, uit hunne oude Medeburgers verkoozen, om, in alle opzigten, volgens hunne eigene Wetten, bestuurd te worden. De vaststelling der *Hollandsche* Regeering, werd, ingevolge hier van, aangekundigd door het opheissen en begroeten van de *Hollandsche* Vlag op het Fort; 't geen de *Fransche* Fregatten op de Reede beantwoordden; gelyk ook de *Fransche* Vlag diezelfde eere ontving. Men wil dat zy, de Krygslist der *Engelschen* volgende, toen in stilte de *Engelsche* Vlag, eenigen tyd, van 't Fort lieten waaijen, om de *Engelsche* Schepen te misleiden. (*)

De

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 54. 117. *Univers. Magaz.* Vol. LXX. p. 51. *London Magaz.* 1782. bl. 45.

De *Engelschen* hadden, middelerwyl, hunne vermeesteringen in de *West-Indiën* voortgezet, en, kort naa het bemagtigen van *St. Eustatius*, ook de Volkplantingen van deezen Staat *Demerary* en *Essequebo*, aan de vaste Kust, in handen gekreegen, op eene wyze die vry meer opspraaks baarde, dan de by verrassing denzelven ontvreemde Eilanden. Immers werden deeze den Vyand als aangeboden en overgegeeven, 't zy uit vrees voor eene barbaarsche behandeling, 't zy uit enkele bloohartigheid, 't zy uit kwaade trouw, 't zy, zo eenigen vermoedden, dat veele Planters, onder den last van de in *Holland* opgenomene Gelden zugtende, die verwisseling van Regeering, als een wonder wel te staade komend middel aanzagen om van hunne onbetaalbaare schulden ontheeven te worden. —— Het geval schynt zich in deezer voege toegedraagen te hebben. Zekere JAMES CLARKE, gereed om, in 't begin van Sprokkelmaand, van *Demerary* te vertrekken, toen 'er een gerugt aan de Rivier liep, van eene Vredebreuk tusschen *Engeland* en *Holland*, sprak met den Bevelhebber P. VAN SCHUYLENBURG, over de verdeedigloozen staat zyner Volkplantingen, en den last, welke deeze als dan stonden te lyden van *Engelsche* Kaapers: waar op de Bevelhebber verklaarde, „ Liever de Vlag te zullen stryken voor een *Konings Schip*, „ en een *Konings Officier* liever de hand te „ wil-

VI. BOEK. —— 1781. Overgave van *Demerary* en *Essequebo* aan de *Engelschen*. Door de *Franschen* hernomen.

VI. BOEK. 1781. „ willen geeven, dan de Inwoonders, „ of zich zelven bloot gesteld te zien „ aan de mishandelingen van Kaapers." Deeze CLARKE als Bevragter medevaarende met een *Hollandsche* Sloep werd genomen en te *Barbados* opgebragt. Hier zag hy, volgens zyn berigt, eene menigte Kaperschepen gereed om na *Demerary* te zeilen, en daar eene plundering aan te rigten. Des gehouden gesprekś met VAN SCHUYLENBURG gedagtig, vervoegde hy zich by den *Engelschen* Bevelhebber van *Barbados* CUNNINGHAM, dien verslag geevende van het Voorstel door den *Hollandschen* Bevelhebber dier Volkplantingen hem gedaan, die daar op terstond het uitzeilen der Kaapers belette, en een Brief overeenkomstig met dit berigt schreef, waar in hy verklaarde; " Om aan uwe begeer„ te voldoen, zend ik den Luitenant „ FORREST, met een Vredevlag, welke „ Vlag de Bevelhebber van 's Konings „ Schip, u zal brengen, en gelegenheid „ verschaffen, om de Volkplanting onder „ uw bewind, aan den Koning van „ *Groot-Brittanje* over te geeven, op „ dezelfde voorwaarden als RODNEY en „ VAUGHAN aan St. *Eustatius*, St. *Martin* en *Saba* hebben toegestaan." Het antwoord door VAN SCHUYLENBURG hier op geschreeven, behelsde de bereidvaardigste overgave, met een verzoek om, daar de *Engelschen*, van *Barbados* gekomen, de gemelde voorwaarden niet konden toonen, aan twee Heeren, daar toe

na

na den Admiraal RODNEY afgevaardigd, des nader verslag te geeven.

Deeze, nevens den Generaal VAUGHAN, bekoord door zulk eene gereedheid om voor *Engeland* gewillig te bukken, stondt den Ingezetenen dier Volkplantingen, van welker ryke voortbrengzelen hy een uitlokkend verslag gekreegen hadt, en ook by de melding der overgaave mededeelde, veel gunstiger voorwaarden toe dan zy vermeend hadden aan *St. Eustatius* te moeten verleenen. „ Zy mogten, naam-„ lyk, by het vol bezit van hunne goe-„ deren blyven, en zouden, voor eerst, „ volgens hunne tegenwoordige Wetten, „ geregeerd worden: alleen hadden zy „ den Eed van getrouwheid aan zyne „ *Groot-Brittannische* Majesteit af te leg-„ gen. Dan alle de Goederen en Krygsbe-„ hoeften aan de *West-Indische Compag-„ nie* behoorende, moesten aan de Offi-„ cieren van zyne *Groot-Brittannische* „ Majesteit worden overgeleverd. De „ Bevelhebber, de andere Officieren, en „ het Krygsvolk hadden vryheid, met „ een Kartelschip na *Holland* te gaan, en „ alle hunne Goederen, hoe genaamd, „ mede te neemen." —— De *Nederlandsche* Koopvaardy Schepen daar bemagtigd door de *Engelsche* Kaapers, wees RODNEY der *Engelsche Admiraliteit* toe: dewyl de Kaapers geene Commissie hadden van dezelve te neemen. —— Staaten van *Zeeland*, over deeze gebeurtenis hoogst misnoegd, gelastten hunne Afge-

VI. BOEK. 1781.

vaardigden by de Algemeene Staaten om den Bevelhebber en Raaden van *Demerary* wanneer zy in 't Vaderland kwamen, rekenschap van hun bedryf te doen geeven, op dat zy, aan pligtverzuim schuldig bevonden, naar verdiensten, mogten gestraft worden. (*) —— Niet lang bleeven deeze Volkplantingen in de handen der *Engelschen*: de Heer KERSAINT, met eenige *Fransche* Schepen, daar opgedaagd, hernam ze zonder slag of stoot, in 't begin des Jaars MDCCLXXXII. (†)

Rio de Berbice genomen door de *Engelschen*, en door de *Franschen* heroverd.

Rio de Berbice werd aangevallen door twee *Engelsche* Kaapers, met Landtroepen bemand, die de Plantadie van den wederstand biedenden J. H. VAN KINSBERGEN, voorheen Capitein in 's Lands dienst, die vrugtloos zyne poogingen ter verdeediging aanwendde, in brand staaken en de daar liggende Schepen medenamen. Schoon men, blykens een by de Algemeene Staaten ingeleverd verslag wegens deeze Volkplanting (§) scheen te veronderstellen, dat dezelve, naa dien aanval, weder verlaaten en door de *Engelschen* niet in bezit genomen was, bleek het tegendeel, daar in Lentemaand, Land-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1081. 1417. van 't Jaar 1782. bl. 1401 - 1403. *New Annual Regist.* 1781. p. 47. *London Magaz.* 1781. p. 199. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 135 enz.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 424. 637.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1417. 1420. 1723. 2263.

Landvoogd en Raaden, lieten weeten, dat de Volkplanting aan de *Engelschen* overgegeeven was onder anderen op voorwaarde, dat alle de Ingezetenen in 't gerust bezit hunner Goederen zouden blyven en dat aan niemand eenig leed hoegenaamd zou geschieden, waarom alle Inwoonders, op 't Voorstel van den *Engelschen* Bevelhebber, ten ernstigste vermaand werden, hunne Huizen of Plantadien niet te verlaaten. Ook scheen hun lot zeer draaglyk te weezen. De voorwaarden der overgave waren dezelfde als die van *Demerary* en *Essequebo*. De Heroveraar van die laatstgemelde Bezittingen, maakte zich ook, by Verdrag, meester van deeze Volkplanting. (*)

VI. BOEK. 1781.

De vrees, dat alle onze Vastigheden en Volkplantingen in de *West-Indien*, by eene Vredebreuke met de *Engelschen*, hun ten gereeden prooy zouden strekken, scheen dus maar al te gegrond: men dugtte van de overige dezelfde bedroevende tydingen te zullen verneemen. Gelukkig kreeg men gunstiger berigten van *Suriname*. Eenige *Engelsche* Kaapers hadden wel de stoutheid gehadt om de Rivier op te zeilen; doch de aldaar liggende Oorlogs-Fregatten weezen ze af. Capitein A. DE ROOK was derwaards afgevaardigd om berigt van de Vredebreuk te geeven, en volvoerde,

Suriname in een behoorelyken staat van tegenweer.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 71. 425. 639.

VI. BOEK. 1781. de, met een oud flegt bezeild Fregat, deezen last voorfpoedig. By zyne terugkomst, den koers het Noorden om neemende, vermeesterde hy, op de hoogte van *Ierland*, een *Engelsch* Berkentynfchip met leevensmiddelen, voor de Bezetting van *Nieuw-York*, belaaden. Dit was het eerfte Schip van Oorlog, dat, naa de Oorlogsverklaaring, een Vyandlyk Schip binnen fleepte, op den vyf en twintigften van Zomermaand. (*) — Men bragt op *Suriname* alles in een behoorelyken ftaat van tegenweer; de herftelde vestingen waren wel voorzien, en, behalven met het gewoon Krygsvolk, met Negers bemand; negen gewapende Koopvaarders, met twee Oorlogs Fregatten, bewaakten de Rivier. Door deeze fchikkingen genoot de Volkplanting rust, en vleidde zich dat de Vyand, wiens Kaapers fteeds langs de Kust en aan den mond der Riviere kruisten, van de genomene voorzorge onderrigt, geen aanflag zouden durven wagen. Om deeze te verwyderen, de Vaard te beveiligen, en de Gemeenfchap met de *Franfche* Volkplanting van *Cajenne* te behouden, hieldt een Fregat met twee gewapende Brigantynen Zee, op de hoogte van de Rivier *Marrewyne*. Men was bereid om de *Engelfchen* als zy een aanval durfden beftaan, te ontvangen, en hieldt zich verzekerd, dat zy, met

(*) *Post van den Neder-Rhyn* XI. D. bl. 571. 574.

met geene buitengewoone overmagt komende, het vrugtloos zouden onderneemen (*)

1781 Op *Curacao* maakt men alles ter verdeediging gereed

De Landsschepen van Oorlog onder de Capiteins RIETVELD en CRAS uitgezeild op het tydstip der Vredebreuke, en naa *St. Eustatius* bestemd, waren onder weg des tyding bekomende, na *Curacao* gestevend en daar behouden geland (†). Zy vonden 'er nog twee Fregatten. Vroegtydig was dit Eiland van den keer, die 's Lands zaaken genomen hadden verwittigd, en werd op 't zelve de verrasfing van *St. Eustatius* niet vernomen, of men leide beslag op de Schepen, sloot de Haven met een Keten, en schikte de Oorlogschepen in diervoege, dat de Vyand geen kans, zonder groot gevaar, kon waagen. Alles was 'er in rep en roer en schikte zich ten manmoedigen tegenstand, den ouden Bevelhebber voegde men een Luitenant Bevelhebber toe, rigtte eene Vrybende op, om de nu verbeterde, of op nieuw gemaakte Batteryen, te bezetten, en by eene Landing van den Vyand, het gering getal van Krygsvolk te onderstutten. Deeze met de Burgers, vrye Mulatten en Negers, met zo veel Volks als van de Oorlogschepen en Koopvaarders kon gemist worden,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1228. 1230. 2263. 't Jaar 1782. bl. 60.
(†) Zie hier boven bl. 25.

VI. BOEK. 1781.

den, maakten eene talryke bende uit, die zich dagelyks in den Wapenhandel oefende: ook werden alle Vaartuigen daar toe eenigzins gefchikt gewapend. Van dezelve, als ook van 's Lands Schepen maakte men gebruik, en deedt den *Engelfchen* afbreuk. Capitein JUSTUS BOOT vermeesterde één van de twee *Engelfche* Kaapers van zes en twintig ftukken, die zich op de hoogte van *Curacao* vertoonden, zette 'er een *Hollandfche* Vlag en Manfchap op onder bevel van zyn' Luitenant A. H. DE ROCHEMONT, en zondt hem ten kruistocht rondfom het Eiland, waar men, in dien besten ftaat van tegenweer, voor geen aanval der *Engelfchen* bedugt was, de gelegenheid van *Curacao* zelve maakte het bezwaarlyk genaakbaar. (*) Van de ftrydbaare gefteltenis deezes Eilands onderrigt, kon het niet wel misfen, dat 'er gerugten liepen van daar volvoerde Krygsbedryven. Zeker ging het, dat de *Engelfchen* de Koopvaardyfchepen daar opgeflooten hielden, en wel eens eenen aanflag voor hadden; doch de tyding dat RODNEY met de daad dien zou ondernomen en te dier gelegenheid twee Schepen verlooren hebben, werd niet bevestigd. Ondertusfchen verheugde men zich over het moedbetoon deezer Eilande-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1229 2227. 't Jaar 1782. bl. 61. 425. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 173.

deren, die anderen ten beschaamenden voorbeelde dienden. VI. BOEK. 1781.

Zodanig was ook het gedrag van onzen Bevelhebber HEYKOOP te *Delmina*, op de Kust van *Afrika*, dien Capitein WELT, in 't laatst van Bloeimaand, met een *Engelsch* Fregat daar opgedaagd en met het Krygsvolk uit de *Engelsche* Vesting *Commany* ondersteund, twee dagen in de Vesting *Vredenburg* bestreedt; doch, dapperen wederstand ontmoetende, moest aftrekken. Terwyl de onzen uit wederwraak zich van de *Engelsche* Bezitting *Sacconde* meester maakten. (*)

Delmina verdeedigd.

Veelen, die vóór de Vredebreuke met *Engeland*, om dezelve door nog meer toegeeflykheden te voorkomen, of hunne geneigdheid voor dat Ryk op de beste wyze te kleuren, met allen nadruk gesprooken hadden van het gevaar onzer Buitenlandsche Bezittingen in *Oost-en West-Indiën*, zagen misschien met eenig genoegen de verliezen in 't *Westen* geleden, en verwagtten dezelve verdubbeld te vinden, door de langzaamer aankomende maaren uit het *Oosten*. Bekend toch was de zwakke staat van Verdeediging aan de *Kaap de Goede Hoop*, en in de verder gelegene *Oost-Indische* Bezittingen. De begrooting van onze Land- en Zeemagt in die Gewesten door de *Engelschen* was zodanig, en mogelyk te

Zwakke staat onzer Bezittingen in 't *Oosten*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 740.

VI. BOEK. 1781.

te veel naar waarheid, dat zy de *Hollanders* aldaar zo goed als overwonnen rekenden (*). De schets door den Abt RAYNAL van de gesteltenis onzer Vastigheden en Krygsmagt op de Kusten van *Africa* en in *Asia* was waarlyk ontzettend, en toonde hoe ligt het eene mededingende Mogenheid zou vallen den *Hollanderen* te ontzetten van de noodige rust en ververschplaats aan den uithoek van *Africa*, een Haven den *Engelschen* op hunne Reizen na de *Oost-Indien* ontbreekende; en hoe slegt versterkt de andere Vastigheden voor een Vyandlyken aanval bloot lagen. Deerlyk ook hadt het met beide geschaapen gestaan, buiten de hulpe van *Frankryk*.

Door *Frankryks* tusschenkomst krygt men aan de *Kaap* vroegtyds kennis van de Vredebreuke.

Ten zelfde tyde dat het Hof van *Versailles* tyding kreeg van de Oorlogsverklaaring der *Engelschen* tegen dit Gemeenebest lag 'er, in eene der *Fransche* Havens, een Schip zeilreede om Bevelen na St. *Maurice* over te brengen. De Graaf DE VERGENNES hadt de oplettenheid en verpligtende heuschheid om onzen Afgezant LESTEVENON VAN BERKENROODE des niet alleen te verwittigen; maar ook deeze gelegenheid aan te bieden om den Bevelhebber aan de *Kaap de Goede Hoop* van deeze Vredebreuk te onderrigten, en dus voor te komen, dat zy met den slag, door den Vyand zelve, daar van, op

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 4.

op de onaangenaamste en schadelykste wyze kundschap kreegen. Hunne Hoog Mogenden, lieten den Koning van *Frankryk* deswegen hunnen dank betuigen. Het Schip bragt de ontrustende tyding aldaar reeds den negen en twintigsten van Lentemaand. (*)

VI. BOEK. 1781.

De SUFFEREN stevent na de *Kaap* met Krygsvolk.

De Heeren VAN DER PERRE en BOERS slaagden in hunne Bezending na het *Fransche* Hof (†) zeer gelukkig. De *Fransche* Scheepsbevelhebber DE SUFFREN, stevende met eene Vloot met twaalf honderd man Krygsvolk na de *Kaap de Goede Hoop*, om dien sleutel der *Oost-Indische* Zeevaard te bewaaren, tegen den vyandlyken toeleg der *Engelschen* om dezelve ons uit de hand te wringen. Zy hadden eene Vloot onder den Bevelhebber JOHNSTONE uitgezonden, om onze *Oost-Indische* Vaard, zo veel mogelyk, te benadeelen, en bovenal de *Kaap de Goede Hoop* aan te tasten.

Aangelegenheid van de *Kaap de Goede Hoop*.

't Zal niet ongepast zyn, en ter bereiking van een der oogmerken der Geschiedenisse strekken, hier plaats te geeven aan 't geen een *Engelsch* Heer, die op deezen Tocht, tegen de *Kaap* gemunt, JOHNSTONE vergezelde. van de aangelegenheid dier Vastigheid, en het oogmerk der *Engelschen* in dezelve te overmannen, heeft opge-

(*) *N Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 52. 374. van 't Jaar 1782 bl. 132.
(† Zie hier boven bl. 11.

VI. BOEK. 1781.

getekend. „ Van welk een kant", schryft by „ men de zaak ook beschouwe, is
„ klaarblyklyk de bemagtiging van de
„ *Kaap de Goede Hoop* eene wenschlyke
„ zaak. Ter halver wege van *Europa*
„ en de *Indiën* geplaatst, schynt de Na-
„ tuur, aan de eerzugtige Mogenheden,
„ welke, in die afgelegene Gewesten na
„ Rykdom en Heerschappy dingen, de-
„ zelve te hebben aangeweezen als een
„ pleisterplaats, in welke de afgematte
„ Zeeman zyne kragten kan herstellen,
„ door den verkwikkenden invloed van
„ het Klimaat, en de overvloedige voort-
„ brengzels der Aarde. Met deeze ten
„ bekwaamen tyde genootene verver-
„ schingen versterkt, vervolgt het ge-
„ heele Scheepsvolk zyne reize na *Indië*
„ met nieuwe gezondheid en moed. Dus-
„ danige voordeelen ontmoet men niet in
„ de andere Havens van deeze Zeeën,
„ welke, in tyd van Oorlog, ten dien ein-
„ de, worden aangedaan; deeze zyn geen
„ andere dan *Augustinus Baay* en *Joanna*;
„ beiden gelegen op eenen zo wyden af-
„ stand van *Europa*, dat de uitgaande
„ Schepen zich in de noodzaaklykheid be-
„ vinden, om tusschen beiden nog eene
„ Haven aan te doen, en daar door de
„ Reize te verlengen. Doch ware de
„ *Kaap de Goede Hoop* in onze Magt, wy
„ zouden geene andere Haven noodig
„ hebben, 't zy voor uitgaande of voor
„ t'huiskomende Schepen; en wy zou-
„ den *St. Helena* kunnen missen, 't welk

„ al-

„ alleenlyk van nut is voor de laatstge-
„ melden, en dan nog voor deezen van
„ weinig dienst. 't Zy wy, derhalven,
„ deeze Vastigheid aanmerken als de bes-
„ te Plaats van Ververschinge voor de
„ Schepen, op hunnen weg tusschen *Eu-*
„ *ropa*, en de *Indien*; 't zy als eene kleine
„ Volkplanting, van welke wy, door
„ een goed bestuur, veel voordeels zou-
„ den kunnen trekken; of ook als een
„ buitenpost van *Indie*, en eene Wapen-
„ plaats, om van daar de magt der mede-
„ dingende Staaten, in de Landen, aan
„ geene zyde van dezelve gelegen, te
„ beteugelen; in alle deeze opzigten moe-
„ ten wy bemerken het voordeel van het
„ bezit daar van. — Zo besnoeid als de
„ *Franschen* reeds zyn in hunnen Koop-
„ handel en Eigendommen in dit We-
„ relddeel, als bezittende niets anders
„ dan de twee kleine Eilanden *Bourbon*
„ en *Mauritius*, konden zy zelfs dee-
„ zen niet lang behouden, naa dat de *Kaap*
„ in onze handen zou gevallen zyn, als
„ van welke zy hunne voornaamste Lee-
„ vensbehoeften moeten ontleenen. —
„ De *Nederlanders*, daar van beroofd zyn-
„ de, zouden alle hunne overige Vas-
„ tigheden spoedig moeten verliezen.
„ Want, daar zy langzaam en traag zyn
„ in hunne Reistochten, zou de toege-
„ schikte hulpe *Indie* bezwaarlyk kunnen
„ bereiken, niet vroeger althans, dan
„ naa dat de slag reeds zou zyn toege-
„ bragt. Door sterfte gedund, en door

VI. BOEK. 1781.

„ zickten verzwakt, zouden zy niet in „ staat zyn, om de geledene ver„ liezen te herwinnen. —— *Groot-* „ *Brittanje*, Meestresse van het *Oosten*, „ alwaar magtige Ryken en bloeiende „ Vastigheden haare Heerschappye er„ kennen, welker Koophandel haare „ Kooplieden verrykt en den uitgeputten „ Staat voedt, hoe vermogend zy ook „ moge weezen in dat Gewest des „ Aardkloots, behoort haare Meerder„ heid nog niet onwankelbaar gevestigd „ te agten, of haare Bezittingen vol„ maakt veilig tegen haare *Europische* „ Mededingers, zo lang de *Kaap* in de „ handen haarer Vyanden is: een sterk „ Esquader by aanhoudenheid in de Zeeën „ kruissende, zou haaren toevoer kunnen „ afsnyden, en haaren Koophandel ver„ nielen. 't Is een Tolhek, waar alle „ Schepen, in hunnen weg na *Indien* door „ moeten; en weinigen is te vermoeden, „ zouden eenen magtigen en werkzaamen „ Vyand ontsnappen, indien dezelve „ aldaar zyn Hoofdkwartier hadt. „ Indien wy, derhalven, uit dien hoek „ dat kwaad hebben te vreezen, moet „ ook het tegenovergestelde volgen, „ dat, indien wy daar van meester wa„ ren, onze Vyanden zich in onze te„ genwoordige engte zouden bevinden; „ en, indien hunne Vastigheden in „ onze handen vielen, de onze, ten „ langen laatsten, door hun ongemoeid „ zouden blyven, terwyl hunne Hulp-

„ ben-

„ benden en Koopvaardy Schepen, op
„ derzelver uitreize zouden onderſchept
„ worden. — Van wegen de uitmunten-
„ de Havens en de treffelyke Gerieflyk-
„ heden, welke men aldaar ontmoet,
„ als mede ter oorzaake van de heilzaam-
„ heid der Lugt, en den ruimen voorraad
„ van Leevensmiddelen, (omſtandighe-
„ den dienende ter bevordering van de
„ gezondheid en ſterkte der Krygstroe-
„ pen) kunnen wy geene Plaats vin-
„ den, voegzaamer dan de *Kaap* om te
„ verſtrekken tot eene Legplaatze voor
„ een Esquader, en een Kweekſchool voor
„ een Leger. Het eerſte zou den Ingang
„ van den *Indiſchen Oçeaan* kragtdaadig
„ kunnen bewaaken; het laatſte zou al-
„ toos kunnen onderſteld worden in ſtaat
„ te zyn, om kloekmoediglyk te werken,
„ in den meest afgelegenen oord deezes
„ Gewests, (werwaards de Reize ſlegts
„ kort is); gansch ongelyk aan de Krygs-
„ troepen, die uit *Europa* worden ge-
„ zonden, welke, zomtyds, de helft
„ van haare Manſchap verliezen, door de
„ langduurigheid van haaren overtocht,
„ terwyl de overigen, veelligt, voet aan
„ Land zetten, in een zwakken en uit-
„ gemergelden ſtaat. Daarentegen, in-
„ dien de afſtand dus verdeeld zynde, de
„ Troepen aan Land wierden gezet aan de
„ *Kaap*, vóór en aleer ziekte en ſchurft-
„ heid haare verwoestingen hebben be-
„ gonnen aan te rigten, en vervolgens
„ aldaar in bezetting leggen, eenen tyd

VI. BOEK. 1781.

„ lang, vóór dat zy na *Indie* worden gezonden, zullen zy allengskens gewoon worden aan het heete Klimaat, en niet blootstaan aan de elenden, aan een langen tocht over Zee verknogt. — Om kort te gaan, door het veroveren van de *Kaap* zouden wy onzen Vyand in de gevoeligste zyde eene wonde hebben toegebragt: want zy mag aangemerkt worden als de sleutel van *Indie*, en het steunpunt van alle zyne Vastigheden in dat gedeelte der Wereld, 't welk in dat geval, met kleine moeite, het onze zou hebben moeten worden. (*)

Zwakheid van de *Kaap*.

Van den toeleg des *Engelschen* Vlootvoogds op eene Plaats, die voor den Vyand zo veel bekoorelyks en uitlokkends hadt, kreeg men aan de *Kaap*, door een Onzydig Schip, bykans gelyktydig met de kundschap der Vredebreuke, berigt: 't geen grooten kommer baarde, aangezien de bekende genoegzaam weerlooze staat eener zo aangelegene Vastigheid. Zy vreesden bewaarheid te zullen vinden, 't geen de *Engelschen* menigmaalen spottende gezegd hadden, „ dat de Verovering „ der *Kaap* van hun by een morgen ontbyt kon verrigt worden."

De bovengemelde ROOKE, die de aangelegenheid van de *Kaap* zo wel doorzag, ver-

(*) HENRIK ROOKE *Reize na de Kust van Gelukkig Arabie* bl. 29.

vermeldde, dat men aldaar, vóór de aankomst der *Franſchen*, alleenlyk tegen de *Engelſche* overmagt zoude hebben kunnen aanvoeren één Batailjon van vyf honderd Man geregelde Troepen en geen enkel Oorlogſchip; dat, overzulks hun het bemagtigen van eene opene Stad, zo zwak bezet, en van een Gewest, tot in den hoogſten trap misnoegd op zyne tegenwoordige Meesters, geene moeite zou gekost hebben. „ Uit alle de narig„ ten", voegt hy 'er nevens, „ welke „ ik hier omtrent heb kunnen inwin„ nen, houde ik my verzekerd, dat de „ *Nederlanders*, dus ſlegt gewapend zyn„ de tot tegenweer, voorneemens wa„ ren te daadigen op 't oogenblik als wy „ den voet aan Land zouden gezet heb„ ben (*)."

Vreeze aan de *Kaap*, voor een aanval der *Engelſchen*. De *Kaap* verſterkt.

Men dugtte voor een aanval der *Engelſchen*: want toen op den één en twintigſten van Zomermaand ſein gegeeven werd der aankomst van Schepen, dagten de Bewoonders van de *Kaap* den dag hunner vermeesteringe daar te weezen, alles geraakte in de wapenen, en men hees, in het vaste denkbeeld, dat het vyandlyke Schepen waren, de Bloedvlag van 't Kasteel op. —— Onbeſchryflyk was de verandering van aandoening, en de verwisſeling van droefheid

(*) H. ROOKE *Reize na de Kust van Gelukkig Arabie* bl. 28.

VI. BOEK. 1781.

heid in blydschap, toen zy 's nagts, naa dien kommervollen dag, berigt ontvingen, dat de ontzettende Zeilen vyf *Fransche* Oorlogs- en twee Transportschepen geweest waren, die reeds *Baa Fals* opzeilden: de vreugde rees in top op het aangenaame nieuws, dat zy als Vrienden kwamen, met eenige honderd man zo zeer benoodigde Hulpbenden: teffens berigt gevende van de den Vyand vertraagende ontmoeting by *St. Jago*, waar in de Heer DE SUFFREN, schoon geenzins 'er schadeloos afgekomen, den Heer JOHNSTONE verkloekt en diens oogmerk om vóór hem de *Kaap* te bereiken, verydeld hadt. (*) —— By eene algemeene Wapenschouw telde men in Hooimaand, zo *Fransche* als *Hollandsche* Krygslieden, Burgers en Matroozen, omtrent drie duizend weerbaare Mannen; die, op verre afstanden woonende, bezwaarlyk konden byeengebragt worden, en het wagthouden aan de *Kaap* voor veelen zeer moeilyk maakte. Ten dien tyde hadden zy aldaar, naa de Oorlogsverklaaring,

(*) *N Nederl Jaarb.* 1782. bl 1312. 1315 *New Annual Register* 1781. p 161. ANDREWS *History of the war with America, France, Spanje and Holland.* Vol. IV. p. 159 Schoon de Majoor ROOKE, die het gevegt bywoonde, de eer der Overwinning niet aan de *Franschen* wil gunnen, blykt het nogthans, dat de *Engelschen*, door dien hunne oogmerken verydeld waren, zyns oordeels, de Eer van dien dag aan de *Franschen* moesten afstaan. H. ROOKE *Reize na de Kust van Gelukkig Arabie* bl. 11-23.

ring, nog geen de minste tyding rechtstreeks uit het Vaderland vernomen, en verlangden sterk na Vaderlandsche Schepen, in geduurige vrees voor de overmagt eener Vyandlyke Vloot. (*)

VI. BOEK. 1781.

Niet ongegrond was dezelve. De *Kaap de Goede Hoop* hieldt al de aandagt van JOHNSTONE en zyner Tochtgenooten bezig, en was het onderwerp van alle hunne gesprekken: met blydschap zagen zy, na dezelve voor uit, als het uiteinde hunner Reize; zy beraamden verscheide ontwerpen van eenen aanval en vleiden zich, dat het verloop van eenige weinige weeken hun zou stellen in 't bezit dier gewenschte Vastigheid. De *Engelsche* Scheepsvoogd, werd in zyn hoofdoogmerk om de *Kaap*, by een onverhoedschen aanval, te overrompelen, te leurgesteld, dan bereikte, nogthans, gedeeltlyk het doel zyner Reize. Vier uitgezondene Schepen zyner Vloote om de Kust van *Africa* op te neemen bragten een *Hollandschen* Prys mede, het *Oost-Indische* Schip de *Held Woltemade*, na *Ceylon* bestemd, met eene Laading Krygs- en Mondbehoeftens en veel Schats. —— (†) Uit deezen kreeg hy kundschap der aankomst van de Heer DE SUFFREN in *Baay Fals*; doch tessens dat 'er nog vyf *Hollandsche* Schepen in *Saldanha Baay* voor anker lagen.

JOHNSTONE neemt een *Oost-Indisch* Schip, en voert 'er drie uit de *Saldanha Baay* weg.

De

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 697.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1317.

VI. BOEK. 1781.

De verdeediglooze ftaat van deeze Baay, zo hem die anders onbekend mogt geweest hebben, kon de Heer PATERSON, die, in vroegeren tyde, als Kruidkundige, deeze ftreeken doorkruiste, hem denzelven ontdekken. Die Heer vergezelde JOHNSTONE op deezen Tocht, en ftondt hem met zyne opgedaane kundigheden ten dienfte. Op de daar onbefchermd liggende Schepen zogt de Vlootvoogd den fpyt zyner te leurftelling, en het leed onlangs te *St. Jago* geleden, te verhaalen. Door den nagt, en mistig weer, begunftigd, zeilde hy, in eigen perfoon de post van Loots bekleedende, derwaards, en, fchoon hy moest laveeren, was zyne komst, door het byzetten van alle zeilen, zo fchielyk en onverwagt, dat de Schippers, nauwlyks tyd hadden, de ankers te kappen, en de voormars-zeilen, die op ftootgaarden ftonden, los te maaken, om de Schepen op 't Land te zetten, en de Manfchap gelegenheid ter ontkominge te geeven. Eén hunner bleef met eenige manfchap zo lang aan boord, dat het tusfchen deks in volle vlam ftondt, en ook de *Engelfchen*, die, naar hun verhaal, den brand in de andere gereedlyk bluschten, veel werks gaf, door brandende tegen de andere aan te dryven; het werd op 't fleeptouw genomen en Zeewaards in geroeid, waar het, even verlaaten, in de lugt fprong. Nog voor den nagt kreeg hy de vier Pryzen vlot, en de Zeilen in een Hoeker verborgen ge-

gevonden hebbende, waren zy den volgenden dag gereed om Zee te bouwen. 'Er lagen, volgens JOHNSTONES eigen berigt, nog twee Hoekerschepen, welke hy niet gevoeglyk kon medevoeren; en hy wilde niet gedoogen, dat deeze in brand gestooken, of vernield zouden worden „ om geene merktekens van bar„ baarschheid te laaten op eene Vastig„ heid, waar zy zo menigmaalen het „ noodige bekomen hadden (*)." Zonder de waarheid te kort te doen zou hy 'er hebben mogen byvoegen, eene Vastigheid waar men nog onlangs twee *Engelsche* zeer rykgelaadene *Oost-Indische* Schepen tegen het nazetten van eenige *Fransche* Fregatten dekte. (†)

VI. BOEK. 1781.

De *Kaap* gered, en *Ceylon* van de Vredebreuk verwittigd.

Te midden van dit groot verlies zogt men nog den kranken troost, in het teffens verspreide gerugt, dat de genomene Schepen meest tot op een derde naa ontladen waren; doch de naderhand opgegeeve Cargaas dier Pryzen, weezen het tegendeel uit. Weezenlyk was het genoegen, dat een Tocht op de geheele *Kaap* gemunt, door de tydige aankomst van den Heer DE SUFFREN, op niets meer te staan kwam. JOHNSTONE, naa zich nog voor de *Hout-Baay*, die hy tegen zyne verwagting versterkt vondt, ver-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1987. 't Jaar 1782 bl 1313. *New Annual Regist.* 1781. p. 161. (89) ANDREWS *Hist. of the War.* Vol. IV. p. 161.
(†) *New Annual Regist.* 1781. p. 24.

VI. BOEK. — 1781.

vertoond te hebben, liet de *Oost-Indische* Schepen, dus verre onder zyn geleide genomen, de reis vervolgen, en keerde na *Engeland*, met de bekomene Pryzen (*). Aan de *Kaap* verbeterde men de oude en maakte nieuwe Batteryen, en kreeg van 't Eiland *St. Maurice*, Geschut en Oorlogsbehoeftens. (†) Een *Engelsch* Snauwscheepje, 's daags naa de bekomene tyding der Vredebreuke aan de *Kaap* ten anker gekomen en genomen, vertrok als Advysjagt van daar na *Ceylon* om dit nieuws derwaards over te brengen. 't Geen zo wel slaagde, dat men 't zelve vóór de *Engelschen* bragt, en zo recht van passe, dat eene voorloopige onderhandeling met de *Engelschen* aangevangen om eenige Hulpbenden tegen HYDER ALY hun toe te zenden, afgebrooken en gelegenheid gegeeven werd om zich tegen die vermeende Vrienden in een staat van tegenweer te stellen. (§)

Op Batavia stelt men zich in staat van verdediging.

Op *Batavia*, waar REINIER DE KLERK, Gouverneur Generaal van *Nederlandsch Indiën* in den voorleden Jaare overleden, en in die hooge waardigheid door Mr. WILLEM ARNOLD ALTING opgevolgd, was, (**) ontving men de tyding der Vredebreu-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2256. *N. Ann. Regist.* 1781. p. 162. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 834.

(†) *N. Nederl Jaarb.* 1782. bl. 1315.

(§) *N. Nederl. Jaarb* 1782. bl. 422. 1312.

(**) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 412.

breuke, in 't begin van Zomermaand. VI.
Men vondt 'er, gelyk zommigen willen, BOEK.
die aan de egtheid van dezelve twyfelden.
Althans wist de Capitein van een *Engelsch* 1781.
Schip GORDON, korte dagen naa het ontvangen, zo veel in te brengen tegen de egtheid van de Oorlogstyding, dat men hem, ſchoon hy veel Gelds in hadt, uit zyn beſlag los liet. Hy vertrok en gaf den *Engelſchen* in *Indie*, zo veel mogelyk, berigt van de Vredebreuke, 't geen het verlies van zommige onzer Bezittingen eerlang ten gevolge hadt. (*) Men bragt welhaast alles in gereedheid om den Vyand af te wagten: eenige Schepen na *China*, *Bengalen*, *Suratte*, of de *Westkust* beſtemd, ſtaakten deeze reizen, en werden ten Oorlog uitgerust, om den Vyand af te wagten, of te keer te gaan, waar toe men de meerdere en mindere Vlootvoogden benoemde, en voorts de noodige ſchikkingen maakte om de Landmagt te vermeerderen, op een geregelden voet te brengen, en door vrywillige *Javaanen* van onderſcheide Landgoederen te verſterken, die zich meesterlyk in den Wapenhandel oefenden; welke Bende, op eigen kosten der Bezitteren aangeworven, geene Soldy van de *Oost-Indiſche* Maatſchappy zou trekken, vóór dat de Volkplanting vyandlyk werd aangetast;
en

(*) J. C. METZLAR *Bedeſtonden op Batavia gehouden. Voorber.*

VI. BOEK. 1781.

Negnapatnam, en eenige Forten op Ceylon door de Engelschen vermeesterd.

en zouden deezen met de geregelde Krygsmagt dienen om de ſtranden, by eenen vyandlyken aanval, te bezetten; ook ſchreef men aldaar in Wynmaand een plegtigen Bededag uit. (*)

't Gelukte den *Engelſchen* Vice-Admiraal EDUARD HUGHES, met Sir HECTOR MUNRO, Bevelhebber van de Landmagt zyner *Groot-Brittanniſche Majeſteit*, beter dan JOHNSTONE, daar zy de *Hollandſche* Bezetting *Negnapatnam* op de Kust van *Coromandel*, naa omtrent ééne maand belegerens, by verdrag, innamen; welke overwinnig gevolgd werd van het ſtormender hand veroveren der Forten *Triconomale* en *Oostenburg* op *Ceylon*; welke haven reeds zints Oogstmaand, door een *Engelsch* Oorlogſchip was ingeſlooten. Zy vonden eenen goeden voorraad van Krygsbehoeften.- Overwinningen van zulk een belang gerekend, dat de gemelde Vice-Admiraal, des verſlag geevende, roemt de *Hollanders* geheel van de Kust van *Coromandel* verdreeven, en een heerlyk begin gemaakt te hebben om hunne Bezittingen op *Ceylon* in handen te krygen: waarom hy ook de Vlaggen van het Kasteel *Negnapatnam* en het Fort *Oostenburg*, als zegetekens uit het *Oosten*, aan zyne Majeſteit zondt. (†)

Hoe

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 420. 696. 1289. 1296. 1300. 1305.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 676-696. *New Ann.*

Hoe groot, hoe zeer in 't oogloopende, de diensten door *Frankryk* in de *West-* en *Oost-Indien*, den Staat beweezen, ook mogten zyn, hoe zeer zy afstaaken by den trouwloozen en gewelddaadigen handel der *Engelschen*, ontbrak het niet aan Menschen, die deeze gewigtige diensten poogden te verdonkeren. Zy beweerden, tegen de uitdruklykste verklaaringen aan, dat het wederbemagtigen onzer Bezittingen in de *West-Indien*, niet zo zeer strekte om ons voordeel dan om den *Engelschen* afbreuk te doen; dat de gereedheid om de *Kaap de Goede Hoop* in eenen weerbaaren staat te stellen, dezelve van Krygsvolk en Oorlogstuig te voorzien, niet uit geneigdheid tot ons; maar uit eigenbelang, geschiedde: *Frankryk* wist in welk een weerloozen staat die gewigtige post was, en hoe zeer *Engeland* zou versterkt worden, wanneer het dezelve bemagtigde. Dan, hoe zeker het is, dat geene Mogenheid uit loutere genegenheid en vriendschap, zich in zwaare kosten en moeite zal steeken, zonder, meer of min, haar eigenbelang en eigen welvaard daar in te beoogen, gaat het niet

VI. BOEK.

1781.

Hoe veelen over de Dienstbetooningen der *Franschen* in de *Oost-* en *West-Indiën* oordeelden.

Ann. Regist. 1782. p. (35) ANDREWS *History of the war* &c. Vol. IV. bl. 240. 317. Schoon de Bemagtiging der twee laatstgemelde plaatzen met den aanvang van Louwmaand des Jaars 1782. voorviel, oordeelden wy dezelve hier te moeten mededeelen, als behoorende tot denzelfden Krygstocht, en in tyd zo weinig verschillende.

VI. BOEK. 1781.

niet min vast, dat de belangen dermaate kunnen zamenſtemmen, dat de dienſten voor den geredden even weezenlyk blyven, en erkentenis verdienen. — Ook zou, indien, gelyk zommigen uit dien zelfden hoek oordeelden, het bezetten van de *Kaap de Goede Hoop*, eene ſtaatkundige ſtreek der *Franſche* Regeeringe geweest ware, om, wanneer wy weigerden, de hand ter eigene verdeedigingeuit te ſteeken, onze Bezittingen in te houden, onder voorwendzel, dat wy haar misleid hadden, en het met haaren Vyand éêns waren, zulks, in den tegenwoordigen toedragt der zaaken, geenzins zo zeer hebben moeten gewraakt worden: dewyl het, dit eens toegeſtaan zynde, eene dringende drangreden, by zo veele andere opleverde om die Mogenheid, door eenig Verdrag van onderlinge Verdeediging aan ons te verbinden; en dus te toonen, dat wy gezind waren op onze eigene behoudenis te denken, en haar allen grond van agterdogt en misnoegen, te beneemen. — Aan 't zelfzoekend *Engeland* althans hadden wy, hoe zeer de *Engelschgezinde* Aanhang des ſchreeuwde, geene verpligting tot dankbaarheid altoos; en het oogmerk der Staatkunde van dat Ryk, op ons verderf gemunt, kon geen ſchaduw van twyfel lyden. De verdenkingen tegen *Frankryk* hoe zeer ook gaande gemaakt, en met hoe veel voordagts opgeſtookt, kreegen langer hoe minder ingangs by de Landzaaten; nieuwe Dienſtbe-

betooningen, welke wy vervolgens zullen moeten boeken, wischten ze geheel uit alle harten, die, niet gantsch vooringenomen, de beste en edelmoedigste daaden der *Franschen* ten ergsten duidden; en, door blinde partyschap en haat vervoerd, de flegtste bedryven van *Engeland* als lofwaardige stukken verhieven; of, op een schamperen toon, voor ons geschikte en welverdiende *Kastydingen* noemden.

VI. BOEK.

1781.

VADERLANDSCHE
HISTORIE.

ZEVENDE BOEK.

INHOUD.

VII. BOEK.

Eene Hollandsche Smirna-vaarder, door de Engelschen by Liverno genomen, wekt klagten tegen den Schout by Nagt J. BINKES. *Deeze deswegens gevonnisd. Moedig gevegt van Capitein* OORTHUIS *tegen een Engelsch Fregat, Belooningen aan* OORTHUIS *en diens Scheepsvolk toegelegd Capitein* MELVILL *genoodzaakt de Vlag te stryken. Zyn Schip door de Franschen hernomen. Belooning hem en den zynen toegeweezen. Convoy na de Oostzee verleend. Zeilt onder den Schout by Nagt* ZOUTMAN *uit. Ontmoet de Engelsche Vloot onder* PARKER. *Zeeslag op Doggersbank. Eenige voornaame byzonderheden van denzelven.* BENTINCK *gewond. Het Schip de Batavier in de uiterste verlegen-*

genheid. Einde van den Slag. De Overwinning aan de zyde der Hollanderen Het Schip Holland zinkt. Aanmerkingen over de zwakheid van dat Convoy. De Schepen uit de Maas, onder Capitein DE BRUIN, *niet ter versterking uitgezeild. Klagten daar over. De Zeeuwsche Schepen zeilen niet uit. Misnoegen deswegen. Voordeelen hier door verzuimd Naadeelen hier uit herkomstig Eer van* ZOUTMAN *en diens Strydgenooten. De overwinnende ontredderde Vloot zeilt binnen. Bezorging der Gekwetsten in het Gasthuis te Amsterdam. Voorzorgen der Staaten om elders Gasthuizen gereed te maaken. Brief van Dankzegging, door zyne Hoogheid aan de Doggersbanksche Helden gezonden. Bevorderingen in den Zeedienst van* ZOUTMAN *en anderen. Aanmerkingen hier over Eeretekens aan de Doggersbanksche Helden. Het Scheepsvolk onthaald. Uitgedeelde Gedenkpenningen De Capiteins* OORTHUIS *en* MELVILL *met Krygseeretekens begiftigd. Algemeene Eerbetooningen der Doggersbanksche Helden aangedaan.* DEDEL *met de zynen schadeloos gesteld, wegens het verlies van zyn Schip.* PARKER *brengt zyne Oorlogschepen met de Koopvaarders behouden in Engeland. Eerste beginzels van het Vaderlandsche Fonds tot den Zeedienst te Haarlem. Te Amsterdam is men daar op mede bedagt. Schikkingen ter laatstgemelde Stede gemaakt. Die van Haarlem vereenigen zich met die van Amsterdam. Plan des Heelmeesters* DAVID VAN GESSCHER *ten*

VII. BOEK.

VII. BOEK. *voordeele der Gewesten, door dat Fonds veranderd. Het Vaderlandsche Fonds krygt eene meerdere uitgebreidheid. Eerste uitdeeling. Inschryving in Friesland voor de Weduwen der Gesneuvelden in 's Lands Zeedienst geopend. Slegte behandeling onzer Scheepsmanschappen en Krygsgevangenen in Engeland. Penningen te hunner verligtinge overgezonden. De Kooplieden verzoeken by den Staat onderstandgelden voor het in Engeland opgehouden en mishandeld Scheepsvolk. Hoe men hier met de Engelsche Gevangenen handelde. Bezorgdheid der Algemeene Staaten voor Bewaarplaatzen der Gevangenen. Beraamingen tot herstel der Schepen, en een nieuw Convoy. De lust om ter Zee te dienen wakkert aan. Het Convoy onder* VAN BRAAM *zeilt uit en komt schielyk weder binnen. Capitein* A. DE BRUIN *verzeilt zyn Schip. Vonnis over hem en den Loots. Het geschil tusschen* A. DE BRUIN *en* N. KOELBERG. *Het Convoy uitgesteld. Klagten en Verzoeken der Kooplieden te Amsterdam. Verzoekschrift der Levantsche Handelaaren om eene Lastontheffing geduurende den Oorlog. Verzoeken der Zeehandelaaren ten opzigte van de Gewapende West-Indische Schepen. Den Tocht het Noorden om den West-Indievaarderen ontraaden. Aanmerkingen hier over. Eenige Oorlogschepen komen onder* BYLAND *binnen. Bedenkingen hier op. Verrigtingen der Nederlandsche Kaaperschepen, en naadeelen dezelve overgekomen. De Kaaper de Dappere Patriot springt in een gevegt. Ingewilligd*

ligd verzoek om onderstand voor de naagelaatenen der Gesneuvelden op dien Kaaper. De Kaaperschepen van de Capiteins HOOGEBOOM *Vader en Zoon genomen. Bedenkingen hier over. Veelen bedienen zich van een Vreemde Onzydige Vlag. Hoe de Koning van Pruissen de zyne wil geëerbiedigd hebben. Deeze en de Keizer treeden in het Verbond der Gewapende Onzydigheid. Voorzorgen des Konings van Pruissen omtrent het voeren van zyn Vlag. Eene Vloot van omtrent zestig Koopvaardyschepen zeilt uit Texel onder Vreemde Vlag, vergezeld van één Zweedsch Fregat, 't welk het onderzoeken weigert. Wat, wegens het weigeren deezes Onderzoeks, tusschen Engeland en Zweeden voorviel. De Keizerin van Rusland keurt het gedrag des Konings van Zweeden, in het handhaaven der Gewapende Onzydigheid, goed. Hoe zeer dit geval het Nut der Gewapende Onzydigheid bewees, en te onzer Beschaminge diende.*

VII. BOEK.

1781. Een *Hollandsche Smirnavaarder*, door de *Engelschen* genomen, wekt klagten over den Schout by Nagt J. BINKES.

Dat wy den niet zo zeer afgebrookenen dan wel ter zyde gelegden draad der Geschiedenissen, nader by, zo ter Zee als te Lande, voorgevallen, weder op vatten. — Hoe min sterk onze Zeemagt in de *Middellandsche Zee* ware, slegts bestaande uit één Schip van Linie, en twee Fregatten, vertrouwden, nogthans, de Zeehandelaars op de Gewesten daar aan gelegen, dat hunne Schepen tydig berigt

 en

VII. BOEK 1781. en alle mogelyke bescherming zouden krygen: dan twee Schepen, van *Smirna* komende, waren door *Engelsche* Kaapers genomen;en één derzelven te *Civita Vechia* opgebragt terwyl drie Landsschepen te *Livorno* werkloos lagen. De eigenaars van den eenen rykgelaaden Bodem hadden, egter, alle hoop om dat Schip te behouden, niet opgegeeven van *Livorno* tyding bekomen hebbende, dat hetzelve te *Civita Vechia* niet zou mogen blyven, maar na *Livorno* moeten verzeilen; dit gaf de schoonste gelegenheid aan de drie Oorlogschepen, of aan één derzelven om te gaan kruisfen, en het van de *Engelschen* vóór het inloopen te *Livorno*, te herneemen; doch deeze hoop was in rook verdweenen, op 't berigt dat de *Engelschen* onverhinderd 't zelve te *Livorno* hadden opgebragt. Dit geval lagen de Eigenaars, in een Verzoekschrift voor hunne Hoog Mogenden bloot, met de noodige egte berigten en bylaagen, te kennen geevende, hoe het hun voorkwam dat zulks alleen aan verzuim der Bevelhebberen van 's Lands Schepen te *Livorno* liggende, moest worden toegeschreeven; als mede dat de redenen van dit pligtverzuim hun ondoorgrondelyk voorkwamen. Dit Verzoekschrift werd door eenen Brieve van de Heeren Directeuren van den *Levantschen* Handel en der Vaard op de *Middellandsche Zee* ten kragtigsten ondersteund; en by hunne Hoog Mogenden goedgevonden hetzelve met de daar

by

by behoorende Papieren toe te zenden aan den Schout by Nagt JAN BINKES, die te *Livorno* lag met de Capiteins van twee Fregatten MELVILL en OORTHUIS. (*)

VII. BOEK. 1781.

De Schout by Nagt J BINKES deswegen gevonnisd.

De Schout by Nagt, onder wiens bevel de gemelde Capiteins stonden, schreef een Brief aan hunne Hoog Mogenden te zyner verdediginge; deeze voornaamlyk grondende op de vertimmeringen van het Galjoen zyns Schips, en de noodige herstelling aan de twee Fregatten; niet duister te verstaan geevende, een agterdogt op de Kooplieden van *Livorno*, door hem beschreeven als Vrienden en Voorstanders der *Engelschen*, als wilden deezen, door hem ter Kruistocht aan te maanen, den staat zyner Schepen uitvorschen, en den *Engelschen* berigt laaten toekomen, of zy bekwaam waren Zee te kiezen, dan niet. — Onvoldoende was deeze Verontschuldigings brief. De Schout by Nagt, in Slachtmaand, te rug gekomen, verzogt een Krygsraad om zyn gedrag te onderzoeken, ten einde zich te kunnen zuiveren van de blaam, by zyne afweezigheid hier te Lande hem aangewreeven. In deezen Krygsraad, bestaande uit de twee Luitenant Admiraals WASSENAAR en HOEUFT de drie Vice-Admiraals PICHOT, Graaf VAN BYLANDT en ZOUTMAN, en de Schouts by Nagt DEDEL en MEYNTES, werd den twee en twintig-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 84.

VII. BOEK. 1781.

tigsten van Lentemaand MDCCLXXXII, de Schout by Nagt BINKES, voor drie Jaaren ontzet van zyn post als Schout by Nagt, van zyne Jaarwedde verstooken, en in de kosten van het Regtsgeding verweezen, wegens het niet betoonen van behoorelyken yver en werkzaamheid omtrent het herneemen eens Koopvaardyvaarders, door de *Engelschen* genomen en te *Livorno* opgebragt. Zyne Hoogheid gaf kennis van dit Vonnis aan hunne Hoog Mogenden, teffens verklaarende, dat hy het goed keurde, zo als het daar lag; met deeze byvoeging: „ en dewyl wy van oordeel zyn dat de „ hooge jaaren van dien Schout by Nagt „ BINKES hem hebben doen verliezen, „ die activiteit, die, byzonder in tyd van „ Oorlog, in een commandeerenden Officier van een Esquader is vereischt, „ hebben wy niet willen afzyn, om aan „ uw Hoog Mogenden kennis te geeven, „ dat wy van intentie zyn, om niet meer „ het Commando van een Esquader aan „ gemelden Schout by nagt BINKES toe „ te vertrouwen; hoe zeer wy verre „ geëloigneerd zyn, van aan lafhartigheid, „ of eenig kwaad opzet, waar van ons „ nimmer eenig blyk of schyn van bewys „ is voorgekomen, toe te schryven de „ door hem getoonde inactiviteit, traagheid en verzuim, geduurende hy „ het Commando van 's Lands Schepen „ in de *Middellandsche Zee* heeft gevoerd."

„ voerd." (*) — Dit vonnis, hoe zeer ook met eenige verzagting, voor den veroordeelden omkleed, voldeedt zeer aan allen, die het euvel geduid hadden, dat de Landsſchepen te *Livorno* liggende 's Erfſtadhouders Verjaardag door het losſen van 't Geſchut en andere Vreugdenbedryven vierden, terwyl zy werkloos in 's Lands dienst, de noodige beſcherming aan de Koopvaardy onthielden, en, in 't heroveren van een gemaakten Prys, het kruid beter zouden hebben kunnen beſteedden. (†)

Gevegt van Capitein OORTHUIS met een *Engelsch* Fregat.

De verdenking van moed of werkloosheid in de Haven van *Livorno*, die de Capiteins OORTHUIS en MELVILL, zeer onverdiend hadt nagegaan, dewyl zy onder de Bevelen van den Schout by Nagt BINKES ſtonden, bleek welhaast zeer ongegrond te weezen, door den werkzaamen moed met welken zy beiden ſtreeden. Op een Kruistocht, ten dienſte van de *Oost-Indiſche Compagnie*, afgezonden, ontmoetten zy, met de onder zich hebbende Fregatten, den *Briel* en de *Castor*, beide van zes en dertig Stukken, by 't naauw van de Straat, twee *Engelſche* Schepen, met welken zy, naa eenig heromzeilen en van verre ſchieten, op den dertigſten van Bloeimaand, ſlaags geraakten. OORTHUIS vogt

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1403. 2260. 't Jaar 1782. bl 498.
(†) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 89.

VII. BOEK. 1781. vogt drie uuren met het *Engelsch* Fregat *de Crescent*, in dien tyd twaalf honderd schooten doende met zulk een uitslag, dat hy de Groote en Bezaansmast, benevens de Voormarszeilsraa, en tweemaal de Vlag van boven neder, en al zyn loopend en staande Wand en Zeilen aan flarden schoot, en tot overgave dwong. Zyn eigen Schip was zoo ontredderd dat hy geen bestuur daar over hebbende, geen bezit van de weerlooze Prys kon neemen: deeze kon de Sloepen onder de nedergevallene masten, en touwen liggende niet uitzetten, de zyne waren, door en door geschooten, onbruikbaar; weshalven het Schip na de andere Schepen afdreef, waar de overwinning aan de zyde der *Engelschen* was. En vondt OORTHUIS zich buiten staat om, ondanks den moed zyns Volks, en alle aangewende poogingen, slag te leveren aan den verwinnaar van den *Castor*; met zyne behaalde overwinning moest hy zich getroosten en met zyn ontredderd Schip, welks groote mast, binnen kort over boord viel, de eerste haven de beste opzoeken; dit was die van *Cadix*, waar hy behouden aankwam: twaalf dooden, hadt hy in dit gevegt bekomen, en veertig Gekwetsten, waar onder eenigen reeds de beenen en armen afgezet en anderen in zeer gevaarlyken staat waren. In het Hospitaal te *Cadix* erlangden zy de Vaderlyke oppassing van den *Hollandschen* Consul NAGEL, die zich

zich niet genoeg kon verwonderen over den moed deezer ongelukkigen; geen hunner zag zuur, zy waren blyde om, dat zy den Vyand hadden doen ſtryken; één der zwaar gekwetſten, haakte na een tweede gevegt om zyn moed te koelen; gemelde Conſul gaf zyne verontwaardiging te kennen over de ſtukken Glas en Porçelein in de kwetſuuren gevonden. (*)

Belooningen OORTHUIS en diens Volk toegelegd.

De Zeeraad aan de *Maaze* het verſlag deezes roemryken Gevegts ontvangen hebbende, deelde 't zelve aan hunne Hoog Mogenden mede, met byvoeging, dat dezelve niet getwyfeld hadt by antwoord aan den Capitein OORTHUIS, hun genoegen deswegen te betuigen, en hem te bevelen, uit hunnen naam, het Volk te bedanken voor de zigtbaare blyken van moed en beleid; dat zy, ten daadlyken betoon van erkentenis, aan de Luitenants VAN CAPELLEN en GOBIUS, ieder hadden toegelegd een juist opengevallen Tractament van Ordinaris Luitenants ter *Zee*, en Capitein OORTHUIS gelast om aan ieder van zyn Volk tot eene belooning, by voorraad, van 's Landswegen, te doen uitreiken vyf en twintig Guldens, niet met oogmerk om het daar by te laaten berusten; maar om verder by hunne Hoog Mogenden voortedraagen, of zy niet

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1234. 1440. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 206.

VII. BOEK. 1781. niet zouden kunnen goedvinden, om *dit* Volk, 't welk, door de beschadigdheid van hun eigen Schip en Vaartuigen, het genot verlooren hadt van het Regt, 't welk zy, volgens het Plakaat van hunne Hoog Mogenden, op het Vyandlyk Schip, door de overgave daar van, hadden verkreegen, tot eene meerdere aanmoediging, eene redelyke Premie, uit de Kas van het verhoogde Last- en Veilgeld toe te leggen, en vervolgens den Ontvanger Generaal van het verhoogde Last- en Veilgeld te gelasten om aan het Collegie ter Admiraliteit op de *Maaze* op te schieten 24787 Guldens om aan de Manschap van het Fregat *den Briel* uitgedeeld te worden. —— Dit werd aangenomen en de deeling dier somme op den voet der Buitgelden geschikt. (*) — Behalven deeze edelmoedige belooning van waare verdiensten vonden eenige inwoonders van *Amsterdam* zich opgewekt om, ter blyde erkentenisse dat dit Fregat, het eerste een *Engelsch* Schip van Oorlog, zedert de Vredebreuk, hadt doen stryken, eene somme gelds te verzamelen, 't zelve aan den moedigen OORTHUIS toe te schikken om het, naar zyn goedvinden. volgens het oogmerk der schenkeren, onder zyne Manschap, uit te deelen. (†)

Met

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1441.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1414.

Met gelyken moed, doch ongelukkiger uitslag, streedt Capitein MELVILL, tegen een groot welbezeild *Engelsch* Fregat de *Flora*, naar eene nieuwe bouwörde in den voorleden Jaare gemaakt, en met koper beslaagen, voerende vier en veertig Stukken van achttien tot twaalf Ponden schietende. Een te ongelyke party voor den *Castor*, een oud, vuil Schip, van zes en dertig Stukken, twaalf en zes ponders. Niet tegenstaande deeze ongelykheid duurde het gevegt twee en een half uur, zonder tusschenpoozing, Boord aan Boord. Van den aanvang was het staande en loopende Want van den *Castor* ontredderd en onbruikbaar geschooten, zo dat het Schip als in onmagt lag, en door het Vyandlyk Fregat, 't geen naar welgevallen wendde en draaide, op alle wyzen geteisterd werd, in 't begin van 't gevegt ook de laag van de *Crescent* en nu en dan eenige Kanonschooten krygende. Zyn Geschut werd aan de eene Battery meerendeels onbruikbaar, zyne doorschooten Masten dreigden over boord te vallen, verscheide grondschooten deeden het water by de pompen tot vyf en een halve voet klimmen, en waren de pompen zelve ten deele aan stukken, geschooten. Alles vrugtloos aangewend hebbende om het Schip door den wind te krygen, en de andere zyde den Vyand aan te bieden, vondt hy zich genoodzaakt een einde te maaken aan een gevegt, waar in hy, ter oorzaake van redloosheid, zich niet langer kon ver-

VII. BOEK. 1781. Capitein MELVILL genoodzaakt te stryken.

VII. BOEK. 1781.

verweeren, door het ſtryken zyner Vlagge, welke hy, door zulk een manmoedigen wederſtand, waar over de Capitein van de *Flora* zich grootlyks verwonderde, eere aangedaan hadt. Eén en twintig dooden, en twee en veertig zwaar gekwetſten, van welken 'er elf aan hunne wonden overleden, telde men op de *Castor*, op de *Flora* negen dooden en vier en dertig gekwesten. (*)

Zyn Schip door de *Franſchen* hernomen.

De *Crescent*, door OORTHUIS tot ſtryken en ter overgave genoodzaakt, hadt hy, gelyk wy zagen, niet in bezit kunnen neemen; de *Flora* nam dit Wrak, voor eene wyl, op 't ſleeptouw. Capitein MELVILL werd met eenige Officieren en Manſchap aan boord van de *Flora* en na *Engeland* gebragt, vier *Engelſche* Officieren met tachtig man gingen op den *Castor* over. Deeze drie Schepen zo veel mogelyk herſteld hebbende, zetten koers na de *Engelſche* Kust. Aan 't boord van den *Castor* bevondt zich de eerſte Luitenant J. A. BLOYS VAN TRESLONG, met de daar op gelaatene Manſchap. Twee *Franſche* Fregatten ontmoetende, eischte één derzelven dit Schip op, haalde alle de *Engelſche* Officieren, benevens eenig Volk, by zich aan boord; en hadden deezen ook het geluk om de *Crescent* te herneemen, en te *Orient* op te brengen. — De Heer LESTEVENON VAN BERKENRODE, vor-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1427. 1439.

vorderde, uit naam van hunne Hoog Mogenden, het Fregat de *Castor*, nevens de Manschap te rugge, met aanbod van tien ten honderd van de waarde tot belooning der *Fransche* Officieren, die het hernomen hadden, overeenkomstig het geslootene Verdrag; ook hadt de Gezant last, dank te zeggen voor de goede behandeling des Scheepsvolks en de zorge voor de Gekwetsten gedraagen; als mede te verzoeken dat de waardeering van het Fregat, de herbouwing, en bemanning, ten spoedigste mogt geschieden. (*)

Belooning hem en den zynen toegelegd.

'T Was 'er zo verre af dat Capitein MELVILL, door de overgave van zyn Schip, by 's Lands Zeeraad op de *Maaze*, ondank behaalde, of deswegen tot eenig regterlyk onderzoek werd opgeroepen, dat zyn gehouden gedrag dapper, als dat van een Man van Eer, die op eene loflyke wyze de Vlag van den Staat hadt verdeedigd, gepreezen werd. Hy kreeg niet alleen de kostpenningen over de geheele Reize; maar gaf de Zeeraad hun Hoog Mogenden in bedenking of zy ook, ten blyke hunner goedkeuringe, aan de Manschap van den *Castor*, tot belooning van hun goed gedrag en betoonde dapperheid, eene somme van 12,333 zouden laaten uitdeelen, naar evenredigheid hunner Soldye. De Algemeene Staaten keurden dit voorstel goed; en werden aan de Erf-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1435. 1444.

VII. BOEK. 1781.

Erfgenaamen van de Manschappen op 's Lands Fregatten den *Briel* en *Castor*, ten tyde van 't gevegt gesneuveld, de betaalingen gedaan van de Belooningen, zo als dezelve, door den Zeeraad op de *Maaze*, voor hun betoonden moed waren toegelegd. (*)

Dit gevegt dier twee Helden van de *Maas* is misschien oorzaak geweest dat de vyf *Oost-Indische Schepen* te *Cadix* binnen geloopen (†) door deeze twee *Engelsche* Fregatten niet ontmoet en genomen zyn. Hun Krygsbeleid en Moed betoond in het eerste gevegt, waar geene verrasfing plaats hadt, en de magt van weder zyde eenigzins tegen elkander was opgewoogen, werd naar verdiensten geroemd, en gaf den Landzaat, alleen gewoon diep vernederende tydingen uit Zee te hooren, een blik van hoope op gunstiger en roemryker dagen; althans was het nu uitgemaakt, dat onze Scheepshoofden, en derzelver Manschap, den stryd niet ontvlooden, en, daar in geraakt, ontwyfelbaare blyken van den ouden Heldenmoed gaven; zo dat zy de *Pillen*, om hun Moed en Dapperheid in te storten, waar van men, onder meer andere schamperheden, in een Buitenlandsch Nieuwspapier eene aankondiging las, niet noodig hadden. Dit ondervonden de

En-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1559. 1796.
(†) Zie hier boven bl. 29.

Engelschen op den ons roemryken *vyfden van Oogstmaand*, tot de beschryving van welken gedenkwaardigen Dag wy gekomen zyn.

VII. BOEK. 1781.

Convoy na de Oostzee verleend.

Welke Zeehandeltakken, door der *Engelschen* overmoed, ook stilstonden, kon de Vaard op de *Oostzee*, die ons niet alleen Leevensnoodwendigheden levert, maar ook alle de meeste benoodigdheden tot het voeren van eenen Zee-Oorlog schenkt, niet stilstaan. Het herhaald verzoek om Geleide der Koopvaardyschepen derwaards, door de Kooplieden gedaan, en door de Regeerders der Koopsteden ondersteund, baarde eindelyk het besluit om 't zelve toe te zeggen, te verleenen, en den Zeildag daar van te bepaalen op het einde van Hooi- of het begin van Oogstmaand.

Zeilt onder ZOUTMAN na Zee.

Eene Vloot van zeven Oorlogschepen, zeven Fregatten, en één Kotter, nevens eenige Adviesjachten en Uitleggers (*) stak

(*) Dewyl 't van aanbelang is de sterkte deezer Vloote te kennen, plaatzen wy deeze Naamlyst:

De Admiraal de Ruiter	van 64 St.	Sch. by N. ZOUTMAN.
Holland	van 64 St.	Capt. DEDEL.
De Admiraal Generaal	van 74 St.	Capt. VAN KINSBERGEN.
De Admiraal Piet Hein	van 54 St.	Capt. VAN BRAAM.
De Batavier	van 54 St.	Capt. Baron BENTINCK.
De Erfprins	van 54 St.	Capt BRAAK.
De Argo	van 44 St.	Capt. STAERINGH.

VII. BOEK. 1781.

stak den eersten van Oogstmaand in Zee, verdeeld in twee smaldeelen. Het eerste, onder bevel van den Schoutbynagt ZOUTMAN, bestaande uit den *Admiraal de Ruiter*, den *Admiraal Piet-Hein* en de Fregatten de *Zephyr*, *d'Amphytrite*, *Medemblik*, *de Eensgezindheid*, *en de Eendragt*, bestemd om twee en zeventig Koopvaarders, na *Petersburg*, *Riga* en *Nerva* moetende, door de *Noordzee*, en 't *Schagenrak*, tot aan 't *Kattengat* te geleiden, en de Schepen uit de *Noordsche Havens*, den wil na 't Vaderland hebbende, als mede de in *Noorwegen*

Fregatten.

De Zephyr	:	van 36 St. Capt. WIERTS.
Bellona	:	van 36 St. Capt. HARINGKARSPEL DEKKER.
Amphytrite	:	van 36 St. Capt. VAN WORNZEL.
Medenblik	:	van 36 St. Capt. VAN REYNEVELD.
De Eensgezindheid		van 36 St. Capt. BOURITIUS.
De Venus	:	van 24 St. Capt. Grave VAN RECHTEREN.
De Dolphyn	:	van 24 St. Capt. MULDER.

Een Kotter.

De Ajax	:	van 24 St. Capt. Graave VAN WELDEREN.

Benevens eenige Adviesjachten en Uitleggers, *De Zeebaars*, *De Zwaluw*, *De Spion*, *De Kemphaan*, en *De Brak*.

de la Croix, delin. Rein. Vinkeles, sculp.

gen binnen geloopene *Oost-Indie vaarders* te rug te brengen. Het tweede onder Capitein Ridder VAN KINSBERGEN, om het eerste tot zekere hoogte te vergezellen, de Kusten te beveiligen, in de *Noordzee* te blyven kruissen, en op de beweegingen van den vyand agt te slaan (*). Gelukkig dat eene zo kleine verdeelde Zeemagt een zelfden koers voor een gedeelte zeilde; en nog niet gescheiden was by de volgende ontmoeting, in welke, om zo te spreeken, het lot onzes Lands aan den zyden draad van dit vereenigd blyven hing.

VII. BOEK. 1781.

Ontmoet de Vloot van PARKER.

Met het aanbreeken van den vyfden van Oogstmaand, op de hoogte van *Doggersbank* zeilende, ontdekte onze Vloot eene andere. Het viel niet moeilyk te gissen, en gissende te bepaalen, dat het geen ander dan het *Engelsch* Convoy zou weezen onder den Vice-Admiraal HYDE PARKER, die eene Koopvaardyvloot uit de *Oostzee* na *Engeland* geleidde: immers was het, vóór het uitzeilen onzer Vloot bekend, dat deeze op de te rug reize zou weezen, en de ontmoeting gevolglyk hoogst waarschynlyk. Een *Zweedsch* Schip bevestigde dit reeds sterk vermoeden; de Kotter de

(*) Men vindt de *Instructien* aan beide deeze Vlootvoogden gegeeven met Aanmerkingen op die schikkingen, in de *Schets van een groot Tafereel*, I. D. bl. 181.

VII. BOEK. 1781.

de *Ajax* bragt een volkomen zeker berigt; en 't leedt nu geen twyfel meer, of twee Kotters 's anderen daags in den naamiddag gezien, en tot den avond te vergeefsch naagezet, waren *Engelschen* geweest, ter verspiedinge afgezonden. Het smaldeel onder KINSBERGEN zeilde even loefwaards van dat des Schoutbynagts ZOUTMAN, toen 'er vyftien of zestien Zeilen op onze Vloot afkwamen, waar men alles tot een Gevegt in gereedheid bragt. De moedige ZOUTMAN deedt ten zes uuren sein voor de Oorlog-schepen om zich in slagorde te schaaren, en voor de Koopvaardyvaarders om lywaards af te deinzen met eenige Fregatten onder Capitein REYNEVELD tot derzelver dekking. Met opgeheesse vlaggen wagtte men, vol brandend ongeduld, den vyand af, die met acht zwaare Schepen, vol zelfvertrouwen van eene zekere overwinning, en het behaalen van een ryken buit, voor den wind af, staatlyk aankwam (*), meer dan honderd Koop-

(*) Naar des Vice Admiraals PARKERS eigene opgave bestondt zyne Vloot uit de volgende Schepen.

Prinses Amelia	van 80 St.	Capt.	MACARTNEY.
Fortitude	van 74 St.	Vice Adm.	PARKER.
Berwick	van 74 St.	Capt.	FERGUSON.
Beinfaisant	van 64 St.	Capt.	BRAITWAITHE.
Bufalo	van 60 St.	Capt.	TRUSCOTT.
Preston	van 50 St.	Capt.	GRAEME.
Dolphyn	van 44 St.	Capt.	BLAIR.

An-

Koopvaarders, onder de bescherming van eenige Fregatten, loefwaards gelaaten hebbende; voor dezelve was PARKER, uit hoofde van het aantal der *Hollandsche* Fregatten, zeer bedugt, en blyde dat hy den wind van de *Hollandsche* Vloot hadt.

Aanvang des Gevegts.

Omtrent acht uuren hees ZOUTMAN, met zyn onderhebbende Schepen, de Strydvlag op, en niet dan voor de *Engelschen* op den afstand van een halven Snaphaanschoot genaderd waren, werdt 'er

Artois	van 40 St.	Capt. MACBRIDE.	
Latona	van 38 St.	Capt. Sir H. PARKER.	
Belle Poule	van 36 St.	Capt. BATTON.	
Cleopatra	van 32 St.	Capt. MURRAY.	
Surprise, een Kott.	van 10 St.	Luit. RIVETT.	

Ann. Reg. 1781. p. 85. De vergelyking hier van met de opgaave van onze Vloot is genoeg om, wat ook de *Engelschen* hebben mogen zeggen van de Meerderheid der *Hollanderen*, met een opslag van het oog te toonen, hoe zeer die aan de zyde der *Engelschen* was; wy hadden eenige Fregatten meer dan zy; doch deeze zyn in een geregelden Zeeslag, als deeze was, van geen anderen dienst, dan om het Convoy te dekken, de seinen te herhaalen, en heen en weder zeilende, den vyand afbreuk te doen. Komt, gelyk met regt beweerd wordt, de hoeveelheid van het yzer en de onverdeeldheid van 't zelve, boven al in aanmerking, dan hadden de *Engelschen* op ons een voordeel van 873. Ponden yzer in ieder laag; 't geen meer dan het voordeel van een gansch Schip van Linie uitmaakt. — Onder de *Engelsche* Schryvers, die van deezen Zeeslag gewaagen, is 'er althans één edelmoedig genoeg om de Meerderheid aan de *Engelsche Vloot* toe te kennen. Zie *History of the internal affairs of the united Provinces, from the Year* 1780. bl. 41.

VII. BOEK. 1781. 'er van een der beide kanten gevuurd. De Vice Admiraal PARKER plaatste zich tegen over den Schoutbynagt ZOUTMAN, en elk hadt, in deezen geregelden Zeeslag zyn party: wegens het klein getal van Linie Schepen aan onze zyde moest de *Argo* de plaats van een Linie-Schip bekleeden, en tegen een vyandlyk Linie-Schip slaan. Schoon de moed der *Engelschen*, behalven door het voordeel van den Wind, kon onderschraagd worden door de zwaarte hunner Schepen en van hun Geschut, en die beide redenen, omgekeerd, konden strekken om dien der *Hollanderen* te fnuiken, was niets 't geen naar verzaagdheid geleek by hun te ontdekken. De Bevelhebbers en verdere Officieren haakten om hun moed aan de *Engelschen* te toonen en te koelen; het Volk blaakte van 't zelfde yver vuur, der mindere Magt en het gemis van het voordeel des Winds zich niet bekreunende, waren zy alleen bedagt op het vernielen van den Vyand, het behaalen van Eer en Voordeel voor het Vaderland. Moed vulde de plaats van mindere Magt. Van weder zyden werd allerhevigst en woedendst gevogten. Schoon wy ons, zonder tot eene onvoegelyke langwyligheid te vallen, tot de byzonderheden van ieder onzer Oorlogschepen en die tegen welke zy streeden, niet kunnen inlaaten, moeten wy, egter, eenige voornaame aanstippen; dewyl onze Zeehelden, op deezen Dag, toonden niet ontaart te

weezen van hunne roemryke Voorvaderen, en aan de Overwinning, door hun bevogten, 's Lands redding uit de klauw der Overheerschinge moet worden toegeschreeven.

VII. BOEK. 1781.

Binnen korten tyd werden de twee voorste Schepen van de *Engelsche* Linie, dermaate gehavend, dat zy hun best deeden om weg te komen, en loefwaards van dezelve buiten schoots bleeven leggen. In 't begin van den Slag sneuvelde Capitein MACARTNEY; en wondde een zwaare Kogel den Capitein BENTINCK doodlyk. Hy droeg het Scheepsbevel, met manmoedige bedaardheid, over aan den tweeden Capitein J. L. BOSCH, die in 't na boven komen bykans sneefde. Hy zette, door den gewonden Held, bemoedigd met de woorden *dat hy eerder alles moest waagen en vergaan, dan afdeinzen!* het gevegt op den *Batavier* tegen de *Bienfaisant* zo dapper voort; dat het *Engelsch* Schip, naa omtrent ander half uur slaags geweest te zyn, afdeinsde tot op den afstand van een zesponder schot, blyvende op dien afstand gestaadig vuuren. Een Vier en zeventiger kwam de *Batavier* dwars op zyde en gaf hem drie maalen de volle laag, waar door de Kruissteng benevens de Vlag van het Achterschip nederstortte, en de Verschansing by het groote Want in brand vloog: deeze gebluscht zynde, liet Capitein BOSCH terstond een Geus opheissen. —— Gemelde Vier-en-zeventiger den *Batavier* verlaa-

De voornaamste byzonderheden in 't zelve. BENTINCK gewond.

VII. BOEK. 1781. tende, kwam op de *Argo* af, die eerst met den *Dolphyn* was slaags geweest. Zo verregaand eene overmagt trof de *Argo* dermaate dat de Bevelhebber STARINGH den Schoutbynagt liet weeten, zo veele dooden en gekwetsten, en hevige schooten gekreegen te hebben, dat hy het geen vierendeel uurs langer kon uithouden; tot zyn troost gelukte het hem de Fokkeraa van deezen ontzaglyken Vyand weg te schieten.

Het Schip de *Batavier* in de uiterste verlegenheid. De bedaarde ZOUTMAN, die met eene kloeke beraadenheid besslooten hadt het Gevegt tot het uiterste door te zetten, ontrustte zich niet over eene zo onaangenaame tyding, en beval Capitein STARINGH, die zich reeds zo dapper gekweeten, veel dooden en gekwetsten hadt, en door redloosheid nauwlyks drie Stukken meer gebruiken kon, uit de Linie te wyken, gelyk geschiedde. De Linie hier door gebrooken, werd door Capitein KINSBERGEN en BOSCH weder geslooten. Ter plaatze waar de *Argo* uitgeweeken was, scheen de Vyand 'er door te willen slaan. PARKER al dien tyd tegen ZOUTMAN geslaagen hebbende, maakte zeil, gevolgd door een der zwaarste *Engelsche* Schepen, en naderde met de *Bienfaisant* den *Batavier* in zulker voege, als of hy hem aan boord wilde leggen. Daar op beschoot hy, met die twee andere en nog een Fregat, den *Batavier* allerhevtigst; deeze beantwoordde, dit schriklyk vuur, en deedt Capitein BOSCH zyne nog bruikbaare Stukken met dubbel scherp

laa-

laaden. Het yslyk vuur van vier Schepen, die een hagelbui van gloeiende kogels braakten, vernielde al het staand en loopend Want, en de Zeilen hingen aan flenteren, Raa by Raa viel neder, de Roerpen brak, en het deerlyk gehavend Schip was een wrak gelyk, en op geenerlei wyze te bestuuren. — KINSBERGEN liet zyn Schip eenige streeken afvallen, dit hadt in 's Vyands oog den schyn als of hy uit de Linie week; doch eensslags loefde hy weder op, en begroette PARKERS Voorschip en de andere Schepen met zulk een vuur, dat ze by den wind opstaaken, en onze Linie, naa ruim drie uuren vegtens, verlieten. Hoewel dit, in 't eerst, het voorkomen van het zoeken eener verademing hadt, bleek het dat zy, schoon den loef hebbende, geen lust hadden ter tweedemaale af te komen. PARKER, in zyn berigt de Dapperheid zyner Vyanden pryzende, verklaart voluit, dat hy eene pooging deedt om nogmaals eene slagorde te vormen; doch het ondoenlyk vondt, door de redloosheid zyner Schepen.

VII. BOEK. 1781.

Deeze redloosheid was aan onzen kant zodanig, dat het de onberaadenheid zelve zou geweest hebben, iets dat na 't vervolgen van den Vyand geleek te ondernemen; nogthans bleeven de *Hollandsche* Oorlogschepen, benedens wind van den Vyand, ter plaatze des Gevegts, liggen met de zeilen op de boorden, ten teken dat men hem afwagtte, indien

Einde van den Slag. De overwinning aan de *Hollandsche* zyde.

VII. BOEK. 1781. 't hem gelustte den kans te hervatten. De Schoutbynagt ZOUTMAN digt onder ly van den *Batavier* heen loopende, nam de Capitein BOSCH deeze gelegenheid waar, om dien Vlootvoogd te praaijen, en den flegten en gansch ſtuurloozen ſtaat van zyn Schip bekend te maaken, en een Fregat te verzoeken om hem te fleepen. Alle moeite aangewend hebbende om den *Batavier* zeilvaardig en ſtuurbaar te maaken, bleek zulks vergeefsch te zyn, het Schip bleef onbeweeglyk leggen en moest het fein doen van niet te kunnen volgen. Waarop de Fregatten de *Venus* en de *Amphytrite*, op 't bevel des Schoutbynagts, na hem toe laveerden. Middelerwyl ſcheenen vyf *Engelſche* Schepen lust te krygen om den onbeweeglyk liggenden *Batavier*, die reeds zoo veel geleden hadt, aan te tasten en te neemen, en hielden 'er voor den wind af na toe. Eene hachlyke omſtandigheid, zo van wegen het onvermogen des *Bataviers* zelve als uit hoofde van de weinige mogelykheid der ontredderde Schepen, om den in onmagt liggenden te hulpe te komen. Dan de moedige Capitein BOSCH, 's Vyands beweegingen bemerkende, liet terſtond het fein van onvermogen om te kunnen volgen neder, en de Vlag weder ophaalen. Dit deedt de Vyanden, wederom by den wind opſteeken. Het Schip de *Batavier* geraakte voor den wind om en weder by de Vloot, waar het bevel ontving om na

de

de eerste Haven de beste te zeilen, gelyk ook de andere Schepen en het gantsche Convoy. Men wil, dat des Schoutbynagts keuze van een *Rooden Vlag met Witte streepen* (gewoonlyk een teken van *Aanval*) den Koopvaardyschepen tot een sein gegeeven om, te hunner behoudenisse, eene Haven te kiezen, den Vyand verbysterde, zulks houdende voor een blyk van de welgesteldheid der *Hollandsche* Vloote, gereed om den kans te hervatten, en op welk gezigt hy afdeinsde.

VII. BOEK. 1781.

Alle Schepen waren aan Masten en Tuigadie zeer beschadigd, zommige hadden Grondschooten bekomen: maar geen erger dan het Schip *Holland*, onder Capitein DEDEL, dat het eerste een allerhevigst vuur uitstondt; doch party niet schuldig bleef daar het vyftien honderd schooten deedt. Niet tegenstaande men honderd gaten, zo onder als boven water, gestopt hadt, vondt men veertig duimen waters by de pomp, 't welk tegen het zwaar pompen aan toenam; men besloot 's nagts het Geschut over boord te werpen, 't mogt niet baaten, het Schip dreigde te zinken. Men moest het verlaaten en op het Adviesjacht de *Spion* met een kleine Sloep overgaan: daar de grootere Boot en Sloep doorgeschooten en onbruikbaar waren. Deeze overscheeping van zo veel Manschaps op een klein Schip geschiedde met veel moeite 's nagts ten twee uuren, onder een zwaar onweer van donder en blixem; eenige gekwetsten

Het Schip *Holland* zinkt.

VII. BOEK. 1781. ſten en zieltoogenden moest men achter en aan hun deerlyk lot overlaaten; de groote Mast viel wel haast, en het Schip verzonk met alles in de diepte. 's Anderen daags ontdekten twee *Engelſche* Fregatten dit gezonken wrak: van een der boven 't water uitſteekende Bramſtengen haalde Capitein PATTON de Vlag, welke hy aan den Vice Admiraal PARKER bragt.

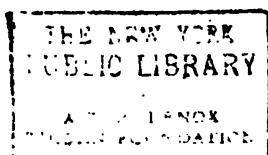
De *Admiraal Generaal*, veel vuurs uitſtaande, deedt duizend en vier en vyftig kanonſchooten, zeven duizend vier honderd vier en tachtig ponden kruids gebruikende om Kogels, Schrootzakken, Druiven, Loodenkogels, Schrootkogels en Schietbouten in zakken, den Vyand toe te zenden.

De Fregatten de *Dolphyn*, de *Bellona* en de Kotter de *Ajax*, by de Linie gehouden om de ſeinen te herhaalen, deeden ook den Vyand afbreuk; daar zy met gelaaden geſchut tusſchen de Schepen van Linie, die ter lengte van een Kabeltouw van elkander lagen, heen zeilden, de *Engelſchen* dapper beſchooten en weder achter de Linie wykende, zich op nieuws gereed maakten. Het getal der Dooden op de *Hollandſche* Vloot was honderd twee en veertig, dat der Gekwetſten vierhonderd en drie (*). PARKER gaf hon-

(*) Wy weeten zeer wel, dat de meerderheid van het getal der Dooden en Gekwetſten op ieder Schip,

J. Buys. inv. et delin. Rein^r Vinkeles, sculp. 1788.

Het Schip Holland zinkt.

honderd vier Dooden, en drie honderd negen en dertig Gekwetsten op, en onder deezen verscheide voornaame Officieren. VII. BOEK. 1781.

——— Men heeft de *Engelschen*, gelyk meermaalen in deezen Oorlog, ten laste gelegd, dat zy, strydig tegen de Krygswetten, met spek, messen, schaaren, glas, oud porcelein, en dergelyk ontuig geschooten hebben: wy kunnen zulks niet ontkennen; doch willen gaarne gelooven, dat dit op geen last der Bevelhebberen, doch door het woest en driftig gemeen geschied is: aan boord van Capitein KINSBERGEN werden naa den Slag

Schip, geenzins ten bewyze strekt, dat het sterkst gestreeden of het meeste vuur doorgestaan heeft, hier in loopen zeer veele oorzaaken van eenen anderen aart zamen; doch 't zal, egter, de nieuwsgierigheid voldoen kunnen, eene opgave van elk Schip hier geplaatst te vinden.

	Dooden	Gekwetsten.
De Admiraal de Ruiter	45	87.
Holland . .	25	45.
De Admiraal Generaal	8	40.
De Admiraal Piet Hein	10	58.
De Batavier .	18	49.
De Erfprins .	8	30.
De Argo . .	[illegible]4	75.
De Dolphyn .	3	15.
De Bellona .	1	4.
	142	403.

veel verschilde dit getal van meer dan 1000, waar op men het in *Engeland* begrootte. ANDREWS *Hist. of the War.* Vol. IV. p. 165.

VII. BOEK. — 1781. hebbende, hadden zich gehaast, en groote kosten gedaan om hunne Schepen, naar de *Oostzee*, daar de tyd reeds zo verre verloopen was, toe te rusten, gedeeltelyk te laaten bevragten en verzekeren. Onverwagt kreegen zy berigt, dat het Convoy uit *Texel* en het *Vlie* was in Zee gestooken, zonder dat het in *Goeree* gereed liggende hadt kunnen uitzeilen, dat het Oorlogschip *Prins Willem* voor eerst geene gelegenheid zou hebben om uit te loopen, weshalven zy moesten verklaaren, of zy hunne Koopvaardyschepen wilden doen vertrekken onder het Geleide van een Fregat van 20, een Kotter van 18 en een Adviesjacht van 14 Stukken. Vreemd kwam het hun voor, dat men, naa zoo veel maanden zukkelens, nu de gelegenheid om by het *Amsterdamsche* Convoy te komen voorby was, van hun vergde zestien of achttien Koopvaardyschepen te willen waagen aan een niets beduidend Geleide. Zy hadden op 't gestand doen van het toegezegde Convoy, aangedrongen, en op dit alles geen ander bescheid gekreegen, dan het schriftlyk en mondelyk berigt van eenige Schippers der in *Goeree* liggende Koopvaardyvloot, dat Capitein DE BRUIN ze allen aan boord gezeind hebbende, hun gezegd hadt, dat: dewyl het Convoy uit *Texel* vertrokken was, en zyn Convoy nu te zwak zynde om daar mede na de *Zond* te zeilen, die ontslaagen van 't Convoy wilde weezen, heen kon vaaren, en die me-

mede wilde vaaren, zulks ook doen konden; doch dat zy ſtaat moesten maaken, dat zy geduurig blootgeſteld zouden zyn aan het ankeren en ankerligten, om by tegenwinden van den *Engelſchen* wal af te blyven; 't geen de vertraaging van het beloofde Convoy ten gevolge hadt. Dit alles, 't welk veel opſpraaks baarde, (*) ſtelden zy der Regeeringe van *Rotterdam*, in een nadruklyk Verzoekſchrift, voor oogen. Capitein DE BRUIN onder zwaare verdenking liggende van Pligtverzuim, en als of hy van elders bevel om niet uit te loopen ontvangen hadt, poogde zich van het eerſte te zuiveren, en wederſprak het laatſte in eene Verklaaring, verſterkt door de getuigenisſen van zyn Loots, die hem na *Texel* zou brengen, van zyne Officieren, en eenige Koopvaardyſchippers, die, op verre na geene voldoening aan allen gaven, en by eenigen den ſchyn van afpersſing droegen (†).

VII. BOEK. 1781.

Ten opzigte van de Schepen in *Zeeland* liggende was voorgegeeven, dat de *Zeeuwen* geenzins hadden willen toeſtemmen in het vertrek deezer Schepen; dewyl hunne Kusten daar door zouden ontbloot worden; en dus belet hadden, om met de Schepen onder den Schoutbynagt ZOUTMAN in Zee te ſteeken. Doch men ſchreef eerlang,

De *Zeeuwſche* Schepen zeilen niet uit. Misnoegen deswegen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1562. *Post van den Neder-Rhyn*, I. D bl. 312.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1778.

VII. BOEK. 1781. lang, dat die Schepen nooit door Staaten van *Zeeland* verzogt, ja zeer onverwagt daar op de reede gekomen waren; dat het eene volslaagene onwaarheid was, dat de Hooge Regeering van *Zeeland* het vervoegen dier Schepen by 't gemelde Convoy zou belet hebben: dat, in tegendeel, elk daar grootlyks verwonderd stondt op de tyding, dat de Vloot uit *Texel* in Zee gestooken was, zonder dat men den Capitein Baron van KINCKEL eenige beweeging hadt zien maaken om van *Zeeland* uit te loopen, niet tegenstaande eenige Schepen aldaar gereed lagen om, onder zyn Convoy, zich by de Vloot te voegen, en ieder een zich verbeeldde, dat hy bevel hadt om in Zee te steeken; men kon geen reden bedenken, waarom hy met den Capitein RAUWS, binnen de gaten gehouden zou worden, zonder iets uittevoeren. *Walcheren* was in den schoonsten staat van tegenweer, en het hoogst belachlyk het doen overkomen en houden van Schepen van een ander Gewest, tegen eene landing der Vyanden, noodig te keuren (*). Schoon het ondanks dit schryven bleek dat Staaten van *Zeeland* in Grasmaand om meerder Oorlogschepen by zyne Hoogheid verzogt hadden, tot dekking der Zeegaten, dat daar toe bevelen afgevaardigd, en het Schip *Schiedam*, met de

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1784.

de Fregatten de *Jason* en de *Oranjezaal* aldaar gekomen waren, hadt dit op het tegenwoordig tydsgewricht geene betrekking. De redenen van het niet uitzeilen, bleeven zo duister, en aan zo veel bedenkens onderworpen, als het marren van Capitein DE BRUIN, en werden by lange na niet tot aller genoegen opgelost, door het bybrengen, dat, hoewel het niet uitzeilen geen voorwerp geweest was der raadpleegingen van Staaten van *Zeeland*, het uitzeilen egter, door eenige aanzienlyke Leden der Regeeringe van *Zeeland*, was afgeraaden (*).

VII. BOEK. 1781.

Voordeelen hier door verzuimd; nadeelen hier uit herkomstig.

Wat hier van ook moge weezen; elk Vaderlander jammerde het grootlyks, dat die Schepen uit de *Maas* en *Zeeland* het Convoy van ZOUTMAN niet vergezeld hadden. In dat geval zou PARKER, die zich nu reeds bedroogen vondt in de sterkte van het Convoy, 't geen hy mogelyk waande, als een tweede FIELDING, te zullen opbrengen, den kans niet hebben durven waagen, wanneer onze Koopvaardyvloot de hoognoodige Reis na de *Oostzee* onbelemmerd hadt konnen voortzetten; of hadt hy, strydig met der *Engelschen* gewoone voorzigtigheid om nooit dan met een zwakker den stryd aan te vangen, het welversterkt Convoy aangevallen, hy zou, kweet elk zich, gelyk de *Doggersbanksche* Helden

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2194.

VII. BOEK. 1781.

den zich kweeten, het niet wykende ontkomen, maar met zyn geheele Vloot en Koopvaardyschepen, of althans een gedeelte daar van, in onze Havens opgebragt geweest zyn. Terwyl nu onze Vloot, met de Koopvaarders in de waagschaal gesteld, ondanks het moedbetoon zo veel nadeels geleden, zo veel dooden en gekwetsten bekomen hadt, en het doel der Reize te leur liep, ten gevoeligen krak van den Koophandel; want was de Vaard op de *Oostzee* daar door voor dit Jaar niet geheel afgesneeden, zy was ten minsten zeer gestremd, tot onbeschryflyk nadeel der Handelaaren (*). —— Dit denkbeeld maatigde by de bedagtzaamen in den Lande de vreugd, wegens de behaalde Overwinning; terwyl zy, die den Koophandel, en *Amsterdam* boven al, een kwaad hart, ter liefde van *Engeland*, toedroegen, daar in stoffe van troost vonden, schaamtloos en boosaartig genoeg waren om schamper te zeggen, *dat wy in dier voege overwinnende, onzen eigen ondergang bevogten.*

Eer van ZOUTMAN en diens Strydgenooten.

De dappere ZOUTMAN behaalde eene eeuwige Eer, en kreeg regt op de Hoogagting, Erkentenis, Dankbaarheid en Liefde van allen, die het Vaderland beminden; hier in deelden zyne strydbaare Mede-bevelhebberen van hoogeren en laageren rang: het Scheepsvolk hadt

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 298. 318.

hadt wonderen van heldenmoed betoond, 't geen door 't beleid der bezaadigder Bevelhebberen, moest gematigd worden, zou het niet eer tegen dan voor werken. Niet vreemd was het zwaar gekwetsten, naa een ylings verband, weder op hun post te zien keeren, om den stryd manmoedig te helpen voortzetten, en op nieuw, als leeuwen te vegten.

De overwonnen hebbende Vloot, met de behoudene Koopvaardyschepen, zeilden den twaalfden en dertienden van Oogstmaand binnen. Was de menigte van aanschouweren groot geweest toen zyne Hoogheid de Vloot op de *Texelsche* Reede dit Voorjaar bezigtigde (*), thans was dezelve onbeschryflyk om die zegepraalend wederkeerende te beschouwen. Hoe zeer gelapt, en ontredderd, dezelve zich opdeedt, juichte alles; het Vaderlandlievend hart ging open op 't gezigt der Herstelleren van 's Lands geschonde en vertrapte Eere; doch kromp van treurigheid by het overscheepen der Gekwetsten, om dezelve na *Amsterdam* te voeren, waar men in alleryl, binnen vier en twintig uuren, twee honderd Slaapplaatzen, in het Gasthuis vervaardigd hadt: terwyl de Vrouwen, zo in dat Huis, als in het Oude-Vrouwenhuis, onvermoeid bezig waren, met plukzel en verbandrollen te vervaardigen. In *Texel* zelve werden

De overwinnende en ontredderde Vloot zeilt binnen.

(†) Zie hier boven bl. 228.

VII. BOEK. 1781.

den twee Fregatten geschikt tot berging der Zieken en Gekwetsten.

Bentinck overlydt aan zyne wonde. Zyne Gedagtenis vereerd.

De Capitein Baron BENTINCK, zwaar aan den schouwder gekwetst, kreeg terstond den Chirurgyn der Admiraliteit VAN HUSSUM aan boord, die de wond allergevaarlykst oordeelde; naa *Amsterdam* gevoerd en ten huize van den Fiscaal J. BORREL gebragt, overleedt deeze jeugdige Held, tusschen den drie en viertwintigsten, nog geen zes en dertig jaaren bereikt hebbende, en werd in de Nieuwe Kerk, met eene zeer aanzienlyke Lykstatie begraaven: een Gedenkpenning, die de Admiraliteit liet vervaardigen te zyner Eere, en een opgehangen Gedenkteken in het Choor dier Kerke, hebben zynen Naam der vergetelnisse ontrukt (*).

Bezorging der Gekwetsten in het Gasthuis te *Amsterdam*.

Zo groot de vaardigheid was, waar mede men te *Amsterdam* alles gereed gemaakt hadt tot het ontvangen van zulk een aantal voor 't Vaderland Gekwetsten, zo uitsteekend was de zorge aldaar voor hun in alle opzigten gedraagen. Zy hadden niet

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1522. 1739. Kok *Vaderl. Woordenb. Art.* BENTINCK. Het Opschrift deezes Gedagtenistekens luidt. G. J. BN. BENTINCK, *Schoutbynacht van Holland en Westfriesland, onder het Edelmog. Collegie ter Admiraliteit, residerende te Amsterdam, Generaal Adjudant van Z. D. H. Wm. den V., Erfstadhouder en Admiraal Generaal van de Unie, aan de gevolgen van zyne bekomene wonden, alhier overleden den XXIV*[e] *Augustus* MDCCLXXXI. De rede deezer Tytels zal een volgend Blad onzer Geschiedenisse melden.

niet alleen ryklyk van 't noodige; doch, van alle kanten, werd ruime overvloed van verfrisfingen, en 't keurlykfte ooft, 't geen toen de tyd gaf, gezonden: zy aten en dronken wat hun lustte, in zo verre het geen nadeel aan hunne wonden kon toebrengen. Volgens eene huislyke fchikking, uit vreeze voor brand, mogt in dit Huis geen Tabak gerookt worden; doch men zag van deeze wet af, ten wille der Zeelieden, by wien het misfen van dit genoegen, door geene andere voordeelen zou hebben kunnen opgewoogen worden, en nam zulke maatregels, dat zy zonder gevaar van brand, deeze verkwikking konden genieten. Opbeurend waren voor hun de vriendlyke redenen, der ontelbaare Bezoekeren, die hun zeer vergenoegd vonden, en, by het ontzettend gezigt dier verminkten, niet zonder aandoening uit veeler mond hoorden, hoe zy naa herftelling haakten, om, met den ouden moed, en vernieuwde kragten, op den Vyand los te gaan. Ryke Liefdegaven, zo aan byzondere Perfoonen toegereikt, als in zekere Busfe voor allen geftooken, veraangenaamden de komst der Nieuwsgierigen, die, getroffen door dit tooneel van Menschlyke elenden, de gevolgen des Krygs, wel diep in de beurs tastten, en de aandoeningen van het Hart in hunne giften opvolgden. Zyne Hoogheid liet elk der Gekwetften één Dukaat ter hand ftellen (*). —

VII. BOEK. 1781.

Am-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1522. 1543.

VII. BOEK. 1781. Voorzorge om ook elders in deeze Gewesten de Gasthuizen gereed te maaken.

Amsterdams voorbeeld strekte ten grondslage van een Besluit by Staaten van *Holland* genomen, om, daar het Gasthuis dier Stad, hoe groot ook, geenzins ter berginge zou kunnen dienen van zo veele Gekwetsten als 'er mogelyk, staande deezen Zeeoorlog, zouden komen, de Gasthuizen der andere Steden desgelyks tot het ontvangen en verzorgen dier ongelukkigen gereed te maaken; en teffens de Staaten van *Zeeland* en *Friesland* van dit Besluit een afschrift te zenden, met verzoek en aanmaaning om dit loflyk voetspoor, waar op *Amsterdam* was voorgegaan, te betreeden (*).

Brief van Dankzegging door zyne Hoogheid aan de *Doggersbanksche* Helden gezonden.

De Admiraal Generaal liet aan den Schoutbynagt ZOUTMAN, aan de Capiteinen, verdere Officieren, en Manschap van 's Lands Schepen, die in den roemryken Zeeslag deel gehad hadden, een Brief van Dankzegging toekomen om op ieder Schip geleezen te worden, daar in betuigende, „ dat zy allen Lof, „ en zyne byzondere Goedkeuring, ver„ dienden, en niet te twyfelen of zy, „ en alle verdere Landsofficieren en Ge„ meenen, zouden, by voorkomende „ gelegenheden, blyken geeven, dat het „ den Vaderlande aan geene Verdeedi„ gers van het lieve Vaderland, en „ deszelfs Vryheid ontbrak, en dat de „ oude Bataafsche Heldenmoed weder, „ om

(*) N. Nederl. Jaarb. 1781, bl. 1540.

„ om herleevende, niet uitgedoofd zou „ worden (*).”

Eer en Bevordering zyn de scherpste spoorslagen in den Krygsdienst, van hier de gewoonte om, naa eene uitsteekende Gebeurtenisse, deeze prikkels te schenken. De Admiraal Generaal verhief, als eene byzondere belooning voor de betoonde Dapperheid in den bloedigen, doch roemryken Zeestryd, tot buitengewoon Vice-Admiraal van *Holland* en *West-friesland* ter Admiraliteit te *Amsterdam*, den Schoutbynagt JOHAN ARNOLD ZOUTMAN: en tot Schoutbynagts de Capiteins ter Zee DEDEL, VAN BRAAM, en den Ridder VAN KINSBERGEN, daarenboven tot Adjudant Generaal van zyne Doorlugtige Hoogheid, als Admiraal Generaal: tot welken laatstgemelden rang, als mede tot Schoutbynagt, desgelyks bevorderd werd, de aan zyne bekomene wonde doodlyk kwynende BENTINCK.— Vreemd deedt het veelen den Schoutbynagt DANIEL PICHOT tot buitengewoon Vice-Admiraal ter Admiraliteit op de *Maaze*, en van die zelfde Waardigheid tot Vice-Admiraal ter Admiraliteit te *Amsterdam* verheeven te zien LODEWYK GRAVE VAN BYLANDT; en den Capitein HENDRIK RIETVELD, thans met zyn Schip te *Curaçao* liggende, tot Schoutbynagt. Men gaf voor reden, dat dit

1781. Bevorderingen in den Zeedienst aan de *Doggersbanksche* Helden en anderen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1531.

VII. BOEK. 1781. dit geschied was om andere Zee-Officieren geen misnoegen te geeven door jongere boven hun in rang te stellen. Dan zommigen beweerden, dat, was de bevordering bepaald by de Zeehelden, *die op Doggersbank* hadden uitgemunt, den anderen geen wettige reden tot klagen altoos overbleef; maar nu verscheidenen, geen deel aan dien roemvollen Stryd hebbende, bevorderd waren, op dat hun geen ongelyk zou geschieden, zy even weinig dat ongelyk, 't zy dan weezenlyk of ingebeeld, moesten ondergaan. Althans de braave Capitein E. BISDOM, verklaarde aan zyne Hoogheid, met hart en ziel het Land, vooral in den tegenwoordigen Oorlog, te *willen dienen*; doch niet anders te *kunnen dienen*, dan op zyn Rang, dien hy altoos gehad hadt, en niet wist verbeurd te hebben (*). Veelen ook beschouwden deeze groote vermenigvuldiging van Vice-Admiraals en Schoutenbynagts, hoe zeer ook een prikkel van Krygsroem strekkende, als ongeschikt tot bevordering van het waare belang des Zeeweezens, en der Verdeedigingе van het Vaderland: naardemaal dezelve natuurlyk aanleiding gaf om de Zeemagt, huns bedunkens reeds al te veel gesmaldeeld, nog meer te verdeelen, en het uitloopen eener eenigzins ontzaglyke Vloote te vertraagen, of geheel te beletten.

De

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1533.

Eeretekens aan de *Doggersbanksche* Helden geschonken.

De Ridder VAN KINSBERGEN bragt zyne Hoogheid een plan onder 't ooge van byzondere Eerbelooning voor de *Doggersbankfche* Helden, 't welk diens goedkeuring wegdroeg. Overeenkomſtig hier mede deedt de Admiraal Generaal ter Algemeene Staatsvergadering, by het bekendmaaken van de bevordering in Rang aan den Schoutbynagt en de drie oudſte Capiteinen, die den Slag hadden bygewoond, geſchonken, het voorſtel, „ om „ den Vice-Admiraal ZOUTMAN te ver„ eeren een Gouden Gedenkpenning, „ hangende aan een Ketting van 't zelfde „ Metaal, en aan de zes Capiteinen DE„ DEL, VAN BRAAM, VAN KINS„ BERGEN, BENTINCK, BRAAK en „ STARINGH, ieder een diergelyke gou„ den Gedenkpenning, hangende aan een „ Oranje Lint, en aan ieder van de Offi„ cieren, Onderofficieren, Matroozen, „ en Soldaaten van dezelve Schepen, een „ geſchenk te doen van twee maanden „ Maandgeld." 't Zelve werd goedgekeurd, en de Gedenkpenning op de waarde van dertien honderd Guldens bepaald (*). —— Het plan des Ridders hieldt nog andere Eerbelooningen in als tekens van Uitmuntenheid, hier toe werd voor den Heer ZOUTMAN beſtemd een Gouden Degen; voor de Heeren DEDEL, VAN BRAAM, KINSBERGEN en BENTINCK

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1532. 1536.

VII. BOEK. 1781.

TINCK een fraaijen Sabel met deszelfs Draagband; voor de Heeren BRAAK en E. CH. STARINGH ieder een Sabel met deszelfs Draagband, nevens het regt om een Witten Pluim op hunne Monteeringshoeden te mogen draagen; voor de Heeren MULDER, DEKKER, en Graave VAN WELDEREN, gelyk mede aan de tweede Capiteinen ABERSON, STARINGH, BOSCH en SMAASEN, ieder een Sabel met deszelfs Draagband. De Capitein A. H. C. STARINGH, die op het Schip van ZOUTMAN gediend hadt, werd als eersten Capitein aangemerkt, en met den Witten Pluim vereerd; welke algemeen ook toegekend werd aan den Capitein BOSCH, die, als eerste Capitein, naa dat BENTINCK zo deerlyk in 't begin des Stryds gewond was, zich in de Linie zo dapper gekweeten hadt; doch hy erlangde dit Eereteken niet: de Eeretekens, waar mede men de Capiteins, die in de Linie geslaagen hadden, vereerde, werden aan de naaste Bloedverwanten van den overleden BENTINCK overhandigd. —— De Luitenants der Schepen, die de Linie hadden uitgemaakt, ontvingen, twee Gouden Linten met Gouden Kwasten (*Epaulettes*) op de Schouders der Monteering; en de Adelborsten één Gouden Lint en Kwast op den slinker Schouwder. De Graaf VAN WELDEREN, die den tienden van Oogstmaand vroeg in den morgen, zyne Hoogheid tyding van 't

't gelukkig Gevegt bragt, kreeg een fraaijen Diamanten Ring.

1781.

Het Scheepsvolk onthaald. Uitgedeelde Gedenkpenningen.

Op bevel des Admiraals Generaals en op diens kosten, moesten alle de Manschappen aan boord van de onderscheide Schepen der Vloote van ZOUTMAN onthaald, een vrolyken dag vergund, en aan de Gekwetsten op de Hospitaal Schepen eenig geld uitgedeeld werden. Voorts werd, als een geschenk van zyne Hoogheid, ter gedagtenisse van den roemrugtigen Zeestryd, een Gedenkpenning vervaardigd, die de Heeren Officieren, Onderofficieren, en *gewonde* Matroozen en Soldaaten, als Eertekens hangende aan een Lint op de borst zouden draagen (*). ——— De bepaaling, dat de *gewonden* onder de Gemeenen alleen met dit teken van Dapperheid zouden mogen pronken, kwam zommigen vreemd voor: dewyl *ongekwetst* gebleeven te zyn, tot geen kenmerk van min betoonden Moed strekte (†).

Uitdeeling der Eerbelooningen.

Wanneer in Slachtmaand de Gedenkpenningen, en de overige Eercieraaden, door hunne Hoog Mogenden voor den Vice Admiraal ZOUTMAN en andere Officieren, die op *Doggersbank* gestreeden hadden, bestemd, in gereedheid waren, werd de laatste van die Maand bepaald om dezelve uit te deelen. (§) Deeze

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2121.
(†) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 278.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1535. 2119.

VII. BOEK. 1781.

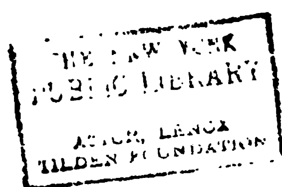
ze plegtigheid geschiedde op het [illegible] houderlyk Hof, in tegenwoordigh[illegible] haare Koninglyke Hoogheid, de [illegible] ke Kinderen, de Gelastigden va[illegible] Hoog Mogenden tot de zaaken [illegible] Zee, die van de onderscheide Co[illegible] ter Admiraliteit, alle de aanweezen[illegible] officieren, en het geheele Hof. D[illegible] miraal Generaal deedt eene gepast[illegible] spraak, en omhing den Vice A[illegible] ZOUTMAN den Gedenkpenning (*) [illegible] den Gouden Keten, en de Schou[illegible] nagts VAN BRAAM en VAN KINS[illegible] dit Gedenkstuk aan een Oranje Lint [illegible] snoerd. De overige Schoutsbyn[illegible] en Capiteins, tot die zelfde Eere geregtigd (†), konden in die openlyke Eerbetooning niet deelen uit hoofde hunner Afwezigheid. De Gouden Degen, werd ZOUTMAN en de Sabels den verderen Zeeofficieren naar het goedgekeurde plan, in zo verre zy zich by deeze Staatlykheid tegenwoordig bevonden, overgereikt. Alle de Vlag- en andere Officieren ontvingen desgelyks den Gouden Eerpenning, op bevel en kosten van zyne Hoogheid vervaardigd, strekkende om de Gedagtenis

(*) Deeze vertoonde aan de Voorzyde het Wapen der Generaliteit, met de Spreuk CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT: aan de Rugzyde de Wapens der Zeven Gewesten met dat van zyne Hoogheid in het midden, en het Omschrift; DISCORDIA MAXIMAE DILABUNTUR.

(†) Zie hier boven bl. 331.

WILLEM V. vereerd de Doggersbankſche Helden.

nis van den *Doggersbankschen* Zeeslag en zyn Gunstbetoon teffens te vereeuwigen, hangende aan een rood, blaauw en wit Lint. (*) Met een pragtigen Maaltyd, welks Schotels allerlei zinspeelingen op het roemryk Gevegt aan 't oog der Gasten vertoonden, op welk de aanzienlyke Persoonen, by deeze Plegtige overgave tegenwoordig aanzaten, besloot zyne Hoogheid dit Eerefeest.

VII. BOEK. 1781.

De Capiteins OORTHUIS en MELVILL, mede met Krygseeretekenen beschonken.

Met groot genoegen vernam men eerlang, dat de Strydbaare Helden van den dertigsten van Bloeimaand, zowel als die van den vyfden van Oogstmaand, eene onderscheidende Eere werd toegelegd: immers maakte zyne Hoogheid den Zeeraad op de *Maaze* bekend, voorneemens te weezen, den Capiteinen OORT-

HUIS

(*) Deeze Gedenkpenning is langwerpig rond. De Voorzyde vertoont de *Overwinning*, staande met den eenen voet op de voorsteven van een Schip, houdende in de eene hand eene *Laurierkrans*, en in de andere een *Palmtak* met een *Olyftakje* doorvlogten. De voorsteven verbeeldt teffens den *Leeuwskop* en de *Zeven Pylen*. Onder aan leest men *Doggersbank* V. Aug. MDCCLXXXI. Het Omschrift is PAX QUAERITUR BELLO (*Door Oorlog krygt men Vrede*). Op de Tegenzyde staat een *Laurierkrans*, omringende het Opschrift EXIMIAE VIRTUTIS PRAEMIUM, (*Belooning van uitmuntende Dapperheid.*) Rondsom staat MUNIFICENTIA PRINCIPIS AURIACI, (*Geschenk van den Prins van Oranje.*) Eene dergelyke in Zilver was voor de Onderofficieren, gewonde Matroozen en Soldaaten vervaardigd, en werd vervolgens uitgedeeld.

VII. BOEK. 1781.

HUIS en MELVILL, het draagen van een Witten Pluim, by derzelver wederkomst, te zullen toestaan, en ieder eene onderscheiden Sabel met deszelfs toebehooren te zullen vereeren: terwyl de Luitenants van den *Briel* en den *Castor* twee *Epaulettes*, en de Cadets ééne *Epaulette*, zouden draagen gelyk aan die van de geslaagen hebbende Schepen op de *Doggersbank* (*).

Algemeene Eerbetooningen den *Doggersbanksche* Helden aangedaan.

Aller monden waren vol van ZOUTMAN, van de *Doggersbanksche Helden*; de Dichters zongen zynen en hunnen Lof in hoogklinkende verzen; meer dan Rymelaars stelden Liedjes ter zyner Eere op voor 't gemeene Volk, geschikt, om met onbedwongen hartlykheid aangeheeven te worden; veele Cieraaden der Schoone Sexe, droegen zyn naam, en *a la Zoutman* werd de Mode, ja, schoon zyn Naam soms voorkwam op Huis-gereedschappen, die zo min als de Kleedercieraaden iets gemeens hadden met Heldendapperheid, gaf het algemeen gebruik, en daarom vermelden wy het, genoeg te kennen, hoe hartlyk ieder deelde in den behaalden Zegen, en welk eene hoogagting men den Held toedroeg, die aan 't hoofd van *Neêrlands* Watermagt streedt, en de *Britten* op de gevoeligste wyze, de onwaarheid toonde, van het snorkend zeggen: „ dat

„ twee

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 72.

„ twee *Engelsche Fregatten* genoeg waren om den *Hollanderen* de Wet ter Zee voor te schryven!" Eene Gedenkpenning, met zeer toepasselyke Zinnebeelden aan den eenen, en de bekranste Naamen der *Doggerbanksche Helden* aan den anderen kant, vereeuwigde deeze groote Gebeurtenis. By de Zinnebeelden stondt het Omschrift INJURIIS COACTA, *door verongelyking gedwongen*, by de Naamen IMMORTALIBUS BATAVUM VINDICIBUS, *Voor de Onsterflyke Herstellers van Neerlands Roem:* en onder in de afsneede IN VADO ASSELINO V. AUG. MDCCLXXXI. *Op Doggersbank* 5 Aug. 1781.

DEDEL, met zyn Manschap, schadeloos gesteld, wegens het verlies van zyn Schip.

De Schoutbynagt DEDEL, door het zinken van het Schip *Holland*, niet alleen den gekogten Leeftocht, maar ook zyne Kajuitsgoederen, Kleederen, uitgenomen een weinig Tafelzilver en Linnen tot zyn lyf behoorende, verlooren hebbende, terwyl ook de verdere Opper- en Onder-Officieren, mitsgaders de Gemeenen, hunne Uitrustingen waren kwytgeraakt, in 's Lands-dienst, als een gevolg van den Zeeslag, gaf een Verzoekschrift aan Hunne Hoog Mogenden over, om een voegelyke schadeloosstelling voor zichzelven en zyne Lotgenooten, mitsgaders voor de Weduwen of Erfgenaamen der Gesneuvelden, en aan hunne wonden overledenen. Zy merkten op, dat hy, ten opzigte der verzogte Schadeloosstelling niet aangemerkt moest worden als een

VII. BOEK. 1781. Scheepsbevelhebber, die zyn Schip door storm of eenig ander toeval, buiten zyne schuld, verlooren hadt; maar in tegendeel als iemand, die door vyandlyk geweld, van 't zelve ontzet was, en gevolglyk geregtigt tot het geene voor Vergoeding aan zulke Bevelhebberen was toegelegd, die zich braaf van hunnen pligt gekweeten hebbende, nogthans voor den Vyand hadden moeten bukken (*).

PARKER brengt zyne Oorlogschepen, met de Koopvaarders behouden in *Engeland*.

Men verhaalde hier, dat PARKER's ontreddetde Vloot, uit den bloedigen Slag wykende, zo wel als de onzen het Schip *Holland* verlooren, ook één of meer zyner Oorlogschepen, die grondschooten bekomen hadden, in de diepte hadt moeten agter laaten; schoon dit gerugt, aangemerkt den gehavenden staat zyner Schepen, niet van waarschynlykheid ontbloot was, en haat, den Vyand het slegste gunnende, 't zelve greetig aannam, bleek welhaast, dat zyne Vloot, zo wel als de Koopvaardyschepen onder derzelver Geleide, zonder zulk een verlies, in *Engeland* was binnen gezeild. — Zyne *Grootbrittannische* Majesteit, met den Prins van *Walles*, vereerden den Vlootvoogd met een bezoek aan boord van zyn Schip, en beschouwden de uitwerkzels van 't beleid en den moed der ontwaakte *Hollanderen*, niet zonder verwondering en hartzeer. De Koning hadt, zo men wil, ten oog-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1974.

oogmerke PARKER, de Ridderlyke Waardigheid te schenken; doch hy wees zulks van de hand, grootlyks misnoegd, dat hem geen meer Schepen tot deezen Tocht, waarom hy verzogt hadt, waren gegeeven, en inzonderheid een gereedliggenden Brander, waar mede hy betuigde dat hy vier ontredderde *Hollandsche* Oorlogschepen zou hebben kunnen vernielen. Hy boodt zyn dienst aan om andermaal het bewind over de Vloot te voeren, indien dezelve de door hem aangeduidde versterking bekomen hadt; deeze werd 'er aan toegevoegd; doch het bevel aan KEITH STEWART opgedraagen (*). Hoewel de *Engelschen* zich de Overwinning toeschreeven, geschiedde het op een zeer flauwen toon; het eenige, waar op zy met regt mogten roemen was, het behouden invoeren der Koopvaarderen. Men verhaalt, uit den mond van een oorgetuigen, dat de *Engelschen* hun geteisterde Vloot uit Zee ziende te rug keeren, zonder de *Hollandsche* overwonnen mede te brengen, 't geen zy verwagt hadden, zich gedrongen vonden te zeggen, „ de „ TROMPEN en DE RUITERS leeven „ nog!" (†)

VII. BOEK. 1781.

Groote zaaken, en den Vaderlande heilzaamste Stigtingen, hebben niet zelden ge-

't Eerst beginzel van het

(*) *N. Annual Regist.* 1781. p. 159. *London Magaz* 1781. p. 405.

(†) J. F. MARTINET, *Het Vereenigd Nederland.* bl. 446.

VII. BOEK. 1781. *Nederlandsch Fonds voor den Zeedienst te Haarlem.*

geringe beginzelen, die, schoon ze verdienen dat zy gekend, welhaast, door derzelver kleinheid, vergeeten worden. Wy neemen derhalven de gelegenheid waar, om, in 't zekere van deeze zaak onderrigt, de vroegste Aanleiding tot het oprigten van het *Vaderlandsch Fonds, dienende in 't algemeen ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, en in 't byzonder ter ondersteuning der behoeftige Weduwen van gesneuvelde Zeevaarenden in denzelfden dienst*, hier te boeken. —— In alle gezelschappen, naa dat de tyding der Overwinning op *Doggersbank*, met vermelding der omstandigheden, was binnen geloopen, maakte het daar voorgevallene, met de gevolgen 'er aan verknogt, het hoofdonderhoud uit. Zeker bepaald weeklyks Gezelschap te *Haarlem* gehouden, onder de Leden van den Kerkenraad eener *Doopsgezinde* Gemeente te dier Stede, by den anderen zynde, viel het gesprek over de Landsvaderlyke Schikkingen tot bezorging der Verminkten; doch men merkte op, dat de Weduwen, die hunne dierbaarste Panden, nevens de middelen van bestaan, te dier gelegenheid, verlooren hadden, rechte voorwerpen waren van 't hulpryk en Christlyk mededoogen, en zich onbezorgd vonden, te midden van zulk een zwaar verlies. Dit verwekte eenen zo sterken indruk, dat men te raade werd iets te hunner ondersteuning te beproeven. De Eerw. MARTINUS ARKENBOUT,

nam

nam aan een Berigt op te ftellen, 't welk 's anderen daags geleezen, goedgekeurd en in de *Haarlemsche Courant* van den een en twintigften van Oogstmaand geplaatst werd. 't Zelve was van deezen inhoud.

„ Daar, in den ongelukkigen Oorlog, die „ tegen onzen Staat, zo onregtvaardig „ als gewelddaadig gevoerd wordt, ge„ brek van Magt, door overmaat van „ Moed, moet vervuld worden, is het „ waare Vaderlandsliefde, dat zy, die „ met dit gruwzaam werk niet onmidde„ lyk te doen hebben, den dapperen „ Krygsman, die 't voor hun doet, het „ hart in 't lyf te houden met Beloonin„ gen, is het niet aan hem zelven 't mag „ zyn aan zyne bedroefde Weduwe, „ wanneer hy het Leeven en haar hulp„ loos laat ten beste van het lieve Vader„ land. Door zulk een edele drift ge„ noopt, heeft men, ter bereiking van dat „ grootmoedig oogmerk, niet kunnen „ draalen, met, by wege van Infchry„ ving, eenige Penningen te verzamelen, „ ten behoeve van zodanige Weduwen, „ wier wakkere Mannen, in den nu on„ langs zo ongelyken Zeeflag tegen de „ *Engelschen*, met zo veel roems, gefneu„ veld zyn. Zy, die deeze Volkswel„ daadigheid in 't hoofd en harte kree„ gen, zyn allen Lieden van Eer, en „ zullen zorgen, zo veel zy kunnen, „ voor het welbefteeden der ingekomene „ Giften, en, is het zo dat de Gefneu„ velde geene Weduwe, maar eene treu-

VII. BOEK. 1781. „ rende Moeder naalaat, zo zal men die „ ook deel geeven, aan deeze Vaderlandsche Liefdegaven, zo verre zy strekken „ konnen."

De Leden van gemelden Kerkenraad gingen met hunne Intekening voor; en lag het verder, tot dat einde, ten Huize van den Makelaar DIRK WYNANDS. Veelen toonden, door hunne Inschryvingen hunne daadlyke goedkeuring van dit Mensch- en Vaderlandlievend Plan; doch daar 't bleek dat zommigen, anders wel gezind die goede zaak te bevorderen, egter verkoozen onbekend te blyven, of ten opzigte van hunne Persoonen zelve, of althans ten aanziene hunner Giften, stelde men, ten zelfden Huize, eene Busse tot inzameling dier in 't verborgene gegeevene penningen. Burgemeesters en Regeerders van *Haarlem* begunstigden die Inzameling, door, met hunne toestemming, in eene der vertrekken van het *Prinsenhof*, eene Kist te doen plaatzen; zullende de Penningen, op de eene en andere wyze byeengebragt, tot het zelfde heilzaam en zich zelven aanpryzend einde worden aangelegd.

Te Amsterdam is men hier op ook bedagt. In andere Steden van ons Vaderland was men op 't zelfde bedagt; den vyfden van Slaehtmaand gaven eenige *Amsterdammers* een Geschrift uit aan de *Nederlanders* ingerigt om hun tot dit Liefdewerk aan te spooren. „ Welk eene schaare," is onder andere hunne taal, „ ont„ moeten wy van bedrukte Weduwen, „ die

„ die geenen anderen troost hebben dan „ dat hunne Mannen, voor 't Vaderland, „ op 't bed van Eer, gestorven zyn. Die „ voor de Natie heerlyke en glorieryke „ Slag is teffens voor deezen in 't byzon„ der een treffende slag, welke haar in „ de uiterste elenden dompelt, en berooft „ van zulken, die haar het sober, en nu „ ontbreekende onderhoud, met zo veel „ lyfsgevaar, trouwhartig bezorgden. — „ Neen, bedrukte Weduwen! droog uwe „ traanen! Dit Land kweekt Helden, „ maar ook te gelyk Menschen, die Hel„ denmoed op zyne waarde weeten te „ stellen, die geene Weduwen van zo „ veel verdiend hebbende Mannen ver„ laaten." Om den zodanigen gelegenheid te geeven tot het oefenen hunner Milddaadigheid, stelden zy voor de oprigting van een Fonds, ter ondersteuning van zodanige Weduwen, welker Mannen, zedert het begin van den tegenwoordigen Oorlog, hun leeven voor de eer der *Nederlandsche* Vlagge hadden opgeofferd. Zy wenschten hartlyk, dat dit Fonds zo aanzienlyk mogt worden, dat het in vervolg van tyd, toereikende was, om het, te kunnen uitstrekken tot allen, die zich ooit in zulk een noodlottig ongeval zouden bevinden. — Weetende dat in andere Steden Inschryvingen van denzelfden aart geopend waren, verzogten zy de zodanigen, die deezen last op zich genomen hadden, om door Zamenvoeging, of op eene andere geschikte wyze, hunne heil

VII. BOEK. 1781.

zaame poogingen met de hunne te vereenigen. By twee Heeren kon de gifte gebragt worden, met opgave van de Naamen der Geeveren; doch naar verkiezing met vermelding der somme, of niet. Ook was 'er eene Kist in het *Burgerweeshuis* geplaatst met een daar by liggend Boek, waar in de Geevers verzogt werden alleen hunne Naamen aan te tekenen, of te doen aantekenen (*).

Schikkingen op het Fonds te *Amsterdam*.

De Oprigters van dit *Amsterdamsche* Fonds hadden het genoegen van aanzienlyke Giften te ontvangen, en schriftlyke Verbintenissen tot betaaling van andere: dan vermids twee Bedenkingen te hunner kennisse gekomen waren, welke zy oordeelden te moeten beantwoorden, naamlyk — Welke zekerheid de Deelneemers hadden, dat dit Fonds onder een getrouw bestuur was gebragt, — en, ten anderen, welke schikkingen, zo in den aanleg der Hoofdsomme, als in het besteeden der Jaarlyksche Renten, nu en in 't vervolg, waren vastgesteld, gaven zy een nader Ontwerp in 't licht by 't welk bleek, dat het eerste gemaakt en met voorkennisse van Heeren Burgemeesteren uitgegeeven was door een Genootschap, bestaande uit de volgende Heeren MATTHYS OOSTER, MATTHIAS TEMMINCK, DUCO VAN HAREN, PETRUS COR-

(*) Medegedeelde Berigten. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1764.

CORNELIS NAHUYS, OTHO WILLEM JOHAN BERG, GULIELMUS TITSINGH, CORNELIS VAN LENNIP, MATTHYS ROMSWINCKEL, FRANCOIS HOVIUS, DANIEL HOOFT DE JONGE, JOANNES ADAMI, JACOB VAN STAPHORST, JOANNES ARNOLDUS LETTE, en GERARD HULST VAN KEULEN, volyverige en verdienstlyke Mannen, die, althans verre de meesten hunner, in gevalle zy door eene Algemeene Vergadering als Bestuurders erkend werden, zich gaarne dien last, met hoe veel moeite ook vergezeld, zonder iets daar voor te trekken, wilden getroosten. —— Wyders gaven zy op, welke Schikkingen, huns agtens, voorts behoorden gemaakt te worden, als mede hoe zij de Gelden oordeelden te moeten beleggen, en uit te deelen; ten opzigte van het laatste, zouden de Uitdeelingen geschieden, niet alleen aan de Weduwen van gesneuvelde Zeevaarenden binnen de *Vereenigde Gewesten*; maar ook daar buiten woonagtig, om de Vreemden tot onzen Zeedienst aan te moedigen, —— geëvenredigd zyn aan 't getal der Kinderen beneden de veertien jaaren, — en voor zo verre de Inkomsten der Hoofdsomme toereikend bevonden werden, zouden dezelve ook worden besteed tot ondersteuning van Zeelieden, die, in de verdeediging van het Vaderland, verminkt geworden, en uit hoofde van derzelver Kwetsuuren, of verlies van Leden, buiten staat geraakt waren om den Lande verder te dienen, en zichzelven

VII. BOEK. 1781.

het noodige onderhoud te verschaffen. — Eindelyk, waren zy van begrip, dat, ingevalle, door het afsterven der Weduwen en der trekkende verminkte Zeelieden, of door het hertrouwen der eerstgemelden, de jaarlyksche Inkomsten niet vereischt wierden, ten behoeve van dusdanige bepaalde Voorwerpen, dezelve dan zouden mogen strekken tot ondersteuning van oude, gebreklyke en behoeftige *Zeelieden*, of wel tot zodanige eindens, als naar omstandigheden van den tyd, en voorafgaande goedkeuring van de Algemeene Vergadering der Deelneemeren, geoordeeld zouden worden, het meest te kunnen strekken tot bevordering van den Vaderlandschen Zeedienst; doch, egter, niet langer dan tot den tyd toe dat 'er wederom Weduwen van Gesneuvelden, of verminkte Persoonen in den Stryd voor 't Vaderland voor handen waren, als welken, in allen gevalle, den voorrang in de bedeelinge uit dit Fonds zouden behouden (*).

Die van *Haarlem* vereenigen zich met die van *Amsterdam*.

Te *Haarlem* hadden de eerste Aanleggers der Inschryvinge sommigen der Deelhebberen verzogt zich met den ontvang en uitreiking der ingezamelde Penningen te belasten. Dan, eer zy zich van het laatste gedeelte diens lasts konden kwyten, kwam by hun in ernstige overweeginge, of men, op herhaalde uitnoodigingen,

(*) N. Nederl. Jaarb. 1781. bl. 1975.

gen, zich ook te voegen hadt by de Maatschappye, middelerwyl te *Amsterdam* ontworpen. Deeze hadt zich een veel ruimer Plan gevormd dan men daar omhelsd hadt; een Plan, 't welk niet eene Gifte aan de Weduwen voor éénmaal; maar eene duurzaame ondersteuning derzelven bedoelde; niet slegts de Weduwen alleen; maar ook oude en door verminking van Leden buiten staat gestelde Zeelieden, tot voorwerpen van haare milddaadigheid benoemde; het aankweeken zelve van jonge Zeelieden, en het nut van den geheelen Zeedienst onderstondt te bevorderen. — Hoe zeer men dit wydstrekkender Plan te *Haarlem* goedkeurde, hieldt men, in 't eerst, 't zelve boven het bereik van byzondere Persoonen. Doch de vlyt, de aanhoudende poogingen der Stigteren dier Maatschappye, bragt dezelve zo verre tot stand, dat de Gelastigden ter uitreikinge der Penningen, daar ter Stede by een gebragt, hartlyk wenschten, die te kunnen voegen by het Fonds der Maatschappye te *Amsterdam*. Maar hier toe zich onbevoegd oordeelende, noodigden zy alle bekende Deelneemers tot eene Byeenkomst; en hadden het genoegen allen, en die niet weinigen, daar tegenwoordig, te hooren stemmen in hunnen voorslag ten gemelden einde; en daarenboven behoorelyk gemagtigd te worden om de reeds verzamelde of nog by een te brengene Gelden, des goedvindende, aan de Bestuurders der

Am-

VII. BOEK. 1781. *Amsterdamsche* Maatschappye te overhandigen, met deezen te kunnen handelen over 't gemeen Bestuur van het aangroeiend Fonds; en alzins het meeste nut van 's Lands Zeedienst te helpen bevorderen — Met reden mogten zy, dit berigt gemeen maakende, ten slot deeze bemoedigende taal voeren. „ Hebt gy, „ waarde Medeburgers, welbereidwillig„ lyk uwe Liefdegaaven willen uitreiken „ op ons Eerste Ontwerp; hebt gy eene „ waarlyk aanzienlyke somme by één ge„ bragt, met het bepaald uitzigt, om „ dezelve op éénmaal te laaten uitdeelen, „ thans ziet gy een nieuwen, een ruimer „ Baan open voor uw Medelyden, voor „ uwe Vaderlandsliefde; gy kunt stut en „ troost zyn, niet slegts voor de zulken, „ die ongelukkig zyn, om dat zy, of de „ hunnen voor u streeden; maar ook „ voor hun, die het immer worden zul„ len; ten voordeele van uw laatste Naa„ geslacht, tot welks beveiliging gy ook „ tevens Beschermers aankweekt. En „ schroomen zy, die u uitnoodigen tot „ het deelneemen in dit Plan, niet te „ zeggen, dat zy u hebben voorgegaan „ met geen onaanzienlyke Jaarlyksche Gif„ ten uit te bieden: de meesten zelve met „ toezegging van ze duurzaam te maaken „ naa hun overlyden, en zo lang het „ menschlyk vooruitzigt iet soortgelyks „ kan doen bestendig zyn (*)." De

(*) Medegedeelde Berigten *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2685.

De Heer DAVID VAN GESSCHER, Heelmeester van het *St. Pieters* Gasthuis te *Amsterdam*, door zyne Schriften beroemd, die een aantal der gekwetste Lyders onder zyn oog en bezorging hadt, beraamde reeds den vyftienden van Oogstmaand een Ontwerp van Inschryving ten behoeve der Gekwetsten, en van de Weduwen der Gesneuvelden, in den *Doggersbankschen* Zeeslag, dit, schoon niet door den druk gemeen gemaakt, vondt zo veele Begunstigers dat hy zich in Herfstmaand reeds in staat gesteld zag om daadlyk een begin te maaken met de uitdeeling der verzamelde Gelden. Eenige nadere bepaalingen toen vastgesteld gaf hy in Wynmaand in 't licht met byvoeging van de veranderingen in zyn Plan veroorzaakt, door het *Vaderlandsche Fonds* te *Amsterdam* opgerigt, ter aanhoudende Ondersteuning der Weduwen en Weezen der Gesneuvelden op 's Lands Vloot, doch onder zekere bepaling van de Gekwetsten. Dit lofwaardig Ontwerp maakte zyne Uitdeeling aan de Weduwen, overtollig, ten minsten niet noodzaaklyk. Zy werden van allen aandeel uitgeslooten, en de daar door bespaarde Penningen zouden tot vermeerdering strekken van de Uitdeelingen aan de Gekwetsten, en inzonderheid aan de Verminkten. De Inschryving zou, zo lang de Oorlog duurde, onafgebrooken open staan; en wanneer, ten einde des Oorlogs, het geheele beloop der verzamelde Gelden meer be-

VI. BOEK.

1781.

Plan van den Heer van GESSCHER door dit Fonds veranderd.

VII. BOEK. 1781.

draagen mogt, dan tot eene redelyke uitdeeling aan elk der Gekwetsten afzonderlyk, en allen in 't gemeen, benoodigd geweest ware, zou dat meerdere gebragt worden in de Kas der Weduwen, ter betere ondersteuninge van dezelve (*).

Het Fonds krygt eene meerdere uitgebreidheid. Eerste uitdeeling.

Op den derden van Wintermaand hielden de Deelneemers in het *Vaderlandsch Fonds te Amsterdam*, in 't *St. Pieters Gasthuis*, de eerste Algemeene Vergadering, deeden verslag van de ingekomene Gelden, van hunne opgedaane Kundschappen, en by voorraad gemaakte Schikkingen, als mede van de Vereeniging met de *Haarlemmers*. Het ontworpen Reglement erlangde eene eenpaarige goedkeuring, en men stelde Gelastigden aan uit de Oprigters en Deelneemers, om de Gelden ten meesten oorbaar van het Fonds te besteeden. Uit andere Gewesten en Steden als *Utrecht*, *Groningen*, en *Arnhem*, uit andere *Hollandsche* Steden als *Leyden*, *Schiedam*, *'s Haage* en *Hoorn*, hadt men Penningen in dit Fonds gebragt, of van daar te wagten. Schoon deeze, met de reeds zeer aanzienlyke Inzamelingen te *Amsterdam* en *Haarlem*, waarschynlyk toereikende waren om den bedoelden Onderstand aan de Weduwen te kunnen bewyzen, konden de Gelastigden tot het bestuur van dit Fonds niet naalaaten hunne rechtgeaarte Medeburgeren voor te hou-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1982.

houden, dat de reeds gedaane en bekende Inschryvingen nog zo veel niet beliepen, dat zy, tot nog toe, met zekerheid zich vleijen mogten het gansch voorgesteld oogmerk te zullen bereiken, ten zy de reeds opgewekte Liefdaadigheid der *Nederlanderen* voortvoer om hun op eene kragtdaadige wyze daar toe te ondersteunnen, en in staat te stellen. De tiende dier Maand was de Dag bepaald om, voor de eerste keer, aan de bekende Weduwen de toegelegde gunsten uit te deelen, die zo hartlyk gegeeven als dankbaar ontvangen werden (*).

VII. BOEK. 1781.

Het voorbeeld der *Hollanderen* wekte de *Friezen* op om, ten behoeve der Weduwen van hun, die in de verdeediging van het lieve Vaderland het leeven zouden mogen verliezen, desgelyks eene Inschryving te openen; doch bepaald met betrekking tot de zodanigen, die dienst genomen hadden op Schepen van Oorlog by de Admiraliteit van *Harlingen*, als tot welken de Ingezetenen van *Friesland* de naaste betrekking hadden; dewyl een goed deel van de Manschappen dier Schepen uit *Friezen* en Ingezetenen van *Stad en Lande* bestonden; waar om ook de liefderyken in dat nabuurig Gewest behoorden genoodigd te worden om 'er mede deel in te neemen (†).

Inschryving in *Friesland* voor de Weduwen der gesneuvelden geopend.

Schoon

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2266.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2205.

VII. BOEK. 1781. Slegte behandeling onzer Scheeps-Manschappen en der Krygsgevangenen in *Engeland*.

Schoon het geen twyfel lydt of de opgebragte Manschappen onzer Koopvaardyvaarderen, en der Krygsgevangenen in *Engeland*, hebben eene zeer verschillende bejegening ontmoet; zo dat eenigen de menschlievende behandeling preezen, gaat het, egter, vast, uit veelvuldige en onlochenbaare bescheiden, dat verre de meesten te weinig om te leeven en te veel om te sterven kreegen, met het laag en barbaarsch inzigt om die ongelukkigen, aan te zetten, ja als 't ware te dwingen, om op de *Engelsche* Schepen, tegen hunne eigene Landsgenooten, dienst te neemen, waar in zy zomtyds slaagden. Dit was zo algemeen dier ongelukkigen lot, dat de gunstige berigten in verdenking kwamen als met voordagt verzonnen, of ten breedsten uitgemeeten, om de *Engelschen* min haatlyk te doen voorkomen. Die slegte behandeling, met dat gevloekt oogmerk, deedt eenigen, met eene ongehoorde stoutmoedigheid, de handen hunner mishandelaaren, of die hun dreigden te mishandelen, ontkomen, in daar toe gansch ongeschikte kleine Vaartuigen, van geen voorraad ter reize voorzien, in het ongunstigst Jaargetyde, de Zee oversteeken, en tot aller verwondering landden (*).

De welbekende elende der Gevangenen be-

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 92. 182. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 134. 484. 668.

bewoog de Heeren OOSTER en VAN HAREN, te *Amsterdam*, de voornaame Oprigters van het Plan ter inzamelinge van Penningen om, door de verhooging der Handgelden, de Werving van het Zeevolk aan te moedigen, wanneer zulks noodloos geworden was; dewyl de Algemeene Staaten zelve de Aanritsgelden vergroot hadden (*) dit Geld, en 't geen zy meer ten dien einde zouden verzamelen, te schikken, om onze ongelukkige Landsgenooten, die overrompeld als Krygsgevangenen in *Engeland* zaten, te ondersteunen, en te verkwikken. Zy oordeelden het bekwaamste middel, om die penningen hun te doen toekoomen, zich te bedienen van de hulpe des Hertogs van RICHMOND, een Man, die zyne hooge Geboorte, door de braafheid van zyn Hart, en menschlievende gevoelens, weezenlyken luister byzette. Deeze daar toe verzogt, tradt in eene Briefwisseling, met de Verschaffers van die onderstand Gelden, welken hem en hun tot eere strekt. Van tyd tot tyd maakten zy aanzienlyke sommen over, die, door de schikking des edelmoedigen Hertogs, ten meesten oorbaar, en naar 't oogmerk der Zenderen, besteed werden. (†)

VII. BOEK. 1781.

Hoe-

(*) Zie hier voor bl. 196

(†) *N Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 665 843 te welker laatstgemelde plaatze men deeze, bewaarenswaardige Brieven vindt.

VII. BOEK. 1781.

De Kooplieden verzoeken by den Staat Onder standgelden, voor het in Engeland opgehouden Scheepsvolk.

Hoewel de Brieven den Heeren OOSTER en VAN HAREN toegezonden, geen onvoordeelig berigt inhielden van de doorgaande behandeling der Gevangenen, bleeven de klagten over gebrek en mishandeling duuren, en bewoogen de Kooplieden der door de *Engelsche* genomene Schepen, zich met een Verzoekschrift, in Hooimaand, by de Algemeene Staaten, te vervoegen, inhoudende den aangroeienden nood, waar in de Gevangenen zich bevonden, zo dat hun geene andere keuze overbleef, dan onder dien zwaaren last hunner rampspoeden te bezwyken, of zich daar van te ontheffen, door zich in *Engelschen* Dienst, tegen hun eigen Vaderland te begeeven, waar toe hun dagelyksch de sterkste aanzoeken en voorslaagen gedaan werden. Wel is waar, eenige regtgeaarte en weldenkende Ingezetenen hadden, bewoogen met het ongelukkige lot hunner beklaagenswaardige Landsgenooten, eenige verzagting toegebragt; doch die uitgereikte gelden, schoon vry aanzienlyk, hadden slegts eene kortstondige verademing, aan zulk een groot getal (*) kunnen toebrengen, en waren, op verre na niet toereikende om derzelver aanhoudend gebrek te kunnen vervullen. Zy verzogten derhalven, dat Hun-

(*) Den 29 Maart beliep het getal der *Hollandsche* Gevangenen reeds 1992. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 859.

Hunne Hoog Mogenden, het voorbeeld van *Frankryk* en *Spanje* omtrent hunne Onderdaanen, in *Engeland* gevangen zittende volgende, in de behoeften, der Landgenooten zouden voorzien. (*)

Hoe men hier de *Engelsche* Gevangenen behandelde.

By deeze bejegening onzer Krygsgevangenen in *Engeland*, ftak, op eene zeer voordeelige wyze, af, die de *Engelschen* hier ontvingen. Aan de Schipbreukelingen van het geftrande *Engelsche Oost-Indische* Schip (†) wilden de menschlievende Heeren OOSTER en VAN HAREN te *Noordwyk*, nooddruft bezorgen; doch vonden het onnoodig iets te verschaffen, door de gunstige fchikking der Regeering, en de zorgen van den braaven Predikant VAN ROYEN, in dat Liefdewerk voorgekomen: en diende het ruim en lugtig Pesthuis, even buiten *Leyden*, waar zy vervolgens, tot nader bevel, bewaard werden, hun ten verblyve, waar zy zich zeer vernoegd toonden, over huisvesting en onthaal. (§) De Krygsgevangenen in het Admiraliteits-Hof, te *Rotterdam* geplaatst, vonden niet alleen goede Spys en Drank, als mede de Zieken en Gekwetften, de noodige Genees- en Heelmiddelen; maar hunne oude verfleeten Kleederen, werden verwisfeld voor goede nieuwe Wambuizen, Hembden, Broeken,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1411.
(†) Zie hier boven bl. 33.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 444. 448. 450.

VII. BOEK. 1781.

ken, Kousfen en Schoenen; welbezorgde Hangmatten dienden hun tot rustplaatsen, en was hun Krygsgevangenschap zo draagelyk, als eenigzins mogelyk. (*)

Bezorgdheid der Algemeene Staaten voor Bewaarplaatzen der Gevangenen.

Gebrek aan geschikte plaatsen, tot Bewaaring der Krygsgevangenen, ingevalle derzelver getal groot mogt worden, bewoog de Algemeene Staaten, aan die der byzondere Gewesten, eenen Brieve te laaten afgaan, om voorzieninge te doen, in het beschikken van Bergplaatsen, voor Gevangenen, door het lot des Oorlogs, ongelukkig geworden, en welker strikte bewaaring alleen dienen moest, om door uitwisseling, hunne Lotgenooten, in vryheid te doen stellen. (†)

Mogt onze pen voortvaaren met het boeken van den Vaderlande zo zeer tot eere strekkende Gebeurtenissen, als eenige, die onze laatste bladzyden besloegen; waar in de oude Dapperheid, tot verbaazing des Vyands, zich vertoonde; waar in de nooit bezwalkte Charactertrekken der *Nederlanderen*, Menchlievenheid en Milddaadigheid, op nieuw allerheerlykst uitschitterden! doch veelal levert het overige gebeurde, in dit gedenkwaardig Jaar, andere Schryfstoffe op, met welke te verarbeiden wy nu voortgaan.

Guns-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 895.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1704.

VII. BOEK. 1781.

Beraamingen tot herstel der Schepen en een nieuw Convoy.

Gunstiger dagen scheenen, naa de behaalde Overwinning op *Doggersbank*, het Gemeenebest beschooren. De Raadpensionaris bragt een antwoord van wegen Zyne Hoogheid in de Vergadering van *Holland*, strekkende om een spoedig herstel der beschadigde Schepen, en een onverwyld Convoy te mogen verwagten, 't geen egter *Dordrecht* en *Amsterdam* niet voldeedt; vreezende dat de gedaane beloften, de verwagte uitwerking niet zouden hebben. Doch wanneer eerstgemelde Stad, dit stuk op nieuw wilde aanbinden, vondt dezelve in *Amsterdam* geen steun (*), 't zy hier, gelyk men verspreidde, kunststreeken onder geloopen, 't zy die Stad, zich gerust op 's Vorsten gegeven woord, verlaaten hebbe. De Koopvaardyschepen, na de *Oostzee* bestemd, weder in 's Lands Zeegaten ingevallen, mogten hoope scheppen, dat zy, eerlang, op nieuw, onder behoorlyk Geleide, zouden kunnen Zee kiezen.

De Admiraal Generaal, Hunne Hoog Mogende het Voorstel doende, wegens de Belooningen voor de *Doggerbanksche* Zeehelden, door dezelven in alle opzigten goegekeurd (†), gaf tevens te verstaan: „ dat hy de nodige bevelen ge„ geeven hadt, om zo veel Schepen, als „ doenlyk zou zyn, zo uit de *Maaze*, als „ uit

(*) *Notulen van Holland* 31 Aug. 1781.

(†) Zie hier boven bl. 329.

VII. BOEK. 1781.

„ uit *Zeeland*, met de Schepen der Admiraliteiten te *Amsterdam*, het *Noorder-Kwartier* en *Friesland*, zamen te „ voegen, ten einde de Koopvaardyvloot „ werd in staat gebragt, om, zonder uituitstel, onder Geleide van een genoegzaam aantal Oorlogschepen en Fregatten, „ te kunnen uitloopen (*).” Hier op beriep hy zich, eenigzins misnoegd, over den nieuwen aandrang om Convoy, wanneer de Bestuurders van den *Oosterschen* en *Moscovischen* Handel, by de Algemeene Staaten aanzoek deeden, om den, kortlings misdukten Tocht, ten spoedigsten, onder bescherming van 's Lands Vlag, te hervatten; tevens vermeldende, „ niet alleen aan de Admiraliteit van „ *Amsterdam*, op 't ernstigst aanbevolen „ te hebben, om de op *Doggersbank* „ ontredderde Schepen, met allen mo„ gelyken spoed, te doen herstellen, en „ in staat te brengen om weder Zee te „ kunnen kiezen; maar ook aan de Vice„ Admiraal HARTZINCK te hebben gelast, „ alles wat vereischt werd tot het uitloo„ pen van het Convoy, ten allerspoedigsten „ te vervaardigen, en 't zelve uit zo „ veel Schepen te doen bestaan, als „ mogelyk zou zyn.” Het Besluit tot een tweede Convoy na de *Oostzee* werd genomen (†). Men wilde, dat tot het her-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1537.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1745. *Schets van een Groot Tafereel*, I. D. bl. 247. 253.

herstellen der Oorlogschepen terstond twee honderd Timmerlieden van *Amsterdam* na *Texel* wierden opgezonden; doch, uit de *Memorie* van Zyn Hoogheid, blykt dat het slegts vyftig Timmerlieden waren, met een ervaaren Meesterknegt (*), die, 't zy op de meest beschadigde Schepen verdeeld, 't zy alle te gelyk aan één enkel Schip werkende, voor een traag herstel deeden vreezen.

VII. BOEK. 1781.

De lust, om op 's Lands Vloot dienst te neemen, wakkerde, naa het roemryk Zeegevegt, eenigzins aan: op éénen dag vervoegden zich tusschen de zeventig en tachtig Visschers van *Vlaardingen*, ten deezen einde, by de Admiraliteit van *Amsterdam* (†). Behoefte drong hun tot een stap, vreemd voor de Bewoonderen onzer Zeeplaatsen, tot de Visscheryen van jongs af opgebragt. Veelen, denkende dat het nu met verveelend stilleggen in de Zeegaten, niet meer te doen, en by Voordeel Eer te behaalen zou zyn, namen dienst.

De lust, om ter Zee te dienen wakkert aan.

Overeenkomstig met het goedgekeurde voorstel des Admiraals Generaals, zeilde 's Lands Oorlogschip *Zuidbeveland*, met een Uitlegger, en twee Schepen der *Oost-Indische* Maatschappye, van voor *Vlis-*

Het Convoy, onder VAN BRAAM, zeilt uit en komt weder binnen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1520. *Mem. van zyne Hoogheid*, bl. 69.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1797. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 186.

VII. BOEK. 1781. *Vlisſingen* na *Texel*. Aan deeze Reede hadt zyne Hoogheid zich in 't begin van Herfstmaand weder vervoegd, om de Vloot te bezigtigen, en met de Zee-Officieren Krygsraad te houden. Acht, zo Oorlogſchepen als Fregatten, onder den Schout by Nagt VAN BRAAM, nevens drie Uitleggers, liepen den elfden van Herfstmaand in Zee, gevolgd door zeven Gewapende *Oost-Indiſche* Schepen. Deeze laatstgemelden, ſterk ten Oorloge toegerust, moesten, op zekere hoogte, den Schout by Nagt verlaaten, en hunne Reis vervorderen, met het Schip van de Kamer *Delft*, 't geen men uit *Hellevoetſluis* verwagtte; voorts was de Last des Vlootvoogds om na de *Zond* te ſtevenen, met de byhebbende Koopvaarders, en die in de *Noordſche* Havens lagen, te rug te geleiden: dat die last niets van de *Oost-Indievaarders*, te *Drontheim* gewaagde, is zommigen zeer opmerkelyk voorgekomen. Buiten Gaats ten anker liggende, verwagtten zy uit het *Vlie* twee Fregatten en ééne Snaauw; ook zou uit de *Maas* één Oorlogſchip, met twee Fregatten en twee Kotters, zich by *Texel* met dit Convoy veréénigen, medebrengende één gewapend *Oos-Indisch* Schip. — Een groot aantal Koopvaarders, in *Texel*, de *Maas* en 't *Vlie*, gereed, om zich van dit Geleide, na zo lang marrens, te bedienen, vondt zich wederom te leur geſteld, in eene anders welgegronde verwagting: want den zestienden keerden 's Lands Vloot,

VII. BOEK. 1781.

Vloot, behalven vyf Fregatten, die nog eene wyl buiten post bleeven houden, met de Gewapende *Oost-Indische* Schepen, en verdere Koopvaarders te rugge. Drie Kaapers, ten zelfde tyde met de *Hollandsche* Oorlogschepen uitgezeild, kwamen te gelyk met dezelve weder invallen; de schraale vrugt van al dit bedryf, was, dat de Kaapers twee Koolscheepjes opbragten. (*)

Capitein A. DE BRUIN verzeilt zyn Schip.

Dit vrugtloos uitzeilen en wederkeeren, naa vier dagen voor het Gat van *Texel* gelegen te hebben, baarde groot misnoegen, schoon de Kotter de *Ajax*, met de Schooner de *Dolphyn*, op kundschap uitgezonden, berigt bragten, vyf Vyandlyke Schepen en één Kotter, gezien te hebben, en deeze Schepen zich daadlyk voor den *Hollandschen* Wal vertoonden, kon zulks geen voldoende reden opleveren, om de Zee, met een zo ongelyk magtiger Vloot, te verlaaten. Men sprak van negentien geziene Vyandlyke Schepen; doch dat gerugt steunde op een gezigt van zo veel Zeilen in Zee, van *Kykduin*, vernomen, en het getuigenis van een *Zweedsch* Koopvaardyschipper, die zou verklaard hebben, dat het zo veel Oorlogschepen waren. Het was eerst in 't ein-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1747. *Mem. van zyne Hoogheid* bl. 73. Men zie de Instructien voor den Schout by Nagt VAN BRAAM, in de *Schets van een Groot Tafereel*, I. D. bl. 271. 313.

VII. BOEK. 1781. 't einde van de Herfst, en 't begin van Wynmaand, dat STEWART zich met een aanzienlyk getal van zestien Schepen, in onze Wateren vertoonde, waar onder zich zes van de zeven op de *Doggersbank* zo zeer gehavende, maar nu herstelde Schepen bevonden, terwyl de Schepen onzer *Doggerbanksche* Helden, nog ten Zeedienst onbekwaam waren.—Het misnoegen groeide aan, toen de spraak ging, dat 'er eene *Engelsche* Koopvaardyvloot, ruim honderd Zeilen sterk, door dit binnenloopen, gelegenheid kreeg, om te ontsnappen (*). Dan de verontwaardiging kon niet naalaaten elk te vervullen; als men het wilde toeschryven aan 't verzeilen van 't grootste Schip, tot die Vloot bestemd, de *Prins Willem*, van zes-en-zeventig Stukken, gevoerd door Capitein A. DE BRUIN. Veel hadt men, en met rede, te zeggen gehadt van het niet uitzeilen deezes Scheepvoogds, om zich te vervoegen by ZOUTMAN (†). Thans was hy, den tienden van Herfstmaand, uit *Goedereede* in Zee gestooken, met een *Oost-Indisch* Schip en zeven Koopvaarders, zo men beweerd, met twee voeten minder waters, dan waarom hy eertyds, by voorgewend gebrek aan water, was blyven leggen. Voor *Texel*, den veertienden, met het schoon-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1788.
(†) Zie hier boven bl. 319.

schoonste weer genaderd, nam hy een koers na eene Zandbank of Droogte, onder den naam van den *Zuiderhaaks* bekend, welker branding zich van verre genoegzaam, zelfs by stilte, vertoont. De Oorlogschepen, in het Gat van *Texel* liggende, zagen dit verkeerd zeilen, en deeden, tyds genoeg, om het ongeluk te voorkomen, seinen; ondanks deeze, verviel hy op de Droogte, waar zo veel schats in de diepte bedolven ligt. Nog zou 'er kans geweest zyn, om dit Schip, naa het stooten, te redden, op een tydstip dat het vlot was; doch die gunstige gelegenheid werd verzuimd. Een Schip zo kostbaar, en, in het tegenwoordig groot gebrek aan Schepen, zo onontbeerelyk, moest ten prooy der golven gelaaten worden, alleen met behoudenis van eenig Geschut en Scheepsgoederen. Het Volk werd op een ander Schip geplaatst.

VII. BOEK. 1781.

Een Krygsraad, den eersten van Slachtmaand, over deezen Scheepsbevelhebber gehouden, beschryft hem, in 't gestreeken Vonnis, als een „ die „ vóór 't verzeilen van 's Lands Schip „ *Onvoorzigtig*, *Disattent* en *Verward* te „ werk gegaan was, en daar door ook „ verzuimd hadt de tydig gegeevene „ Seinen gade te slaan, om dus het on„ geluk te voorkomen; als een, wiens „ gedrag, naa het verzeilen van 's Lands „ Schip, alle kenmerken gedraagen hadt

Vonnis over hem gestreeken en over den Loots.

„ van

VII. BOEK. 1781.

„ van *Confusie*, *Verzuim* en *Zorgloosheid*, „ die de middelen tot redding van het „ Schip, of niet hadt te werk gesteld, of „ niet op dien tyd, op welken het zyn „ pligt was geweest, die aan te wenden: „ weshalven hy, als schuldig aan pligt- „ verzuim, van den Krygsdienst deezer „ Landen afgezet werd, verwyzende hem „ teffens in de kosten van den Hoogen „ Zee-Krygsraad, en in die van het Ge- „ ding." —— Veelvuldig zyn de woorden, tot het uitdrukken van het voorgevallene, waar aan men bezwaarlyk eene gedaante wist te geeven; gebezigd. Zyne Hoogheid hadt dit Vonnis goedgekeurd en spreekt in deszelfs *Memorie*, van dit geval, als *een Ongeluk*, *zo wel voor* DE BRUIN, *als voor het Land* (*). —— Klaarder en stelliger luidt het Vonnis, uitgesprooken over den Lootsman JAN KOCK; „hy hadt," luiden de woorden, „ door eene onbeschryflyke *Zorgeloosheid*, en onverschoonelyke *Disattentie*, zonder de minste hindernissen „ van Weer of Wind, of ongelukken, te „ kunnen bybrengen, 's Lands Schip ver- „ zeild; en werd deswegen verweezen „ om driemaal van de Raa te vallen, en „ daar naa strenglyk, ter discretie van „ den Hoogen Zee-Krygsraad, gelaarsd, „ van zyn Lootsmans Bedieninge afgezet,

„ te

(*) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 73.

„ te worden, en in de gemaakte kosten „ verweezen. (*)

VII. BOEK. 1781.

Het schynt dat de verbysterdheid van denkbeelden, toegeschreeven aan DE BRUIN, hem by bleef, of dat hy, op verzagting, zo niet op ontheffing, van het gestreeken Vonnis hoopte, hoe zeer hy zich van deszelfs zagtheid moge verzekerd houden; althans men wil, dat hy, by het aanhooren van 't zelve, zich daar van beriep, zonder dat hy wist op wien, of begreep, dat 'er geen hooger Regtbank was, en dat, daar en boven, een buitengewoone Regtspleeging geen beroepen toeliet. De Admiraal Generaal, zo als wy reeds gezegd hebben, stemde in het gestreeken Vonnis over hem, als mede in dat over den Lootsman. Terwyl veelen DE BRUIN te zagt behandeld oordeelden, baarde het Vonnis over den Loots vry veel bedenkings; aangezien de Souverain het Regtsgebied over de Lootslieden, aan de Heeren *Commissarissen van de Pilotage* hadt toegeweezen, en deezen, uit dien hoofde, bevoegd scheenen om den Loots te kunnen opeisschen; 't geen men ook zegt geschied te zyn, doch te laat, dewyl de straffe reeds was uitgevoerd.

Het geschil tusschen DE BRUIN en KOELBERG.

De verdenkingen voorheen op DE BRUIN gevallen, kreegen alle sterkte, en de Verklaaring van den nu gevonnisten Loots ten zynen voordeele, wegens het niet uit-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1794. 2187.

VII. BOEK. uitzeilen, eertyds verleend, onder aanbod van Eede, verloor niet weinig van zyne kragt. Dit verzeilen was te lomp,
1781. de getuigenissen daar tegen te voldingend, om hem voor straffe te bewaaren, schoon eenigen die straf voor *onrechtvaardig* en *verfoeylyk* uitkreeten. Niet alleen hadden 'er zeer nadeelige gesprekken over het vertraagen van DE BRUIN geloopen; maar ook leverde Jonkheer D. W. VAN LYNDEN, geweezen Envoyé van den Staat, te *Stokholm*, een Brief aan de Admiraliteit op de *Maaze* in, door den Luitenant N. KOELBERG aan hem geschreeven, berigt geevende van veelvuldige gebreken in het Scheepsbestuur diens Capiteins, terwyl hy in de *Maas* lag, als de ongeschiktheid van 't Geschut en der Kogelen, de slegtheid en schraalheid des Leeftochts, de mishandeling der Zieken; tegen deeze verdeedigde zich DE BRUIN. Het stuk werd door de Admiraliteit op de *Maaze* onderzogt, en gaf de Advocaat Fiscaal R. W. BISDOM des schriftlyk berigt: inhoudende, „ dat zyns oordeels, „ DE BRUIN wel niet was vry te kennen, wegens het niet behoorelyk visiteeren van zyn Geschut, zo ras het „ zelve aan boord was gebragt, en dat, „ voor zo verre 'er boven dien, nopens „ het Huishoudelyk Bestuur aan boord „ van dat Schip, nog het een en ander „ ter verantwoording van voornoemden „ Capitein mogt zyn gebleeven, het zel„ ve niet van dat aanbelang scheen te

„ zyn,

„ zyn, voor al naa dat hy, by Sententie „ van 1 Nov. deezes Jaars (*), reeds uit „ 's Lands dienst was gedimitteerd." Overeenkomstig hier mede was het Besluit des Zeeraads, „ om alle verdere *en*„ *questen* tot eenige te *entameren Procedu*„ *ren* tegen den *gedimitteerden* Capitein „ DE BRUIN te doen *cesseeren*."—— De Luitenant KOELBERG voor den Zeeraad verscheenen, werd, naa berisping van zyn gedrag, uit zynen dienst ontslaagen, met toezegging van zyn Soldy tot dien tyd.— Men bedankte wel den Heer VAN LYNDEN, voor het inleveren des Briefs, waar over zo veel te doen viel, en waar in, gelyk de Zeeraad zelve erkende, „ zommige *abuizen*, die nu of dan plaats „ konden gehad hebben, *getoucheert* wa„ ren:" doch toonde alzins groote stoorenis, „ over het mededeelen van denzel„ ven aan, en het laaten in handen van „ zodanige Persoonen, die onvoorzigtig „ of onwelmeenend genoeg geweest wa„ ren om dien te doen plaatsen in de „ publieke Nieuwspapieren, waar door „ zeker de Marine van deeze Republiek, „ weinig eer, en, in de tegenwoordige „ tyds omstandigheid, veel ondiensts, ge„ daan was." Schoon DE BRUIN geregtlyk, naar veeler oordeel, 'er vry gemaklyk af-

(*) Dit Berigt werd den 18 Dec. ingeleverd; het Besluit daar op dienzelfden dag genomen, en den 14 Jan. 1782. door den Admiraal Generaal goedgekeurd.

VII. BOEK. 1781.

afkwam, bleef hy het doel der veragtinge en uitjouwinge des Volks; de spotterny bezigde haare Wapens om hem te verguizen, en met schande te overdekken. Zyne zaak bleek zo kwaad te zyn, dat 'er nauw eenige vergoelyking voor, en geheel geene verdeediging op was. KOELBERG hielden zommigen voor een Martelaar van ontdekte waarheden; doch, met voordagt, zagt behandeld. (*)

't Convoy uitgesteld. Klagten en verzoeken der Kooplieden.

Hoe zeer men hier mede het hart ophaalde, en 't zelve eenige ruimte schiep, door de uitboezemingen van veragting, over allen, die men oordeelde deel te hebben in deeze en dergelyke veragteringen van 's Lands Zeeweezen, bleef de groote zaak dezelfde, en het Convoy dit Jaar agterwegen. Zyne Hoogheid gaf by eenen Brieve, hunne Hoog Mogenden te verstaan, dat hy, de gevoelens van de voornaamste Vlag-Officieren en der Gecommitteerden uit de Admiraliteiten deezer Landen, ingenomen hebbende, het zenden van een Convoy na de *Oostzee*, in dit Jaargetyde, niet raadzaam vondt.— De Kooplieden, verstooken van deeze hunne uitgerekte verwagting, sloegen den ouden, eenigen, schoon dus lang met weinig vrugts betreeden, weg van Ver-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2181. 2187. 't Jaar 1782. bl. 73. 86. *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 295. 326. J. KOK *Vaderl. Woordenb. Art.* A. DE BRUIN.

Verzoekschriften, weder in, en gaven die van *Amsterdam* Hunne Hoog Mogenden te kennen, dat zy, te leurgesteld in een tydig Convoy te ontvangen, gedwongen waren zich aan de noodzaaklykheid te onderwerpen, en overzulks hunne Schepen, die, zonder het blykbaarste gevaar, niet konden blyven liggen, ter plaatze waar ze zich nu bevonden, moesten te rug ontbieden, en weder op doen zeilen; dat zy, zo veele maanden hunne Schepen gereed gehouden hebbende, vervallen waren tot het doen van verbaazende vrugtlooze kosten, waar voor zy eene toereikende en behoorelyke vergoeding verzogten, gereed om daar van eene nette opgaave te doen. — Wyders by Hunne Hoog Mogenden aanhoudende, dat zy de noodige bevelen geliefden af te vaardigen, tot het in gereedheid brengen van 't bestemde Convoy, om, met het aanstaande Voorjaar, en wel in de maand Maart, te kunnen vertrekken; om ten minsten, door een vervroegde Scheepvaard, eenigzins het verlies van tyd, dit Jaar geleden, te vergoeden, en gelegenheid te geeven, dat de Schepen in *Noorwegen* en *Elzeneur* liggende, gesteld dat zy daar zouden moeten overwinteren, op derzelver te rug reize konden begeleid worden. (*)

De Kooplieden, te *Amsterdam* en *Rotter-*

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1959 2124.

VII. BOEK.

1781.

Verzoekschrift van de *Levantsche* Handelaaren, om eene Lastontheffing, geduurende den Oorlog.

terdam, den *Levantschen* Handel dryvende, die door een en ander Staatsbesluit zeer bevoordeeld was, in gevolge waar van de Directeuren diens Handels gereg. tigd waren, om, behalven de vyf ten honderd van de Vragtpenningen, nog vyf ten honderd van de waarde der Goederen aller vreemde Schepen, uit de *Levant* komende, te vorderen, en het Tarif, volgens welke die Goederen gewaardeerd werden, merkelyk te verhoogen, en dus het vervoeren der Voortbrengzelen uit de *Levant*, met vreemde Schepen, allerbezwaarlykst te maaken; zagen zich van die voordeelen verstooken. De *Levantsche* Handel moest, ter oorzaake van den Oorlog, genbegzaam geheel verlaaten, of, met vreemde Schepen, voortgezet worden; welk laatste, zo door de zwaare Vragten, hooge Verzekering gelden, als de Belasting, van vyf ten honderd van de waarde der Goederen, bykans ondoenlyk werd; weshalven zy Hunne Hoog Mogenden verzogten, dat deeze buitengewoone Belasting op de waarde der Goederen gelegd, geduurende deezen Oorlog, en zo lang tot men de *Nederlandsche* Schepen weder kon gebruiken, mogt opgeheven, en de Goederen in vreemde Schepen, uit de *Levant* herwaards gelaaden, van dit bezwaar bevryd mogten worden; om het geheel verdorren van dezen Handeltak te voorkomen. (*)

De

(*) N. Nederl. Jaarb. 1781. bl. 1962.

De Zeehandelaars op de *West-Indiën*, die zich op de toegezegde belooningen en hulpe verlaatende (*), daadlyk voldaan hadden aan de vereischten der toegezegde belooning, op het Wapenen hunner Schepen, en ten dien einde, uit eigen beurs, groote kosten gedaan, vervoegden zich in Wynmaand, by 's Lands Vaderen, met een drieledig Verzoek, gegrond op het gebeurde, en den tegenwoordigen toedragt der zaaken, met daar bygevoegde klem- en drangredenen, inhoudende — dat, ten spoedigsten mogt benoemd worden, een bekwaam Convoy, met last om zich gereed te maaken en te houden, om, zo haast de Zeildag zou bepaald weezen, met de Zeeventien Gewapende Schepen in Zee te steeken, en dezelve na de *West-Indien* te geleiden. — Dat, in gevalle men het voor den Lande, uit eenigen hoofde, raadzaam mogt oordeelen, dit uitloopen nog eene wyl te vertraagen, Hunne Hoog Mogenden, de Bezorgers dier Schepen, uit 's Lands kasse, geliefden te gemoet te komen, in de meerdere Gelden en onkosten, uit die vertraaging ontstaande. — En, eindelyk, dat aan de Boekhouders dier toegeruste Schepen, de toegezegde belooning mogt worden afgegeeven, naa dat zy, zulks vereischt wordende, Borg voor de wedergave hadden gesteld, in gevalle, door eigen toedoen, op

VII. BOEK.

1781.

Verzoeken der Zeehandelaaren, ten opzigte van de Gewapende *West Indische* Schepen.

(*) Zie hier boven bl. 136.

VII. BOEK. 1781. De Tocht het Noorden om, den West-Indie Vaarderen ontraaden. 't Vertrek uitgesteld.

op den bepaalden *Zeildag*, die Schepen, tot de voorgenomene Reize niet in Zee gezonden mogten worden (*).

De volvoering van dit Plan, waar van de *West-Indische* Handelaars zich veel beloofd hadden, en na welke de Volkplantingen reikhalsden, bleef marren. Eene Bezending van *Amsterdamsche* Kooplieden en Belanghebbenden, onverduldig, wegens dit uitstel, vervoegden zich, in 't begin van Wintermaand, by den Admiraal Generaal, aan wien de Algemeene Staaten de uitvoering van het goedgekeurde Plan hadden aanbevolen, in hoope dat deeze Tocht het Noorden om zou geschieden, waar op zy ten nadruklykste aandrongen. Zyne Hoogheid raadpleegde met de Vlag-Officieren, de Vice-Admiraals VAN WASSENAAR, HARTSINCK, REYNST, BYLANDT en ZOUTMAN, in tegenwoordigheid deezer Kooplieden, over het uitzeilen, en vroeg wel inzonderheid hun gevoelen, wegens den Tocht, het Noorden om, door de Bezending als zeer mogelyk voorgedraagen, en, met voorbeelden van vroegere tyden, beweezen. Wanneer de Vice-Admiraals éénpaarig verklaarden, dat zy thans deezen Tocht ongeraaden en gevaarlyk oordeelden; mogten de Kooplieden het hunne daar tegen inbrengen, zy moesten, hoe noode, in dit

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1964.

dit gevoelen berusten, en zich het besluit getroosten, dat de Gewapende Koopvaardyschepen, in het aanstaande Voorjaar, door een sterk Convoy, na de *West-Indien* zouden begeleid, en deeze inmiddels, geduurende het Wintersaisoen, op bekwaame plaatsen, voor Stormwinden en Ysgang beveiligd, benevens de Oorlogschepen, gebragt worden. VII. BOEK. 1781.

Aanmerkingen hier over.

Eén der *West-Indische* Capiteins besloot, met goedkeuring zyner Reederen, alleen uit te loopen, en den ontraaden Tocht, het Noorden om, na *Suriname* te waagen. Het baarde by veelen verwondering, dat geen grooter aantal dit bestondt, zich de voorheen gelukkige, ook in dit Jaargetyde gedaane Tochten, langs dien weg, welke men aangepreezen hadt, herinnerende, en bedenkende, dat *Deenen* en *Zweeden* het nog daadlyk volvoerden (*). — Anderen bevreemdde het, dat de Koopliеden niet verzogt hadden, om hunne Gewapende Schepen, met een Geleide van Oorlogschepen, door het Kanaal, te doen stevenen; want dat, schoon 'er eene taamelyke Vloot der *Engelschen* op dezelve loerde, deeze onze Zeemagt, met de Gewapende *West-Indie-vaarders* vergezeld, niet zonder groote overmagt, zou durven aantasten. Zy beklaagden, onder een bedrukt vooruitzigt op het aanstaande, het lot der Bezitters van de *West-Indische* Plan-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2261.

VII. BOEK. 1781.

Plantadien, van derzelver Bewoonderen en der Zeehandelaaren, op deeze verafgelegene Bezittingen van den Staat (*). — De laatstgemelden hadden, te midden van hun leed, nog deezen troost, dat de Afgevaardigden tot de zaaken van den Zee, op het ingeleverd Verzoekschift (†) deezen raadslag uitbragten, „ dat, vermids de Zeventien Gewapende Schepen, met het aan dezelve toegezegd Convoy, geduurende deezen Winter, niet konden vertrekken; voor ieder derzelven, tot eene schadeloosstelling, zou behooren te worden betaald, eene even gelyke somme als hunne Hoog Mogenden, reeds tot eene Belooning, aan dezelve hadden toegezegd, en drie weeken, naa dat de Schepen daadlyk vertrokken waren, te betaalen (§).

Eenige Oorlogschepen komen onder BYLANDT binnen.

Zeer onverwagt daagden, in 't begin van Wintermaand, de Vice-Admiraal, Graave VAN BYLANDT, met den Schout by Nagt BINKES, de Capiteins CORRMAN en OORTHUIS, in *Texel* op: elk verheugde zich over de versterking, welke onze Zeemagt hier door ontving, en verblydde zich des te meer, dewyl hy van *Cadix* gezeild, het *Kanaal* doorstreefde, in gevaar om een ongelyk sterker aantal *Engelsche* Schepen, onder STEWART, ge-

(*) *Post van den Neder-Rhyn*, I. D. bl. 431.
(†) Zie hier boven bl. 371.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2251.

gereed om aldaar en in de *Noordzee* te kruissen, te ontmoeten, en, door overmagt, tot overgave gedwongen te worden. Het Noorden om te zeilen hadt deeze Vlootvoogd met een aantal Schepen, in dit Jaargetyde, onraadzaam geoordeeld, en moest, derhalven, om aan de bevelen ter t'huiskomst te voldoen, het *Kanaal* door. Uit gedrukte *Engelsche* Nieuwspapieren, hadt hy gezien, dat men in *Engeland* reeds iets wist van zyne aanstaande t'huisreize; hy deedt daarom zyn best om te *Cadix* een ieder te doen gelooven, dat hy na de *West-Indien*, of op een anderen Tocht, dan dien naa 't Vaderland, zou gaan. In 't *Kanaal* ontmoette de Vlootvoogd geene Vyandlyke Schepen; het zelve met een sterken Zuiden wind doorzeilende, hadt hy het voordeel dat de *Engelschen*, niet ligt uit hunne Havens konden komen; doch op de hoogte van *Duins* overviel hem eene gevaardreigende stilte, hy bevondt zich zo digt by de *Engelsche* Schepen, dat zy elkander duidelyk konden zien: de Ebbe by de stilte noodzaakte hem Sein te geeven, om zich tot het Ankeren gereed te maaken, ten einde de Ebbe hun niet weder na 't *Kanaal* voerde; gelukkig wakkerde de wind zo veel, dat hy den stroom kon dood zeilen, zo dat hy 's avonds uit het gezicht van *Duins* geraakte, waar hy tot vyf-en-twintig Schepen geteld hadt. Hoe zeer het te wagten was, dat 's anderen

VII. BOEK. 1781.

VII. BOEK. 1781. Bedenkingen hier op.

daags de *Engelschen* hem op de hielen zouden volgen, zeilde hy onverlet in *Texel* binnen.

Veelen hadden deezen Vlootvoogd zo schielyk, en althans niet zonder de *Oost-Indische* Schepen, in *Cadix* liggende, en andere Koopvaardyschepen, verwagt; hy moest, huns bedunkens, deeze mede genomen, na *Brest* begeleidt, en vereénigd met eenige *Fransche* Oorlogschepen, na *Texel* gevoerd hebben, dan was zyne langduurige Tocht van meer vrucht geweest, noch hadt zich bepaald tot het neemen van één klein *Engelsch* Koopvaardy Fregat, met Zout gelaaden, door hem te *Cadix* opgebragt. (*) Doch, zonder in aanmerking te neemen, dat hy zyn Convoy, gelyk zommigen te zyner verschooninge inbrengen, dan bezwaard zou hebben met traage zeilders, welke hy moest byblyven, en dus veelligt gevaar loopen, om met dezelve in 's Vyands handen te vallen, kon hy dit niet doen, zonder zyn voorneemen, om na 't *Vaderland* te keeren, te *Cadix* te ontdekken, 't geen ongetwyfeld na *Engeland* zou overgebriefd zyn. Last hebbende om, op de zekerste wyze, met de by zich hebbende Schepen van Oorlog, na de Havens deezer Landen te stevenen, kon

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2257. 't Jaar 1782 bl. 46, *Post van den Neder-Rhyn* I. D. bl. 411.

kon hy, zonder eene onverantwoordelyke onvoorzigtigheid, niet alleen niet naalaaten zyn oogmerk te verbergen, maar ook een geheel ander voorneemen, ter misleiding, te veinzen. Dat hy het Bevel, hem gezonden, om, volgens een nieuw ontworpen Plan, met eenige *Spaansche* Schepen veréénigd, den *Engelschen* Bevelhebber JOHNSTONE, met de genomene *Hollandsche Oost-Indische* Schepen, na *Engeland* zeilende, te onderscheppen, niet ondernam te volvoeren, ontstondt uit het te laat aankomen van den Postbode met het zelve belast, twee dagen, naa dat de Schepen reeds vertrokken waren, kwam deeze te *Lissabon*.

Verrigtingen der *Nederlandsche* Kaaperschepen, en onheilen dezelve overgekomen.

Verrichte 's Lands Zeemagt, die uit vier-en-twintig Linie-Schepen en zes-en-dertig Fregatten, dus te zamen uit zestig Schepen van Oorlog, drie Kotters, en vyf-en-twintig Uitleggers bestondt (*), zo weinig, de Kaapers deeden meer, schoon by lange na zo veel niet als in voorige Oorlogen. De *Zeeuwsche* Kaapers staaken boven andere uit (†). De bemagtigde en gerantsoeneerde Vyandlyke Vaartuigen, beweezen de valschheid van 't mismoedig maakend geschreeuw, dat onze Kaapers niet

(*) Men zie de Lyst in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1752.

(†) In de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* van 't Jaar 1782. vindt men eene opgaave der vermeesteringen, bl. 665-671.

VII. BOEK. 1781.

niet alleen geen buit op de *Engelschen* zouden kunnen behaalen; maar ook, zo ras zy zich buiten onze Zeegaaten vertoonden, als een gereede prooy, zouden weggevoerd worden; en gaven, in tegendeel alle hoope, dat de Kaapvaard, onder behoorelyke aanmoediging, grooter slagen zou doen.

De Kaaper *de Dappere Patriot* springt in een Gevegt.

Terwyl zy buit zogten, kon het niet missen dat zommigen slagen beliepen. — Dit was, onder andere, want kleine nadeelen hier te boeken is onze zaak niet, het geval van 't Kaaperschip *de Dappere Patriot*, gevoerd door DANIEL VERBAAN, die, naa een halfuurig hevig Gevegt, met een *Engelsch* Tweemast Fregat, zo digt aan elkander liggende, dat Raa aan Raa raakte, met de geheele Manschap, uit vier-en-vyftig Koppen bestaande, in de lugt vloog. Dewyl 'er niemand afkwam, is het onmogelyk te bepaalen, of zy den Kaaper zelve hebben doen springen, dan of dit Ongeluk dezelve door eenig toeval trof. Het Vyandlyk Fregat, 't welk verscheide schooten onder water, en tusschen de veertig en vyftig dooden en gekwetsten bekomen hadt, kon, met een grootendeels verbrandde Tuigadie, zeer bezwaarlyk een *Schotsche* Haven bereiken.

Ingewilligd verzoek om onderstand voor

De Uitrusters van deezen Kaaper, de Bankiers JAQUES BERGEON *en Compagnie*, in *'s Hage*, verzogten by hunne Hoog Mogenden eenige onderstand voor de

de Weduwen en Weezen der Gesneuvelde dappere Manschap, en teffens eene schadeloosstelling van vyftig ten honderd; te dier gelegenheid de vrymoedigheid neemende, om voor te slaan, dat aan de byzondere Commisslevaarders deezer Landen, die, geduurende deezen Oorlog, reeds uitgerust waren, of nog uitgerust stonden te worden, ten spoedigsten eene daadlyke, en aan derzelver grootte geëvenredigde, aanmoediging in Geld mogt verleend worden. De Afgevaardigden tot de zaaken van de Zee, bragten een gunstigen raadslag by hunne Hoog Mogenden in, wegens den Onderstand te verleenen aan negentien Weduwen, vier-en-vyftig Weezen, aan de naaste Bloedverwanten der vyf-en-twintig ongetrouwde Persoonen, en aan de Moeders der acht omgekomene Jongens, oordeelende dat ter Admiraliteit van *Amsterdam* ten dien einde eene gifte van 10270 Guldens moest uitgereikt en verdeeld worden. De twee andere voorslagen bleeven in bewerking (*).

VII. BOEK. 1781. de overgebleevenen der Gesneuvelden.

Een Kaaper Capitein, JAN HOGEBOOM, in den laatsten Oorlog met *Fransche* Commissie gevaaren, en den *Engelschen* Koophandel veel schade toegebragt hebbende, onder den bynaam van JAN AARDAPPEL bekend, hadt, nevens zyn Zoon PIETER HO-

De Kaaperschepen van de Capiteins HOGEBOOM genomen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2110. 2250.

VII. BOEK. 1781. ten medegedeeld zynde, beval zyne Hoogheid, uit hunnen naam, de *Pruisfische* Schepen ongestoord te laaten vaaren, en de Vlag van dat Ryk naar behooren te eerbiedigen (*).

Deeze Vorst en de Keizer treeden in het Verbond der Gewapende Onzydigheid.

Korten tyd naa deeze beraamingen tradt, op den achtsten van Bloeimaand, zyne *Pruisfische* Majesteit in het *Verbond der Gewapende Onzydigheid*, met zyne grondbeginzelen, betrekkelyk tot de Vrye Vaart der Onzydige Mogenheden, zo zeer overeenkomstig (†); en moesten de *Engelschen* gedoogen, dat, het geen zy ons niet wilden toestaan, hoe zeer uitdruklyk by Verbonden bepaald, tot een Algemeen Volksregt, op onwrikbaare gronden vastgesteld wierd; zy moesten aanschouwen dat een Bondgenootschap, om 't welk, zo 't mogelyk ware, te verhinderen, zy ons den onregtvaardigsten Oorlog aandeeden, allengskens meer volkomenheids kreeg; zy moesten toelaaten dat de geweldaadig gestremde Houthandel, zo door *Pruisfische* als andere Onderdaanen van Onzydige Mogenheden gedreeven wierd, en ook, eer dit Jaar zynen kring sloot, den Keizer, als Bondgenoot, dit gehaate en den Zeehandel vryend Plan zien omhelzen (§).

Om

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1104. 1384.
(†) *N. Nederl. Jaarb* 1781. bl. 1476.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2250.

Om van *Pruisſiſche* en *Keizerlyke* Vlaggen zich te bedienen, was het noodig dat Kooplieden en Schippers hun Burgerſchap in eene der Plaatzen, deezen Mogenheden toebehoorende, kogten; niet gering was der zulken aantal in deeze Gewesten: veelen deeden dit te *Oostende* en in andere Keizerlyke Zeehavens, als mede te *Embden*. Zyne *Pruisſiſche* Majesteit, klagten gehoord hebbende, dat Vreemde, en zelfs aan de Oorlogvoerende Volken toebehoorende, Schepen, zich van zyne Koninglyke Vlag bedienden, en onder dezelve Sluikhandel dreeven, verklaarde hy, tot nadere opheldering der bovengemelde Artykelen de Scheepvaard zyner Onderdaanen betreffende, dat hy aan niemand het gebruik zyner Vlagge vergunnen of Pasſen geeven wilde, dan aan de zodanigen, die werklyk zyne Onderdaanen waren, Huizen, Goederen en Bezittingen, in zyne Landen hadden, en dat zy, gevolglyk, die, van *Pruisſiſche* Pasſen onvoorzien, zich, egter, van de *Pruisſiſche* Vlag bedienden, ('t geen zyne Majeſteit in de opene Zee niet kon beletten,) geene beſcherming van hem te wagten hadden; maar aan hun lot zouden overgelaaten worden.——Tot voorkoming van allen misbruik in deezen, beval hy aan alle zyne Zeevaarende en Zeehandeldryvende Onderdaanen, dat zy Schepen en Scheepsladingen na verre gelegene Zeeën zullende zenden, de Pasſen niet meer, gelyk

VII. BOEK. 1781. Voorzorgen des Konings van Pruisſen, omtrent het voeren van zyn Vlag.

VII. BOEK. 1781.

voorheen, by de Magistraaten en ondergeschikte Collegien; maar te *Berlyn*, by het Koninglyk Departement der *Buitenlandsche* Zaaken, zouden haalen, waar dezelve, naa allen behoorelyk onderzoek en goedbevinding, onder het Koninglyk Zegel, zouden afgevaardigd worden. (*)

Een Vloot Koopvaardyschepen vaart onder *Vreemde Vlag* uit *Texel*, vergezeld van *één Zweedsch* Fregat.

Eenige Zeehandelaars maakten zwarigheid zich van Vreemde Vlaggen te bedienen, niet enkel om dat zulks gelegenheid gaf om anderen kundigheden te doen krygen van onze Scheepvaard, die anders voor hun bedekt bleeven, en by dit gebruik geopenbaard moesten worden, het geen, in de gevolgen groot naadeel moest baaren; maar ook om, op geenerlei wyze, deel te hebben in de kunstenaaryen en streeken, tot het verwerven daar van niet zelden gebruikt, met Eerlykheid en Nauwgezetheid van gewisse bezwaarlyk, of geheel niet, overeen te brengen. De meesten dagten het te mogen doen, en veelen hadden 'er dit Jaar nog het beoogde voordeel van. — Wanneer zy in Wynmaand, zo klaar als de Zon op den vollen middag, zagen, dat alle hoop om Convoy na de *Oostzee* te verkrygen verdweenen was, en hun niets overbleef dan toevlugt te neemen tot de bescherming eener Vreemde Vlagge, voeren den veertienden dier Maand, omtrent zestig Koop-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2025.

Koopvaarders, de *Nederlandsche Vlaggen*, voor die van *Onzydige Mogenheden* verwisseld hebbende, uit *Texel*, onder het Geleide van één *Zweedsch* Oorlogs-Fregat van vier-en-veertig Stukken, bestemd na verscheide Havens, van *Noorweegen*, *Zweeden*, *Deenemarken* en de *Oostzee*. Zy hadden de hoogte van de *Doggersbank* nog niet bereikt, of de *Engelsche* Bevelhebber STEWART, hieldt, met eenige Oorlogschepen, op dezelve aan, wilde ze ophouden, en doorzoeken. De Capitein van het *Zweedsch Fregat* weigerde het volstrekt, verklaarende geen dergelyk bestaan te zullen dulden. STEWART liet af, en de Koopvaardyvloot de reis vervolgen; doch geenzins naa deeze ontmoeting ten Hove van *Londen*, bekend te maaken.

VII. BOEK. 1781.

Zyne *Groot-Brittannische* Majesteit, beklaagde zich, over dit gedrag, by den Koning van *Zweeden*, beweerende, dat het *Verdrag der Gewapende Onzydigheid*, zodanig een onderzoek wettigde. Maar deeze Vorst den aart zyns aangegaanen Verdrags beter kennende dan de gestadige Vyand van 't zelve, gaf ten antwoord, dat hy van een gantsch ander gevoelen was, het gedrag zyns Zeebevelhebbers volkomen goed, en ten eenemaal overeen komstig met diens pligt, keurde. Naardemaal 't geen van Onderzoeken in 't Verdrag der Gewapende Onzydigheid voorkwam, alleen betrekking hadt op

Wat wegens het weigeren des Onderzoeks van deeze Vloot, tusschen *Engeland* en *Zweeden* voorviel.

VII. BOEK. 1781.

Koopvaardyschepen, zonder het Geleide van Oorlogschepen zeilende, geenzins op die onder bescherming van eene Onzydige Vlagge voeren.

De Keizerin van *Rusland* keurt het gedrag des Konings van *Zweeden* goed.

De *Zweedsche* Afgezant aan het *Russische* Hof, gaf kennis van dit voorval, van de klagten des *Engelschen* Konings, en van het antwoord door den Koning zynen Meester daar op ingediend. De Keizerin verklaarde, onbewimpeld, dat het gegeeven antwoord, in alle opzigten, overeenkomstig was met het Verdrag der Gewapende Onzydigheid, dat haare Majesteit, in een gelyk geval, een zelfde antwoord zou geeven, als mede dat, indien *Engeland*, onverhoopt, zich daar tegen wilde aankanten, en de Onzydige Schepen, onder Convoy der Vlagge van eene der Mogenheden, door de Gewapende Onzydigheid verbonden, onderzoeken, haare Keizerlyke Majesteit altoos genegen zou zyn, om gezaamlyk zulks te beletten, en de Souvereiniteit der wederzydsche Vlaggen te helpen handhaaven: en dat alle *Russische* Staatsdienaars by de Oorlogende Mogenheden, bevel zouden ontvangen, om, wanneer zy wettige klagten kreegen, wegens het ophouden, neemen, opbrengen, of onbetamelyk behandelen der Koopvaarderen, zeilende onder eene der Vlaggen van de Mogenheden, tot het Verbond der Gewapende Onzydigheid behoorende, door Oorlogschepen, of andere Gewapende Vaartuigen, der Oorlo-

logende Mogenheden, terstond daar tegen Vertoogen te doen, en de vergoeding der geledene schaden te vorderen. Gelyk zy zulks, zo by deezen Staat, als aan andere Hoven, werkstellig maakten. (*)

VII. BOEK. 1781.

Hoe zeer dit voorval het nut der Gewapende Onzydigheid bewees.

Kunnen wy deeze ontmoeting onzer Koopvaarderen, van welker Stengen, tot schande der berokkenaaren van dit kwaad, de Vlaggen van *Vreemde Mogenheden* waayden, en die zich begeleid vonden door één enkel *Zweedsch* Fregat van Oorlog, en de daarop gevolgde Verklaaring des *Zweedschen* Konings, en der *Russische* Keizerinne, leezen, zonder het doorstraalend nut der *Gewapende Onzydigheid* te zien, en op te merken hoe daar door de gewaande Zeeheerschappy der *Engelschen* geheel veeg stondt; zonder ons te beklaagen over de haatlyke, doch maar al te wel geslaagde, kunstenaaryen, om ons van de rechtstreeksche voordeelen deezes Verbonds te berooven. —— En sloeg men den tyd gade, wanneer deeze Koopvaardyvloot in Zee stak, om naa de *Noordsche* Gewesten te stevenen, zonder zich te bekommeren over de breed uitgemeetene *Zeegevaaren*, om aan dezelve het Geleide van 's Landsschepen te weigeren, dan bloosden veelen over den gehouden handel: te meer nog als zy bedagten, dat in

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1991. en 't Jaar 1782. bl. 24.

VII. BOEK. 1781. Slachtmaand, diens zelfden Jaars, de *Engelschen*, door zodanig eene vrees niet gedreeven, en yverende in Handel-bescherming, eene Vloot na de *Zond* lieten zeilen, om een groot aantal Koopvaarders af te haalen, dat door geene deezer gevaaren, of hinderpaalen, belemmerd, gelukkig de *Engelsche* Havens bereikte.

Einde des Derden Deels.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

Mar-

een

Zee-

BLADWYZER.

DRUKFEILEN.

Bl. 24.	reg.	7.	staat	*Pesedes*	lees	*Perseus.*
31	—	10.	—	*Zandwyk*	—	*Zandvoort.*
139.	—	27.	—	*twee en een half*	—	*drie*
239.	—	5.	—	*Baay*	—	*Reede.*
	—	6.	—	*in*	—	*op.*
253.	—	3.	doe uit	*de.*		

BERICHT VOOR DEN BINDER.

